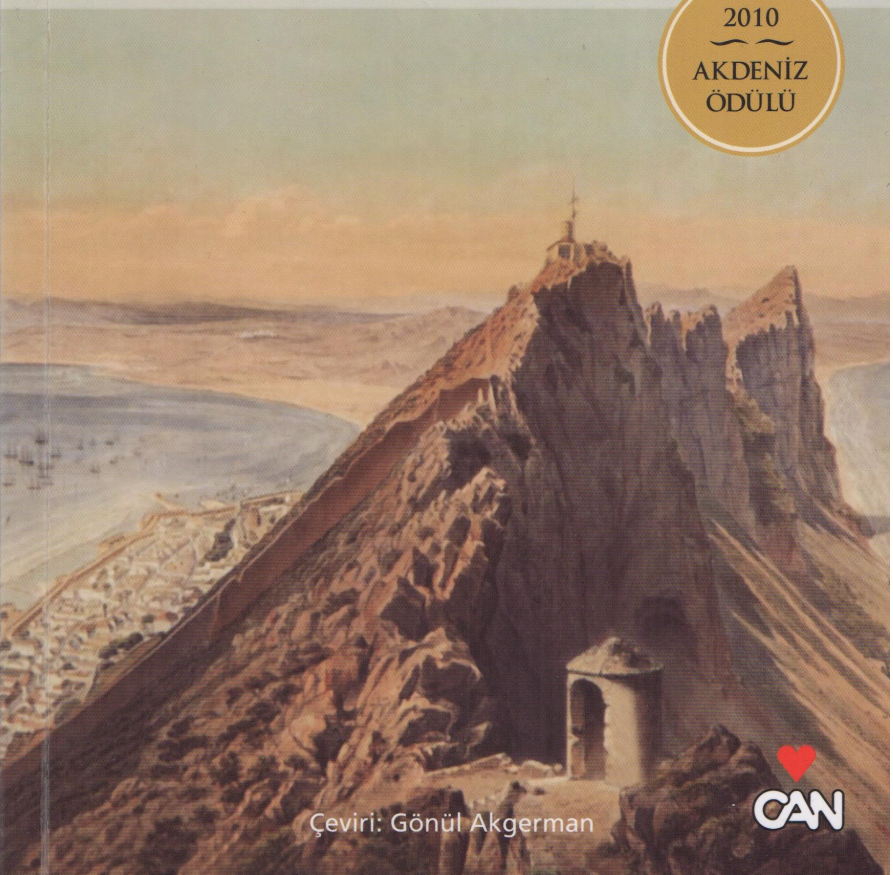
DOMINIQUE BAUDIS

CEBELİTARIK ÂŞIKLARI

TARİHİ ROMAN

Dünya haritasını yeniden çizmiş çılgın bir zafer ve ardındaki, tutkularla örülmüş entrikalar...

2010
AKDENİZ ÖDÜLÜ

Çeviri: Gönül Akgerman

CAN

DOMINIQUE BAUDIS

Cebelitarık Âşıkları

Can Yayınları 2054

Les amants de Gibraltar, Dominique Baudis
© 2010, Éditions Grasset & Fasquelle
© 2012, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.
Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Mart 2012
Bu kitabın 1. baskısı 5000 adet yapılmıştır.

Yayına hazırlayan: Alev Özgüner

Kapak tasarımı: Ayşe Çelem Design

Kapak baskı: Azra Matbaası
İç baskı ve cilt: Ayhan Matbaası

ISBN 978-975-07-1443-6

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33
www.canyayinlari.com
yayinevi@canyayinlari.com

DOMINIQUE BAUDIS

Cebelitarık Âşıkları

ROMAN

Fransızca aslından çeviren
F. Gönül Akgerman

DOMINIQUE BAUDIS, 1947 yılında Paris'te doğdu. Gazeteci, yazar ve politikacı. Üniversitede siyasi bilimler dalında eğitim aldı. Mesleki kariyerine, 1971 yılında gittiği Lübnan'da, Beyrut Radyo ve Televizyonu'nda çalışmaya başladı. 1983 yılında Toulouse belediye başkanı seçilinceye kadar, çeşitli basın kuruluşlarında gazetecilik ve haber sunuculuğu yaptı. Avrupa Parlamentosu'nda milletvekilliği yaptı, Fransa'da çeşitli siyasi görevlerde bulundu. 2000 yılında gazeteciliğe geri döndü, kısa bir süreliğine *Le Figaro* gazetesinin yayın yönetmenliği görevini üstlendi. 2007-2011 yılları arasında Arap Dünyası Enstitüsü'nün başkanlığını yürüttü. 2010 yılında kaleme aldığı *Cebelitarık Âşıkları* isimli romanıyla, saygın bir edebiyat ödülü olan Prix Méditerranée'ye (Akdeniz Ödülü) layık görüldü.

Y. ve B. için

Birinci bölüm

İustinianos

Konstantinopolis üzerinde hoyrat bir rüzgâr esiyordu. Var gücüyle yüksek surları dövüyor, kapalı kapılara çullanıyordu. Kenti bir baştan bir başa geçip bir dizi çarşıya açılan, kenarı boyunca kemerlerin yer aldığı anıtsal Meze Bulvarı'na dalıyordu. Aya Sofya'nın kubbesinin etrafında dönüyor, ıssız hipodrom sahasında toz bulutlarını havaya kaldırıyor ve Büyük Saray'ın salonlarında kükrüyordu. İmparator Apsimaros yakınlarıyla birlikte oraya kapanmıştı. Hıçkıra hıçkıra ağlıyordu. Korku içindeydi.

Girişi kalın bir zincirle kapatılan Altın Boynuz limanından hiçbir gemi dışarı çıkmıyordu. Dalgalarla savrulan dev gibi tomruklara bağlı kalın halkalı demir zincir, halicin yüzeyinde yılan gibi kıvrıla kıvrıla uzanıyordu. Rıhtım boyunca demir atmış gemiler palamarlarını zorluyordu. Gelişigüzel bağlanmış halatlar direkleri kırbaçlıyordu. Gemilerdeki tayfalar katladıkları yelkenlerle birlikte ambarlara doluşmuş, dondurucu rüzgârdan korunmaya çalışıyorlardı. Teknelerin güvertesine ve adım atacak yer bulunmayan rıhtımlara yığılmış mallar çürümeye yüz tutmuştu. Sandıkların ve çuvalların etrafında sürüyle fare korkusuzca cirit atıyordu.

Dünyanın en kalabalık kentinin limanı ve kapıları kapatılmış, dört yüz bin insan açlıkla karşı karşıya kalmıştı. Mal gelmeyen çarşılar artık açılmıyordu. Başıboş köpek-

ler parmaklıklar arasından içeri sızıp yiyecek artıkları arıyorlardı. Meydanlar ve sokaklar ıssızdı. Sarayların sıralandığı muntazam geniş caddeler ve tahta kepenklerle örtülü dükkânların bulunduğu labirent gibi sokaklar da aynı durumdaydı. Kimse dışarı çıkmaya cesaret edemiyordu. Ama kentin ve insanların taş kesilmesinin sebebi ne rüzgârdı ne de dondurucu soğuk. Sebep korkuydu. Onlara soğuğu unutturan bir korku.

Surların eteğinde muazzam bir barbar ordusu kamp kurmuştu. Devriye gezen nöbetçiler ve askerler kalabalık bir karınca yuvası gibi kaynayan bu kampı kollamaktaydı. Öncüler üç gün önce, fırtınayla birlikte gelmişti. Rüzgâr gibi, bu insanlar da kuzeyden geliyordu: Hazarlar ve Bulgarlar. Çadırlar, arabalar, at, deve ve öküz sürüleri tüm ovayı göz alabildiğine doldurmuştu. Miğferli ve zırhlı savaşçılar ateşler yakmış, ısınıyorlardı. Ama böylesine bir güç sergilenmesi dehşet salmak için yeterli değildi. Üç yüz yetmiş beş yıl önce Bizans limanında kurulduğu günden beri Konstantinopolis bundan beterlerini görmüştü. İskitler, Hunlar, Angluslar, Gotlar, Kosarlar, Avarlar... Her seferinde imparator, istilacılara güçleri oranında para vermişti ve tüm o barbarlar tası tarağı toplayıp gitmişlerdi.

Bu kez Konstantinopolis halkının uykusunu kaçıran şey, bu ordunun komutanıydı; o bir hayaletti: eski imparatorları II. İustinianos. On yıldan uzun bir süre eli kanlı bu zorbanın zulmüne katlanmışlar, sonunda bir gün isyan etmişlerdi. Onu sarayın dışına sürüklemişler, burnunu kesmişler ve Karadeniz'in öteki ucunda, Kırım'da bulunan Khersonesos Kalesi'ne hapsetmişlerdi.

Aradan on yıl geçmişti ve II. İustinianos'u neredeyse unutmuşlardı. Ama o, kendisine yapılanları unutabilir miydi?

İustinianos fırtınalı bir gökyüzü gibi boz renkli, bakla kırı safkan bir ata binmişti. Atını rahvan sürüyordu. Acelesi yoktu. İlk atlı kafileleriyle birlikte gelmişti ve Kons-

tantinopolis surlarının eteğinde boy göstermekten zevk alıyordu. Onun arkasında, Bulgarları yöneten ihtiyar Tervel Han ve Kazakları yöneten genç kağan İbuzir, atlarının üzerinde ilerliyorlardı. Muhafızları onları biraz uzaktan takip ediyordu. Tedbir olarak okların menzili dışında kalıyorlardı. Ama Konstantinopolis'ten ok atılmıyordu. Kent, İustinianos'la savaşmayı da, ona kapıları açmayı da göze alamıyordu.

İustinianos kendini göstermek için ara sıra surlara yaklaşıyordu. Yüzünün tam ortasında, cellatın kestiği burnunun yerinde altın bir plaka vardı. Nefes alması için üzerinde küçücük delikler bulunan bu plakayı, kulaklarının arkasından geçen iki ipek sicim tutuyordu. Vaktinden önce yaşlanmış otuz altı yaşındaki bu adamın yüzü sert hava koşullarından ve çektiği sıkıntılardan esmerleşmişti. Mahrumiyetin çökerttiği yanaklarındaki sakallar kırlaşmıştı. Sadece, iki granit parçası gibi parlayan siyah gözleri, gençlik ışıltısını koruyordu.

Rüzgârın süpürdüğü bomboş gökyüzündeki kış güneşi, İustinianos'un burnunda yansıma yapıyordu. Değerli metal plakayı yüzüne iyice yerleştirmek için kulaklarının arkasındaki sicimleri hafifçe çekti. Plaka gayet ince olmasına rağmen, kullanımı zahmetliydi. Sakatlığını gizlemek için genellikle yüzüne, mevsimine göre deri, yün ya da ipek bir bant bağlardı. İustinianos altın plakayı özel günlerde takardı. Bu mücevheri, Hazar prensesi Riva'yla evleneceği zaman, düğün töreni için yaptırmıştı. Bulgar Han'ı ile ittifak anlaşması imzaladığı gün de altın plakayı takmıştı.

Şimdi Konstantinopolis'in önünde İustinianos, kasıla kasıla altın burnunu gösteriyor ve on yıldır beklediği intikamın keyfini sürüyordu. Ağzı laf yapan Leontios'un önderliğindeki öfkeli kalabalığın sarayı istila ettiği ve muhafızlarını öldürdüğü o günden beri bu ânı bekliyordu. Hipodrom sahasında diz çöktürülen ve zincirlenen İustinianos, basamaklara yığılmış halkın tezahüratları arasında bakanlarının katledilmesine şahit olmuştu. Onun hayatı-

nı bağışlamış, ama *rinokapia* uygulamışlardı; yani ateşte kızdırılmış demir kerpetenle burnu koparılmıştı. Onun feryatları, otuz bin seyircinin coşkulu haykırışları arasında kaybolup gitmişti. Alkışlar, İustinianos'un kesin olarak devrilişini kutlamak içindi, saltanatı ebediyen son bulmuştu. Bu kural, Doğu Roma İmparatorluğu'nun kuruluşunda belirlenmişti. Kurucusu Konstantinos, ordunun üzerinde otorite sağlaması, halkın itaat etmesi ve Kilise'nin saygı göstermesi için, imparatorun görünüşünün güzel olması gerektiğini ilan etmişti. İmparator etkileyici olmalıdır, diye yasa koymuştu. Atletik vücudu ve heykel gibi yüzüyle Konstantinos, kendisinden sonra geleceklere örnek teşkil ediyordu. Elbette ki, ondan sonraki yirmi yedi imparatorun hepsinin –uzaktan yakından– tam olarak bu kurala uyduğu söylenemezdi. Pek çok çirkin, biçimsiz, kaba saba, tek gözü kör adam tahtta oturmuştu... Ama *rinokapia* konusundaki kural hâlâ geçerliydi. Burnu koparılmış bir adamın hükümdar olamayacağı kabul edilmişti. Böylelikle, asırlardan beri, bir hasmın, daha çok da bir erkek kardeşin, bir amcanın ya da bir kuzenin burnunu kesmek, öldürmeye gerek kalmadan onu saf dışı edebilmeyi sağlıyordu. Çünkü Kilise, öldürmeyi yasaklamıştı.

Yani İustinianos'un burnu kesildikten sonra Konstantinopolis, onu unutabileceğini sanmıştı. Yüzünde kanlı bir bez parçasıyla, onu sürgüne yollamışlardı.

Konstantinopolis'e geri dönmek, tahtını yeniden elde etmek ve onu kovanları cezalandırmak: Cehennemden çıkmasını sağlayan bu ümit olmuştu. On yıl sonra amacına ulaşıyordu. Sahip olduğu ikna gücüyle, hapis tutulduğu zindanda kale komutanının ve karargâhtakilerin fikir değiştirmelerini sağlamıştı. Kaçmasına izin vermeleri karşılığında onlara çuvallar dolusu altın vaat etmiş, onlar da onun safına geçmişlerdi. İlk yandaşları onlardı. Onlarla beraber, Asya bozkırlarından gelip yaklaşık yüz yıldan beri Kafkaslar'ın eteklerinde yaşayan ve imparatorluğun sınırlarını zorlayan acımasız Hazarlarla birleşmişti. Huzurunun bozulmaması için Konstantinopolis onlara ha-

raç veriyordu. İustinianos bu Hazarların şefi Kağan İbuzir'e kız kardeşi Riva'yla evlenmek istediğini söylemişti; Konstantinopolis'i yeniden ele geçirdiğinde Riva, imparatoriçe olacaktı. Bir Hazar prensesi, imparatorluk tahtına çıkacaktı! İbuzir, kız kardeşini hemen ona vermiş ve ordusunu savaş düzenine sokmuştu.

İustinianos daha sonra Bulgarları ziyaret etmişti, onlar da Doğu bozkırlarından gelip Tuna deltasına yerleşmiş bir halktı. Hanları Tervel'e, Konstantinopolis'e geri dönmesine yardım ettiği takdirde kral unvanı vermeyi ve yüklü bir haraç ödemeyi vaat etmişti. Tervel işbirliğini kabul etmişti.

705 yılının o Ocak ayında, haklarının gasp edilmesinden on yıl sonra İustinianos ve iki yandaşı, yirmi bin kişilik bir gücün başında ansızın imparatorluğun sınırlarına dayanmışlardı. Yollarını kesmeye kalkışan birkaç Bizans bölüğünü bozguna uğratıp dağıtmışlardı. Sonra başka bir dirençle karşılaşmadan Konstantinopolis'e kadar dörtnala at sürmüşlerdi.

On bin adım uzunluğunda, yar gibi yüksek, üç yüz elli kuleyle tahkim edilmiş, tuğla ve taştan örülü surlara bakıyordu İustinianos. Mazgal deliklerinin üzerinden, otuz altı yıl önce doğduğu imparatorluk sarayının koskoca çatısını, on altı yaşındayken patriğin kendisine taç giydirdiği Aya Sofya'nın kubbesini, yirmi altı yaşındayken gaspçı Leontios'un ona işkence ettirdiği hipodromun yüksek tribünlerini görüyordu.

"Nasıl oluyor da, bu kadar ihtişamlı bir kentte, böylesine akılsız bir halk yaşıyor?" diye düşünüyordu. Konstantinopolis'e karşı ne kadar hayranlık duyuyorsa halkını da o denli küçümsüyordu. Kentin gücüne ve yüceliğine zarar verecek hiçbir şey yapmak istemiyordu. Bu konuda Han'a ve Kağan'a kesin talimatlar vermişti: "Suçlu olan kent değil, ne surlarına ne de abide ve yapılarına dokunun. Öfkemizi gaspçılara ve onlara hizmet edenlere saklayalım. Onlara karşı ne kadar zalim olsak azdır. Oluk oluk kan dökeceğiz!"

* * *

Kuşatmanın üçüncü günü, öğleden sonra saat beşe doğru, güneş alçalırken İustinianos ve refakatindekilerin önüne dayandıkları Altın Kapı açıldı. Batan güneşin ışığıyla pırıl pırıl parlayan kapı kanatlarının arasından bir adam dışarı çıktı. Çıplaktı, beline bağladığı pis bir paçavra parçasından başka bir şey yoktu üzerinde. Kapı arkasından kapandı. İlerlemekte tereddüt ediyordu. Surların üzerinden askerler ona gitmesi için bağırıyordu, taşlar atarak uzaklaşmaya zorluyorlardı. Attıkları oklar etrafında vızıldayınca taşların üzerinde tökezleyerek koşmaya başladı. Kollarını öne uzatmış, avuçları açık ve parmakları ayrık bir halde ilerliyordu. Nefes nefese kalmıştı, sağa sola yalpalıyor, onu incelemekte olan atlıları görmeden topluluğa doğru ilerliyordu. Acınası bir haldeydi, bir deri bir kemik kalmıştı, her yanı yara bere içindeydi. Göz çukurları bomboş, gözkapakları dikilmiş, burnu kopartılmıştı, yüzü dehşet uyandırıyordu. Ortasında tomurcuklanan yara iziyle, budanmış domuz suratını andırıyordu.

"Leontios!" diye neşe içinde seslendi İustinianos, zavallı adam on adım kadar yakınına gelince. "Bu ânı on yıldır bekliyordum."

Tanıdığı o ses, Leontios'un kanını dondurdu, olduğu yerde kalakaldı.

"Yaklaş da seni daha yakından göreyim!" diye kükredi İustinianos.

Leontios kıpırdamaya cesaret edemiyordu. İustinianos atını mahmuzladı ve tir tir titreyen adamın yanına gitti.

İustinianos'a karşı ayaklanmayı tertipleyen o Leontios' tu bu. Görmüş geçirmiş, akıllı bir adamdı. Müslümanlara karşı girişilen savaşta, gösterdiği kahramanlıklar sayesinde askerler arasında sivrilmiş, general olmuştu. Mesleğinin zirvesine çıkmıştı. Heyhat! Bir rüşvet meselesi şanına gölge düşürmüştü. Leontios, yardımcılarının hesapları çarpıttıklarını bilmiyordu; ama İustinianos, ibret olsun, diye onu

hapsettirmişti. Leontios altı ayını Konstantinopolis'te bir zindanda geçirmişti. Bu haksızlık onu delirtmişti. Serbest bırakıldığı gün, kapısını açmaya gelen gardiyanı öfkeden çıldırmış bir halde boğazlamıştı. Öteki hücrelerin anahtarlarını almış, demir parmaklıkları açmış, onun gibi hapsedilmiş subaylarıyla birlikte kurtardığı bir avuç hırsız ve cani de bu beklenmedik nimetin hatırına hemen onun emrine girmişti. Boğdukları gardiyanların kılıçları ellerinde, elli kadar kararlı adamın izlediği Leontios geniş adımlarla İmparatorluk Sarayı'na doğru yürürken bir yandan da meydanlardaki kalabalığı kışkırtıyordu. "İustinianos'u görmeye ve ona hesap sormaya gidiyorum!" diye bağırıyordu, herkesin İmparator'dan soracağı bir hesabı olduğu için de, Leontios ve hapishane kaçkınlarının çevresinde intikam hırsıyla coşan bir kalabalık birikiyordu. Aylardan beri Konstantinopolis'te muhalif sesler yükselmekteydi. Artık kimsenin tahammülü kalmamıştı, ne İustinianos'a ne de onun vergilerine, zulmüne, felaket getiren savaşlarına. Leontios ve yandaşlarının öfkesi, halkın memnuniyetsizliğini önce karşıt bir gösteriye, sonra da yıkıcı bir ayaklanmaya dönüştürmüştü. İmparatorluk Sarayı'na gelinceye kadar öfkeli kalabalık hiçbir engel tanımamış, gafil avlanan saray muhafızları da ezilerek can vermişti.

Tam olarak kendi iradesiyle olmasa da, gaspçı Leontios tahta böyle çıkmıştı. Ama saltanatı uzun sürmemişti.

"İki yıllık belalı hükümdarlık sana pahalıya mal olmuş," diyerek pis pis güldü İustinianos, Leontios'un ağır işkencenin damgasını taşıyan yüzünü seyrederken. "Burnun yok olmuş! Bana yaptıklarının karşılığını kendim veremediğim için üzülüyorum. Gözlerini de ben oymak isterdim. Ama görüyorum ki Apsimaros benden erken davranmış. Bunu Apsimaros yaptı, öyle değil mi?"

Leontios boğuk boğuk homurdandı.

"Bana cevap vereceksin!" diye haykırdı İustinianos. "Yoksa, konuşuncaya kadar seni kırbaçlatırım."

Leontios bir hırıltı çıkararak ağzını alabildiğine açtı, içi bomboştu. Dili kesilmişti.

"Burun, gözler ve dil... Apsimaros tahta geçmen için sana hiçbir şans bırakmamış. Sense benim sadece burnumu kesmiştin. Eğer gözlerin yerinde olsaydı, kestiğin burnumun yerine altın bir mücevher koyduğumu görebilirdin."

Gaspçı Leontios'un saltanatı, feci Kartaca bozgunuyla sona ermişti. İmparatorluk için Kartaca limanının elden çıkması, hem stratejik, hem ticari, hem de politik bir felaketti. Akdeniz'in güney sahilinde köprübaşı niteliğindeki Kartaca, Afrika'nın giriş kapısıydı. Birkaç hafta içinde Arap birlikleri piyade birliklerini ezip geçmişler, imparatorluk donanmasının dörtte üçünü tahrip etmişlerdi. Donanma komutanı olan Apsimaros kendi gemisiyle birlikte birkaç muhafız gemisini kurtarabilmişti sadece. Felaket akşamı Apsimaros, gemisinin güvertesinde hayatta kalan subaylarını toplamıştı. Bozgunun boyutlarını tespit etmeye çalışıyorlar, bunun bedelini ödeyeceklerini de biliyorlardı. Kaçınılmaz olarak fatura onlara kesilecekti. İmparator Leontios ve çevresindekiler sadece karada çarpışmışlardı. Dolayısıyla Leontios kara birliklerini kayırıyor ve donanmaya güvenmiyordu, donanma da ona karşı aynı güvensizliği taşımaktaydı. Sonuç kısa sürede kendini gösterdi: Subayları, günah keçisi olmamak için, meşalelerin ışığında kılıçlarını çekerek Apsimaros'u imparator ilan ettiler, gecenin karanlığında Kartaca uzakta alev alev yanıyordu.

Küçük deniz filosu Akdeniz'i geçmiş, Konstantinopolis'e doğru ilerlemeye başlamıştı. Silahlı denizciler, Altın Boynuz'da rıhtıma ayak basar basmaz Leontios'u yakalamak için İmparatorluk Sarayı'na akın etmişlerdi. Onu zindana kapatmadan önce Apsimaros hemen kılıcıyla burnunu uçurmuştu.

Apsimaros kuruntulu bir mizaca sahip olduğundan, Leontios'un demir parmaklıklar ardında olduğunu kendi gözleriyle görmek için sık sık sarayın zindanına inerdi. Bir hayli kaygılıydı; çünkü İustinianos'un kaçacağına dair tuhaf söylentiler dolaşıyordu. Çok geçmeden dehşet içinde,

onun artık Karadeniz'deki hücresinde olmadığını öğrendi, kale komutanı ve karargâhtakilerle birlikte kaçmış, barbarların yanına sığınmış, Hazar prensesiyle evlenmişti; Bulgarlar da onu destekliyordu ve hepsi birlikte Konstantinopolis üzerine yürümeye hazırlanıyorlardı. Apsimaros korkuya kapıldı. Endişeden uykuları kaçıyor, bir an bile huzur bulamıyordu. Zindanda görmeye gittiği Leontios da ona hakaretler, beddualar ediyordu. Sinirlerine hâkim olamayan Apsimaros onun dilini kestirmiş, gözlerini oydurmuştu.

"Apsimaros sana karşı zalimce davrandı. Ben, senin intikamını alacağım. İnan bana, çok acı çekecek. Seni teslim ederek beni sakinleştireceğini zannetti, öyle mi? Ne büyük saflık!"

Leontios'un ağzından, gülüşü andıran küçük bir hırıltı çıktı.

"Apsimaros'u öldüreceğim için memnun oldun ha? Ama seni de öldüreceğim, hem de kendi ellerimle."

İustinianos atını mahmuzladı. Adamları, ellerinden bağlayarak Leontios'u kampa doğru sürüklediler.

* * *

Gaz lambalarının ışığı, İustinianos'un burnunda yansıma yapıyordu. Çadırının içinde, parlatılmış gümüşten büyük bir aynanın karşısına oturmuştu, hazırlanması bitmek üzereydi. Elinde bir fırça, aklaşmaya yüz tutmuş sakalına ve kaşlarına siyah boya sürüyordu.

Hazarların arasında geçirdiği son beş yıldır bu geniş çadırda yaşıyordu, çadır öylesine büyüktü ki onu kurmak için en az on adam ve üç saat gerekiyordu. Mavi ipekten uzun bir perdeyle ikiye bölünmüştü. Aralık duran perdenin öteki tarafında Riva şarkı söylüyordu. Bir taburenin üzerine dimdik oturmuştu, yaşlı bir köle kadın fildişi tarakla gür, siyah saçlarını tarıyordu. Riva'nın hafifçe çekik

gri gözleri ve bakır rengindeki teni, halkının Asya kökenli olduğunu kanıtlıyordu. İustinianos için bir Hazar şarkısı söylüyordu. İustinianos onu seyretmekten, sesini dinlemekten hoşlanıyordu. Onun her şeyini seviyordu ve kendisinde uyandırdığı duygulara şaşırmaktan kendini alamıyordu; çünkü o güne kadar onun için önem taşıyan herhangi biri olmamıştı.

Riva'dan önce başkalarının mutluluğuna ya da mutsuzluğuna karşı kayıtsız kalırdı. Kendisi dışında hiçbir şey önemli değildi. Ama Riva'yla birlikte her şey değişmişti. Onu büyülediğinden beri, tüm yaşamını paylaşmasına izin veriyordu. Her duygusuyla onun esiri olmuştu. Gece gündüz onun bedenini seyretmek, gülmesini ya da şarkı söylemesini duymak, saatlerce onu okşamak, teninin kokusunu içine çekmek, dudaklarının tadına bakmak arzusuyla doluydu.

Ondan önce, hükümdarlığı boyunca saray hareminde tatmadığı zevk kalmamıştı. On yıllık saltanat döneminde her gece başka bir kadın getirtiyordu, aynı kadın asla iki kez gelmemişti. Yatağından geçen tek gecelik sevgililerin sayısı üç binden fazlaydı. Her ırktan kadın tanımıştı. Ona sonsuz çeşitlilikte hazlar tattırmışlardı. Her birinin kendini verişi ya da onu alışı farklıydı. Hazzın kendisinin yanı sıra her gün hazza doğru giden farklı bir yol keşfetmeyi seviyordu. Ama artık Riva'dan başka bir arzusu yoktu.

Oysa birlikteliklerinin başlangıcında çirkin yüzünün Riva'ya itici geleceğinden emindi. Hazarlarla ittifak kurabilmek için onunla evleniyordu, o kadar. Bu politik birleşmeden sadece politik menfaatler bekliyordu. Ama, kısa süre içinde o vahşi prensesin cazibesine kapıldı. Her şeyiyle İustinianos'u büyülemişti. Güzeldi, hayat doluydu ve uysal olmayı da biliyordu. Riva onu okşarken, her yanını öperken, parmakları ve dudakları yüzünde uzun süre kalırken, İustinianos yüzünün biçimsizliğini unutuyordu.

"Yakında tahta geçince adın Theodora olacak," dedi Riva'ya.

Riva şarkısını kesti ve İustinianos'a hayretle baktı.

"Neden Theodora? Bu adı taşıyan bir sevgilin mi vardı?"

"Büyük İustinianos'un karısının adı buydu."

II. İustinianos, hiçbir imparatorun şanına ulaşamadığı namlı atasına benzemek istiyordu her açıdan.

"Güzel bir kadındı umarım!"

"Neredeyse senin kadar güzeldi. Onun resmini Aya Sofya'daki büyük mozaiğin üzerinde göreceksin."

Riva hayatında hiç mozaik görmemişti; ama İustinianos'un anlattıklarını dinlerken gözünün önüne getirebiliyordu.

"Theodora'nın çağdaşı Prokopios, kitaplarında, onun muhteşem bir güzellikte olduğunu yazıyor."

"Sizin yazarlarınızın hepsi İmparatoriçe'nin güzel olduğunu yazıyorlar sanırım."

"Yanılıyorsun, Prokopios onun hakkında korkunç şeyler de yazdı. Zaten kitabı yasaklanmış, gizlice elden ele dolaşıyormuş. Güzel Theodora'nın bir fahişe ve seks düşkünü olduğunu yazıyor."

"Acaba doğru mu?"

"Kesinlikle doğru. Hikâyeyi dinle: Babası hipodromda ayı oynatıcısıymış. O öldükten sonra Theodora da ayı oynatmaya başlamış, daha sonra da tiyatro sahnesinde kendi oynamaya başlamış, hem de çırılçıplak."

İustinianos örnek aldığı Büyük İustinianos hakkında yazılan bütün kitapları okumuştu. Prokopios'un iki kitabı saltanatını anlatıyordu. "Savaşlar Kitabı" adındaki birincisi, resmî olanı, İustinianos'in zaferlerini anlatıyordu. El altından dolaşan ikincisi, *Bizans'ın Gizli Tarihi*, Theodora'nın imparatorla karşılaşmasından önceki kepazelikle geçen gençlik yıllarını anlatıyordu. İustinianos kimi bölümleri ezbere biliyordu: Theodora çıplak vaziyette herkesin önüne çıkıyordu. Sırtüstü yatıyordu. Köleler cinsel organının üzerine arpa taneleri serpiyor ve özel eğitilmiş kazlar, bunları gagalarıyla topluyordu. Saygın kişiler Agora'da onunla karşılaştıklarında başlarını çevirip hemen uzaklaşıyorlardı, o kadının elbiselerine dokunmakla pisliğin kendilerine de bulaşmasından korkuyorlardı. Böylesi-

ne her türlü zevke açık biri hiç görülmemişti. Sık sık, hepsi de bedensel güçleriyle dikkat çeken ve sevişmeyi meslek edinmiş on ya da daha fazla delikanlının katıldığı yemek davetlerine gidiyor, yemekten sonra, bütün gece boyunca davetlilerle teker teker yatıyor, delikanlıların hepsi yorgun düşünce de sıra onların uşaklarına geliyor, otuz kişi bile olsa, tümüyle çiftleşiyordu. Theodora çok güzel olduğu için Büyük İustinianos ona sınırsız bir aşkla vurulmuştu. Ama çekiciliğinin kaynağı güzelliğinden çok, şakacılığı, canlılığı ve neşesiydi. İustinianos gönlünü ebediyen kaptırmıştı.

Angelos

Çadırın içine girişimle oluşan cereyan, aynanın önünde yanan gaz lambalarındaki alevleri titretti. Benden başka hiç kimse resmiyet kurallarını hiçe sayarak İmparator'un yanına böyle girip özgürce onunla konuşamazdı. Deri kapı perdesi arkamdan kapandı, selam vermek için eğildim, yaşlı köle kadın da hanımefendisinin mahremiyetini korumak için ipek perdeyi çekti.

Benim adım Heksapolisli[1] Angelos. 705 yılının o kışında kırk yaşındaydım, zayıf ve kısa boyluydum, kısacık kesilmiş siyah sakallarım, gaga gibi bir burnum ve atmaca bakışlarım vardı. Çocukluğumdan beri öksüz ve yetimdim, bırakıldığım manastırda öğrenme hevesim herkesin dikkatini çekmişti. Dinî eğitime karşı hiçbir merakım olmadığını fark edinceye kadar papazlar bana büyük ümit bağlamışlardı. Dört İncil'in okunması ve tefsiri, Konsil metinlerinin derlenmesi ve çözümlenmesi, mezhepsel ayrışmanın eleştirel açıdan incelenmesi, tüm bunlar bende hiçbir ilgi uyandırmıyordu. Böylesine parlak bir öğrencideki bu ilgisizliğin nedenini açıklamaktan sıkılmıştım, hocalarımla açık yüreklilikle konuştum: "Uzaklara gitmek istiyorum. Sadece dış dünya ilgimi çekiyor." Uzak ülkele-

1. Dorlar döneminde Rodos'taki üç şehirle birlikte Halikarnassos, Kos ve Knidos'un birleşerek kurdukları bağımsız şehir devleti. (Ç.N.)

rin coğrafyasını biliyordum, dillerini öğreniyordum, onların tarihlerini ve inanışlarını inceliyordum. Hiç yolculuk yapmamama rağmen yabancı halkları kendime yakın görüyordum. Sadece barbarlarla ilgili konulara meraklı bir delikanlının, Ortodoks mezhebinin hizmetinde olan manastıra pek yararı yoktu. Buna karşın Saray'ın bana ihtiyacı olabilirdi. Böylelikle genç İustinianos'un eğitmenlerinden biri oldum. Bizi çevreleyen dünyayı ona öğretmekle görevlendirildim. Öğrencim, uçarı ve hayalperestti; bu yüzden konuşmalarımda benim de bir o kadar mantıklı ve ölçülü olmam gerekiyordu. Tahminlerin aksine kaprisli ve öfkeli olarak bilinen veliaht prens, kendisinden sadece beş yaş büyük olan bu eğitmene alışmıştı. Yine aynı tuhaflıkla ben de, cahillere karşı hiçbir hoşgörüm olmamasına rağmen, öğrencimin o coşkulu kişiliğine kapılmıştım. İustinianos on beş yaşında tahta çıktığında, beni danışmanlarından biri yapmış ve imparatorluğun kuzeyinde, Karadeniz çevresinde yaşayan komşu halklarla ilişki kurmakla görevlendirmişti.

On yıl boyunca bu görevi başarıyla sürdürmüştüm. Barbar liderlerle kurduğum ilişkiler sayesinde, kuzey sınırlarımıza huzur gelmişti. Kaderimizin onlara bağlı olacağı, o günlerde aklımın ucundan geçmiyordu. Tahtın gasp edilmesinin ertesinde kılık değiştirerek gizlice Konstantinopolis'ten kaçmayı başarmış, Kırım'a İustinianos'un yanına gitmiştim. On yıllık sürgün hayatı boyunca, tahtı yeniden ele geçirmek için koyulduğu o uzun yolda ona eşlik etmiştim. Barbarların dillerini, âdetlerini ve liderlerini tanıdığım için arabuluculuk yapmıştım. Kağan İbuzir'le diyalog kurmuş, İustinianos'un Riva'yla evlenmesi için görüşmelerde bulunmuştum. Bulgarlara verilecek haracın miktarı için Tervel Han'la pazarlıkları yürütmüştüm. İmparatorluğun sınırlarında istihbarat toplayarak, hücuma geçmek için en uygun zamanı ve yeri tespit etmiş, böylelikle saldırının başarısını garantilemiştim. Ben olmasaydım İustinianos asla başaramazdı.

"Barbarlar oldukça endişeli," diye itiraf ettim çadırına

girince. "Onların sinirli olduğunu hissediyorum."

İustinianos, taburesinin üzerinde döndü, şaşırmış gibi yaptı.

"Endişeli mi? Ama neden? Onları Konstantinopolis'e getirmeyi vaat etmiştim. İşte buradayız! Daha ne istiyorlar?"

"Kente girmek istiyorlar. Sabırsızlanıyorlar."

"Normal. Heykelleri, kubbeleri, altınla kaplanmış kapıları görüyorlar. Yağma hayalleri kuruyorlar."

"Surları da gördüler. Bu kadar yükseğini hiç görmemişlerdi. Ağır toplar olmadan kentin ele geçirilemeyeceğini söylüyorlar."

"Kesinlikle haklılar. En güçlü mancınıkların bile Konstantinopolis'i almaya yetmeyeceğini herkes biliyor. Üç yüz yetmiş beş yıldır hiçbir düşman, kale duvarlarını, ne karadan aşabildi ne de denizden."

"Onlar da, kimsenin başaramadığını biz nasıl başaracağız, diye merak ediyorlar."

"Çünkü, Angelos, ben imparatorum. Çünkü Tanrı'nın yeryüzündeki temsilcisiyim. Çünkü Konstantinopolis imparatorluğumun başkenti. İşte bu yüzden iki gaspçıyı ve yandaşlarını yenip cezalandıracağız."

Zorluklarla karşılaştığında hemen öfkelenen İustinianos'un sakin bir sesle konuşması beni rahatlattı.

"Kuşkusuz. Ama nasıl? Han ve Kağan bana bunu soruyorlar. Size sadakatleri tam ama şansımızın yaver gideceği hakkında kuşkuları var."

"Ya senin, Angelos, senin de kuşkuların var mı?"

"Hayır, benim kuşkum yok. Sadece müttefiklerimizden söz ediyorum. Nasıl bir yöntem kullanacağımızı bilmiyorlar ve kuşatmanın ilanihaye sürüp gitmesinden kaygılanıyorlar. Size bunları aktarmak benim görevim."

"Haklısın. Ben de olup bitecekleri sana söyleyeyim. Bu gece kente gireceğiz. Güneş doğarken evimde olacağım, Saray'da, yani imparator olmak için dünyaya geldiğim yerde. On yıldır sabrediyorsun Angelos, sadece birkaç saat daha bekleyeceksin. Git, Han'ı ve Kağan'ı çağır. Çabuk ol."

İustinianos yeniden aynaya doğru döndü ve görüntüsüne baktı. Başının üzerine, alnına kadar inen ağır bir miğfer geçirdi.

"Riva, duydun değil mi? Yarın, İmparatoriçe Theodora olacaksın," diye eşine söz verdi.

İustinianos intikam almayı yeterince beklemişti. O gece, gizli bir geçitten Konstantinopolis'e girecekti. Tünelin girişi kampa yakındı, boş ve ıssız bir yerde, surlara iki mil uzaklıkta bir çam ormanının ortasına gizlenmişti, taştan oyma bir haçın kaidesi kaldırılabiliyor ve böylece yer altı geçidi ortaya çıkıyordu. Tomruklar ve kerestelerle payandalanmış tünel, yer altında on ayak gittikten sonra surların altından geçiyor, öteki ucu Konstantinopolis'te Blakhernai Sarayı'nın[1] mahzenine açılıyordu. Bu geçidi, sadece İustinianos biliyordu. Babası İmparator Konstantinos yirmi beş yıl önce kazdırmıştı. İnşaat işi tamamlanınca, gizliliği sağlamak için, tüneli kazan köleleri ve ustabaşıları açık denizde boğdurtmuştu. Babasından öğrendiği bu sırrı, İustinianos hiç kimseyle paylaşmamıştı. Gurur duyduğum onca güvenine rağmen, bana bile söylememişti.

Tahtı gasp edildiği gün, Leontios'un yönlendirdiği isyancılara gafil avlanan İustinianos'un İmparatorluk Sarayı'ndan çıkıp tünele gidecek zamanı olmamıştı. Ama bugün o yer altı geçidi sayesinde, gece yarısı, meşalelerin ışığında, silahlı barbarlarla birlikte mucizevi bir biçimde Konstantinopolis'te ortaya çıkıverecekti.

* * *

İustinianos ve otuz kadar savaşçının hemen arkasında, tünelden en son çıkanlar arasındaydım. Aziz Paulus Kapısı'na kadar ıssız ve karanlık sokaklarda sessizce ilerledik.

1. Bugünkü adıyla Tekfur Sarayı. (Ç.N.)

Bizim sürü üstlerine atlayınca uyuklamakta olan muhafızlar kâbus gördüklerini sandılar. Hem direnmeye kalkışanların hem de silahlarını atıp teslim olanların, hepsinin boğazı kesildi.

Barbarlar, sur kapısındaki demir kirişleri çıkarıp kilitleri söktükten sonra iki kanadı açtılar ve ellerindeki meşaleleri sallayarak saldırı işaretini verdiler. İbuzir'in komutasındaki süvari bölüğü gecenin karanlığında gümbür gümbür, dörtnala kente girdi; Tervel'in komutasındaki binlerce piyade de onları izledi.

Beklenmedik saldırının yarattığı şaşkınlık sayesinde birkaç saatte Konstantinopolis'i ele geçirdik. Güneş doğduğunda rüzgâr dinmişti. Yangınlardan çıkan kapkara dumanlar, ağır ve kurşuni gökyüzüne doğru yükseliyordu. İustinianos, Büyük Saray'a dönmüştü. Kendi muhafızları tarafından tutuklanan Apsimaros, Leontios'unkine bitişik bir hücreye kapatılmıştı.

Yeni hükümdarlığının şafağında İustinianos, gaspçılarla işbirliği yapanları cezalandırmıştı. İlk günün sonunda sur kulelerinin üzerinde kurulan üç yüz darağacında Leontios ve Apsimaros'a yandaşlık edenlerin cesetleri sallanıyordu. İnsanları gruplar halinde asıyorlardı; çünkü suçluların sayısı, darağacı sayısından çok daha fazlaydı. Kimilerini boyunlarına bir taş bağlayıp denize atıyorlardı. Kimileri de forum meydanının ortasında canlı canlı kebap olurken, etrafı yanık yağ kokusu kaplamıştı. Eşlerinin ve kızlarının ırzına geçiliyor, oğulları boğazlanıyor, evleri talan ediliyor, ateşe veriliyordu.

Doğru söylemem gerekirse bu aşırılıkları içimden kınıyordum. Şahit olmak bile istemediğim bu kanlı katliamlardan midem bulandığı için Saray'da kalıp yaşamakta olduğum olayları kaleme almayı tercih etmiştim; zamanla anıların silikleşmesi, hafızadan uçup gitmesi kaçınılmazdı.

Müttefiklerine verdiği sözleri tutmasını hatırlatmak için İustinianos'un intikam açlığının dinmesini bekliyordum. Bundan böyle ihtiyaç kalmayan o barbarların gittik-

lerini görmek için sabırsızlanıyordum. İşsiz güçsüz bu adamlar, şaraptan ve elde ettikleri ganimetlerden sarhoş, Konstantinopolis'in sonsuz hazineleri ve kadınlarının güzelliğinden başları dönmüş bir halde kenti talan ediyorlardı. Senato binasının beyaz mermer sütunları ve İmparatorluk Sarayı'nın ana kapısı arasındaki Augusteion Meydanı'na yığılmış on bin Bulgar'ın önünde İustinianos ve Tervel, kırmızı bir ipek tentenin altındaki kürsüye birlikte çıktılar. Han diz çöktü. İmparator, yaşlı Bulgar liderin omuzlarına yakutla süslü bir tokayla tutturulmuş lal rengi kadife bir cübbe koydu ve başına altın bir halka oturttu. Toplanmış savaşçıların önünde, yüksek sesle onu *caesar* ilan etti. Artık Bulgaristan buyruk dinlemeyen bir bölge değil, imparatorluğa bağlı bir krallıktı. Tervel'in adamları bu büyük olayı, kılıçlarının sırtını kalkanlarına vurarak kutladılar, avazları çıktığı kadar zafer naraları atıyorlardı. Bu taç giyme töreninden sonra, ülkelerine dönebileceklerdi, karıları ve çocukları onları bekliyordu.

Ertesi gün İustinianos öteki sözünü de tuttu, Hazar prensesine "Theodora" adıyla taç giydirdi. Konstantinopolis'in ve civarın tüm mahallelerinden akın akın gelen ahali, Aya Sofya Kilisesi'nin kapılarının önünde birbirlerini eziyordu. Dünyanın en büyük ibadethanesinin kubbesi altında hepsine yer bulunamayacak kadar büyük bir kalabalık vardı, insanlar sıkışıklıktan boğulacak raddeye geliyordu. Halkın önünde, İustinianos ve Theodora, binanın devasa sütunlarından birine yerleştirilmiş imparatorluk locasında duruyorlar, sedir ağacından yapılmış kafes sayesinde bakışlardan korunuyorlardı, kafesin gerisinde alacakaranlıkta İmparator'un altın burnu ve Theodora'nın altın tacı ışıldıyordu.

Hiçbir yabancı, hele hele bir barbar, bu tacı takmış değildi ve böylesi bir günah büyük felaketler getirecek, diye düşünüyordu Patrik İsaurios, ayini yönetirken. Zaten son üç gündür olup bitenler kötüye işaretti. Konstantinopolis'i kimse ele geçirememişti, şimdiyse barbarların

tecavüzüne uğramıştı; hiçbir zaman burnu kesik bir adamın hükümdar olmasına izin verilmemişti, oysa İustinianos'un bu uzvunun eksikliği onu engeller gibi durmuyordu. Ama Patrik ne yapabilirdi? Bulgarlar ve Hazarlar hâlâ oradaydı, imparatorluk ordusu da İustinianos saflarında yer almıştı. Patrik abartılı bir coşkuyla ayini sürdürürken, ara sıra imparatorluk locasına endişeyle bakmaktan kendini alamıyordu. Patlıcan gibi koca bir burna sahip pörsük yüzü korkudan titriyordu. Taç giyme törenine katılan çevresindeki piskoposlar, rahipler ve rahip adayları, ona mahvolmuş biri gözüyle bakıyorlardı; çünkü içlerinden hiçbiri, iki gaspçıya taç giydiren bir patriğe İustinianos'un rıza göstereceğini sanmıyordu.

Yeni Theodora etrafına bakıyordu, Aya Sofya'nın ihtişamı gözlerini kamaştırıyor büyük kubbenin yüksekliği altında eziliyordu, mozaiklerin ışıltısından büyülenmiş, tütsü kokuları ve hadım oğlanların semai ezgileri başını döndürmüştü. İustinianos'un tasvirlerinden esinlenen rüyalarındakinden daha da muhteşemdi her şey. Taç giyme töreninin ona bir üstünlük hissi vereceğini sanmıştı, oysa tam aksine kendini ufacık hissediyordu.

İustinianos ona doğru eğildi.

"Altınlar içindeki Patrik'i ve o morarmış burnunu görüyor musun? Onu babam tayin etmişti. On altı yaşımda bana o taç giydirdi. Ama bu, önce Leontios'u, sonra da Apsimaros'u kutsamaktan alıkoymadı onu."

İustinianos yeni patriği seçmişti bile, ona sadık kalmak için on yılını demir kafeste geçiren yaşlı bir piskopostu bu. Ama zavallı ihtiyarcığın ayakta duracak hali kalmamıştı. Tüm bedenini tümörler kaplamıştı, her yanı titriyordu, taç giyme törenini yönetecek gücü yoktu. Böylelikle İsaurios kısacık bir süre için makamında kalma şansı yakalamıştı.

"Onu öldürteceğini umuyorum!"

"Buna hakkım yok."

Tanrı'nın yeryüzündeki vekili olan imparatorun, ilkesel olarak bir insanı öldürtmeye hakkı yoktu. Ama tabiidir ki,

imparatorlar, özellikle de İustinianos, bu kuralı çiğnemekten geri kalmamıştı. Buna rağmen, patriği öldürmek, Kilise'nin desteğini sonsuza dek kaybetmesine yol açabilirdi.

"Sizin kurallarınızı anlayamıyorum," diye iç çekti Theodora. "Ama kardeşimden onu öldürmesini isteyebilirim."

"Yine de beni suçlarlar."

"En azından onu zindana kapatırsın değil mi?"

"Roma'ya sürgün edeceğim."

"Fazla hoşgörülüsün."

"Ama daha önce, bu ayini bitirir bitirmez, gözlerini oyduracağım."

İçi rahatlayan Theodora, kocasının elini tuttu.

* * *

Dönüşünün kutlanması amacıyla, İustinianos halk için büyük bir gösteri hazırlattı. Sabah saatlerinden itibaren, güneşli bir havada hipodromdaki seyirci sıraları dolmaya başladı. İlk gelenler, pistin yakınındaki en iyi yerlere oturuyorlardı. Seyyar satıcılar basamaklar arasında dolaşıyor, bağıra bağıra şekerleme ve içecek satıyorlardı. Seyirciler bir yandan şekerlemeleri yiyiyorlar, bir yandan ballı şarap içiyorlar, bir yandan da yanlarındakilerle o unutulmaz haftanın olaylarını yorumluyorlardı. Dedikodular ağızdan ağıza yayılıyordu. Bunlardan biri de İustinianos'un Leontios ve Apsimaros'u birazdan halkın karşısına çıkaracağıydı.

Şenlikler Asyalı cambazların, Atinalı dövüşçülerin, Giritli hokkabazların gösterileriyle başladı. Onların ardından yarı çıplak, zarif, siyahi rakkaseler, Sirteli müzisyenlerden oluşan bir orkestra eşliğinde dans etmeye başladılar.

Öğleden sonra gelenler yer bulabilmek için en üstteki ahşap sıralara çıkmak zorunda kaldılar. Saat üçte hipodromu dolduran seyirci kalabalığının elli bin kişi olduğunu tahmin ediyordum.

Meydan şefine işaret ettiğimde sarı bayrağı salladı ve cambazlar düzgün bir sıra halinde sahneye çıkmaya baş-

ladılar. Arenadan çıkmadan önce topuklarının üzerinde son bir akrobatik dönüş yapıyorlar ve hipodrom mahzenine giden dehlizin karanlığında gözden kayboluyorlardı. Afrikalı periler de orkestra eşliğinde kalça ve göğüslerini çılgınca sallayarak onları izliyorlardı.

Çanlar çaldı. İzleyiciler, en arka sırada, gölgede durduğum imparatorluk locasına doğru döndüler. Locaya hipodromun bitişiğindeki Büyük Saray'dan geçiliyordu. İmparator, dairesinden çıkıp locaya geldi ve toplanmış kalabalığın karşısında aydınlığa çıktı. Kırmızı bir kıyafet giymişti, başında defne dalı biçiminde altın bir taç vardı, gelişi büyük bir alkış tufanıyla karşılandı. Yanı başında, fildişi renginde ipek elbisesi ve incili tacıyla Theodora duruyordu. Locanın balkonuna çıktığında, ülkesindeki dağ kraterlerinden daha geniş ve daha derin olan bu hipodromu ve Hazar halkından daha kalabalık bu insan topluluğunu görünce başı döndü. Sendeledi, İustinianos onu belinden kavradı.

"Ne kadar kalabalık!" diye fısıldadı Theodora.

"Angelos'un dediğine bakılırsa içeri giremeyen on bin kişi daha varmış dışarıda."

Seyirciler oturmakta oldukları tahta sıralarda tepinmeye başlayınca, depremi andıran bir gürültü koptu.

"Seni görmekten mutlu oldular."

"On yıl önce beni kovan da bunlar. Kim ona zorla sahip olursa, Konstantinopolis kendini ona teslim ediyor."

İustinianos ve Theodora'nın arkasında, başındaki altın halkayla Tervel ve gururla kız kardeşine bakan İbuzir duruyordu, deri kıyafetler giymişler, saçları sakalları birbirine karışmıştı. En dipte Saray'a açılan ve ızbandut gibi iki muhafızın nöbet tuttuğu kapının yanında subaya talimatlar veriyordum, subay renkli flamalarla gösterinin evrelerini belirlemekteydi.

İustinianos ve Theodora aslan başlı iki tahta oturdular. Ben işaret edince, subay kırmızı bir bayrak kaldırdı. Araba yarışı başlayacaktı.

Konstantinopolis'e araba yarışı olmadan hiçbir şenlik,

hiçbir yıldönümü, hiçbir kutlama olamazdı. Eski Roma'daki gladyatör yarışları gibi, yeni Roma'da da bu araba yarışları halkı coşturuyordu. Trompet ve davul sesleri arasında at arabaları ve biniciler meydana girdi; her biri dört at tarafından çekilen dört araba piste çıkınca tezahüratlar başladı.

Sürücülerden ikisi mavi tunik giymişti, başlıklarında da aynı renkte bir sorguç taşıyorlardı. Diğer iki sürücü yeşil giymişlerdi. Doğudaki tribünlerde Yeşiller'in taraftarları bayrak sallıyorlar; karşı tribünlerden de Maviler'in bayrakları yükseliyordu.

Yeşiller soylular ve onlara minnet borcu olanlardan oluşuyordu. Bu taraftarlar geleneklere saygı gösterilmesine önem veriyordu. Hiçbir şey değişmesin istiyorlardı. Maviler'in taraftarlarıysa fakir mahallelerde yaşayan halktı. Sürekli hak talebinde bulunuyorlardı. Her şey değişsin istiyorlardı. Birinci grup destek sağlayacak parasal güce sahipti, ikinci grupta da korku salan eli sopalı bir güç vardı.

Yüzyıllardan beri Yeşiller ve Maviler, Saray'ın önemsediği iki karşıt güçtü. Her imparator onların desteğini aramıştı. Birinin desteği sağlanınca ötekinin desteği hemen kaybediliyordu. Ama büyük bir talihsizlik eseri, Maviler ve Yeşiller bir imparatora karşı birleşirlerse, kısa zamanda bir gaspçı ortaya çıkıyordu.

İki tarafın birleşip hipodromu istila ettiği, Aya Sofya'yı ateşe verdiği ve liman mahallesini kışkırttığı bir ayaklanmada Büyük İustinianos'un hem tacını hem de hayatını kaybetmesine ramak kalmıştı. Paniğe kapılarak tam tahttan feragat etmeye karar vermişti ki, kocasını zayıflıkla suçlayan Theodora ipleri eline aldı. İmparatoriçe olmuş eski çıplak dansöz elbette ki iktidarı kolay kolay bırakmak istemeyecekti. "Kraliyet kırmızısı güzel bir kefen olur!" diye haykırmıştı kocasının suratına. Onlara sadık kalan General Belisarios'a, ayaklanmayı kanla bastırma emrini vermişti. Belisarios birliklerinin başında hipodroma girdi. Akşam olduğunda meydanda yirmi bin ceset vardı. Theodora tacını kurtarmıştı. Bundan sonra yapıla-

cak şey yıkıntıları kaldırmak ve Aya Sofya'nın yangında çöken büyük kubbesini yeniden inşa ettirmekti.

İki yüz altmış üç yıl sonra tahttan indirildiği gün II. İustinianos'un şanssızlığı, yanında Theodora gibi bir kadın olmamasıydı. Hipodromdaki aynı sıraların üzerinde Yeşiller ve Maviler onun tahttan indirilişini alkışlamışlardı. Bugün yine birlik olmuşlar, onun dönüşünü kutluyorlardı, bayraklarını sallıyor ve sadakat işareti olarak sağ ellerini ona doğru uzatıyorlardı. Yeşiller'le Maviler arasındaki bu uzlaşma devam etmeyecekti, ama kavgalarına geri dönmeden önce coşkusuz görünerek İustinianos'un öfkesine maruz kalmak istemiyorlardı.

Başlangıç noktasında sıraya girmeden, sürücüler dört atlı arabalarıyla bir tur attılar. Gümüş çıngıraklar ve kurdelelerle süslü atlar yerlerinde duramıyorlardı. Bu safkan atların yetiştirilmesi için iki taraf da oluk gibi para harcıyordu. En iyi sürücüleri kapmak için birer servet ödüyorlar, hatta en ünlülerini yüceltmek için heykeller dikiyorlardı.

Bando zilleri işaret verince, kırbaçlar şakladı ve dört araba ileri atıldı. Beş yüz adım ileride pistin öteki ucuna geldiklerinde, dört atlı arabalar büyük bir hızla virajı aldılar ve öteki yöne döndüler. Tekerleği kırılan bir araba toz bulutu içinde kenara savruldu. Dengelerini yitiren atlar birbirlerinin üzerine yuvarlandılar, sürücü altlarında ezilip parçalandı.

Hipodromun öteki ucunda üç araba karşı virajı dönmüştü bile. Hızını ayarlayamayan bir Mavi arabasını devirdi ve parmaklıklara çarpan kafası dağıldı.

Sadece iki yarışçı kalmıştı. Yedi turun sonunda Maviler yarışı ucu ucuna kazandı. Taraftarları sevinçten zıplıyorlar ve Yeşiller'e doğru edepsiz işaretler yapıyorlardı.

Seyircilerin alkışları arasında muzaffer sürücü bir şeref turu attı. Yandaşlarının önünden geçerken, çiçek yağmuruna tutuldu. Rakip tarafın tribünlerine yaklaşınca küfürlerin eşliğinde atılan çürük yumurtalardan kaçınmak için biraz açıktan geçti.

Yarışı kazanan arabanın çıkmasından sonra meydan uzun bir süre boş kaldı. Bu alışılmamış bir şeydi. Seyirciler imparatorluk locasına bakınca İustinianos'un yerinde olmadığını gördüler. Tuhaf bir şeyler olacağını hissediyorlardı. Ansızın savaş ritminde ellerle çalınan davul sesleri etrafı çınlattı. Piste bakan bir kapı açıldı. Gözlerin çevrildiği o siyah delikten iki kafalı bir yaratık çıktı. Dört ayak üzerinde yalpalıyor, dört kolunu sallıyordu. Kimse ömründe böyle bir şey görmemişti. Kalabalıktan kasırgayı andıran neşe çığlıkları yükseldi. İnsanlar hiçbir şeyi kaçırmamak için ayağa kalkıyorlardı. İki başlı yaratık güneşin alnında, kızıl kahve toprağın üzerinde ilerliyordu. Herkes gülüyor ve heyecanlı çığlıklar atıyordu; ilk şaşkınlık anı geçtikten sonra, eski efsanelere yaraşır bu iki başlı yaratıkta, birbirlerine sıkı sıkıya bağlanmış iki gaspçıyı tanıyıverdiler. Sırt sırta duran iki adam deri bir kırbaçla boyunlarından, başka bir kırbaçla da bellerinden birbirine bağlamıştı. Elinde bir kırbaç ve üç dişli bir yaba tutan bir yüzbaşı onları imparatorluk locasına doğru itekliyordu. Saray mutfağının yemeklerinden şişmanlamış Apsimaros kırbaç darbeleri altında terleyip inlerken, ağzı sessiz bir çığlıkla açılan, bir deri bir kemik kalmış Leontios'u yanı sıra sürüklüyordu. Elinde kılıcıyla İustinianos piste çıkınca tezahüratlar arttı. İmparator gaspçılara doğru ilerledi.

Apsimaros ona yalvardı:

"Sana ihanet eden, şu köpek Leontios. Ben ise sana yaptıklarından ötürü onu cezalandırdım. Beni affet, sana hizmet edeceğim."

İustinianos cevap vermeye tenezzül bile etmedi. Kılıcının ucunu Apsimaros'un burun deliğinden içeri soktu ve burnunu kesip attı. Kendinden geçen halk, zevkten titriyordu. Yüzü Apsimaros'un kanına bulanmış olan İustinianos kılıcını iki adamı sıkıca bağlayan ve onları kafa kafaya tutan deri kayışın altına soktu. Bağı kestikten sonra bir adım geriledi, iki ayağının üzerinde sağlamca durdu, kılıcını iki eliyle tutup yukarı kaldırdıktan sonra geniş bir dairesel hareketle iki kafayı uçurdu; fışkıran kanlar arasın-

da başlar havada dönüp tozların içine yuvarlandı. Bağlı kalan iki gövde ise, birlikte ayaklarının dibine yığıldı.

Eski çağlardaki gladyatörleri hatırlatan bu vuruşu halk alkışlarla onurlandırdı. Konstantinopolis'te Kilise ölüm dövüşlerini yasaklamıştı. Ama Roma'daki efsanevi sirk oyunları nesilden nesile anlatılıp asırları aşmıştı. Kuralları hiçe sayarak, halkın önünde kendi elleriyle can alan İustinianos eski Roma'yı yeniden canlandırmıştı.

* * *

O akşam Konstantinopolis misillemenin sonunu kutladı. İnsanlar meyhanelerde ya da limana doğru inen sokaklarda yıldızların altında içiyor ve şarkılar söylüyorlardı. Peşlerinden yansımalarını sürükleyen gemi ışıkları Altın Boynuz'un sularında yavaş yavaş dalgalanıyordu. İustinianos'un, ertesi gün biri Kafkas Dağları'na, öteki Tuna Nehri'ne doğru yola çıkacak olan İbuzir ve Tervel'in onuruna Saray'da verdiği veda ziyafetine katılmadan önce, neşeli halkın arasında biraz dolaştım.

Oymalı ön cephedeki kırk pencere surlara kadar uzanan bahçeye bakıyordu. Aşağıda, yelkenleri fora etmiş gemilerin süzüldüğü deniz, mehtapta gümüşten bir göl gibi ışıldıyordu. Karşıda Asya sahilinde balıkçı ve çobanların yaşadığı köylerin ışıkları parlıyordu. Gece sakin olduğu için açık havada yemek yiyebildik, Lübnan sedirlerinin, Mısır palmiyelerinin, İran servilerinin ve Dalmaçya çamlarının altında. Sofralarımız iki büyük havuzun yanında kurulmuştu. Elli adım uzunluğunda ve yirmi adım genişliğindeki bu havuzların derinliği yirmi kulaçtı. Biri tatlı suyla doluydu, içinde Nil levrekleri, Dicle turnaları, Fırat sazanları vardı. Öteki bir kanal aracılığıyla denizden besleniyordu ve ıstakozlar, ahtapotlar ve yılanbalıklarının yaşadığı büyük kayaların arasında çeşit çeşit Akdeniz balıkları dolaşıyordu.

Barbar savaşçılar yüksek sesle konuşuyorlar ve kadehle-

rini kaldırarak şarkı söylüyorlardı. Silahları çimenlerin üzerine atılmış ya da ağaçların alçak dallarına asılmıştı. Elleri kolları tabaklar ve şarap şişeleriyle dolu köleler, bir gruptan ötekine koşturuyorlar, kızarmış etleri ve yahnileri bağırıp çağırarak el kol hareketleriyle mideye indiren bu deri ve demir pullarla kaplı, öfkeli adamların sabırsızlığından korkuyorlardı. Ağızları yemekle dolu bu adamlar gaspçıların öldürülmesini konuşuyorlardı, çok etkilenmişlerdi.

Ansızın kükremeler duyduk. Birkaç meraklı barbar bu vahşi çığlıkların geldiği yöne doğru gittiler. Biraz ileride bacaklarını hafifçe açmış onları tepeden seyreden bir zürafanın bakışları altında, bir kafesin içindeki bir aslan, bir kaplan ve bir panterin şölen gürültüsünden huylanarak dönüp durduklarını fark ettiler. Bir Bulgar elindeki kızarmış butu kaplana uzatarak eğlenmeye kalkışınca, kolundan oldu.

Yemeğin sonunda Tervel ve İbuzir, İustinianos'un önünde eğilip selam verdiler ve atlarına bindiler. Ellerinde meşaleler tutan yirmi kadar süvarinin eşliğinde dörtnala kamplarına doğru gittiler. İustinianos ve Theodora onların uzaklaşmalarını izlediler, sonra Saray'daki dairelerine çıktılar.

Teşrifat salonlarının üzerindeki katta on beş büyük oda, imparatorun kişisel yaşamına ayrılmıştı. Duvar kaplamaları ve mermer döşemeyi örten halılar ipektendi. Değerli ahşaptan oyma tavanlar her odanın kullanımına özgü motiflerle süslüylü: Kütüphanede kamış kalemler ve mürekkep hokkaları, eğlence odasında müzik aletleri, yemek salonunda meyve sepetleri, mavi mermerle kaplı banyo odalarında sedeften yunuslar tasvir edilmişti.

Bronzdan yapılmış buhurdanlıklarda Yemen'den gelme agar ağacı kabukları ya da Umman'dan gelen nadide reçineler yanıyor, her yana tütsü kokuları yayılıyordu.

Oda kırmızı duvar halılarıyla kaplıydı, tavana imparatorluk armaları işlenmişti: Çatılmış silahlar, taç ve asa, hepsi ihtişamlı bir İsa figürünün etrafına serpiştirilmişti.

İnce bir işçilik ürünü pembe sütunların yer aldığı geniş balkona beş pencere açılıyordu.

Kadife minderlerin üzerine kurulmuş, gökyüzündeki yıldızları seyrederken İustinianos ve Theodora, Konstantinopolis'e dönüşlerini, Aya Sofya'daki taç giyme törenini, hipodromdaki intikamı yeniden yaşıyorlardı. Yan yana oturmuş, gökyüzüne bakıyorlardı. Theodora yıldız kümeleri ve gezegenler arasında kehanet benzeri mesajlar bulmaya çalışıyordu.

"Yıldızlar bir çocuğum olacağını söylüyor," dedi cesaretini toplayarak.

Bu sefer İustinianos onu şaşırttı ve bu konu her açıldığında yaptığı gibi homurdanmadı. Tam aksine, hemen cevap verdi:

"Bana bir oğul vermeni istiyorum!"

Tahtına yeniden sahip olunca, atası Herakleios'un kurduğu hanedanı devam ettirme hevesine kapılmıştı. Neredeyse yüz yıldan beri imparatorluk tacı nesilden nesile geçip ailenin elinde kalmıştı, ama bu miras Herakleios'un soyunu birbirine düşürmüştü. Kardeşler, kuzenler, yeğenler tacı kapmak için birbirlerini sakatlamışlar, zindana atmışlar, zehirlemişlerdi. Bu aile laneti yüzünden İustinianos kendisinden iktidarı alabilecek bir erkek çocuk hiç istememişti. Ama Theodora onda yeni duygular uyandırıyordu.

"Sana bir erkek evlat vereceğim," dedi.

Yerinden kalktı, zarif bir omuz hareketiyle giysisinden kurtuldu ve ona doğru gitti.

* * *

İmparatorluğa yeniden hizmet edebildiğim için mutluydum. Sabahleyin şafak vakti çalışmaya başlıyor, ancak gece geç saatlerde yatıyordum. Konstantinopolis'in güvenliği açısından önemli meselelerle uğraşıyordum. Devletin öteki sorunları beni pek ilgilendirmiyor ve günleri-

mi fuzuli yere işgal ediyordu. İdari konuların ya da ilahiyat meselelerinin tartışıldığı toplantılara sık sık davet edilmekten hoşlanmıyordum. Yeşiller'in eleştirdiği arazi vergisinin oranını, Maviler'i öfkelendiren ticari işlem vergilerini tartışan maliyecilerin sonu gelmeyen açıklamalarına dikkatimi veremiyordum.

Bir keşiş olmama rağmen dinî konulardan daha da çok sıkılıyordum. Kilise meselelerine ilişkin ilgisizliğim bir toplantıda küçük bir sorun bile yaratmıştı. O gün yeni patrik Ortodoks mezhebinin kutsal konsillerde kabul edilen kurallarını hatırlatıyordu. Elleri ve sesi titreyerek önündeki kâğıttan okuyordu:

> Teslis'in eştözlülüğü ve birbirine karışmaz ve bölünmez halde tamamen Tanrı ve tamamen insan olan tek bir İsa Mesih'te bu iki doğanın tözsel birliği, bundan kaynaklanan...

Ağzımı elimle örterek esniyordum, gözlerim kapanıyor, başım öne düşüyordu, karşı koyamadığım bir uyuklama hali içindeydim.

"Etkilenmez ve etkilenir oluşu," diye titrek, neredeyse duyulmaz bir sesle konuşmasını sürdürüyordu patrik.

> Yozlaşmaz ve yozlaşabilir, görünmez ve görünür, elle tutulmaz ve elle tutulur, sonsuz ve sonlu oluşu; aynı şekilde irade ve enerjideki tartışılmaz ikilik; ve nihayet tanımlanamaz ve tanımlanabilir oluşu...

Son söylediklerini duymadım. Uykuya yenilmiş olarak, oturmakta olduğum koltuktan yere düştüm. Başım bir sütuna çarptı. Bayılmışım, kendime geldiğimde yatağımda yatıyordum, alnımda bir şiş, üzerinde de ilaçlı bez vardı.

İmparator isteğimi kabul etti ve beni sadece dış güvenlik konusunda tavsiye vermekle görevlendirdi. Diğer bütün meselelerden kurtulmuş olduğumdan nihayet kendi-

mi bütünüyle görevime verebilecektim. Müslümanların tehdidi ölümcül düzeye vardığı için, görevim iyice önem kazanmıştı. Elli yılı aşkın bir süredir Araplar imparatorluğu parçalayıp duruyorlardı. Topraklarımızın neredeyse yarısını almışlardı, yavaş yavaş Konstantinopolis'e yaklaşıyorlardı.

Her şeyden önce bir casusluk teşkilatı kurmaya girişmiştim. Benim gözümde istihbarat, öteki bütün askeri yöntemlerden daha önemliydi. Bu akıl silahıyla zayıf bir devlet, düşmanı iyice tanıyarak; ordusunun durumunu, komutanların karakterini, niyetlerini, zafiyetlerini bilerek güçlü bir devleti yenebilirdi. Buna karşın, düşmanı tanımamak güçlü devleti mağlubiyete sürükleyebilirdi. Bunun nasıl bir zarar getireceğini Arapların yol açtığı felaketleri incelerken fark etmiş; sağlam bilgilerin imparatorluğu saldırılardan koruyacağına inanmıştım. Konstantinopolis' in gücü gözlerini kör etmiş, bu yüzden tehlikenin gelişini görememişti. O dönem II. İustinianos'un atası İmparator Herakleios, Doğu Roma İmparatorluğu'nu zirveye ulaştırmıştı. Tüm Akdeniz, hâkimiyeti altındaydı. Afrika, Asya ve Avrupa sahilleri bütünüyle ona aitti. Ezelî düşmanı Persleri bile yenmişti. Konstantinopolis zirvenin sarhoşluğu içindeyken, on beş yıl vaaz verdikten sonra 632'de ta oralarda, Kızıldeniz yakınlarında çölde bir yerde ölen Muhammed adlı Arap kervancıya kimse dikkat etmemişti.

Eğer iyi istihbaratçılar İmparator'u zamanında uyarsalardı, saldırıyı ve başımıza gelecek felaketi bertaraf etmek için o da gerekli önlemleri alırdı. Tam aksine, zor hava koşullarının hâkim olduğu o yörelerde, generaller ve subaylar uzun süre kalmak istemediklerinden, imparatorluk büyük bir gaflet eseri güvenliğini Arap ordularına bırakmıştı. Bu birlikler de, karşı koymak üzere takviye isteyeceklerine, istilacılarla işbirliği yapmışlar, İslam dinini kabul etmişler ve güçlerini ilk kuşatmacıların emrine vermişlerdi.

Birkaç yıl içinde Araplar önce Şam'ı, sonra Kudüs'ü, ardından İskenderiye'yi, sonra Bağdat'ı derken Antiokheia'yı almışlardı. Hiçbir şey onları durduramıyordu.

Akıllıca yorumlanacak istihbarat bilgileriyle, gizli operasyonlar tertip edilerek tehlike en başında bertaraf edilebilirdi. Şimdi öğreniyorduk ki –ama bir yarar sağlamak için artık çok geçti– fetih hareketinin başlangıcında Muhammed ve inananları başka Araplarla savaşmışlardı. Tek bir Yaratıcı'nın varlığını ilan ettiğinde Mekke'deki zengin aileler, Peygamber'e kuşkuyla bakmışlardı. Bütün tanrılara açık olan o kentte, yeni bir inanışın varlığı kabul görebilirdi, ama eski inanışlardan vazgeçmek söz konusu olamazdı. Arabistan'daki bütün yolların kesiştiği o kentte, böylesine bir hoşgörü, gelişen ticaretin anahtarıydı. Deve sırtında Yemen'den Filistin'e, Suriye'den Umman'a, Kızıldeniz'den Körfez ülkelerine, Hint Okyanusu limanlarından Akdeniz limanlarına ulaşmak için, Afrika'dan, Hindistan'dan ya da Çin'den gelen mallar Mekke'den geçiyor, orada gelişen ticaret birkaç büyük aileye servet kazandırıyordu. Kimileri alışverişten para kazanıyor, kimileri de çölü geçen uzun kervanların yarımada içlerine yaptığı yolculuklardan kâr elde ediyordu.

Ama Muhammed kaya gibi sağlam duruyordu: Onun saflarına geçmek için, "Allah'tan başka ilah yoktur," demek gerekiyordu. Mekke'de ezelden beri itibar edilen bütün putların, heykellerin kırılmasını emrediyordu. Putlara tapanları lanetliyor, onların Cehennem'e gideceklerini ilan ediyordu. Ticaret zengini aileler bu ısrarın kentin geleneklerine ve menfaatlerine aykırı olduğunu fark etmişlerdi. Tehditler, küfürler, aşağılamalar, geçerken başına taş ve çöp atmalar... Muhammed'i susturmak için her şey yapıldı. Sonunda ailesi ve bir avuç sadık sahabesiyle, görevini yerine getirmek için başka bir yere taşınmaya karar verdi. Mekke'nin kuzeyindeki Medine'ye göç etti. O zamandan itibaren iki şehir arasında sekiz yıl sürecek amansız bir savaş başladı. Kendisine inananların başında savaşan Muhammed'in zaferinden sonra mağluplar, İslam'ı kabul etmişlerdi. Muhammed onları Müslümanların ordusuna dahil etti; önce Arabistan'daki kabileler birleştirilecek, sonra da sıra, dış dünyanın fethine gelecekti.

İstihbarattan yoksun olan imparatorluk, Muhammed'in düşmanlarına yardım eli uzatma fırsatını kaçırmıştı.

İşte bu yüzden Konstantinopolis'e döner dönmez bir istihbarat teşkilatı kurdum. Muhbirlerle yakın ilişkiler geliştirdim. Arapların eline geçmiş her büyük kentte casuslarım vardı: Kudüs'te, İskenderiye'de, özellikle de imparatorluklarının başkenti olan Şam'da.

Park içinde gözlerden uzak bir köşede bir istihbarat merkezi kurmuştum. Coğrafi haritaları, seyyahların anılarını, önceki yüzyıla ait vakayinameleri orada toplamıştım. Özenle seçilmiş on kadar memuru işe almıştım. Farklı yaşlardaki bu adamların –en genci yirmi iki yaşındaydı– ortak özellikleri Arapların ele geçirdikleri kentlerde doğmuş olmaları ve oranın dilini konuşabilmeleriydi. Görevleri o kentte yaşayan muhbirlerle ilişkiyi sağlamaktı. Arapların arasında yolculuk ediyorlar, kendilerini tüccar ya da hacı olarak tanıtıyorlardı.

Öncelikli hedefim Şam'dı. İustinianos da, ben de Halife El-Velid'in nasıl bir hazırlık içinde olduğunu merak ediyorduk. Babasının ölümünden sonra, otuz beş yaşındaki bu adam Peygamber'in halefi unvanını miras almıştı. Aklında ne vardı? Tasarıları neydi? Savaş gücünü hangi istikamete, hangi kıtaya yönlendirecekti? Her ne pahasına olursa olsun, El Velid'in tasavvurlarını öğrenmeliydim.

Büyük bir şans eseri Şam'da eşi benzeri olmayan bir muhbirim vardı, casusluk için ideal konumdaydı ve imparatorluğa kesinlikle sadıktı. İktidarın en üst makamlarına rahatça girip çıkabiliyordu. Kimi zaman Halife onu huzuruna kabul ediyordu. Sık sık emirlerle görüşüyordu. Bu buluşmalardan yığınla bilgi elde ediyordu. Bu gizli muhbirim Şam piskoposundan başkası değildi.

Piskopos Yusuf

Altın Boynuz limanına demir atmış bir ticaret gemisine bindiğimde Konstantinopolis'te hafif bir yağmur çiseliyordu. Bir kumaş taciri işlemeli örtülerini Doğu Akdeniz'e götürmek için gemiyi kiralamıştı. Gemideki yük daha sonra Şam'a gidecekti. Geçiş hakkı ücreti karşılığı ben de gemiye binme izni almıştım. Basit bir hacı gibi kahverengi bir cüppe giymiş, yün bir başlık takmıştım; bütün eşyam, Lübnan dağlarından geçerken ihtiyacım olacak kalın giysilerle dolu bezden bir çuvaldı. Ayrıca iki posta güvercininin kuğurdayıp durduğu bir de kafes taşıyordum.

Kasvetli ve kapalı bir havada gemi denize açıldı, kuvvetli bir kuzey rüzgârı sayesinde üç günde Marmara Denizi'ni ve Çanakkale Boğazı'nı geçip Akdeniz'e vardık.

İki haftalık seyirden sonra güzel bir sabah vakti ufukta Lübnan dağlarının karlı tepelerini gördüm. Gündoğumunun açık mavi ve uçuk pembe fonunda beyaz bir dantel şeridi oluşturuyorlardı. Üç saat sonra Beyrut limanına girdik.

Gidip banyo yapmak için hemen gemiden indim. Hamamı ararken sarhoş gibi yalpa vuruyordum. On altı gün denizin üzerinde kaldıktan sonra toprak ayaklarımın altından kayıyordu. Buhar, sabun, temiz su, ovalama ve masajlar beni kendime getirdi. Gemiye döndüm, çantamı ve kafesimi aldım, sonra bir katır satın alarak Şam'a doğ-

ru yola çıkmaya hazırlanan kervana katıldım.

Bez bohçalara sarılmış nadide kumaşlar atların, merkeplerin, eşeklerin, öküzlerin sırtlarında ya da çektikleri arabaların içinde taşınıyordu. Kentin hemen çıkışında, meyve ve sebze bahçelerinin arasından geçen dik bir yokuş kıvrıla kıvrıla tepelere doğru çıkıyordu. Kervan ilerledikçe eğim daha da dikleşiyordu. Karların erimesiyle, köpükler saçan çağlayanlar da büyümüştü. Kayaların arasından sel gibi sular akıyordu. Leylek sürüleri üçgenler oluşturarak güneye göç ediyorlardı. Dik yamaçlarda sığır sürüleri otluyordu. Uzaktan onların çıngırak sesleri ve çoban köpeklerinin havlamaları duyuluyordu. Yakıcı güneş altında, kekik kokuları ve ağustosböceklerinin sesleri havayı doldurmuştu. İki gün sonra Baydar Boğazı'na gelmek üzereydik. Yavaş ilerliyorduk. Artık yol karla kaplıydı. Zirveleri süsleyen sedir ağaçlarının tepesinde kalın bir tabaka vardı. Zehir gibi bir rüzgâr esiyor, soğuk da giderek artıyordu. Yün giysiler sayesinde kendimi koruyordum, başıma da bir bere geçirmiştim. Nihayet, Boğaz'a vardığımızda nefes nefeseydim. Korunmalı bir yerde, ateşin başında mola verdik. Bulunduğumuz zirveden bir yanda Akdeniz, öteki yanda da yer yer köyler ve çiftliklerin bulunduğu, kahverengi-yeşil bir şerit halinde Bekaa Vadisi görünüyordu. Biraz daha doğuda, karlı Anti-Lübnan Sıradağları ve onun en yüksek doruğu olan, tepeden tırnağa beyazlara bürünmüş Hermon Dağı yükseliyordu.

Üç günlük yürüyüşten sonra Şam'a vardık. Göz alabildiğine uzanan bir hurmalığın ortasında duvarlar yükseliyordu. Kentin ortasındaki Vaftizci Yahya Katedrali'nin çan kulesi, boylu boyunca yapı iskeleleriyle kaplıydı.

Aziz Thomas Kapısı'ndan girdikten sonra, kumaş tüccarına borcumu ödeyip seyahat arkadaşlarımdan ayrıldım. Peşimde katırımla pazarın kalabalığına daldım. Anacaddenin sonunda Jüpiter Tapınağı'nın geniş kapılarından geçtim. Daha sonra katedrale dönüştürülmüş Roma mabedinin girişindeki ağır üçgen alınlığı devasa sütunlar taşıyordu. Ahşap iskeleler duvarlara dayanmıştı. Ellerinde

demir çubuklar, kazma ve balyozlarla işçiler ön cephede çalışıyordu. Çekiç gürültüleri, testerelerin gıcırtısı, ustaların bağırarak verdiği talimatlar ve iri taş bloklarını taşıyan yük hayvanlarının sesleri pazarın uğultusunu bastırıyordu. Biraz para verip bir o kadar da çıkışta vereceğimi vaat ederek, şekerleme sepetlerinin arasına çömelmiş şekerci çırağına katırımı emanet ettim ve katedrale girdim.

Ana kapıdan girince, sokağın sıcacık aydınlığından birdenbire sahnın serin karanlığına geçtim. İçeride de yüzlerce zanaatkâr ve köle duvarları yıkıyor, yerine başkalarını örüyor, pencereler açıyor ve yapıyı değiştiriyorlardı. Şam'a en son on yıl önce İustinianos'un ilk saltanat döneminde gelmiştim, ama buraları tanımakta zorlanıyordum. Vaftizci Yahya'nın mezarına ulaşmak için şimdi, şantiyenin ortasına dikilmiş iki sıra yüksek kazığın arasındaki dar bir koridordan geçmek gerekiyordu. Geçidin sonunda kalabalık bir mümin grubu beyaz mermerden yapılmış kabrin önünde dua ediyordu. Elindeki bir maşayla buhurdanlıkta yanan korlar üzerine küçük tütsü parçacıkları koyan bir rahip adayına yaklaştım ve beni Piskopos Yusuf'a götürmesini istedim. Böylesine bir saygısızlık karşısında çömez irkildi.

"Muhterem üstadımız bir görüşmedeler! Herhangi bir hacının aklına estiği bir anda onunla görüşebileceğini düşünmüyorsunuz umarım..."

Cebine bir miktar para koyduğumu fark edince birdenbire sustu, eliyle parayı yokladı. Daha fazla incelemeye gerek duymayacak kadar memnun olmuştu.

"Gidip bakayım, belki bir şeyler yapabilirim. Muhterem efendimize kimin geldiğini..."

"On yıldır buralara gelmeyen bir dost olduğumu söyleyin," demekle yetindim; çünkü böylesine kolayca rüşvet kabul eden birine güvenilmezdi.

Biraz sonra piskoposun küçük ve telaşlı adımlarla geldiğini gördüm, yetmiş yaşını aşmış biri için oldukça dinç görünmesi beni şaşırttı. Güleç gözleri, dost canlısı bir yü-

zü vardı, iri burnunun üzerinde kırmızı damarlar gözüküyordu. Bana yaklaştı ve fısıldadı:

"Seni bekliyordum. İustinianos'un dönüşünü öğrenince, beni görmeye geleceğini düşündüm."

Sözlerine devam etmeden önce Piskopos etrafına bir göz attı:

"Gel, piskoposluğa gidelim. Orada daha rahat konuşuruz, öyle değil mi? Gördüğün gibi burada artık kendi mekânımızda değiliz," dedi merdivenlerin üzerindeki işçileri işaret ederek.

"Neler oluyor?"

"Yeni halifemizin işi! Genç El-Velid büyük bir cami inşa etmeyi aklına koydu, mevcutların hepsinden büyük bir cami. Pekâlâ! Beni ilgilendirmez, değil mi? Ne yazık ki, bu camiyi benim katedralimin içinde yaptırmaya karar verdi, bu feci kararın sonucunu görüyorsun. Her şeyi kırıp döküyorlar."

Piskopos alçak sesle söylenerek, sütunların arasında hızlı hızlı yürüyordu.

"Şamlı Hıristiyanlar öfke içinde. Piskoposluğumu bastılar, kapıma dayandılar, Halife'yi fikrinden vazgeçirmemi istiyorlar, beni Şam'dan kovduracaklarmış. El-Velid'e söz geçirmek mümkün mü! Gelip kendileri becersinler! İnatçının teki. Yine de onun gurunu okşamayı denedim, yetmiş yıldır onun seleflerinin Kudüs'teki Kutsal Mezar'a ve Şam'daki katedrale saygı gösterdiklerini hatırlattım. Bundan böyle Müslümanların çoğunlukta olduğunu, bizim din kardeşlerimizi elde ettiğine göre, İslam'ın mabetlerimizi de almaya hakkı olduğunu söyledi. El-Velid'in yorumu işte böyle."

"Ya Vaftizci Yahya'nın mezarı?"

"Ona saygı gösterileceği sözünü aldım. Vaftizci Yahya ve İsa'dan, Peygamber'in gelişini müjdeleyenler olarak Kuran'da saygıyla söz edildiğini özellikle belirttim. Sonuç olarak anıt mezar yerinde kalacak ve çevresinde belli bir alan dua etmemiz için bize ayrılacak."

Kapıdan geçip, ışığa boğulmuş büyük bir avluya çıktık. Zemin ve geçit duvarları değerli mozaiklerle kaplıydı.

Tasvir edilen manzaralar büyüleyiciydi. Küçük köprülerin altından geçen bir nehir, kiremitli çatılarıyla ihtişamlı köşklerin bulunduğu yemyeşil tepelerin arasından akıyordu. Kapının iki yanındaki ulu ağaçlar altın renkli gökyüzüne uzanıyordu, yaprakları rüzgârda titreşir gibiydi. Mozaik ustaları avlunun bir köşesine çömelmiş çalışıyorlardı, şaheser tamamlanmak üzereydi.

Bazı ağlama ve inlemeler dikkatimi çekti. Biraz ileride siyah cübbeler giymiş, başlarına beyaz sarıklar sarmış bir grup adam duruyordu. Mermer bir anıt mezarın etrafında sesli sesli ağlıyorlardı. Kimisi tırnaklarını yüzüne geçiriyor, kimisi yumruklarıyla göğsünü dövüyordu.

"Bir matem mi?"

"Şiiler her daim matemdedir. Muhammed'in torunu Hüseyin için gözyaşı dökerler. Şiilerin gözünde sadece Peygamber'in nesli gerçek hak sahibidir, Sünni halifeler gaspçıdır. Gel. Gecikmeyelim. Sürekli gözetleniyorum, eğer Şiilerle ilgilenir gibi görünürsem Halife'yle aram bozulur. Yaşayan erkek çocuğu olmayan Muhammed'in öldüğü günden beri Şiiler ve Sünniler arasında savaş bitmiyor."

"Neden kendinden sonra gelecek kişiyi belirlememiş? Her zaman bunu merak etmişimdir."

"Ben de. Ölmeden önce bu konuda muğlak şeyler söylemiş. Bu konuda pek çok hikâye duydum. Dendiğine göre, ölümünden birkaç gün önce etrafına toplananlara, kendisine en yakın kişinin halefi olması gerektiğini söylemiş. Kimileri, ona ilk inananlardan olan ve bu cümleyi söylerken Muhammed'in yanı başında oturan Ebubekir'i kastettiğini düşünmüş. Kimileri de, hem amcasının oğlu hem manevi oğlu hem de damadı olan Ali'den söz ettiğini zannetmiş. Ama kimse sormaya cesaret edememiş ve zaten Peygamber de kısa bir süre sonra ölmüş, ne mirasçı tayin etmiş ne de bir vasiyet bırakmış. O zamandan beri İslam dini bölündü. Yıllarca süren savaşlardan, katliamlardan, kargaşadan sonra Emevi sülalesi halifeliği ele geçirip babadan oğlu geçen bir hanedan kurdu. Ali öldürüldü, onun oğlu, Peygamber'in torunu Hüseyin de öldürül-

dü ve başı kesildi. Başı şu anda gördüğün anıt mezarda bulunuyor. Savaş devam ediyor, çünkü Hüseyin'in erkek çocukları vardı, onların da erkek çocukları oldu. Bu bölünmenin derinliğini anlayabilmek için, İsa'nın torunları olduğunu, onların da Aziz Petrus tarafından kurulan Kilise'ye karşı hak iddia ettiklerini tasavvur etmek yeter."

"Bu anlaşmazlığı körüklemek için Şiilere yakınlaşmalıyız. Onları silahlandırabiliriz, maddi destek sağlayabiliriz," diye bir fikir öne sürdüm.

"Zavallı dostum! Eğer bir Şii ile tek bir kelime konuşursam, El-Velid hemen haber alır, bu da benim ölüm fermanım olur."

Sokağa çıktık. Katırımı aldım ve patrikhaneye doğru yürüdük. Sütunlu pencereleri olan, güzel bir taş binaydı. Girişten sonra asma çardağıyla kaplı küçük bir avluya geçiliyordu, ötmekte olan ardıçkuşu biz girince uçup gitti. İriyarı ve topal bir kadın olan hizmetçi Meryem, pelerinimi aldı. Bir çeşmenin şırıl şırıl aktığı havuzun kenarına oturdum. Avucuma su alıp yüzüme çarptım. Akan terin yüzümde bıraktığı tuz zerreciklerini Meryem ıslak bir havluyla temizledi. Gözlerimi kapatarak kendimi onun ellerine bıraktım. Sivilceli bir oğlanın getirdiği bir bardak serin suyu bir dikişte içtim.

"Burada serbestçe konuşabiliriz," dedi Piskopos, avluyu çepeçevre dolaşan taş sedire otururken.

Ona sürgün yıllarını, çekilen sıkıntıları, İustinianos'un Konstantinopolis'e geri dönüşünü, barbar prensesle evliliğini anlattım. Katliamlardan, tecavüzlerden, gaspçıların hipodromda halkın gözü önünde infaz edilişinden söz etmedim. Piskopos bu kanlı olayları elbette ki biliyordu, ama ben geçiştirmeyi tercih ettim.

"Halifenin tasarıları hakkında ne biliyorsunuz? Neye hazırlanıyor?"

"Bana sırlarını söylemez."

"Ama sırlarını paylaştığı kişilerle yakınlığınız var."

"Pek azıyla. Kendi aşiretindekilerden başkasına güvenmez. Suikaste kurban gitmekten korkuyor."

Meryem'in sebze dolması, kızarmış balık, humus ve patlıcan ezmesi tabaklarıyla donattığı sofraya karşılıklı oturduk. Meryem küçük bir amfora Bekaa şarabı açtı. Bir gündür hiçbir şey yemediğim için sofrada ne var ne yoksa silip süpürdüm.

"Birkaç gün kalacaksın, öyle değil mi?" diye sordu Piskopos.

"Hayır, şüphe uyandırmak istemiyorum. Yarın gideceğim, ama yakında yine gelirim. O zamana kadar El-Velid'in neler planladığını öğrenmeye çalışın. Size iki posta güvercini getirdim, böylece bir şey öğrenirseniz bana haber verebilirsiniz."

* * *

Bir ay sonra Şam'dan ilk güvercin geldi. Konstantinopolis'in üzerinde bir daire çizdikten sonra, yorgunluktan bitap halde imparatorluğun güvercinliğinde tüneğe kondu. Güvercinlik yöneticisi onu hemen bana yolladı, ayağındaki bir halkaya dolanmış olan ince kâğıdı aldım.

Oldukça ince uçlu bir kamış kalemle yazılmış mesajı büyüteçle okudum. Kanım dondu.

> Sahil kentlerine yaptığım yolculuktan döndüm.
> Tüm Suriye limanlarında savaş gemileri inşa ediliyor.
> Kendi gözlerimle elli kadarını gördüm.
> Alınan bilgilere göre toplamı üç yüz civarında.

On yaşındayken başıma gelenleri şimşek hızıyla hatırladım.

675 yazı ortalarıydı: Araplar, Konstantinopolis'e saldırmışlardı. O sabah, tehlike işareti vermek için var gücüyle çalan çanların sesiyle uyanmıştım, deniz surlarına doğru koştuğumda, yelkenleri fora etmiş ilerleyen sayısız Arap gemisinin ufku kapattığını görmüştüm. Gemilerin güvertelerine yerleştirilmiş mancınıklar dev gibi kollarını

yoğe doğru uzatmıştı. İmparatorluk donanması yollarını kesmişti. İki donanma kapışmışlardı. Kürekçilerin son sürat yol verdiği kadırgalar şiddetli çatışmalara girişmişti. Hasar gören tekneler mürettebatlarıyla birlikte batıyordu. Deniz surlarının eteğinde dalgalar kayaların üzerine ölüleri savuruyordu. Öteki cesetler zincirle kapatılmış Altın Boynuz'a doğru sürüklenmekteydi. Büyük kayıplar pahasına imparatorluk bu ilk saldırıyı püskürtmüştü, ama sonra birçok başka saldırı da gerçekleşmişti. Üç uzun yıl boyunca Konstantinopolis ancak kısa sürelerle soluklanabildi. Her yeni saldırıda, ölümün gölgesini kentin üzerinde hissediyordum. Sokaklarda ağızları köpürmüş, oruçtan bir deri bir kemik kalmış keşişler dünyanın sonunun geldiğini ilan ediyorlardı. Gece gündüz, kiliselerden dualar, evlerden hıçkırıklar yükselmekteydi.

Kırk ay süren acı ve yastan sonra, İmparator'un kimyagerlerinin gizlice imal ettikleri yeni bir silah sayesinde Konstantinopolis nihayet üstünlüğü ele geçirmişti: Rum ateşi, esas maddesi neft olan, karma ve dozu iyi ayarlanmış bir maddeydi, küplerin içine sıkıştırıldıktan sonra mancınıkla düşman gemisine fırlatılıyordu. Hedefe isabet edip patladıktan sonra geminin her yanına saçılıyor, yağ tabakası gibi tüm çevreye yayılıyordu. Ardından alevli bir ok atmak yetiyor, bir anda Arap gemisinin yelkenleri, direkleri ve gövdesi ateş denizinde alev alev yanmaya başlıyordu. Tayfalar ve askerler o yüzen alevli kütüklerin üzerinde can veriyorlardı. Bu dev gibi meşaleler her tarafta yanıyordu. Birkaç gün içinde bu yangın silahı savaşın kaderini Konstantinopolis lehine değiştirmişti. Arap donanması, daha doğrusu geriye ne kaldıysa, Suriye limanlarına dönmüş ve El-Velid'in babası Abdülmelik yirmi beş yıllık bir barış anlaşması imzalamıştı.

O zamandan bu yana otuz yıl geçmişti.

Mesajı tomar haline getirip kılıfına yerleştirdim ve cebime koydum. Masanın üzerine yayılmış haritaları ve vakayinameleri toplamak için zaman kaybetmeden, İmparator'a bilgi vermeye koştum.

İustinianos da o deniz kuşatmasını unutmamıştı. Anıları muğlak ama ürkütücüydü. O günlerde sadece beş yaşındaydı ama alev alev yanan gemilerin ve yüzen cesetlerin korkunç görüntüsü hafızasından silinmemişti.

Deniz salonunda büyük savaş konseyini toplantıya çağırdı. Bu salonun zeminine döşenmiş, otuz adıma on beş adım boyutundaki mozaik panoda Akdeniz tasvir edilmişti. Sanatkâr, dönemin en ünlü coğrafya uzmanlarının yönetiminde, kıyıların girinti ve çıkıntılarını, adaları, takımadaları büyük bir ustalıkla çizmişti. Sadece iki rengin tonlarını kullanmıştı, deniz için mavi tonları, karalar için toprak rengi tonları. Dikkati dağıtmamak için bu coğrafi betimlemeye hiçbir süs unsuru eklenmemişti. Sadece, mozaiği çevreleyen beş adım genişliğindeki frizde yunuslar tasvir edilmişti.

Nihayet üç kıtanın kıyılarında da söz sahibi olan imparatorluğun mutlak hâkimiyetini kutlamak için, İustinianos'un atası Herakleios bu mozaik eseri sipariş etmişti. Ne yazık ki aynı Herakleios kötü bir hesap hatası yapmıştı. Bütün barbarları, hatta Persleri mağlup ettikten sonra İslam tehdidini doğru değerlendirememişti, oysa o dönemde henüz İslam'ı alt etme şansı vardı. Bu basiretsizliğin sonucu olarak yetmiş beş yıl içinde imparatorluk Akdeniz'in üçte ikisini kaybetmişti Araplar bugün Nil Nehri deltasından okyanusa kadar Afrika'nın kuzeyini ellerinde tutuyorlardı. Sina Yarımadası'ndan Antiokheia'ya kadar doğu kıyısı da onların hâkimiyetindeydi. İmparatorluk Küçük Asya'ya çekilmişti. Hatta sadece kıyılar kendisinin denetimindeydi. Araplar iç kısımlarda, Anadolu'da ordugâhlar kurmaya başlamışlardı bile.

Deniz salonunda, inciler, siyah ve kırmızı mercanlarla bezeli tahtında oturan İustinianos'un karşısında generaller sıralanmıştı.

"Hepiniz beceriksizsiniz! Tek bir savaş bile kazanmayalı kaç yıl oluyor? Arapların eline kaç şehir bıraktınız? Sayamayacak kadar fazla. Şimdi de, sizin hatanız yüzünden Konstantinopolis tehdit altında. İlk Araplar kaç gün-

lük yürüyüş mesafesinde bulunuyorlar?" diye sordu Küçük Asya'dan sorumlu generale.

"Yirmi gün, yüce efendimiz," diye cevap verdi, başı eğik vaziyette general; çünkü İmparator'la konuşurken onun yüzüne bakmamak gerekirdi. "Belki de on beş," diye düzeltti. "Ama artık ilerlemiyorlar."

"Farkında mısınız?" diye bağırdı İustinianos, sanki bir yay onu koltuğundan fırlatmış gibi ayağa kalktı. "On beş gün! Demek ki, düşmanlar buraya on beş gün uzaklıkta! Peki ya kaç kişiler?"

"Duruma bağlı, yüce efendimiz," diye kekeledi general.

Doğruydu. Araplar düzenli birlikler halinde değildiler. Birkaç gün içinde güçleri on katına, yüz katına çıkabiliyordu. Ama İustinianos bu tür değerlendirmeleri dinleyemeyecek kadar öfkeliydi.

"Karşında kaç düşman var, onu bile bilmiyorsun! Seni komutanlıktan alıyorum. Hemen çık buradan!"

Gözden düşen general yerlere kadar eğilmiş vaziyette geri geri yürüyerek dışarı çıktı.

Şam piskoposundan gelen donanma hazırlıkları hakkındaki bilgileri açıklamadan İustinianos talimatlarını sıraladı. Generallere, İtalya ve Dalmaçya'daki kuvvetlerin Hellespontos'a[1] ve Anadolu'ya kaydırmalarını emretti. Amirallere yeni savaş gemilerinin inşasına başlanmasını ve iki yüz ticaret gemisinin satın alınarak savaş için silahlandırılmasını buyurdu. Emirlerinin uygulanışı hakkında kendisine rapor verilmesi için bir ay sonra toplanacaklarını bildirerek büyük savaş konseyini sonlandırdı.

Şam'dan alınan bilgiler istihbarat merkezimin ne kadar yararlı ve muhbirlerimin ne denli başarılı olduğunu kanıtlıyordu. Zaten İustinianos da benden başkasını dinlemiyordu, benden bir eylem planı istemişti. Ona bir sorunu bildirdiğime göre, çözüm getirmek de bana düşerdi.

1. Çanakkale Boğazı. (Y.N.)

Gözüme uykunun girmediği geceler boyunca savunma yöntemini araştırıyordum. Şam piskoposunun ulaştırdığı bilgiler kuşkuya yer bırakmıyordu. Eğer Halife bir savaş donanması oluşturmak için harekete geçtiyse, demek ki hedefi Akdeniz'di. Akdeniz'in Afrika ve Asya kıyıları zaten Müslümanların eline geçmiş olduğuna göre, Konstantinopolis ve Avrupa'dan başka neresi olabilirdi bu hedef? Hatta, Arapların Küçük Asya'nın iç kısımlarına sızmaları ve savaş gemileri inşa etmeleri birbiriyle bağlantılı iki saldırı planladıklarını gösteriyordu: biri karadan, diğeri denizden. Büyük savaş konseyinde alınan savunma tedbirlerine dair kararlar elbette ki gerekliydi, ama kesinlikle yetersizdi. İçinde bulunduğu zayıf durumda, imparatorluğun karşı koyabilmesi imkânsızdı.

Tarihi titizlikle inceliyordum. Konstantinopolis her zaman büyük saldırıları bertaraf edebilmişti. Kuzeyden ve doğudan birbiri ardı sıra yaşanan akınlarda barbarlar surlara dayandığı zaman imparatorlar onlara altın, çuvallar dolusu altın verir ve onların yollarına devam edip Avrupa içlerine doğru gitmelerini sağlardı. Üç yüzyıl boyunca Asya bozkırlarından gelen istilacılar hep yollarına devam etmişler ve batıya akınlar düzenlemişlerdi. Her yeni gelen halk kendinden bir öncekini batıya doğru sürüyordu. Batıya sürülen de orada bulunanı sürerek kendine yer açıyordu. Öyle ki bugün bu halklar neredeyse her yere yayılmışlardı. İlerleye ilerleye, yeni gelenler tarafından sürüle sürüle Karanınsonu[1] Burnu'na ve Bretagne adalarına ulaşmışlardı. Aşiretleri, Kuzey İskandinavya'dan, en güneyde Afrika'nın karşısındaki Herakles Sütunları[2] Boğazı'na kadar dört bir tarafa yayılmıştı.

Asya'dan gelen barbarlara karşı çok başarılı olan bu

1. Finibus terrae. Fransa'nın Bretagne bölgesindeki Finistère Burnu. (Y.N.)

2. Herakles Sütunları, biri Afrika, diğeri Avrupa kıyılarında yer alan karşılıklı iki kayalık tepedir. Akdeniz'in Atlas Okyanusu'na açıldığı yerde, birbirine 27 km mesafedeki bu iki kayalıktan Afrika kıyısındaki Acho Dağı, Magrip emiri Musa'ya atfen Cebel-i Musa; Avrupa kıyısındaki Kalpe Tepesi ise komutan Tarık bin Ziyad'a atfen Cebelitarık olarak anılmaya başlanmıştır. (Ç.N.)

yol değiştirme siyaseti neden Arabistan'dan gelenlere de uygulanmasındı? Ama nasıl yapmalıydı? İmparatorluk tıpkı barbarlara yaptığı gibi Araplara da Konstantinopolis'e dokunmadan çevresinden dolaşıp Avrupa'ya gitmeleri için servet teklif edebilir miydi? Elbette ki hayır. Araplar kentteki zenginlikleri kabul etmek değil, bilek gücüyle almak istiyorlardı. Fetih mutluluğunu altına değişmezlerdi. Hem Konstantinopolis'i hem de Konstantinopolis'teki altınları alacaklardı. Orayı başkentleri yapacaklar, sonra da Avrupa'nın üzerine çullanacaklardı.

Asya'dan gelen barbarlardan farklı olarak Araplar sadece kendi ülkelerinden daha elverişli toprakların arayışında değillerdi. İslam'ı kabul ettirmek için tüm dünyayı fethetmek istiyorlardı. Barbarlar putlarını yanlarında taşıyor, kimseden de onlara tapmalarını istemiyorlardı, buna karşın Araplar tek bir Tanrı'nın evrensel bildirisini ilan ediyorlardı. Tıpkı Hıristiyanlar ve Yahudiler gibi. Arapların Konstantinopolis'i bu denli arzu etmelerinin nedeni açgözlülükten çok, Hıristiyan dünyasının başkentini Müslüman başkentine dönüştürmekti. Arapları püskürtmek de, satın almak da imkânsızdı.

Zihnimdeki gerginlikten kurtulmak için, bazen akşamları dışarı çıkıyordum. Karanlık bastıktan sonra, siyah bir başlık ve pelerin giyip, hipodromdaki ahırların arkasından küçük bir kapıdan geçiyordum. Yollarda oyalanmadan, nereye gideceğini bilen bir adamın kararlı adımlarıyla yürüyordum. Beni tanıyabilecek ve takip ettirebilecek saray görevlilerinin bulunduğu yerlerden uzak duruyordum. Para değiştokuşu yapılan çarşılardan geçiyordum, o saatte kepenkler kapalıydı. Sonra bakırcılar sokağından, daha sonra da Sepiciler Sokağı'ndan geçiyordum. Yolun sonundaki Kutsal Kefaret Kilisesi'nin arkasında tek katlı küçük bir ev vardı, sahibi Gümüş Ay adında Asyalı bir duldu. İki kızı vardı, Kokulu Şafak ve Neşeli Balık. Beni, bir dostmuşum gibi neşeli çığlıklarla karşılıyorlardı. Mandalina likörü ve zencefil reçeli ikram ediyorlardı. Kır-

mızı ve kokulu mumlar yakıyorlardı. Beni soyuyorlar, sabunlayıp yıkıyorlar, Çin'den geldiğini söyledikleri yağlar ve afrodizyak kremlerle ovuyorlardı. Sonra, beni tensel günaha sokmadan, duyularımı rahatlatacak türlü türlü zevkler tattırıyorlardı.

Gece yarısına doğru evlerinden çıkarken, ödeme ânında, Gümüş Ay verilen hizmetler için hiçbir şey istemediklerini söyleyerek utancımı gideriyordu. Para ödemediğime göre, zaman geçirdiğim kişiler fahişe değil, sevimli ve yardımsever hanımlardı. Dul kadın benden sadece Çin'den gelen yağların parasını alıyordu. Dediğine göre bunlar pek nadir bulunuyordu ve dolayısıyla çok pahalıydı. Bu merhemleri bahçelerinden topladıkları otlarla mutfaklarındaki sıkma aletinde yaptıklarını tahmin ediyor ama bu malların Uzakdoğu'dan geldiğine inanmış gibi yapıyordum; bedelini cömertçe ödeyip bu harika tedavi için onlara teşekkür ediyordum. Gümüş Ay'a, Kokulu Şafak'a ve Neşeli Balık'a bir hafta sonra tekrar gelmeye söz verip Büyük Saray'a doğru yola koyuluyordum.

Bedenim hafiflemiş, zihnim dinlenmiş bir halde bu gece kaçamaklarının birinden dönüşümde, birdenbire zihnimde bir şimşek çaktı. Yatağa girmek için soyunurken odamın duvarında asılı duran Akdeniz haritasına gözüm takılmıştı. Sekiz gündür kafamda evirip çevirdiğim sorunun çözümü apaçık bir gerçek gibi kendini dayattı.

Mademki Müslümanlar Avrupa'ya girmek istiyorlardı ve imparatorluğun da onların Konstantinopolis'i almalarını engelleyecek gücü yoktu, öyleyse Müslümanlar batıya öteki kapıdan sokulmalıydı, yani Konstantinopolis'in çok uzağından, Akdeniz'in öteki ucundan, Herakles Sütunları'ndan. Zaten orada değiller miydi? Afrika'daki Arap Vali Emir Musa'nın Tanca'yı ve kanalın güney kıyısını ele geçirmesiyle fetih tamamlanmıştı. Emir'in karşısında Hispania[1] vardı. Avrupa'ya Asya tarafından girmek yerine neden

1. İber Yarımadası. (Y.N.)

Afrika tarafından girmesinlerdi ki? Bosboros[1] yerine Herakles Sütunları'ndan girebilirlerdi. Konstantinos yerine Hispania'yı alabilirlerdi.

Böyle bir seferin sonuçlarını düşünüyordum. Araplar, Hispania'ya çıkacaklardı. Gotlar var güçleriyle karşı koyacaklardı. Pirene Dağları'nın kuzeyinden ve eski başkentleri Tolusa'dan[2] sürüldükten sonra Gotlara kala kala bir tek İber Yarımadası kalmıştı. Tıpkı öteden beri batıyı paylaşmak için barbarların aralarında çarpıştıkları gibi Araplarla Gotlar da çarpışacaktı. Ama bu kez, birbirlerini hep ileriye doğru süren, hepsi aynı istikamete yönelen, deniz dalgaları misali birbirlerine karışan o art arda akınlar gibi olmayacaktı. Tam aksine, kafa kafaya, sert, ölümcül bir çarpışma olacak, fetih arzusuyla yanan Müslümanların tüm gücünü emecekti. Hispania'daki Gotları yendikten sonra, Müslümanların Pireneleri aşıp Frankların üzerine yürümesine kim engel olacaktı? Eğer bu planım başarıya ulaşırsa, Konstantinopolis daha yüzyıllarca güvenlikte olurdu. İş, planı başarmaktaydı.

Halife, Konstantinos üzerine yürümeye hazırlanırken, Araplar nasıl Hispania'ya yönlendirilecekti? Soruna bir çözüm bulmuştum, ama bu kez çözümün kendisi soruna dönüşüyordu. Bu arada, sabırsızlanmaya başlayan İustinianos'a teklif edeceğim bir planım vardı.

1. İstanbul Boğazı. (Y.N.)
2. Toulouse. (Y.N.)

İkinci bölüm

Emânât-ı mukaddese muhafızı

Şam'da yaşayan ihtiyar Abdullah bin Abdülnur'da Hz. Muhammed'in sakal-ı şerifi vardı. Boynuna astığı gümüş bir mahfazada taşıdığı o emânât-ı mukaddeseyi asla yanından ayırmazdı. Yetmiş beş yaşını aşmasına rağmen oldukça sağlıklıydı. Şık kıyafetler, güzel ayakkabılar giyen, saçları özenle yağlanmış, kısa boylu ve şişman bir adam olan Abdullah zengin biri gibi duruyordu. Oysa tek serveti o emânât-ı mukaddeseydi, ama o sakal-ı şerif sayesinde Şam'da herkesten saygı ve ihsan görüyordu. Ne yazık ki, o aynı sakal-ı şerif yüzünden evinde rahatı, huzuru kalmamıştı.

Abdullah, Medine'de, Peygamber'in yaşadığı kentte doğmuştu. Çocukken, bileyici olan babasını çalışırken seyretmek hoşuna giderdi. Bileyi taşından kırmızı ve sarı kıvılcımlar çıkardı. Babası kentin en varlıklı ailelerinin bıçaklarını bileylerdi. Peygamber'in sahabesinin kılıçlarına bakım yapardı. Bunların yanı sıra Peygamber'in berberinin tıraş bıçaklarını de bileylerdi. Bu soylu işten gurur duyardı. Hz. Muhammed'in ölümünden sonra yaşama zevkini kaybetmişti. Üzüntüsünü hafifletmek için berber ona Peygamber'in sakal-ı şerifinden vermişti. Bileyici bu kılı özel bir mahfazaya koyup, örülmüş ipek bir sicimle boynuna asmış, ömrü boyunca da üzerinde taşımıştı. Ölüm döşeğinde bu emaneti, oğlu Abdullah'ın boynuna takmıştı.

Böyle bir emaneti taşımak, dindarca bir yaşamı gerektiriyordu. Abdullah daha gençken, birkaç kez Mekke'ye hacca gitmişti. Günde beş vakit namaz kılardı. Ramazan'da hiç aksatmadan oruç tutardı. Her cuma namazından sonra, camiden çıkarken bir fakire bir dinarın binde biri kadar sadaka verirdi. Bu çok küçük bir miktardı, ama kendisi de dini bütün Müslümanların sadakasıyla geçiniyordu, Peygamber'in emânât-ı mukaddesesini muhafaza eden birinin sıkıntıda olmasına kimse razı gelmezdi. Abdullah çalışmıyor değildi, o da babası gibi bileyiciydi, bileme tezgâhı ona miras kalmıştı, ama az çalışıyordu.

Az çalışıyor olmasının iki nedeni vardı. Birincisi, zamanının çoğunu ibadetle geçiriyordu. Güneş doğmadan önce camiye gidiyordu, sonra öğleyin, ikindiden önce, güneş batarken ve nihayet iki saat sonra da yatsı namazı için gidiyordu. Her namazdan önce avludaki şadırvanda aptes alıyor, sonra Kuran dinliyor, ardından da uzun uzun Peygamber'in hadislerini düşünüyordu. Böylece az zamanı kalıyordu. Ayrıca, bileyi taşı çabuk eskimesin diye Abdullah pek az müşteri kabul ediyordu. Yaşı ilerledikçe ve gözleri bozuldukça, müşterilere çentikli bıçaklar iade etmeye başlamıştı.

Ancak ailesini doyuracak kadar kazanıyordu, ama geliri sadaka kabul edebilecek kadar azdı. Emânât-ı mukaddese sayesinde sadakalar yağmur gibi yağıyordu. Çarşıda, satıcılar gümüş mahfazaya dokunmak istiyorlar ve Abdullah'a şükranlarını ifade etmek için, ona bir kuzu budu, kurutulmuş balık, meyve, çarık, kumaş ya da süt veriyorlardı. Sokakta da gelip geçenler aynı şeyi yapıyorlar, karşılığında ona para vererek teşekkür ediyorlardı. Abdullah da onları cömertliğe özendiriyor, Kuran'dan ayetler okuyordu:

"Sadaka vermekle malının azalacağından korkma!"

Böylelikle pazardan döndüğünde, giderkenkinden daha çok parası oluyordu.

Ne yazık ki, kentte ona çok şey kazandıran emânât-ı mukaddese, evinde şikâyetlere neden oluyor, üç eşi sırayla onu hırpalıyordu. Bir incir ağacının gölge verdiği bir

avlunun ortasındaki tek katlı, mütevazı evine girer girmez, eşleri onu her zamanki sitemleriyle karşılıyordu. Her birinin gerekçesi farklıydı; ama hepsininki emânât-ı mukaddese ile bağlantılıydı.

Önce ilk karısı Emine azarlıyordu: "Mademki tek gelirin bu sakal-ı şerif ve sadece bir tane var, öyleyse başkalarıyla evlenmeyecektin. Allah rahmet eylesin, baban ileri görüşlü değilmiş. Berberden daha çok sakal-ı şerif isteyebilirdi. Elinde yüz tane emânât-ı mukaddese olan biri, yüz kadınla evlenebilir! Ama sadece bir tane varsa ancak bir kadınla evlenir."

Bu sözler karşısında Abdullah ne cevap vereceğini bilemiyordu. Zaten öteki kadınlarla evlendiğinden beri ona karşı gelmekten çekiniyordu; çünkü evin hâkimi Emine'ydi.

Ardından sıra ikinci eşi Meryem'e geliyordu, onun bakış açısı elbette ki birinci eşinkinden farklıydı: "Sen ve üç karın, dört kişi ediyoruz. İyisi mi şu sakal-ı şerifi dört parça halinde kes. Böylece dört tane tılsımımız olur ve dört misli sadaka alırız." Abdullah ona kutsal bir emanetin kesilemeyeceğini anlatıyordu. O da, bu sakal-ı şerifin zaten kesilmiş olduğunu, üstelik de Abdullah'ın kendi babasının bilediği tıraş bıçağıyla kesildiğini söylüyordu. Daima son sözü söylemek isterdi.

İçlerinde en genci olan Hekime'nin hayal gücü pek genişti, herhangi bir berberden bir avuç sakal-ı şerif almayı ve Peygamber'in sakalıyla aynı renkte olanları saklamayı öneriyordu: "Böylece hepimizin birer tane olur, ayrıca on bir çocuğuna da birer tane verebilirsin. Kalanları da satar, zengin oluruz." Abdullah, Şam'da herkesin onda tek bir tane sakalı bulunduğunu bildiğini, ötekilerin gerçek olduğuna kimsenin inanmayacağını açıklıyordu. "Öyleyse gidip başka bir kente yerleşiriz," diye çözüm öneriyordu Hekime. Abdullah da, insanların onu tanımadığı başka bir kentte, boynunda taşıdığının bile gerçek olduğuna kimsenin inanmayacağını söylüyordu.

O sabah da her zamanki gibi Abdullah'ın günü kötü

başladı. Camiden dönüp de ekmek, zeytin ve kaymakla kahvaltısını ederken, üç karısının alışılmış tenkitlerine maruz kaldı. Sabrı taşmış bir halde yerinden kalktı, çarıklarını giydi, başına takkesini geçirdi, kuşağını bağladı ve eline kamış bastonunu aldı.

"Nereye gidiyorsun?" diye sert bir sesle bağırdı, avluda bulaşıkları yıkamakta olan Emine.

Evi süpürmekte olan Meryem ve Hekime de meseleye karıştılar.

"Ne! Yine mi gidiyor?" diye haykırdı ikinci eş.

"Bu yaşta bütün gün dışarıda olması hiç doğru değil," diye atıldı en genç olanı.

Kadınlar onun evden çıkmasından hoşlanmıyorlardı, çünkü o evde olmadığında kendi aralarında kavga ediyorlardı; bu da hepsinin birlik olup ihtiyar Abdullah'a saldırması kadar eğlenceli olmuyordu.

"Allah'ın Elçisi'nin halefi tarafından yemeğe davet edildiğimi unuttunuz mu, beyinsiz kadınlar?"

Halife El-Velid emirleri ve onların savaş komutanları şerefine o gün bir ziyafet tertiplemişti, emânât-ı mukaddese muhafızı olarak Abdullah da davetliydi.

"Daha güneş yeni doğdu, sen ise yemeğe gittiğini söylüyorsun. Benimle alay mı ediyorsun?" diye itiraz etti Hekime.

"Önce namaz kılacağım."

"İyi de sabah namazından şimdi döndün. Öğle namazı için daha zaman var."

"Peygamber'in emânât-ı mukaddesesini muhafaza eden biri için her zaman namaz vaktidir."

Bu sözlerle onların ağızları kapatınca rahat bir nefes alan Abdullah dışarı çıktı.

Havada hâlâ sabah serinliği vardı. Sokağın sonundan çarşıya girdi. Gidip gelen hamalların arasında dolaşıyor, tezgâhlara bakıyor, bir meyveyi elliyor ve ona ikram etmelerini bekliyordu. Parasal sorunlardan bunalmış olan bir sakatatçı boynundaki mahfazaya dokunmak için ondan izin istedi. Abdullah memnuniyetle kabul etti.

"Peygamberin şu söylediğini unutayım deme. 'Sadaka vermekle malının azalacağından korkma,'" diye hatırlattı; sakatatçı da ona bir koyun işkembesi verdi.

Abdullah işkembeyi eve göndermesini rica etti. Bir balıkçı, bir fırıncı, bir kasap da aynını yaptılar, gelip geçenler ise ona para verdi. Bir saat sonra, evin erzağı temin edilmişti, Abdullah cebi dolu olarak pazardan çıktı. "Hayat güzel, Allah'a şükürler olsun!" diye seviniyordu. "Her yer güzel, bizim ev hariç, şu üç kadının yüzünden."

Birdenbire heyecanlandığını hissetti: Fırıncının kızı Ayşe önünde yürüyordu, tıpkı raks ediyormuş gibi zarif bir hareketle kalçalarını sallıyordu. Yirmi beş yaşında olmasına rağmen Ayşe hâlâ, Abdullah'ın kuzeni olan babasının evindeydi. "Evdeki üç cadıyı susturmak için dördüncü bir hanım almak nasıl olur?" diye düşündü Abdullah. Mesela Ayşe. Hâlâ bir kocası yok. "Ne büyük haksızlık!" diye hayıflandı. Böyle davetkâr yürüyüşü olan biri, kocayı hak ediyor! Fırıncının yeğeni olarak, Ayşe'yi nikâhına alıp kötü talihine son vermek onun vazifesiydi. Bu denli soylu bir amacı olduğuna evdeki üç karısını nasıl inandırabileceğini düşündü. "Aslında pek de kötü niyetli değiller," diye kendi kendini ikna etmeye çalıştı. Belki de onun akrabalarına düşkünlüğünü takdir ederlerdi ve evine tekrar huzur gelirdi.

Bir çığlık duyunca o tatlı düşünceler yarım kaldı.

"İmdat! Abdullah, imdat! Dostum, kardeşim, yardım et!"

Bu Yusuf'tu, Şam Piskoposu Yusuf. Vaftizci Yahya Katedrali'nin önünde, iriyarı bir genç, yakasından tutmuş onu tartaklıyordu:

"Buradan defol, yaşlı büyücü, Rumların yanına git!"

"Abdullah, yetiş, beni öldürüyorlar!"

Abdullah'ın nevri döndü. Kaşlarını çattı, kamış bastonunu havaya kaldırdı, avaz avaz bağırarak Piskopos'a saldıran adamın üzerine yürüdü.

"Çekil! Çekil! Bir din adamına saldıranın Allah belasını versin!"

Abdullah'ın bu ani müdahalesi emânât-ı mukaddesesini muhafaza eden adamı şaşırttı. Peygamber'in emânât-ı mukaddesesini muhafaza eden biriyle tartışmak istemezdi, Piskopos'u bıraktı. Gerisingeri döndü ve homurdanarak tekrar katedrale girdi.

Piskopos ve Abdullah birbirlerine sarılıp dostlukla öpüştüler.

"Bu deli senden ne istiyordu? Kahrolasıca!"

Piskopos ancak kendine geliyordu, beyaz cüppesindeki tozları silkeleyip başlığını düzeltti.

"Ah dostum, sana anlatacağım. Ama benim oraya gidelim, iki adım ötesi, orada rahat ederiz."

"Hanenden huzur eksik olmasın," diye cevap veren Abdullah, planı mükemmelen işleyen Piskopos'un peşine takıldı.

Sabahtan beri Piskopos Yusuf, Abdullah'ı takip ettiriyordu. Yüzünü kömürle siyahlaştırmış, başına ve omuzlarına kaba bir çuval atmış, sırtına ağır bir küfe vurmuş olan bir rahip yardımcısı, hamal kılığına girip Abdullah'ın çıkmasını beklemiş ve onu izlemişti. Dilenci kılığına girmiş iki rahip çömezi piskoposluk ve çarşı arasında gidip geliyor, Piskopos'u bilgilendiriyorlardı. Abdullah'ın çarşı çıkışına yaklaştığını öğrendiğinde Piskopos hemen katedralin önüne gitmiş ve mabedi camiye dönüştürme çalışmalarını yöneten mimarla görüşmek istemişti. İriyarı genç bir adam olan mimar yanına geldiğinde, bile isteye öfkesini körüklemişti: "Emirlerine saygı göstermediğini öğrenince El-Velid senin kelleni uçuracak. Camin için her şeyimizi alıyorsun. Biz nerede ibadet edeceğiz? Lanet olsun sana! Cehennem'de cayır cayır yanacaksın!"

Çileden çıkan mimar, Piskopos'un yakasına yapışmıştı; tam da o sırada Abdullah, fırıncının kızının kalçalarını hayranlıkla seyrederek çarşıdan çıkmaktaydı.

Piskoposluk binasının avlusunda Yusuf ve Abdullah'ı güvercin kuğurdamaları karşıladı. Kulağı yoran tekdüze,

baş ağrıtıcı, iç bayıcı bir konserdi bu. "Bu müzik, evdeki üç hanımın bağrışlarından daha da katlanılmaz," diye kendini teselli etti Abdullah.

"Neden bu kuşları besliyorsun?" diye Piskopos'a sordu.

Piskopos, üzgün bir edayla, oburluk günahını itiraf etti.

"Son zamanlarda böyle bir düşkünlüğüm var, bir ay oluyor," diye yalan söyledi Piskopos. "O günden beri haftada birkaç kez güvercin yiyorum. Kimi zaman dolmasını, kimi zaman kızartmasını, kimi zaman da fırınlanmışını. Aşçım bu konuda çok becerikli. Peki ya sen, güvercini nasıl seversin?"

Aslında Angelos'un posta güvercinleri komşuların dikkatini çekmesin, kuşku uyandırmasın diye Piskopos on çift güvercin daha almıştı, bunlar yemeklikti. Bu mükemmel kılıfın tek bir sakıncası vardı: Piskopos güvercinlerden nefret ederdi. Buna karşın, güvercinlerin sesinden hiç hoşlanmayan Abdullah, onları yemeyi pek severdi.

"Ne tarzda pişerse pişsin, afiyetle yerim," dedi. "Ama doğruyu söylemek gerekirse dolmasını tercih ederim. Pirinçle doldurulunca," diye de belirtti.

"Öğlen için bir ikisini yoldurup hazırlatacağım, yemeğe kalıp soframı şereflendirirsin, değil mi?"

"Ne yazık ki kalamam, Piskopos dostum. Halife'nin Afrika ve Asya emirleri onuruna tertiplediği ziyafete davetliyim."

Piskopos tam da bunu duymayı ümit ediyordu. Abdullah'ı takip ettirmesinin nedeni, ziyafetten hemen önce onu yakalayabilmekti.

"Seni Tanrı çıkardı karşıma! Bana nasıl kötü davranıldığına şahit oldun, öyle değil mi? Mimarının beni kiliseden kovduğunu Halife'ye söyle. Onu doğru yola getirmeye yeltendiğimde, beni nasıl dövdüğünü de söyle. Gözlerinle gördün, öyle değil mi?"

"Allah kahresin o mimarı! Bana güven, Halife'yle konuşacağım. Bu işi hale yola koyacaktır."

Piskopos, Abdullah'a gül şerbeti ikram etti, kendisine de bir bardak doldurdu. Bir kadeh şarabı tercih ederdi,

ama vakit erkendi, ayrıca asla şarap içmeyen Abdullah'ın inançlarına da saygı göstermek gerekirdi.

"Halife'yle konuştuktan sonra, gelip bir güvercin dolması yersin, değil mi? Pirinçle doldurulacak."

"Allah kısmet ederse, akşam yemeğine gelirim, akşam namazıyla yatsı namazı arasında, hem Peygamber'in halefinin söylediklerini de sana aktarırım."

Öğle namazından sonra Abdullah camiden çıktığında güneş kentin tam tepesindeydi. Sokaklarda duvarlar en ufak bir gölgelik alan yaratmıyordu. Bu cehennem sıcağından kaçmak için adımlarını sıklaştırdı. On beş dakika sonra kent kapısından çıkıp el-Gute'nin serin ve dinlendirici gölgesine girmişti; el-Gute, Şam'ın uçsuz bucaksız hurmalığıydı, surların ötesinde göz alabildiğine uzanıyordu. Barada Nehri'nin suladığı el-Gute, yakın çevresiyle birlikte tüm kent halkını doyuruyordu. Üretim üç katman halinde gerçekleşiyordu. Topraktan sebzeler, bodur ağaçlardan meyveler elde ediliyor, en yukarıdaki hurma ağaçları da salkım salkım hurma veriyordu. Birbirine geçmiş dalları güneşi süzmekteydi. Güçlü güneş huzmeleri hurma ağaçlarının tepesinden toprağa vuruyor, gölgeli zeminde yer yer ışıktan çiçekler oluşturuyordu. Delikanlılar ağaç gövdelerinin tepesine büyük bir çeviklikle tırmanıyor, kendilerini bağladıkları bir kayışla aşağı sarkarak gerekli işlemleri yapıyorlardı. Abdullah geçerken başını kaldırıyor, onları selamlıyor, becerilerine hayran oluyordu. Yılda üç kez bu tırmanışı yapıyorlardı. Bu mevsimde erkek hurmaların tohumlarını toplamak için tırmanıyorlar, sonra dişi hurma ağaçlarının tepesine çıkıp onları döllüyorlardı. Sonbahar gelince bir kez daha tırmanıyorlar, yeni meyveleri büyük bezlere sarıp, böceklerden, kuşlardan ve tozdan korunmalarını sağlıyorlardı. Kış mevsiminin başında son bir tırmanış daha yapıyorlar, tahta saplı uzun bıçaklarla olgun hurma salkımlarını kesiyorlardı. El-Gute'de on beş bin hurma ağacı vardı.

Bir açıklıkta hazırlanmış ziyafet alanına ulaşmak için,

Abdullah iki yanı ağaçlıklı, halıyla kaplı bir yolu izledi. Örtüleri kaldırılarak yan yana kurulmuş birçok çadır bin kadar misafiri ağırlamaya hazırdı. Konuklar yuvarlak masaların etrafına dizilmiş deri minderlerde yerlerini almaya başlamışlardı. Düşmanlardan alınmış bayraklar zemine serilmişti. Konuklar ve hizmetkârlar barbar sancaklarının, Bizans İmparatorluğu ya da Pers bayraklarının, Kürt sancaklarının, pagan tapınaklarından sökülmüş örtülerin üzerinde yürüyorlardı. Yerlere Afrika aslanları, Asya kaplanları gibi vahşi hayvanların postları da serilmişti. Çadır direklerinde timsah derileri, yılan ya da zebra derisinden barbar kalkanları, kaplumbağa kabuğundan miğferler ve zırhlar asılıydı. Bu ganimetler, El-Velid'in düzenlediği ziyafetin konukları olan İslam savaşçılarının karşılaştıkları tehlikeleri zihinlerde canlandırmak için sergilenmişti.

Çadırın etrafında mangalcılar ve aşçılar ellerindeki körükleri hızla sallayarak kor halindeki ateşi yelliyorlardı. Şişleri çeviriyorlar, güveçleri karıştırıyorlar, etleri dilimliyorlardı. Elleri kolları dolu bir yığın hizmetkâr mangallar ve masalar arasında gidip gelmekteydi.

Abdullah'ın masasında altı konuk daha vardı: Antiokheia'dan yaşlı bir kadı, Halep'ten zengin bir sabun tüccarı, emirleriyle birlikte Afrika ve Asya'nın uzak diyarlarından yeni gelmiş dört ordu komutanı. Bu savaşçılar anlattıkları olağanüstü öykülerle birbirleriyle yarışıyorlar, bu inanılmaz maceraları ağızları bir karış açık dinleyen kadıyı, tüccarı ve Abdullah'ı büyülemekten gurur duyuyorlardı.

İçlerinde en genç olanı Kuteybe'nin ordusundandı, Aral Gölü'nün ötesinden, Ceyhun Nehri civarından yüz bin köle ve on milyon dinar tutarında ganimet getiriyorlardı, taş taş üzerinde bırakmadıkları Zerdüşt tapınaklarına ait hazineler de cabasıydı. Beykent, Buhara, Semerkand, Kâbil, hepsi uzun zaman Kuteybe'nin süvarilerini hatırlayacaklardı. Adamlarını teşvik etmek için, getirdikleri her düşman kafası için bir dinar vaat ediyordu. Askerler de çuvallar dolusu kafa getiriyorlardı. Zaferden sonra sağ kalanları mağlup kentin surlarına astırıyordu.

İkinci komutan genç Emir El-Kasım'la birlikte Hindistan'dan yeni dönmüştü. Pers topraklarından yola çıkmışlar, Sind ve Pencab'ı fethetmişler, büyük Brahmanabad kentinde El-Kasım teke tek mücadelede Raca Dahir'i öldürmüştü. Raca'nın topraklarını aldığı gibi, karısını, kızlarını ve yerle bir edilip yakılan Budist tapınaklarındaki hazineleri de almıştı. Kraliçe ve iki prensesi Şam'a getirmiş, El-Velid'in haremine armağan etmişti.

Abdullah bu olağanüstü hikâyeleri bıkmadan usanmadan dinliyor, iltifatlarını esirgemiyordu. Aynı zamanda da hizmetkârların masanın üzerine bıraktıkları yemeklerin tadına bakıyordu. Dana eti dilimleri, kuzu budu ya da tavuk gibi her günkü besinlere rağbet etmiyor, iştahını daha nadide yiyeceklere saklıyordu: Hazar Denizi'nden gelen mersinbalığı yumurtası, balda pişirilmiş Sind kuşları, salamura edilmiş Ceyhun balıkları, sirkede bekletilmiş Pencap tavusu yumurtası.

Üçüncü muzaffer komutan Abdülaziz, Magrip'i yöneten Emir Musa'nın büyük oğluydu. Güneşin balyoz gibi vurduğu düz ve çıplak bir ovada yeni bir kent inşa etmeye çalışıyordu. Kurutulmuş balçıktan yapılmış ve geri üssü koruyan barınakların etrafına öncü Arap birliklerinin çadırlarını kurduğu, bu kuş uçmaz kervan geçmez yerde Emir Musa, Magrip'in yeni başkentini, Kayrevan'ı inşa ediyordu. Emir Musa'nın surların, kent sakinlerinin ise evlerin inşaatında kullandıkları tuğlaların hammaddesi olan kil o çorak topraklardan fazlasıyla elde ediliyordu. Ama Emir büyük bir cami inşa etmek istiyordu. Bunun için de Kartaca'daki en büyük anıtların taşlarını ve mermerlerini kullanıyordu. Musa'nın oğlu Abdülaziz de kadim Fenike tapınakları ve saraylarının parça parça sökülüp, Afrika'nın en büyük camisinin inşaatı için Kayrevan'a nakledilmesini denetliyordu. Sofradaki davetlileri, yeniliğini ve görkemini anlata anlata bitiremediği bu yeni kenti görmeye davet etmekteydi.

"En önemlisi de Kayrevan, Peygamberimizden bir emânât-ı mukaddese muhafaza eden evliya gibi bir ada-

mın kenti," diye ilave etti Abdullah.

"Doğru! Allah senden razı olsun," diye onayladı Abdülaziz, Kayrevan'ın şöhretinin Şam'a kadar uzandığını duyunca koltukları kabarmıştı. "Kabristanda bir sahabinin, Sidi Sahib'in mezarı var. Peygamber'in üç tel saçıyla birlikte gömüldü. O emânât-ı mukaddeseyi hep yanında taşırdı. Seni tanımıyorum, ama dindar bir adam olduğunu tahmin ediyorum. Gelip o sahabinin kabrinde dua etmelisin. Seni kendi evimde ağırlamaktan şeref duyarım."

"Allah haneni kazadan beladan korusun, ama benim yaşımdaki bir insan için fazla uzak," diyerek daveti geri çevirdi Abdullah.

"O kadar da uzak değil! Suriye'den çıktıktan sonra Filistin'den geçiyorsun, Sina Yarımadası'nı kıyı boyunca kat edip Nil deltasını aşıyorsun, sonra Sirenayka ve Trablus'tan geçip Libya çölünün ucuna varınca Allah'ın izniyle Kayrevan'a geldin demektir. Emin ol, uzak değil."

"Dostumuz Abdullah'ın kutsal bir emanetin başında dua etmek için oralara kadar gitmesine gerek yok," diye araya girdi Antiokheia'lı yaşlı kadı. O da boynunda bir sakal-ı şerif taşıyor."

Şamlı olmadığı için Abdülaziz bunu bilmiyordu. Binbir özür diledi. Abdullah ona dualar etti ve yanında oturan otuz yaşlarındaki adama döndü. Geniş omuzlu, yanık tenli, kıvırcık sarı saçlı, mavi gözlüydü, kibirli bir duruşu vardı. Ama ihtiyatlı gibi görünüyordu. Henüz hiç konuşmamıştı.

"Ya sen nereden geliyorsun?"

"Adım Tarık bin Ziyad. Tanca'dan geliyorum."

"Bana öyle geliyor ki sen Arap değilsin. Saçların açık renk, gözlerin de mavi."

"Ben Zenet'im," diye açıkladı Tarık.

"Magripli aşiretlerden biri," diye araya girdi Abdülaziz. "Sayıları çok fazladır, ayırt etmek zordur. Onlara Berberi diyoruz."

Antiokheia'lı kadı yerinden sıçradı.

"Berberilerin düşmanımız olduğunu sanıyordum."

"Hepsi değil," diye düzeltti Abdülaziz. "Aralarında İs-

lam'a düşman olanlar var, onlarla savaşıyoruz. Ama Tarık gibi inananlar da var."

"Ailem daha ben doğmadan önce İslamiyet'i kabul etmiş," diye açıkladı Tarık. "Büyükbabam Emir Ukbe'nin, babam Emin Hasan'ın hizmetinde bulundu, ben de Emir Musa'ya hizmet ediyorum. Tanca vilayetini bana emanet ederek beni onurlandırdı."

"Tanca nerede?"

"Akdeniz'in öteki ucunda, Büyük Okyanus'un başladığı yerde, Herakles Sütunları Boğazı'nda. Tanca'nın karşısında Hispania görünür."

Abdullah'ın gözleri fal taşı gibi açıldı.

"Hispania mı? Ama orası Hz. Süleyman'ın Masası'nın bulunduğu yer."

"Doğru," diye onayladı Abdülaziz. "Hz. Süleyman'ın Masası, Toledo'da."

Masa Kudüs Tapınağı'ndan gelmişti. Kuyumcu ve mücevheratçılar bu muhteşem sanat eserini Kral Süleyman'ın onuruna yapmışlardı. Sedir ağacından yapılma çok büyük bir masaydı, tamamen altın kaplamaydı ve kıymetli taşlarla bezenmişti; neredeyse her yeri yakutlar, elmaslar, zümrütler ve firuzelerle kaplıydı. Masanın üzerine adaklar konuyordu.

"Ailedeki büyükler, bir insanın hayal edebileceği en görkemli hazine olduğunu söylerlerdi," diye hatırladı Halep'ten gelen sabun tüccarı. "Dendiğine göre her yanı mücevher kaplıymış."

"Ama daha da önemlisi kutsal bir eşya," diye ekledi Abdullah.

Bin yıl sonra, Roma birlikleri Kudüs'ü işgal edip, 70 yılında tapınağı yerle bir edince Kutsal Masa'ya el koymuş ve zafer şenlikleri boyunca bu savaş ganimetini halkın görmesi için Roma'ya götürmüştü. Masayı Capitolino Tepesi'ndeki Jüpiter Tapınağı'na, Titus'un Kudüs zaferi onuruna inşa edilen anıtsal kemerin üzerine oyulmuş yedi kollu şamdanın yanına koydurmuştu.

Üç buçuk asır sonra Alarik'in Vizigotları Roma'yı yağ-

maladığında yığınlarla altının yanı sıra Hz. Süleyman'ın Masası'nı da ganimet olarak götürmüşlerdi. O zamandan sonra Vizigotların elinde olan masa Roma'dan Tolusa kentine, oradan da başkentleri yaptıkları Toledo kentine götürülmüştü. Vizigotların imparatorluğu sarstıkları, Roma'yı istila ettikleri bir döneme tanıklık etmekteydi.

"Olması gereken yer Hispania değil!" diye tepki gösterdi Abdullah. "Masanın Kudüs'te olması gerekirdi. Hz. Süleyman'ın Tapınağı'nın bulunduğu yerde. Masayı ilelebet bulunması gereken yere götüren kişi, Allah'ın izniyle dosdoğru Cennet'e gidecektir."

"Ama Hispania ve Tanca arasında deniz olduğunu söylediniz," diye itiraz etti Antiokheialı kadı.

"Sadece bir kanal," diye düzeltti Tarık. "Aşılamayacak bir deniz değil. Pek çok halk bir yakadan ötekine geçti. Hatta Kartacalı Hannibal, filleri, Afrika'dan Avrupa'ya oradan geçirdi."

Tarık'ın gözleri parlıyordu. Tasarısından bahsetmek onu heyecanlandırıyordu; Hispania'yı fethetmek, Vizigot kralı Agila'yı öldürmek, o topraklarda yaşayan halkı İslamiyet'e döndürmek ve Hz. Süleyman'ın Masası'nı Halife'ye getirmek. Onun coşkusu konuklara da geçiyordu. Tarık, o sırada Halife'nin masasında bulunan Emir Musa'nın onu ikna edeceğini ümit ediyordu.

Vakit ilerliyor ve Abdullah verdiği sözü yerine getirmek istiyordu. Piskopos'un şikâyetini Halife'ye aktarmalıydı. Tatlı ikramını beklemeden, görüşme isteğinde bulunmak üzere yerinden kalktı, El-Velid onu hiçbir zaman geri çevirmemişti.

El-Velid

Abdullah dışarı çıktı ve bolca iltifat yağdırarak aşçıların önünden geçti. Halife'nin sofrası için kurulmuş çadıra giden patikaya yöneldi. El-Velid konuklarının karşısına çıkmamıştı. İpek bir çadırda, ayrı bir yerde yiyordu. Çevrede ellerinde kılıçlar, zırhlı ve miğferli muhafızları demirden bir duvar oluşturmuşlardı. Bu adamlar Emevi aşiretindendi ve her biri Halife'yi korumak için oracıkta can vermeye hazırdı.

Halife sofrasını beş konuğuyla paylaşıyordu: Savaş Veziri El-Haccac ile Asya ve Afrika'ya giden İslam ordularının başındaki dört emir. Miğferini çıkarmıştı ama zırhı ve silahı üzerindeydi. Savaş kılığının haşin görüntüsü, ince hatları, kıvrak hareketleri ve ifadesinin kibarlığıyla çelişiyordu. Uzun siyah kirpiklerinin altında yumuşacık bakan gözler vardı, dudakları biçimli, elleri bakımlı, tırnakları cilalıydı. Atalarından miras aldığı kibirli çöl adamı tavırlarına kraliyet eğitimininden kaynaklanan bir zarafet eklenmişti. Babası Abdülmelik onu, yaklaşık elli yıldır Emevi sülalesine ait olan halifelik makamına hazırlamıştı.

Etrafındaki beş savaşçının da zırhları üzerlerindeydi, ama çadıra girmeden önce hançerlerini El-Velid'in muhafızlarına teslim etmişlerdi. Sadece Halife'nin bıçağı üzerindeydi, kullanılmaya hazır vaziyetteki bıçak, yarısı kınından çıkmış olarak kuşağında asılıydı. El-Velid sürek-

li bir suikast korkusu içinde yaşıyordu. Bu endişe, günün birinde, henüz yedi yaşında bir çocukken onu esir almıştı. O günden beri de yakasını bırakmıyordu.

* * *

Önceleri El-Velid'in huzurlu bir yaşamı olmuştu. Kadınların arasında büyümüştü. Annesi ve teyzeleri onu şefkatle sarmalamışlardı; onlarla hamama gitmesi, kokuları, şarkı söylediklerinde sesleri, gülüşleri, sevecenlikleri, onun için hazırladıkları pasta börekler, her şey çok hoştu. Ama bu sihirli başlangıç sekizinci yaşının ilk günlerindeki acıyla birlikte son buldu. Apansız onu erkekler toplumunun içine atmışlardı. O şiddetli değişim kanlı ve can yakıcı sünnet işlemiyle birlikte gerçekleşmişti. Hayat birdenbire sertleşmişti; atçılık eğitimi, silah ve dövüş talimleri, ilk yaralanmalar, kaba saba askerlerle birliktelik, ilk Ramazan orucu eziyeti. Ama bunlar daha hiçbir şeydi. Gerçek kırılma ânı ilk hac yolculuğunda yaşanmıştı. Bu öğretici yolculukta babası Halife Abdülmelik de onunla birlikteydi. Uzun yolculuk boyunca Arabistan çölünü, kendisinin ve Emevi atalarının anayurdunu görmüştü. Sadece Şam'ı, oradaki serin gölgelikleri, çeşmeleri, sarayları gördükten sonra, güneşin kavurucu sıcağına, gecelerin soğuğuna, sersemletici boşluğa, sessizliğe tahammül etmek zorunda kalmıştı.

Yolda babası o çölün çetin koşullarının ailesi için nasıl bir talih olduğunu anlatmıştı. "Sadece denizciler gemi kullanmayı ve denizleri aşmayı bilirler ve sadece Araplar Arabistan çöllerinde kervana kılavuzluk etmeyi bilirler. Biz Emeviler Araplar içinde en üstünleriydik. Binlerce devemiz ve yüzlerce kervanımız vardı."

O yıpratıcı yolculuğun sonunda nihayet Mekke'ye, Emevi atalarının, Peygamber'in kentine varmışlardı, babası öldükten sonra El-Velid, Peygamber'in onuncu halefi olacaktı. Babasının elinden tutmuş, heyecan ve huşu

içinde, Kâbe'nin çevresinde yedi defa dönmüştü. Sonra tüm kentin görüldüğü dağa tırmanmışlardı.

O akşam, yıldızlarla dolu gökyüzünün altında babası, henüz hiç kimsenin ona söylemeye cesaret edemediği bir şey söylemişti: "Artık bir erkek olduğuna göre, herkesin bildiği ama kimsenin dile getirmediği bir gerçeği öğrenmelisin. Bunu yapmak bana düşer. Biz Emeviler, Hz. Muhammed'e zulmettik. Atalarımız onun Söz'üne kulaklarını tıkadı."

Emeviler ve ticaretle uğraşan diğer büyük aileler Kâbe'deki tapınakta bulunan putlara tapılmasını yasaklama kararına karşı çıkıyorlardı. Kent bütün dinlere kucak açmaktaydı. Dünyanın dört bir yanından gelen kervancılar orada herkesin dinî inancına saygı gösterildiğini biliyorlardı; putperestler, Yahudiler ve Hıristiyanlar, hepsi istedikleri gibi ibadet edebiliyorlardı. Emeviler, Hz. Muhammed'in uzlaşmaz tavrının başka kentler lehine Mekke'nin güçsüzleşmesine yol açacağından endişe ediyorlardı. "Hakaretler, alaylar, yüzüne tükürmeler, bizim atalarımızın marifetiydi. Peygamberimiz Medine'ye göç etmeye karar vermeseydi, belki de onu öldürürlerdi bile."

El-Velid babasını dinlerken kulaklarına inanamıyordu. Bu öylesine akıl almaz bir şeydi ki, soru bile soramıyordu.

Onun sıkıntısını fark eden babası, oğlunun yüreğine su serpti: "Onun zaferinden sonra biz de İslam'ı kabul ettik ve Allah'a şükürler olsun, Hz. Muhammed bizi affetti."

Tüm Emeviler, hısım akrabaları, savaşçıları, hizmetkârları, köleleriyle birlikte, Hz. Muhammed'in Mekke'ye hicret ettiği gün İslamiyet'i kabul etmişlerdi. Peygamber, Emevileri bağışlamakla kalmamış, onların aşiretini Arabistan'ın fethinde vurucu güç haline getirmişti.

"Bizim tavsiyelerimizi dinliyordu. Orduyu bizim komutamıza vermişti. Zaferlerden sonra ganimetlerden en büyük payı bize bırakıyordu. Elbette ki sahabileri bizi kıskanıyorlar, dünkü düşmanlarına fazla iyi davranmasını eleştiriyorlardı. Hz. Muhammed de onlara kendisini örnek almaları gerektiğini, sakinlerinin İslamiyeti kabul et-

mesi için bir kentin fethedilmesi lazım geldiğini söylüyordu; böylece yeni toprakları fethetmek, yeni halkları İslam'a döndürmek üzere, büyümüş bir orduyla tekrar harekete geçilebilirdi. Bu şekilde, Araplar İslam imparatorluğunu genişletmekte sınır tanımayacaklar, diyordu."

632 yılında Hz. Muhammed'in yaşamının sonunda İslam tüm Arabistan'a hâkim olmuştu, Araplar dünyayı fethetmeye hazırdı.

Ama onlara kim kılavuzluk edecekti? Mirasçı ve vasiyet bırakmadan Medine'de gözlerini yuman Peygamber'in halefi kim olacaktı? Eğer Araplar eski kavgalarına yeniden başlarlarsa, Peygamber'in inşa ettiği ne varsa kaçınılmaz olarak dağılacaktı.

"Ne yazık ki," diye içini çekmişti Abdülmelik, "daha onun öldüğü gün Araplar tekrar birbirlerine girdiler. Hz. Muhammed toprağa verilmeden, halifelik savaşı başladı.

Aşiret şefleri ve Peygamber'in sahabeleri günbatımında buluştular. Gecenin sonunda, Peygamber'i ilk dinleyen ve inananlardan, Mekkeli bir tacir olan Ebubekir'i seçmişlerdi. Ayrıca Ebubekir, Hz. Muhammed'in kayınpederiydi; Hz. Muhammed, onun kızı Ayşe'yle evliydi."

Aynı anda, yakınlarda bir yerde, birkaç saat önce gözlerini yummuş olduğu evde Peygamber'in yakınları başucunda bekliyorlardı. Hz. Muhammed'in kızı Fatma ve onun eşi Ali de oradaydı; Ali Peygamber'in hem amcasının oğlu, hem manevi oğlu hem de damadıydı. Fatma'yla Ali aynı çatı altında, aynı ailede büyümüşlerdi. Halifeliğin yabancıların eline geçmesini istemiyorlardı. Peygamber gibi onlar da Haşimi soyundandı, halifelik oğullarına geçmeliydi. Hz. Muhammed'in oğulları hayatta kalmamış olsa da, erkek torunları vardı; Fatma ve Ali'nin çocukları. Fatma ailesinin bu kutsal mirastan mahrum olmasını kabul edemezdi.

Ebubekir'in halife seçildiği haberi Ali ve Fatma'ya ulaşınca Peygamber'in başucunda dua etmek yerine sahabenin onun mirasını pay etme telaşına düşmesine çok

içerledikleri gibi, kendilerinin bu toplantıdan uzak tutulmasına da kızdılar. Ali toplantıya çağırılmadığı gibi, fikri bile alınmamıştı.

Yas ve acı içinde, halifeliğin bir gün kendilerine kalacağı, sonra da çocuklarına aktarılacağı ümidini taşıyorlardı.

Ama Ebubekir'in ölümünden sonra Ali değil de, Peygamber'in bir başka kayınpederi olan Ömer halife seçildi. Ömer'in öldürülmesinden sonra Osman'ın seçilmesiyle Ali bir kez daha dışlandığını gördü. Osman, Emevi aşiretindendi ve genç İslam imparatorluğunun geniş topraklarının yönetimine kendi ailesinden kişileri atamıştı.

Ali'nin taraftarları, bu yeniden dışlanmaya ve bir Emevi'nin halife olarak atanmasına isyan etmişlerdi. Medine'ye yürümüşler ve Osman'ı öldürmüşler, Ali'nin Peygamber'in halefi olduğunu ve ondan sonra da oğlu Hüseyin'in halife olacağını ilan etmişlerdi.

"O zamandan itibaren oğlum," diyerek Abdülmelik sözlerine devam etti, "ailemizin görevi, Osman'ın intikamını almak ve Ali'nin bizi mahrum etmeye çalıştığı halifeliği yeniden elde etmek oldu. Atamız, Şam emiri Emevi Muaviye, Ali'yi tanımadı ve kendini halife ilan etti. Silahlar konuştu ve Ali öldürüldü. İşte o zaman ailemiz halifeliğin babadan oğula geçeceğine ve Emevi soyunda kalacağına karar verdi. Her önder seçiminde Müslümanları bölen bu buhran ve çatışmalara tahammül edemezdik. Bu meseleye bir son vermek gerekiyordu!"

Ali'nin oğlu Hüseyin bu kararı kabul etmeyi ve Emevi hanedanına boyun eğmeyi reddetmişti. Pusu kurup onu öldürmesi için halife, Kerbela'ya katiller göndermişti. Bu katiller, Hüseyin'in kesik başını Şam'a getirmişlerdi.

"Görüyorsun oğlum, ailemiz bir zamanlar Hz. Muhammed'in düşmanıydı, bugün de ailesi bizim düşmanımız. Buna rağmen Peygamber'in halefi olmayı Allah bize nasip etti. Ama kendine dikkat et, çünkü Ali'nin ve Hüseyin'in evlatları, bu evlatların da taraftarları var. Hepsi intikama susamışlar. Seni öldürmek için her şeyi yapacaklardır."

El-Velid babasının bu uyarısını hiç unutmamıştı ve

gece gündüz güvenliğini sağlayan muhafızlarca aranmadan önce kimse ona yaklaşamazdı.

* * *

Hizmetkârların önlerine getirdikleri yemekleri tadarken vezir El-Haccac ve dört emiri askeri durum hakkında El-Velid'e rapor veriyorlardı. El-Haccac'ın yüzü, yapmış olduğu savaşlardan izler taşıyordu. Yanaklarında ve alnında çizgiler halinde yara izleri vardı. Yılların deneyimli komutanı Emevi ailesinin sadık ve güvenilir bir adamıydı. Hanedanın ilk halifesiyle birlikte eli silah tutmaya başlamıştı. On beş yaşında onun sancaktarı olmuştu. Bugün altmış beş yaşını aşmıştı, kılıcını artık bir kenara koymuştu. Şimdi Şam'da El-Velid'in yanında kalıyordu. Askerî meseleler, emirlerin seçilmesi, savaş hedefleri, bu hedeflere ulaşmanın çareleri hakkında ona danışmanlık yapıyordu.

Halife'yle vezir arasında oturan emirler Musa ve Kuteybe sofranın bir yanında, El-Kasım ve Mesleme öteki yanındaydı. El-Velid'in huzurunda dört adam uyumlu görünüyorlardı ama aslında birbirlerini kıskanıyorlardı. El-Haccac onların rekabetlerini kışkırtmayı ve hırslarını körüklemeyi iyi biliyordu. Hakemlik yapması gerektiğinde, her zaman en gençleri ve yeğeni olan ve Hint topraklarını fethetmiş El-Kasım'ın tarafını tutuyordu. El-Kasım oradan bir kraliçe ve iki prenses getirmiş, El-Velid'e armağan etmişti. O sabah Halife, yıkanıp süslenen kadını ve iki kızını çıplak olarak huzuruna kabul etmişti. Onları pek beğenmişti. O akşam kraliçeyi yatağına alıp, Raca'nın karısına sahip olarak zaferini pekiştirecekti. Bu hediye için El-Kasım'a teşekkür etti. Kuteybe'ye de teşekkür etti. Onun getirdiği tüm altınlar eritilecek, El-Velid adına para basılacak ve bu milyonlarca dinarla halifeliğin şanını yüceltecek üç büyük projeye maddi kaynak sağlanacaktı. Bu projelerin ilki uygulanmaya başlanmıştı: Şam'da inşa edilen büyük cami bitmek üzereydi. Bu sabah emirlerini ora-

ya namaza götürmüştü. Sonra taş ve mozaik ustalarının muhteşem eserlerini ürettikleri atölyeleri gezdirmişti.

Şimdi, El-Velid tüm gücünü öteki ihtirasına yönlendirebilirdi: Konstantinopolis'in fethi. Babası bunu başaramamıştı, Allah'ın izniyle o başaracaktı. Dünyanın en büyük mabedi olan Aya Sofya, İslam'ın en büyük camisi olacaktı.

Konstantinopolis fethedildikten sonra üçüncü arzusunu gerçekleştirecekti: Hz. Süleyman'ın Masası'nı geri almak. Magrip üzerinden Hispania'ya saldıracak ve Kutsal Masa'yı Vizigotların elinden alıp Kudüs'e getirecekti. Vaftizci Yahya'nın başı, Şam Camii'nde ve Hz. Süleyman'ın Masası da Kudüs Camii'nde olunca, Hıristiyanlar ve Yahudiler kendi dinlerinin İslamiyet'e dahil olduğunu nihayet kabul edeceklerdi. El-Velid'in kendine vazife edindiği yüce görev buydu. Allah'ın izniyle başarılı olursa ünü, asırların ötesine ulaşacaktı. Ama her şeyin bir zaman vardı. Şu anda bütün imkânlar planlanan ilk fethe odaklanmalıydı: Konstantinopolis'in fethine. Kararını bildirmek için bütün emirlerini toplamıştı. Saldırı bir sonraki ramazanda başlayacaktı.

Onlara planını açıklamaya hazırlanıyordu, ama daha önce fikirlerini öğrenmek, sırayla onları dinlemek istiyordu. Mesleme, El-Kasım ve Kuteybe konuşmuşlardı. Şimdi söz sırası Musa'daydı. Tam ona söz vermek üzereydi ki, çadırın ipek perdeleri arasından Halife'nin özel muhafızı Abdu göründü ve gelip efendisinin kulağına bir şey söyledi.

"Gelsin," diye buyurdu El-Velid. "Yemeğin sonunu bizimle birlikte yer, sonra da onu dinlerim."

Musa kaşlarını çattı. Askerî meseleleri bir yabancının yanında konuşmaktan hoşlanmıyordu. Konuşmalara şahit olan biri, ne kadar iyi niyetli olsa da, Halife'nin yakını olmakla böbürlenmek için eninde sonunda söz alırdı.

"Bu ziyaretçi konuşmamızın sonuna kadar dışarıda bekleyemez mi?"

"Dostum Abdullah'ı casus yerine mi koyuyorsun?" diye dalga geçti El-Velid. "Emânât-ı mukaddeseyi muhafaza eden biri bekletilmez."

Çadırın içine girerken Abdullah, eli kalbinin üzerinde, eğilip selam verdi. Peş peşe teşekkürlerini sıraladı, Halife'ye hayır duaları etti ve Musa, Magrip'teki durumu anlatmaya başlarken, o da küçük bir tabureye oturdu.

Altmış yaşındaki emir kısa boylu ve keldi. Tombul yanakları ve yuvarlak çenesi yüz hatlarını biraz yumuşatıyor olsa da, sert hareketleri, buyurgan bakışı ve tok sesiyle dediğim dedik biri gibi duruyordu. Kişiliğinde, asker ve yönetici özellikleri birleşmişti. Fethettiği topraklarda yaşayan halkın desteğini elde ederek zaferlerini pekiştirmeyi biliyordu.

Kuzey Afrika seferi onlarca yıl sürmüştü. Arap atlıları yaklaşırken Bizanslı sömürgeciler ve tüccarlar alelacele gemilere doluşmuşlar ve Konstantinopolis'e kaçmışlardı. Arkalarını deniz tarafına veren imparatorluk kargâhları, iyi kötü direndikten sonra, teker teker teslim olmuşlardı. Musa, Tanca'yı fethetmişti. Herakles Sütunları Boğazı'nda küçücük ve önemsiz bir yarımada olan Septe dışında artık bütün Afrika sahili hâkimiyeti altındaydı. Halife'nin sorusu üzerine Musa açıklamak zorunda kaldı. Septe sakinleri ve önderleri Prens İulianos öylesine cansiperane direnmişlerdi ki, bir süre sonra bu önemsiz kentin kuşatmasını kaldırmıştı. O minicik yarımadayı bıraktığı İulianos ona haraç ödüyordu. Yapılan anlaşma uyarınca, Musa Septe'deki prensliği devirmemeyi, kent sakinlerinin dinî ibadetlerini özgürce yerine getirmelerini teminat altına almayı kabul etmişti. Öte yandan İulianos da kendi halkından her birey için yılda sembolik olarak bir dinar ödeyecek, dört küfe buğday, dört küfe arpa, dört fıçı içyağı, dört fıçı sirke, iki fıçı bal ve iki fıçı zeytinyağı verecekti.

"Ayrıca İulianos hiçbir düşmanımızı korumamayı, bizim güvenliğimizi tehlikeye sokmamayı ve sahip olduğu hiçbir bilgiyi bizden saklamamayı kabul etti," diye belirtti Musa. "Şunu da söyleyeyim, ona fazla önem vermediğimizi göstermek için anlaşmayı kendim imzalamadım. Tanca'daki valim Tarık bin Ziyad'ı görevlendirdim. Ken-

disi İslamiyet'i kabul etmiş bir Berberi'dir, on yıldır benim hizmetimde."

"Duyduğuma göre şu İulianos, Kâhine ile kırıştırmış ha?" diye sordu El-Velid.

"Doğru! Yahudi cadısı kimlerle kırıştırmadı ki? Ama o ikisi şeytanlar gibi çiftleşmişler! O uğursuz cadının dünyaya getirdiği küçük cadı, bugün yirmi yaşında: Florinda. Babasıyla birlikte Septe'de yaşıyor. Onu görmedim, ama Tanca'daki adamlarımın söylediğine göre, şu Florinda annesi gibi olmanın hayalini kuruyormuş. Septe'nin Kâhinesi gibi!" diyerek kahkahayı bastı Musa.

Kâhine, Magripli Arapların can düşmanıydı. Carvaların kraliçesi olan bu amansız savaşçı Zenetleri, Botları, Numidyalıları, Sanhacaları birleştirmişti. Tüm bu aşiretleri atalarının düşmanlıklarını bir kenara bırakmaya ikna etmiş ve Arapların Berberilerdedikleri güçlü bir halk oluşturmuştu.

Kâhine'nin arkasından dağlardan akın akın iniyorlar ve Arapları korkunç bozgunlara uğratıyorlardı, karargâhlarını yerle bir ediyorlar, atlarını, silahlarını, sürü hayvanlarını ellerinden alıyorlardı. Sonra da, geldikleri gibi, dağlara dönüp gözden kayboluyorlardı.

Kıyı bölgelerinin fetih savaşı Bizanslılara karşı verilmişti, onlarsa her zamanki gibi sonunda anavatanlarına, Konstantinopolis'e kaçıyorlardı. Ama iç bölgelerin fethi daha zor olmuştu, yerli aşiretler topraklarını cansiperane koruyorlardı. Dağlardan inmeyi göze alan Kâhine ve savaşçıları ovalarda da kaleler oluşturmayı başarmıştı. Hatta Kâhine Kayrevan yakınlarına gelip Arapları tehdit etmeye bile cüret etmişti. Afrika'daki en büyük amfitiyatro olan o muazzam Roma amfitiyatroyu tahkimli kaleye dönüştürmüştü.

Her şeye rağmen Arapların, yıldan yıla, vadiden vadiye, kentten kente ilerleyişine kimse karşı koyamıyordu. Fethettikleri toprakları onlara teslim etmeden önce Kâhine tarlaları, ekinleri yaktırıyor, hayvanları öldürtüyor,

kuyu sularını zehirletiyordu. Düşmana sadece kavruk bir toprak bırakıyordu. Ama bu arada, kadınların ve çocukların yiyecek hiçbir şey bulamadıkları yerlerde aşiretlerin desteğini de kaybediyordu. Açlıktan ölmemek için o köyler sonunda, boyun eğmektense ölmeyi tercih eden savaşçı kraliçenin yıkıcı öfkesine karşı Arapların himayesini talep ediyorlardı. Tüm yandaşları tarafından yüzüstü bırakılan mağlup kraliçenin başı kesilmiş ve bedeniyle başı bir kuyunun dibine atılmıştı.

Musa konuşurken hizmetkârlar sofraya tatlıları ve dondurmaları getiriyordu. El-Velid şişmanlamaktan korkuyordu; Şam'ın lezzetli tatlılarını, hurma reçeli ya da dövülmüş bademle dolu, bala bulanmış o küçücük lokmaları kendine yasaklamıştı. Dondurmayla yetiniyordu. Portakallı, limonlu ve güllü olmak üzere üç kupa dondurma yedi. Gümüş kupalarda sunulan dondurma zarif fildişi kaşıklarla yenmekteydi. El-Velid o geçici serinliği ağzında hissetmekten hoşlanıyordu. Bu bir kral tatlısıydı, çünkü Herman Dağı'ndan kar getirmek için atları süratli atlılar gerekiyordu. Dağın tepelerine tırmanıyorlar, büyük çuvalları karla dolduruyorlar, bu çuvalları Şam'a getirmek için meşalelerin ışığında bütün gece at sürüyorlardı, kıymetli yüklerinin güneş ışığıyla temas etmemesi gerekiyordu. Şam'a vardıklarında bir çuval dolusu kardan geriye sadece birkaç avuç kalıyordu, aşçılar da bu karı şuruplarla tatlandırdıktan sonra El-Velid'e sunuyorlardı. Abdullah bu muhteşem içeceği duymuş ama hiç tatmamıştı. Fıstıklı bir dondurma aldı, ama soğukluğu yüzünden dişleri sızladı. Sonra öteki tatlılara girişti, bir yandan da Kuzey Afrika Emiri'nin bitmek bilmeyen konuşmasını dinliyordu.

Musa, büyük projesini anlatıp El-Velid'i onu desteklemeye ikna etmeden sözünün yarıda kalması korkusuyla ne dondurma ne de tatlı yiyiyordu. Kâhine'den kurtulduktan sonra Magrip'in sulh bulmasını sağlayabilir ve başkentinin inşasına girişebilirdi. İslamiyet'i kabul etmiş ve onun hizmetine girmiş Berberiler sayesinde o geniş

toprakları demir yumrukla yönetiyordu. Onun selefleri yerli halklara güvenmemişler ve onları kullanmayı bilememişlerdi. Bu yüzden zaferleri kalıcı olmamıştı. Tam aksine Musa, orada yerleşmiş aşiretlerin desteği olmadan o geniş Magrip topraklarını yönetemeyeceğini anlamıştı. Aşiret reisleriyle görüşüyor, onlara iltifat ediyor, aşiretlerini İslamiyet'e döndürmeleri için onlara para veriyordu. Böylelikle Emir binlerce savaşçıya sahip olmuş, aralarından üstün vasıflı birini, Tarık bin Ziyad'ı gözüne kestirmiş, Tanca eyaletini ona teslim etmişti.

Şimdi Musa yeni bir zafer peşindeydi. Tanca'yı alıp da, karşıdaki Hispania kıyılarının ne denli yakın olduğunu görünce, Avrupa'yı istila etmek ve kuzeyinde Hispania, güneyinde Magrip olan bir batı emirliği kurmak için Herakles Sütunları Boğazı'na bir sefer planlıyordu. Halife'ye böyle bir zafer sayesinde şanının asırlar ötesine taşınacağını ve Hispania'dan gelecek hazinelerin Şam'ı zenginleştirerek başka savaşların maliyetini karşılayacağını vaat ediyordu. Hz. Süleyman'ın o meşhur masasını bulmayı da kendine görev bilecekti. Musa planını açıkladı. Tek ihtiyacı olan şey birkaç bin adam ve Tanca koyunda demirlemiş beş gemiye ilaveten on kadar savaş gemisiydi. Tarık bin Ziyad, karaya çıkmak için Boğaz'ın öteki kıyısında en elverişli noktayı belirlemişti, Herakles Sütunları'ndan birinin dibindeki Kalpe Tepesi koyuna çıkacaklardı. Musa ve Tarık, askerin geri çekilmesine imkân bırakmamak ve orduyu galibiyete mecbur bırakmak için, Boğaz'ı geçtikten sonra gemilerin yakılmasını öngörmüşlerdi. On bin adam ve on savaş gemisi verilirse, Musa Hispania'yı fethetmeyi ve Hz. Süleyman'ın Masası'nı getirmeyi vaat ediyordu.

Halife, Musa'nın taleplerini kulak ardı ediyordu. O kararını vermişti: Konstantinopolis'i İslam'ın çatısı altına alacak ve Aya Sofya'nın kubbesi ezan sesiyle çınlayacaktı. Hiçbir şey onu bu kararından döndüremezdi.

Ama Musa hemen vazgeçecek biri değildi. Peş peşe gelen kıtlıklardan, bir veba salgınından ve hanedan kavgalarından yorgun düşmüş Hispania'nın zayıflığını ileri sür-

mek için yeniden söz aldı. Hispania kolay bir lokmaydı. El-Velid'in gururunu okşayacağını bildiği için, Hz. Süleyman'ın Masası'nı Kudüs'e geri götürürse Halife'nin ne büyük bir şan şeref kazanacağını ballandıra ballandıra anlatıyordu. Ama El-Velid hiçbir şey duymak istemiyordu:

"Önce Konstantinopolis'in fethedilmesine karar verdim," diye yineledi, "gücümüzün bölünmesini istemiyorum."

"Ama Hispania'daki Vizigotların hazineleri Konstantinopolis'e karşı girişilecek savaşın maliyetini karşılayacaktır," dedi Musa.

"Doğru, bize altın gerekecek," diye kabul etti El-Haccac. "Ama en önemlisi bize adam gerekecek. Hispania'ya göndermek istediğin savaşçılara Konstantinopolis kuşatmasında ihtiyacımız olacak."

"Ama, gelecek altın sayesinde, belki..."

"Kendine ayıracağının dışındaki altından söz ediyorsun!" diye sertçe sözünü kesti El-Velid. "Ama senin harcamalarından sonra geriye ne kadar kalacak ki?"

Musa'nın beti benzi attı. Beş yıl önce, önemli bir miktar parayı zimmetine geçirmekten suçlanıp, İskenderiye' de mahkemeye çıkmıştı. Çıktığı onca sefer onu zenginleştirmişti. Şam civarındaki bereketli toprakların yarısına sahipti artık. O topraklarda Afrika'dan getirttiği binlerce köleyi çalıştırıyordu. Ve her yeni sefer servetini artırıyordu. Zenginliği kıskançlıklara neden oluyordu. Halife'nin kendisi bile sinirlenmekteydi.

"Yeterince zengin olmadın mı?"

"Ya Halife, senin şanın için..."

"Benim şanım Avrupa'ya büyük kapıdan girmek olacak, Konstantinopolis'ten. Sonra gidip Hispania'dan Hz. Süleyman'ın Masası'nı alırız. Ama önce Aya Sofya. Tartışmayı kes! İstediğin adamları ve gemileri alamayacağın gibi, elindeki savaş gemilerini de getireceksin. İki yüz gemi inşa ettiriyorum, seninkiler de bunlara eklenecek. Bana süvari de göndereceksin, çünkü hem karadan hem denizden saldıracağız."

Hayallerinin uçup gittiğini gören Musa memnuniyetsizliğini saklayamadı. El-Velid de parmağını Emir'e doğru uzatarak üsteledi:

"Hispania'ya ayak basmayı aklından bile geçirme! Bunu sana resmen yasaklıyorum. Konstantinopolis'e karşı saldırıda bana katılmaya hazırlan. Önümüzdeki Ramazan ayında saldıracağız. Oradaki muhbirlerimin bildirdiğine göre mübarek ayda Hıristiyanlar tedbiri elden bırakıyorlar. Oruç yüzünden savaşacak gücümüzün olmayacağını düşünüyorlar. Cihada gidenin oruçtan muaf olduğunu bilmiyorlar. Donanmasının gücüne rağmen babam Konstantinopolis'i alamadı, çünkü o zaman Hıristiyanların dirayetli bir imparatorları vardı. Bugün burnu kesik oğlu başa geçti, düşmanlarının kellesini kendi kesip kana bulanmak için cellatın yerini alıyor. Bir barbardan daha beter! Allah'ın izniyle altın burunlu İustinianos'u mağlup edeceğiz."

El-Velid, bir tatlıyı daha midesine indiren Abdullah'a doğru döndü.

"Allah seni korusun. Arzun nedir, dostum?"

Abdullah, Piskopos'un talebini anlatmaya başladı, ama Halife sözünü kesti:

"Hıristiyanlara otuz adıma otuz adımlık kare bir alan bıraktım. Yeter de artar bile! Neden şikâyet ediyorlar? Konstantinopolis'te Müslümanlar hiçbir yerde namaz kılamıyorlar."

"Piskopos bana Müslümanların Altın Boynuz'da ibadet ettiklerini söyledi."

El-Velid bir kahkaha attı.

"Altın Boynuz'un ne olduğunu biliyor musun?"

Abdullah'ın gözünün önüne görkemli bir yapı geliyordu, belki de bir boynuzla süslenmişti. Ama emin olmadığı için, bilmediğini itiraf etmeyi uygun buldu.

"Orası liman, zavallı saf ihtiyar! Müslüman denizciler ve tacirler, gemilerinin güvertesinde namaz kılıyorlar. Rıhtımda bile namaz kılmaları yasak."

Mahcup olan Abdullah, kendisini kandırdığı için Piskopos'a çıkışmaya karar verdi.

"Ama önümüzdeki Ramazan'da Allah'ın izniyle Konstantinopolis'te olacak ve camilerin en büyüğü ve en güzeli haline getireceğimiz Aya Sofya'da namaz kılacağız. Allah seni korusun."

Akşam namazından sonra Abdullah, piskoposluğun kapısındaki tokmağı vurdu. Tatlılar, mersinbalığı yumurtaları ve ballı kuşlar midesine oturmuştu. Ama Piskopos'a, gelip güvercin dolması yemeye söz vermişti ve sözünü tutmak istiyordu. Camiye çevrilmiş kilise konusunda onu rahatlatabilecekti. "İbadet etmek için otuz adıma otuz adımlık bir alan hiç de az değil," diyordu kendi kendine. Ayrıca Altın Boynuz meselesinde kendisiyle alay ettiği için Piskopos'a çıkışacaktı. Ama Abdullah intikamını alacaktı nasıl olsa. Gelecek Ramazan, Allah'ın izniyle Aya Sofya'ya gidecek, Halife'yle yan yana namaz kılacaktı. Piskopos kulaklarına inanamayacaktı. Ona anlatacak öylesine olağanüstü şeyler vardı ki: Kayrevan ve Peygamber'in saç telleri, Herakles Sütunları'nda alev alev yanan gemiler, Hz. Süleyman'ın Masası...

Piskoposluktaki büyük salona girdiğinde her şey hazırdı. Sofradaki güvercin dolmalarının buharı tütüyordu. Piskopos Yusuf, bu yemeği bizzat hazırlamıştı. Kekik ve defne kokuları, Abdullah'ın dilini çözmesi gereken incecik rendelenmiş hintkeneviri kokusunu gizliyordu.

İki saat sonra, piskoposluktan çıkarken Abdullah boğazına kadar toktu. Ancak üçüncü güvercin dolmasında pes etmişti. Yemeği hazmetmek için ballı ve bademli birkaç lokma ağzına atmıştı ama bunlar El-Velid'inkiler kadar lezzetli değildi.

Yatsı namazından sonra, mehtaplı bir gökyüzünde, Piskopos'un çatısından bir haberci havalandı ve Konstantinopolis'e doğru kanat çırpmaya başladı.

Üçüncü bölüm

Herakles Sütunları

Direğin iplerine tutunarak dengemi koruyordum. On sekiz kürekçiyle ilerleyen uzun ince kadırga, Akdeniz ile okyanusun birleştiği Boğaz'a girdi. İki denizin sularının karışması, derin girdapların oluşmasına yol açıyordu. Yunuslar gemiyle yarışıyorlar ve dalgaların üzerinden atlıyorlardı. Parlak sırtlarıyla kadırganın etrafında dolanmaktaydılar.

Pruvanın tam önünde, biri İspanyol kıyısındaki Kalpe Tepesi, öteki Afrika kıyısındaki Acho Dağı olmak üzere, güneş iki Herakles Sütunu arasından alçalıyordu. Herakles faaliyetleri sırasında, Akdeniz'den çıkıp okyanusa geçmek için o iki sütunu iki yana itmiş, böylece iki kıtayı birbirinden ayırmış. Avrupa'nın en güneyinde dimdik, sarp ve görkemli Kalpe Tepesi denizden destek alıp gökyüzünü yukarıda tutuyor gibiydi. Karşıda, Afrika'nın en kuzeyindeki koca kütleli, bodur Acho Dağı'nın üzerinde, buluttan bir taç günbatımında giderek kızıllaşıyordu.

Direğe sarılmış dururken, okyanusun iyotlu serpintileriyle yüklü rüzgâr, Boğaz'ın içlerine dalıyor, yüzümü kırbaçlıyordu. Yirmi yıl önceki ilk yolculuğumda olduğu gibi, okuduklarım aklıma geliyordu. Antik Çağ tanrıları ve kahramanları buralarda yaşıyorlardı. İki kıtanın bu birleşme ve kopma noktası, denizle okyanus arasındaki bu geçit asırlardan beri şairlerin hayal gücüne ilham veriyordu. Öte yandan kara ve deniz yollarının kesiştiği bu kav-

şak fetih peşinde koşanların da düşlerini süslemişti. Hayalimde, Kartacalı Hannibal'in gemileri ve Roma'ya doğru ilerleyen filleri, Gotlar tarafından Hispania'dan kovulan ve Boğaz'ı geçip Afrika'ya sığınan Vandallar canlanıyordu. Ama hayalimde canlandırmaktan en çok hoşlandığım şey, Emir Musa'nın önderliğindeki Arapların, peşlerinde Vali Tarık'ın Berberileriyle, Hispania'yı fethetmek için denizi aşmaları, Kalpe Tepesi'nin eteğinde karaya çıkarak Avrupa'ya ayak basmalarıydı.

Aslında bu boş bir hayal değildi. Bunun Musa ve Tarık'ın tasarısı olduğunu ama Halife El-Velid'in karşı çıktığını biliyordum.

Piskopos Yusuf'un mesajını alır almaz, apar topar Suriye'ye gitmek üzere bir gemiye atlamıştım. Şam'da piskoposluk sarayının arşiv odasının mahremiyetinde, Abdullah'tan edindiği ve itinayla kaleme aldığı bilgileri uzun bir rapor halinde bana aktarmıştı. Güvercin dolmalarına katılmış kenevir tohumu harikalar yaratmıştı. Beynini kızıştıran uyuşturucunun etkisiyle Abdullah, Halife'nin ziyafetinin en ince noktalarını, renkli, canlı, nükteli ve ayrıntılı bir öyküye dönüştürmüştü: Asya'daki savaşçıları, hareme sunulan kraliçe ve prensesleri, envai çeşit yemekleri anlatırken susmak bilmemişti.

Abdullah ayrıca, Hispania seferi hakkında söz alan Tarık'ı, Hz. Süleyman'ın Masası'nı getirmek için Halife'den takviye isteyen Emir Musa'yı büyük bir dikkatle dinlemişti. Ama Halife ikna olmamıştı; çünkü Aya Sofya'da namaz kılmayı her şeyden çok istiyordu.

Piskopos Yusuf tarafından özenle kaydedilen Abdullah'ın hikâyesi bana iki şey öğretmişti. Bir yandan, artık Konstantinopolis'e saldırının tarihini artık biliyordum: Ramazan ayında, yani altı aya kalmadan. Öte yandan, planımın gerçekleşebileceğini anlamıştım: Emir Musa'nın Hispania'ya çıkma konusunda bir tasarısı vardı. Sadece El-Velid'in Konstantinopolis'le ilgili inadı, bu tasarıyı uygulamasına engel oluyordu.

Ama, kesinlikle emindim ki, her şey bitmiş değildi. Ya Musa ve Tarık emirlere karşı gelip her şeye rağmen Boğaz'ı geçmeye kalkarlarsa? Bu emrivaki karşısında Halife böylesine şanlı bir zafere kayıtsız kalamazdı. Hispania'nın onsuz ele geçirilmesine göz yumamazdı. Musa'nın tüm ganimeti kendine ayırmaması için kaçınılmaz olarak birlikler, yöneticiler ve güvenilir adamlarını gönderecekti. Fetih için can atan Arap takviye kuvvetleri Hispania'ya yönelecekti. El-Velid de gözlerini Konstantinopolis'ten başka tarafa çevirecekti.

Önümde az zaman vardı. Halife'nin emirlerine karşı gelmesi için, Musa'yı Ramazan'dan önce ikna etmeliydim.

Okyanus, güneşi yutmak üzereyken kadırga, konuksever bir bük oluşturan dar bir kıstakla Afrika sahiline bağlanmış Septe Yarımadası'na yanaştı. Kıyıda kimi rıhtıma bağlı kimi limanın açığında demir atmış otuz kadar gemi vardı. Kadırga yavaşladı ve koya girdi. Yirmi yıl önce de gelmiştim ve civarı tanıyordum. Ama şehir değişmişti. O döneme kıyasla daha fazla sayıda ve daha yüksek olan evler limanın çevresini sarmış, Acho Dağı'nın eteklerine kadar yayılmıştı. Çoğu iki katlı, bazen de üç katlıydı.

Ana koyun ucundaki kaleyi hatırladım. Orası İulianos'un malikânesiydi. Septe'ye geldiğimde İulianos imparatorluk adına bütün Tanca eyaletini yönetiyordu. Ben de İustinianos'tan bir vaat ve bir emir getirmiştim. İmparator, Genel Vali İulianos'a ne pahasına olursa olsun Araplara direnmeyi emrediyor ve ona takviye kuvvetler vaat ediyordu. Sonuçta o takviye gönderilmemiş, Araplar da Tanca'yı fethetmişti. İulianos sadece Septe'yi elinde tutabilmişti. Bugün hâkimiyetinde sadece o küçücük dağlık ada vardı. İulianos'a hiç güvenmiyordum ve onun varlığını seve seve göz ardı edebilirdim; ama Musa'ya yaklaşmak için ona ihtiyacım vardı. İulianos'tan daha fazlasını beklemiyordum, tabii bu konuda da beni düş kırıklığına uğratabilirdi.

Kürekçiler kadırgayı rıhtıma yanaştırmak için manev-

ra yaparken ben de geminin gerisindeki kamaramda hazırlanıyordum. Bir ay önce Konstantinopolis'ten ayrıldığımızdan beri bu ahşap odada yaşıyordum. Pupanın üstündeki küçük ahşap bir pencereden ışık ve hava alıyordu. Oda geminin enlemesi boyunca uzanmaktaydı, yere raptedilmiş bir yatak, bir masa, bir tabure; ayrıca kayışlarla bağlı, istiflenmiş sandıklar vardı. Venedik kıyafetimi çıkardım. Yola çıkmadan önce bunu özenle hazırlamıştım. Bordo kadifeden bir kostüm, sandaletler, kurdeleli bir şapka, kemer, boyunbağı, bozuk paraları koyacağım bir cep, her şey Venedik tarzına uygundu. Saçlarımı uzatmış, kulaklarımın hizasında kestirmiştim, sakalım da Venedik usulü tıraş edilmişti. Septe'de sadece bir ay kalmıştım ve bu da yıllar önceydi, ama hiçbir tehlikeyi göze alamazdım. Eğer beni tanırlarsa, İustinianos'un danışmanının Boğaz'da olduğu hemen dilden dile dolaşmaya başlardı. Zaten kent, muhbir kaynıyordu. Benim muhbirim Ebu Bulos'tan biliyordum; Sur kentinde doğmuş bir Doğuluydu. Onunla hiç yüz yüze gelmemiştik, aracı bir muhbir vasıtasıyla haberleşiyorduk.

Karanlık basınca gemiden indim. Yük sandıklarıyla dolu rıhtımlardan geçtim ve Septe'yi boydan boya kat eden büyük esnaf caddesine girdim. İlk dükkânlar, Boğaz'a yaptıkları yolculuktan memleketlerine bir hatıra götürmek isteyen gemiciler ve yolculara hitap ediyordu. Raflar satılmak üzere yan yana dizilmiş alçıdan heykelciklerle doluydu, her boyda Odysseus ya da var güçleriyle sarstıkları sütunlara abanan, zeytin ağacından yontulmuş kaslı Herakles heykelcikleriydi bunlar. Ayrıca, denizkızı figürleriyle süslenmiş yağ kandilleri, deniz kabuklarından kolyeler, Fenike nazarlıkları vardı. Küçük atölyelerde mozaik ustaları balık ya da at figürleri nakşettikleri küçük madalyonlar yapıyorlardı. Müşteriler bu sanatçıların becerisini hayranlıkla izliyorlardı.

Aracı muhbirimin çizdiği yol planı avucumdaydı. Ona bakarak sola, Kader Sokağı'na döndüm. Denizcile-

rin batıl inançları Septe'ye büyük kazanç sağlıyordu. Akdeniz'in dört bir yanından gelmiş büyücülerin, falcıların cennetiydi burası. Gerek Hıristiyanların gerek Müslümanların kovalayıp eziyet ettiği, Yahudilerin küçümsediği bu insanlar odun ateşinde yanmamak ya da taşlanarak öldürüldükten sonra köpeklere yem olmamak için icraatlarını gizliyorlardı. Ama orada, yeteneklerini açıkça sergilemekteydiler. Deniz ticareti sayesinde her daim yeni müşterileri oluyordu. Bu önemli bir avantajdı, çünkü eğer falcının söyledikleri gerçekleşmezse, denizcinin şikâyet etme imkânı olmuyordu.

Kader Sokağı'nda birkaç müneccim ve kâhin olsa da suyun başını tutan, kadın falcılardı. Çoğu ana-kız olmak üzere, genellikle ikili çalışıyorlardı. Kapının önünde kızlar zarif kalça kıvırmaları, göz süzmeler ve hoş sözlerle müşterinin dikkatini çekiyorlardı. Geride duran, belli bir yaşa gelmiş tecrübeli anneler ise güven telkin etmekteydiler. Kimileri el falına bakıyor, kimileri tavuk kanıyla müşterinin alnına esrarlı çizgiler çekiyor ya da dolunay zamanı Boğaz'da avlanan yunusların bağırsaklarına bakarak geleceği söylüyordu. Ayrıca bu kadınlar evlerinde hazırladıkları kuvvet macunları da satıyorlardı: koç yumurtalarından yapılan cinsel uyarıcılar, ağrıları gidermek için kaktüs kremleri, diş ağrılarına karşı balıkyağından iksirler, çıbanlara karşı tilki safrasından merhemler. Bir falcı kadın bana akbaba tüyü satmaya kalkıştı. Kilden bir bebek yapıp içine düşmanımdan bir parça koymak gerektiğini anlattı. Bu akbaba tüyünün yardımıyla kilden bebeğin bir yerine, büyü yapılmak istenen kişinin bir saç teli ya da tırnak parçası yerleştiriliyormuş. Benim hayret dolu bakışlarımı görünce, büyücü kadın tırnak ya da saç teli yerine, giysisinden bir ipliğin de aynı işi göreceğini söyledi.

Sokağın bir ucunda saçları aklaşmaya yüz tutmuş bir adam gelip geçenlere sesleniyor, en kârlı para değişimini kendisinin yaptığını, hatta sadece Septe'nin değil, tüm Akdeniz'in en yüksek oranını verdiğini ileri sürüyordu. Dükkânın üzerinde tahta bir levhada mavi harflerle İbranice,

Arapça ve Latince yazılar vardı: "Şolomo", "Süleyman", "Salomon", "Sarraf". Dükkâna girdim ve cüzdanımın içinde ne varsa tezgâhın üzerine boşalttım. Sarraf, Venedik paralarımı aldı, inceledi, tarttı. Tezgâhın üzerine dağılmış ya da kutulara yerleştirilmiş paralara baktım. Dünyanın dört bir yanından geliyorlardı. Got krallarının, Frank kralının, Venedik dukasının, Halife El-Velid'in ve babası Abdülmelik'in resimlerinin basılı olduğu paralar. Bizans İmparatorluğu'nun paraları üzerinde Herakleios, İustinianos, Leontios ve Apsimaros'un yandan görüntüleri vardı.

"Ama bu para sahte. İmparator'un burnu yok!" diye bağırdım, Bizans paralarının arasında İustinianos'a ait bir para bulmuştum, yandan görüntüsünde burnu kesikti ve yerine bakırdan hoş görünümlü küçük bir nokta konmuştu.

İustinianos önce, parasına ihtişam ve özgünlük kazandırabilecek altın burnunu yüceltmeyi düşünmüş ama sonradan gelecek nesillerin kendisine yapılan hakareti unutması için burnunun eskiden olduğu gibi kesilmemiş bir halde tasvir edilmesinde karar kılmıştı. İmparatorluk Sarayı'nın madalya, mühür ve para dairesine bu emri bizzat ben iletmiştim.

Bu durumda Sarraf Salomon'daki paranın sahte olduğu besbelliydi.

"Bendeki II. İustinianos parası nasıl sahte olur? Beni sahtekârlıkla mı itham ediyorsun! Hepiniz duyuyorsunuz değil mi?" diyerek, gelip geçeni tanık gösteriyordu.

Kendi kendime kızarak dudağımı ısırdım. Tepeden tırnağa bir Venedikli gibi görünmeye o denli gayret gösterdikten sonra Konstantinopolis paraları hakkında uzmanlığa kalkışmıştım.

"İmparatorun burnunun kesik olduğunu ve yerine altın bir tabaka koydurduğunu bilmiyorsun galiba ha?" diye verip veriştiriyordu Sarraf, parayı elinde sallayarak.

Fırsatı ganimet bildim.

"Bu mümkün değil! Hiç bilmiyordum. Ben Venedikliyim. Senden özür diliyorum," diyerek Sarraf'ı sakinleştirmeyi başardım.

"Belli oluyor," diye alay etti Sarraf, işlemeli kılığımı ve kurdelelerimi süzerek. "Hatta senin kadar Venedikli olan birini daha görmedim. Siz orada, Adriyatik'teki ininizde hiçbir şey bilmiyor musunuz? Mağaranızdan çıkıp Septe'ye gelmelisiniz. Burada herkes her şeyi bilir."

Gelip geçenlerin önünde Sarraf'ın bana uygun gördüğü Venediklilik beratını kabul edip, verdiği paraları cebime koyduktan sonra, Venedikli tacir edasıyla elini sıktım, teşekkür ederek yanından ayrıldım.

Biraz ileride, sokağın ortasında bir sihirbaz, katlanır bir masanın üzerine yerleştirdiği kutunun içine bir kara kedi kapatıp, sonra da oradan bembeyaz bir güvercin çıkartıyordu. Bir maymun terbiyecisi maymunlarına çeşitli numaralar yaptırıyor, sonra da avuç açtırıyordu. Ben maymunların yüz şaklabanlıklarını seyrederken oradan geçenlerden biri avına saldıran vahşi bir hayvan misali üzerime atladı.

"Bir Venedikli! Bir kardeş! Dostum, gel kucaklaşalım! Senin için ne yapabilirim? İki Venedikli karşılaştıklarında birbirlerine yardım etmeliler, öyle değil mi? Venedik'in hangi mahallesindensin? Dur, tahmin edeyim. Ya ailen? Benimkilerle mutlaka tanışıyorlardır. Belki de akrabayız. On yıldır burada, Septe'de yaşıyorum."

Neyse ki makineli tüfek gibi konuşması cevap vermeme zaman bırakmıyordu, zaten verecek cevabım da yoktu. Tabii ki bu tehlikeyi akıl etmiş, ama ciddiye almamıştım. Bir Venedikli görürsem, kıyafeti sayesinde onu uzaktan tanır ve zamanında sıvışabilirim diye düşünmüştüm. Ne yazık ki bu Venedikli, Septe'deki herkes gibi beyaz pamukludan uzun bir gömlek giymişti.

"Yemeğe benim evime geleceksin, dostum. Venedik usulü dana yiyeceksin, böylesini hiç..."

"Ah!" diye acıyla inledim, ellerimi karnıma bastırarak. Umumi helayı görmüştüm. Çok büyük bir şanstı.

"Bana yemekten söz etme, dostum! Yalvarıyorum! Kokmuş bir balık yüzünden zehirlendim, bağırsaklarım buruluyor. Üstten alttan çıkarıyorum. Şimdi tuvaletten çıktım, yine gitmem lazım."

Bu sözler üzerine koşup umumi helaya daldım ve pis kokulu ayakyolunun üzerine tünedim. Venedikli dostumun sabrının tükenmesi için yarım saatlik bir süre tayin ettim. Duvara yaslandım, yanlış seçilmiş bir kıyafetin sakıncaları hakkında uzun uzadıya düşünecek vaktim vardı: Fark edilmemek şöyle dursun, bu kıyafetle sütün üzerindeki karasinek gibi dikkat çekiyordum. Üstelik kadife beni terletiyor ve dışkı kokuları kumaşa siniyordu.

Bir süre sonra dışarı çıkmaya karar verdim, korka korka sağa sola baktım. Venedikli gitmişti. Biraz ileride bir kumarhanenin levhasını gördüm, üzerinde bir zar ve dama tahtası resmi vardı. Plana baktım. Septe'deki muhbirim Ebu Bulos'un mekânı burasıydı.

İçeride, yüksek tavanlı bir salonda elli kadar oyuncu gürültü patırtı yapıyorlardı. On kadar masanın etrafında birkaç oyuncu satranç oynuyor, ama çoğunluk zar atıyordu. Zarları tahta bir tasın içinde salladıktan sonra kilimin üzerine atıyorlardı, yuvarlanan zarın belirlediği galip sevinç çığlıkları atıyor, mağlup ise küfürler savuruyordu. Üç hizmetkâr elleri kolları bardak ve şişelerle dolu vaziyette gidip geliyorlardı. Gotların ve Frankların masalarına bira, Yunanların, Romalıların ve Yahudilerin masalarına şarap, Arapların masalarına da şerbet bırakıyorlardı. Onlardan birini çağırdım ve Ebu Bulos'la görüşmek istediğimi söyledim.

Mekânın sahibi biraz sonra göründü, aracı muhbirimin tarifine göre tam da gözümde canlandırdığım gibiydi. Kentenkeleye benziyor demişti. İsabetli bir tanımdı: kısık gözlerin üzerinde kalın gözkapakları, kanca gibi küçük bir burun, neredeyse dudaksız uzun ince bir ağız, derisi pul pul olmuş dazlak bir kafa. Kendimi tanıtmak için kısık bir sesle parolayı söyledim, Ebu Bulos da belirlendiği gibi cevap verdi. Salonun dibindeki bir satranç masasına oturduk. Ebu Bulos ballı şarap sipariş ederken ben de taşları dizdim. Pek de dikkatimizi vermeden oyuna başladık. Başımızı ellerimizin arasına alıp düşünüyor gibi yapıyorduk. Çevredeki gürültü fısıltı halindeki ko-

nuşmamızın duyulmamasını sağlıyordu. "Hayır, Musa hiç Septe'ye gelmez," diyordu Ebu Bulos. Emir buradan çok uzakta Kayrevan'da kalıyordu. Güvenilir adamı Tarık bin Ziyad onun adına Tanca'yı yönetiyordu. O bir Zenet'ti, Müslüman olmuş zengin bir aileden geliyordu. Yıllık bir vergi karşılığında Septe'nin bağımsızlığını kabul eden anlaşmayı İulianos'la imzalayan Tarık'tı.

Hurmalıktaki ziyafet sofrasında yanında oturan kişinin coşkusunu pek takdir etmiş olan ihtiyar Abdullah'ın hikâyesi sayesinde onun adını duymuştum. Tarık'ın Hispania'ya göz diktiğini biliyordum ve onunla bir an önce ilişki kurmak istiyordum. Ama Ebu Bulos'un aracılığıyla değil.

"O dönme Berberi bizim gırtlağımızı sıkıyor," diye yakınıyordu Ebu Bulos. "İulianos bu kadar yüksek bir vergi ödemeyi kabul etmemeliydi. Bizim özgürlüğümüzün bedeli olduğunu söylüyor. Bizi işe köle yapan bir haraç ödeyince, nerede kalıyor özgürlük? Etrafına bir bak. Gördüğün on oyun masasından ikisinin geliri o lanet olası vergiye gidiyor! İulianos kazancın beşte birini alıp Tarık'a veriyor! Tarık da o parayla Tanca'yı yaşatıyor. Biz burada canımızı dişimize takıp çalışıyoruz, orada dönme Berberi bizim alın terimizle tüm kenti ve çevresini besliyor. Benimse bu vergileri ödemek için giderek daha fazla iflahım kesiliyor. Allah'a şükür, tam karşıda yeni bir yer satın aldım. Yaşlılık günlerini geçirmek için Sicilya'ya dönen bir Palermo'ludan aldığım bir eğlence yeri."

Sokağın öteki tarafında, kapıya asılmış bir perdenin aralığından, tef çalan yarı çıplak rakkaseler gözüküyordu.

"Çölden iki kız getirttim. Eğer istersen, bu akşam..."

"Hayır, teşekkür ederim," diye cevap verdim soğukça.

Ebu Bulos lafı değiştirerek yaptığı gafı geçiştirdi.

"Kalman için, sana kiralayabilirim."

"Gemide kalıyorum."

Ne olursa olsun şu pezevenk Ebu Bulos'la aynı çatı altında kalamazdım. Bu tür bir adamdan iyi bir muhbir olurdu ama mesafeli durmak gerekirdi. Canı sıkılan kumarha-

neci, satrançla meşgulmüş gibi yaptı ve bir taşı ilerletti.

"Ya Florinda?" diye sordum.

Kâhine ile İulianos'un kızlarını hatırlıyordum, her türlü kaprisine boyun eğen babasının duygulu bakışları altında ilk adımlarını atan Florinda'yı.

"Florinda mı? Annesine çekmiş," dedi homurdanarak Ebu Bulos. "Kâhine at değiştirir gibi erkek değiştirirdi, Florinda da öyle."

Ölümünden yıllar sonra dahi, Kâhine herkesin düşlerini süslüyordu. Kartaca'dan Tanca'ya kadar adı herkesin ağzındaydı; Araplar, Yahudi büyücüyü lanetliyor, Berberiler savaşları ve aşkları hakkında efsaneler yaratıyorlardı. Aile arasında, kadınların ve çocukların yanında savaşlarından söz ediliyor; ama erkekler arasında âşıkları konuşuluyordu. Erkekleri atları kadar sevdiğinden, erkeklere ve atlara aynı şekilde davrandığından, onları şaşmaz bir gözle seçtiğinden, üzerlerine nasıl bindiğinden, hiçbir erkeğin onun üzerine asla çıkamadığından, tükeninceye kadar üstlerinden inmediğinden, atların ağızlarının köpük köpük, erkeklerin nefes nefese kaldığından, her birinden ayrı ayrı aldığı hazzı tekrar yaşamak için sürekli binek değiştirdiğinden bahsedilirdi.

"Ama Florinda henüz gencecik bir kız!" diye şaşkınlığımı ifade ettim.

"Yirmi yaşına bastı ama daha şimdiden dişi bir şeytan," dedi, gün boyu oyun masalarında dolaşan dedikoduları dinleyen kumarhaneci.

"Bir sevgilisi var mı?"

"En azından iki tane var. Hem de rastgele biri değil. Prensesimiz kimi zaman Toledo'da evlenmeye hazırlandığı Prens Agila'nın, kimi zaman da Vali Tarık'ın yatağında."

"Bundan emin misin?"

"Emin miyim ha? Bunu herkes biliyor! Boğaz'daki balıklar bile," diyerek dalga geçti Ebu Bulos.

"Tarık ha?"

"Elbette. Paramızı aldığı gibi, üstüne üstlük prensesimizi de alıyor."

"İulianos sesini çıkarmıyor mu?"

"İulianos mu? Agila'yla evlenme meselesine itirazı yok, Tarık konusundaysa, hiçbir şey yokmuş gibi davranıyor."

"Ya iki âşık erkek, onlar ne kadarını biliyor?"

"Onların kıskançlıktan kudurması, Florinda'yı eğlendiriyor. Dendiğine göre Tarık her sabah balkona çıkıyor, Hispania'ya bakıp tükürüyormuş."

Ebu Bulos'un gevezeliklerine son verip daha ciddi konulara döndüm.

"Tanca'da kaç tane savaş gemisi var?"

"Hiç yok."

"Hiç yok da ne demek? Altı ay önce bana beş tane savaş gemisi olduğunu bildirmiştin."

"O altı ay önceydi. Geçen hafta hepsinin Akdeniz'e açıldıklarını gördüm. Önce Kartaca'ya, oradan da Suriye'ye gideceklerini öğrendim. Galiba büyük bir sefer başlıyor; belki de Konstantinopolis kuşatılacak."

Ebu Bulos'un verdiği bilgi, El-Velid'in planının yürürlüğe girdiğini gösteriyordu. Konstantinopolis'e saldırmak için Araplar tüm donanmayı doğuya gönderiyorlardı. Olayların gidişatını değiştirmek için çok geç mi olmuştu? Savaş gemileri olmadan Boğaz nasıl geçilecekti?

"İulianos'la görüşmem lazım."

"Çok kolay. Seni götürürüm. Her pazartesi olduğu gibi, akşam da Bilgeler Konseyi'ni topluyor. Toplantıdan sonra görüşme talep ederiz. Benim isteklerimi geri çevirmez. Onun lanet olası haracı için, fazlasıyla vergi ödüyorum!"

İulianos

Kalenin kubbeli büyük salonunda İulianos, Septe'nin Bilgeler Konseyi'ne başkanlık ediyordu. Geniş omuzları, arkaya atılmış gür saçları, güçlü bir çenesi, çelik mavisi gözleri vardı: Septe prensi etrafına kudret ve üstünlük duygusu yayıyordu. Etrafında, ileri gelenlerden sekiz kişi uzun bir masanın iki yanına oturmuştu. Masanın bir tarafında bir Zenet, bir Kıpti, bir Yahudi ve bir Yunan vardı; öteki tarafta ise bir Arap, bir Got, bir Frank ve bir Sicilyalı. Septe'deki belli başlı cemaatlerin temsilcileri olarak seçilmişlerdi. Septe'de başka azınlıklar da vardı: Vandallar, Cenevizliler, Amalfililer, Yakındoğulular, Maltalılar... Nüfus sayımı yapmak olanaksızdı. Çünkü aynı menşeden gelen cemaatler, kendi aralarında dinsel cemaatler olarak da ayrışıyordu: Yahudiler, Kıptiler, Maruniler, Müslümanlar... Dendiğine göre Septe'de ne kadar aile varsa o kadar da cemaat vardı.

İulianos, hiç durmadan halkları ve suları harmanlayan kuvvetli akıntılarında, denizlerin, kıtaların, insanların birbirine karıştığı, buluştuğu, birleştiği, birbirini püskürttüğü o Boğaz'da doğmuştu. Kendisi Bizanslıydı. Ondan önce de babası valiydi, bu Berberi eyaletinde Konstantinopolis'i temsil etmek üzere imparator tarafından atanmıştı. İulianos babasının yerine geçmişti. Hispania'lı bir prensesle, Got kralı Witiza'nın yeğenlerinden biriyle ev-

lenmişti. İki yıl sonra genç karısı ölmüştü. Ardından Berberi kraliçe Kâhine'yle kanları karışmış ve Florinda dünyaya gelmişti.

Septe dünyanın dört bir yanından gelen kanun kaçakları, maceraperestler, sürgünler ve yoksulların sığınağıydı; bu insanlar, asırlardır küçük yarımadada yaşayan balıkçı ve çiftçi nüfusundan sayıca daha kalabalıktılar artık. Savaşlar, istilalar, dinî baskılar yüzünden Septe'ye sığınan yüzlerce aile vardı: din değiştirmeye mecbur kalmamak için Hispania'dan kaçan Yahudiler, haraç yüzünden Musa'yla araları bozulan Araplar, Emeviler tarafından cezalandırılmaktan korkan Şiiler, duka tarafından aranan Venedikliler, babalarının mirastan mahrum ettiği Got ya da Frank soyluları; servet yapmaya heveslenen Maltalılar, Amalfililer.

Ama Musa, Septe'yi istila etmeye kalkışınca tüm bu dağınık topluluklar tek bir amaç etrafında birleşmişlerdi. İulianos'un emriyle ellerine kazma kürekleri almış, kıstağı yarıp yarımadayı kıtadan ayırmışlardı. Oluşan küçük kanalın önüne güçlü bir sur ve mancınıklarla silahlandırılmış sağlam kuleler inşa ederek kentlerini korumuşlardı. Büyük bir kahramanlıkla çarpışmışlar ve Musa'ya ciddi kayıplar verdirmişlerdi.

Sonunda emir ümidini kesmişti. Kuşatma çok uzamıştı ve saldırılar başarısızdı. Liman ve dağın haricinde fethedilecek önemli bir şey olmadığına kanaat getirip, Tarık bin Ziyad'a İulianos'la bir barış anlaşması imzalamasını emretmişti, bundan böyle Septe bağımsız bir prenslik olacaktı.

Septe'nin yönetiminde İulianos'un en büyük desteği, güvenilir bir adam olan Moşe David'di. Hispania'lı bu Yahudi elli yaşlarındaydı. Küçücük parlak gözleri gür ve siyah bir sakalın çevrelediği yuvarlak yüzünü aydınlatıyordu. Din değiştirmeye mecbur kalmamak için Moşe David, Toledo'dan kaçmıştı. Gotlar Yahudileri din değiştirmeye zorluyorlar, direnenleri evlerine ve tüm servetlerine el koymakla, başıboş dilencilere dönüştürmekle tehdit ediyorlardı. Pek çoğu dinlerinden vazgeçmiş gibi yapıyorlar, ama gizlice ibadetlerine devam ediyorlardı. Ama

komşuları onları, özellikle Şabat günlerinde gözetlemekteydi, ihbarcılar parayla mükâfatlandırılıyordu.

Moşe David, Toledo'da hekimlik yapıyordu. Baskının arttığını hissedip, Tajo Nehri'nin kıyısındaki evini terk etmiş, karısı ve çocuklarıyla birlikte, Yahudilerin barış içinde ibadet edebildikleri Septe'ye sığınmıştı.

İulianos kente yeni gelen bu adamın üstün niteliklerini, çalışkanlığını, zekâsını, kendisine kucak açan topraklara karşı sadakatini hemen fark etmişti. Prensliği yönetmek için ihtiyaç duyduğu danışman olarak onu seçmişti.

* * *

Konseyin toplantısından sonra beni salona aldılar, taş kubbeli upuzun bir odaydı, tek mobilya iki yanında sıralar olan büyük bir masaydı, ucunda İulianos yüksek arkalıklı bir koltuğa kurulmuş oturuyordu. Şamdanlar salonu hafifçe aydınlatıyordu, yeni saç şeklim ve Venedik kıyafetlerim içinde İulianos beni hemen tanıyamadı.

"Venedik'ten değil Konstantinopolis'ten geliyorum," dedim, kadife başlığımı çıkarırken.

Sesimin tınısı sayesinde İulianos beni hatırladı.

"Angelos! Hoş geldin. Nedir bu kıyafet?"

"Size açıklayacağım."

Sıranın ucuna oturmam için işaret etti ve bir sürahi şarapla iki kupa getirtti. Son görüşmemizin üzerinden geçen yirmi yılın izlerini görmek için onu inceliyordum. Biraz şişmanlamıştı ama saçları hâlâ gençliğindeki gibi gürdü. Açık renk gözlerinde de hâlâ aynı anlamlı bakışlar vardı. Önce nezaketen bir iki laf ettik. O bana yolculuğun nasıl geçtiğini sordu, ben de ona Septe hakkında övgüler yağdırdım. Önceki seyahatime kıyasla kenti daha büyük, daha faal bulduğumu söyledim. Bu konu İulianos'a kızgınlığını ifade etmesi için fırsat verdi.

"Senin ziyaretini unutmadım ama hâlâ bana söz verdiğin desteği bekliyorum."

"Doğru. İmparatorluk sizi terk etti, ama biliyorsunuz ki bunun sorumlusu İustinianos değil. Karşı koymayı becerememeyenler, o gaspçılar. Altı yılda Leontios ve Apsimaros tüm Berberi topraklarını kaybetmemize sebep oldular. Konstantinopolis'e döndüğünde, İustinianos sadece felaketin boyutunu saptayabildi. Neyse ki, sizin sayenizde Septe'yi kurtarabildik, böylelikle Herakles Sütunları Boğazı'nda imparatorluk hâlâ bir varlık gösterebiliyor."

İulianos gerildi.

"Hayır! Musa'yla imzalanan barış anlaşması şunu açıkça belirtiyor: Septe artık imparatorluk toprağı değil. Özgür ve bağımsız bir kent. Savaşta biz kendi kendimizi savunduk; bugün de kendi kendimizi yönetiyoruz," dedi kestirip atar bir tarzda.

Bu konuda onunla tartışmaya girmekten kaçındım.Ta buralara kadar, İulianos'un prensi olduğunu iddia ettiği bu önemsiz küçük kentin aidiyetini tartışmaya gelmemiştim. Ayrıca tutumunda şaşırtıcı bir şey yoktu. Yirmi yıl önce bile, imparatorluğun hizmetindeki bir vali gibi davranmıyordu. O bölge kendine aitmiş gibi başına buyruk hareket ediyor ve öyle konuşuyordu. Ne önemi vardı! Onun iddialarını kabul etmiş gibi yaptım. Görevimin esas amacından sapmamalıydım.

"İmparator beni, Emir Musa'ya bir mesaj iletmem için gönderdi. Onunla mümkün olduğunca gizli ve en önemlisi, mümkün olduğunca çabuk görüşmeliyim."

"Musa Kayrevan'da."

"Biliyorum. Yarın sabah yola çıkabiliriz."

"İmkânsız. Yarın Tarık bin Ziyad'a gitmeliyiz."

"Kim bu Tarık?"

Bilmezlikten gelerek, onu konuşturmaya ve bana olan güvensizliğini gidermeye çalışıyordum.

"Musa'nın adamı bir Zenet, onun adına Tanca'yı yönetiyor. Anlaşmayı onunla imzaladım ve haracı ona ödüyorum."

"Kızın da onunla yatıyor," diye eklemek geldi içimden.

"Neden gidip Tarık'ı görmek gerekiyor?" diye sormak-

la yetindim. "İustinianos beni Musa'ya bir mesaj iletmem için gönderdi. Gereksiz ziyaretlerle kaybedecek zamanım yok."

Sinirlenmiş gibi yapıyor ama aslında bir an önce Tarık'la tanışmak için can atıyordum. Şam'daki ziyafet sonrasında öğrendiklerime göre, ihtiyacım olan adam oydu.

"Barış anlaşması koşullarına göre güvenliğe ilişkin her şeyi Tarık'a bildirmeye söz verdim. Senin gelişini ondan saklayamam."

"Musa'yla görüşmem gizli kalmalı."

"Tarık'ı pas geçersen, Musa'yı asla göremezsin."

İulianos'un gerekçelerine boyun eğmiş gibi yaptım ve ertesi gün erkenden Tanca'ya gidip Vali Tarık bin Ziyad'la görüşmeye karar verdik.

Meşale taşıyan bir kılavuz eşliğinde kaleden ayrıldım. Kadırgam biraz ileride demir atmıştı. Birdenbire olduğum yerde kalakaldım, karşımdaki görüntü karşısında taş kesilmiştim: Çok genç ve güzel bir kadın beyaz bir atın üzerindeydi, siyah saçları rüzgârda dalgalanıyordu, dolgun memeleri, yuvarlak kalçaları, uzun ince bacakları vardı...

"Kâhine," diye mırıldandım.

Septe'de kaldığım günlerde Kâhine'yi görmüştüm. O akşamki genç kadın gibi atın üzerindeydi. O zamandan beri onu hiç unutmamıştım.

"Size Kâhine'yi hatırlattı, değil mi? Haklısınız beyefendi," diye meşaleci bana hak verdi. "Bu onun kızı Florinda. Delikanlıların nefsini uyandırıyor, yaşlılara da bu hisleri hatırlatıyor."

Binici, zarif bir hareketle attan indi ve taş merdivenin basamaklarını çıkmaya başladı. "Hiçbir erkek, arzu duymadan böyle bir kadına bakamaz," diye düşündüm. Florinda'nın iki âşığına, Tarık'a ve Agila'ya hissettirdiği tutkunun yoğunluğunu ve kıskançlığın şiddetini tahmin edebiliyordum.

Tarık

Ertesi gün tanyeri ağarırken İulianos iki atı yularından tutarak rıhtıma geldi. Septe yavaş yavaş karanlıktan sıyrılıyordu. Çatıların üzerinden kilisenin çan kulesi belirmeye başlamıştı. Kamaramdan çıktım, kadırganın güvertesinden geçip geminin iskelesinden indim. Beyaz pamukludan bir kıyafet giymiştim, üzerimde deve yününden, kapüşonlu, geniş bir pelerin vardı. Kısaca selamlaştık.

"Venedikli kıyafetinden daha iyi bu," diye dalga geçti İulianos. "Fark edilmek istemeyen biri, herkes gibi giyinmelidir."

Bu alaycı tavrı İulianos'un husumetinin göstergesi olarak yorumladım. Bu beni şaşırtmıyordu. Bu harekâtı planlarken bir an bile İulianos'u muhtemel bir müttefik gibi düşünmemiştim. Septe'ye geldiğimden beri tüm gördüklerim ve duyduklarım çekincemi doğruluyordu: İulianos bağımsız bir devletin hükümdarı gibi davranıyordu, Konstantinopolis'in menfaatlerine kayıtsızdı. Kızı, Prens Agila ve Tarık'ın aklını çelmişti. İulianos, Tanca'da olduğu gibi Toledo'da da, hem Gotlarla hem de Berberilerle gayet iyi ilişkiler kurmuştu. Böylesine elverişli bir konumu kaybedip temkinli tarafsızlığını kaybettirecek bir maceraya girer miydi?

Atlarımızı tırıs sürerek kale kapısından, sonra da Septe'nin iner kalkar köprüsünden geçerek limandan çıktık.

Sahil yoluna varınca atlar, dörtnala gitmeye başladılar. Sedef pembesi bir gökyüzünde yıldızlar bir bir sönüyorlardı. Biraz sonra güneşin ilk ışıkları sırtımızı ısıtmaya başladı ve atları hızla Tanca istikametine doğru sürmeye başladık.

Sahil boyunca, Boğaz'ın üzerindeki yalıyarların tepesinden geçiyorduk. Karşıda sislerin arasından Hispania belirmişti. Kalpe Tepesi'nin eteklerinde Musa ve Tarık'ın ayak basmayı planladıkları altın renkli koyu görebiliyorduk. On bin adam ve on gemilik bir takviye ile Emir, kanalı geçmeyi aklına koymuştu. Sonra adamlarını ilerlemeye zorlamak için gemileri yakacaktı. Şam piskoposunun aktardığı emânât-ı mukaddese muhafızının hikâyesi sayesinde, Emir'in ve Tanca Valisi'nin planlarını noktasına virgülüne biliyordum.

Bu tasarı hakkında İulianos'un neler bildiğini merak ediyordum.

Göğün yükseklerinde, tepemizde, martılar dönüp duruyordu. Boğaz'a doğru iniyorlar, dalgalara değecek kadar alçalıyorlar, bir balık yakaladıktan sonra yeniden göğe yükseliyorlardı. Otları yatıran, ağaçları eğen rüzgâra karşı ilerliyorduk. Atları dinlendirmek için Malabata Burnu'nda bir mola verdik. Tanca Körfezi önümüze serilmişti. Körfezin öbür ucunda, beyaz kent limandan dağın doruklarına kadar uzanmaktaydı. Düz damlarıyla evler basamak basamak yükseliyordu. Kentin eteğindeki limanı inceliyordum. Ebu Bulos, ne yazık ki doğru söylemişti.

"Savaş gemisi göremiyorum. Bir filoları yok mu?" diye sordum İulianos'a.

"Sanıyorum Kartaca'da."

"Neden?"

"Bilmiyorum."

İulianos'un yalan söylediğini biliyordum. Dün, Ebu Bulos gemilerin doğudaki bir savaşa girişmek için yola çıktıklarını söylemişti. Bir kumarhane patronunun bildiğini, İulianos'un bilmemesi düşünülemezdi. Gemilerin Kartaca'dan sonra Suriye'ye gidip, Akdeniz'deki diğer Arap gemileriyle birlikte Konstantinopolis'e geniş çaplı bir saldırı

düzenleyeceklerini kuşkusuz biliyordu. Ama bana açıklamayı uygun bulmamamış olmalıydı. Septe'nin güvenliğini her şeyden üstün tutuyordu, "düşmanları gizlemesini" ya da onlara bilgi vermesini yasaklayan anlaşmaya sadık kalmayı önemsiyordu. Mademki Septe'yi kurtarmak için savaştığında Konstantinopolis onu unutmuştu, o da kendi bildiği gibi davranmaya, halkının menfaatlerini korumaya hakkı olduğunu düşünüyordu. Açık bir kitap gibi, İulianos'un gözlerinden aklından geçenleri okuyordum.

Kâh dalgaların tepesine yükselen kâh çekilen suların oyuğuna gömülen on kadar tekne Boğaz'da yol almaktaydı.

"Bunlar orkinos avlayan tekneler. O balıkların iç organları garum imalatında kullanılıyor."

Rüzgârın getirdiği kötü koku midemi bulandırdı. Tanca'nın meşhur ürünü olan garumun o iğrenç çürümüş balık kokusunu tanıdım. Orkinosun bağırsakları kurutularak elde edilen o madde bir zamanlar kente servet ve ün kazandırmıştı. Roma'da veya Konstantinopolis'te zenginlerin sofralarında, tat vermesi için garum kullanılmayan yemek bulunmazdı, en kaliteli garum da Tanca'da üretiliyordu.

Kente gelince, Tarık bin Ziyad'ın tepedeki evine ulaşmak on dakikamızı aldı. Bir eşeğin üzerine binmiş bir adamın etrafını saran meraklılar ve velet sürüsü daracık sokakta geçecek yer bırakmamıştı. Biçare adamın üstü başı pislik içindeydi. Saçlarından süzülen dışkılar atının nallarına kadar akıyor, giysilerine bulaşıyor ve ortalığa korkunç bir koku yayıyordu.

"Bu adam Tarif, garum üreticisi. Ona yine kötü bir oyun oynamış olmalılar, o da şikâyette bulunmak için Tarık'a gelmiş," diye açıkladı İulianos.

Vali'nin pencerelerinin altında Tarif, yaralarını gösteren bir işkence mağduru gibi, kollarını iki yana açmış, giysisinden akan pislikleri gösteriyordu.

"Tarık, gel bana yapılanları gör! Kendi gözlerinle gör ve burnunla kokla!"

Talihsiz Tarif'in çevresinde sinekler vızıldıyordu. Başından aşağı bir kova dolusu dışkı boşaltan Araplara sövüp saymaktaydı. Üstelik bu ilk kez olmuyordu! Ataları gibi Tarif de garum üretiyordu, hem de en iyisini, en ünlüsünü. Becerisinden gurur duyuyordu. En itibarlı sofralarda en nadide yemeklerin lezzetine lezzet katmak için amber renkli sıvıdan birkaç damla yetiyordu. Tarif, ürettiği garumu müessesesinin amblemi olan balık motifli cam şişelerde satıyordu. Arapların gelişine kadar her şey yolunda gidiyordu. Emir Musa, Vali Tarık'a destek olmaları ve denetlemeleri için Tanca'da bir süvari birliği bırakmıştı. Bu savaşçılar da çadırlarını kentin dışına, okyanusa yakın bir yere, orkinos bağırsaklarının büyük salamura fıçılarında çürümeye bırakıldığı Tarif'in imalathanelerinin yanı başına kurmuşlardı. Balık organları güneşin altında mayalanırken yayılan kokular, Araplara leş kokuları gibi geliyordu. Vali Tarık'ın Tarif'i oradan atmasını istiyorlardı. Tarif de en iyi ürünü almak için güneş ve rüzgâr açısından en uygun yerin orası olduğunu iddia ediyor, orkinos bağırsaklarıyla dolu fıçılarının yerini değiştirmeye yanaşmıyordu. İmalatın asırlardır orada yapılması boşuna değildi! Araplar, zavallı Tarif'i hırpalıyorlardı. Kente gideceği zamanları kolluyorlardı. Bir kemerin üstünde ya da bir balkonda pusu kuruyorlar, o geçerken başından aşağı bir kova dolusu dışkı boşaltıyorlardı.

Bu sefer sabrı taşmıştı! Yine dışkı sağanağına tutularak pisliğe bulanan Tarif, Vali'nin pencerelerinin altına gelmiş, başına gelen felakete şahit olmasını ve onu huzura kabul etmesini istiyordu. Kokunun evine girmesini istemediği gibi, dışkıdan geçilmeyen sokağa çıkmak da kendisine zor geldiğinden, Tarık pencerede göründü. Tarif'e, bu durumun onu çok kızdırdığını söyledi ve Arapları cezalandıracağına dair söz verdi. Tarif, garumdan anlamayanları lanetleyerek oradan uzaklaştı.

Tarık bizi terasta karşıladı. Terasa dik küçük bir merdivenle çıkılıyordu. Son basamağa geldiğimde manzara

karşısında nutkum tutuldu: solda okyanus, karşıda Hispania, sağda Akdeniz. Ve Tanca, kocaman bulutların hızla aktığı bir gökyüzünün altında, evleri ve daracık sokaklarıyla bir şelale gibi limana doğru akıyordu.

Hasır bir çardağın gölgesinde, meyve ve tatlılarla dolu yuvarlak bir tepsinin etrafında, minderlere oturduk.

Otuzlu yaşların eşiğinde, sağlam yapılı, geniş omuzlu Tarık'ın köşeli yüzünde tuttuğunu koparan güçlü bir adam ifadesi vardı. O anda emin oldum, bize gereken adam oydu. Kısaca hal hatır sorduktan sonra beni Kayrevan'a, Emir Musa'ya götürmesini istedim, ona İmparator İustinianos'tan bir mesaj iletmem gerektiğini söyledim. Tarık biraz daha açıklama istedi.

"Bu, İmparator'dan Emir'e gizli bir mesaj."

"O halde, göster bana. Üzerinde bir imza ya da bir damga olmalı."

"Bu, sadece Emir Musa'nın duyabileceği sözlü bir mesaj."

"Demek bana gösterecek hiçbir kanıtın yok. Onu öldürmek için gönderilmediğini nereden bileyim? Belki de Ali yandaşlarından birisin ya da Musa'nın zaferlerini kıskanan başka bir emir tarafından gönderildin. Musa gibi bir adamın çevresi düşman doludur. İmparator'un bir elçisi olduğundan nasıl emin olabilirim?"

"İulianos buna şahitlik edebilir."

İulianos zoraki bir biçimde, beni tanıdığını, İmparator İustinianos'un yakın bir danışmanı olduğumu, onun ilk hükümdarlık döneminde de Septe'ye geldiğimi söyledi.

"Musa'ya sadece mesaj getirmedim," diye ekledim. "Ona İmparator'dan bir armağan da getirdim. Sandıklar dolusu altın."

Bu gerekçemin etkili olacağını umuyordum. Kendisine altın getiren bir ziyaretçiyi geri çevirdiğini duyunca Musa, Tarık'ı asla affetmezdi.

"İmparator İustinianos'un bir habercisi Emir Musa'ya bu konuda bilgi verdi," diye konuşmayı sürdürdüm. "Gemiye binmeden önce, bu yükün gönderilmesiyle bizzat

ilgilendim. Kayrevan'a çoktan gelmiş olmalı. Herhalde Musa altınları görmek için sabırsızlanıyordur."

Yola çıkmadan önce bu tedbiri almıştım. Tarık'ın seçme şansı yoktu. Neşeli bir tavır takınarak açıkladı:

"Yarın sabah gidiyoruz. Üçümüz."

İlk hedefime ulaşmıştım: Beni Kayrevan'a götüreceklerdi, orada Musa'yı görecektim.

Ama İulianos'un bizimle gelmesini ve Musa'yla konuşmama tanık olmasını istemiyordum. Hispania'daki Gotlarla çok yakın ilişkileri vardı. Bir zamanlar onlardan bir kadınla evlenmişti, Kral Witiza da Septe kuşatması sırasında ona destek vermişti ve en önemlisi, kızı Prens Agila'yla evlenmek üzereydi. İulianos'u uzak tutmalıydım. Dün akşam kalenin önünde Florinda'yı görünce, Tarık'ın nasıl kıskançlıkla kıvrandığını tahmin ediyordum. Ateşi körüklemem yetecekti.

"Hispania'da işler nasıl gidiyor? Kral Witiza'nın hasta olduğunu duydum," diye sordum, umursamaz bir ifadeyle, sanki İspanya sahillerini görünce bu soru aklıma gelmiş gibi.

"Ülkenin başında türlü türlü bela var," diye yanıtladı İulianos. "Veba salgını ve yıllarca süren kıtlık büyük tahribata neden oldu. Pek çok köy bütünüyle boşaldı, terk edildi. Neyse ki kral bilge bir adam."

"Bilge olup olmadığını bilmiyorum, ama yaşlı ve ölmek üzere," diye homurdandı Tarık.

İki adamın arasında bir gerginlik oluşturmayı başarmıştım.

"Kral Witiza'nın yerine kim geçecek? Bir oğlu varmış, duyduğuma göre. Adı Agila, öyle değil mi?"

"Evet, ama babasının yerine geçeceği hiç kesin değil," diye açıkladı İulianos. "Gotlarda hükümdarlık babadan oğula geçmiyor. Soylular aralarından birini kral seçiyorlar. Belki Agila babasının yerine geçer, ama güçlü bir rakibi var, Rodrigo, gözü kara bir maceraperest."

Tarık'a döndüm:

"Şu Agila'yla hiç karşılaştınız mı?"

"O köpekle karşılaşırsam, onu öldürürüm!"

Bu hiddet karşısında şaşırmış gibi yaptım.

"Aman Tanrım! Neden peki?"

"Gotların hepsi birer köpek!" diye parlayıverdi Tarık. "Balıkçı teknelerimize müdahale ediyorlar, ticaret gemilerine saldıran korsanlara göz yumuyorlar, bizimkiyle rekabet etmek için sahte garum imal ediyorlar, Yahudilere öyle bir eziyet ediyorlar ki onların Septe'ye ya da Tanca'ya kaçmasına sebep oluyorlar, o kentlerde Yahudi nüfusu çok arttı."

Hiç çekinmeden onun öfkesine hak verdim.

"İntikam almanızı, Boğaz'ı geçip o uğursuz Gotlara saldırmanızı engelleyen ne?" dedim.

"Bana kalsa hiç durmazdım! Ama Tanca limanında bir tek savaş gemisi yok."

Bir önceki hafta, öfke içinde, onların doğuya doğru yola çıkmalarını, fetih hayallerini de beraberlerinde götürmelerini seyretmişti. Konstantinopolis'i saplantı haline getiren Halife, Hispania'yı fethetme olanaklarını onun elinden almıştı. Savaş alanında hasmı Agila'nın kellesini uçurma zevkinden onu mahrum etmişlerdi. Florinda'nın o uğursuz Got'la evlenmeye hazırlandığını bile bile, eli kolu bağlı Tanca'da çakılıp kalmıştı. İşte bunu hazmedemiyordu. Öfkeden suratı kararıyordu.

"Gemilerimizi alarak Halife kolumuzu kanadımızı kırdı," demekle yetindi, El-Velid'in kararını eleştirmeye cesaret edemiyordu.

"Ama neden?"

"Musa'yı kıskanan emirler onu kışkırttı."

"Neden karşı çıkmadınız?"

"Musa izin vermedi."

"Onunla buluştuğumuzda sizin görüşünüz lehine konuşayım mı?"

"Neden benim lehime konuşacaksın ki?" diye sordu Tarık kuşkuyla.

"İmparatorluğun Gotlarla görülecek bir hesabı var," diye yanıtladım. "Bir zamanlar bize ait olan, Hispania'nın

doğusundaki limanlardan bizi kovdular. Çok kan döktüler."

Bu sözde intikam arzusu altında gerçek amacımı saklıyordum. O katliamların yapıldığı günlerde daha doğmamıştım bile, üstelik hiç de umurumda değildi. Konstantinopolis'te hiç kimse Gotlara düşmanlık beslemiyordu. O zamandan beri Araplar bizden o kadar çok toprak almışlardı ki, o eski hikâye unutulup gitmişti. Ama Tarık için inandırıcı bir gerekçeydi benimki.

Gotlara kızgınlığımı dile getirirken, bir yandan da göz ucuyla İulianos'u inceliyordum. Oralı olmuyor gibiydi, ama konuştuklarımızın tek bir kelimesini bile kaçırmadığı belliydi.

İulianos'un uzaklara baktığı bir ânı fırsat bilip, Tarık'a onunla yalnız konuşmak istediğimi işaret ettim. Tarık da bir göz işaretiyle kabul etti. İulianos'un yanından ayrılmak için bir mazeret bulacak kadar zaman yaratmak amacıyla bir yudum su içti.

"Konstantinopolis'ten geliyorsun," dedi, "nesillerdir aileme ait olan kılıcı çok beğeneceğinden eminim. Titizlikle işlenmiş harika bir kılıç, imparatorluk demircilerinin damgasını taşıyor. Gel, sana göstereyim."

Dalgın duruşu yüzünden faka basan İulianos, bizim sıvıştığımızı gördü.

Zarif çiçek ve meyve motifleriyle süslü altın kakmalı kılıç imparatorluk imalathanelerinin hünerini gösteriyordu. Eskiden, beş nesil önce Tarık'ın ailesi Konstantinopolis'e hizmet ediyordu. Atalarından biri Arap işgalini öyle bir püskürtmüştü ki, bir general ona törenle bu şeref kılıcını vermişti. Kılıç babadan oğula geçerek ailede kalmıştı. Tarık'ın büyükbabasının İslamiyet'i kabul etmesinden sonra, kılıç imparatorluğa karşı dönmüş ve Bizanslıların, derken Kâhine'ye baş kaldıranların kellelerini uçurmaya başlamıştı. Bugün kılıç Tarık'ın evinde, büyük toplantı salonununda asılıydı, Tarık bu kılıcı yakın bir gelecekte Hispania'ya, özellikle de Agila'ya karşı kullanmayı umuyordu; terastaki konuşmalar bunu doğrulamıştı.

Silahtaki işçiliğe hayran kalmıştım.

"Muhteşem!" dedim, parmağımın ucunu işlemelerin üzerinde gezdirerek, sonra da alçak sesle devam ettim: "Sana güvenebileceğimi sanıyorum. Görevimin gerçek amacını sana açıklamayı göze alıyorum. İustinianos senin Hispania'yı fethetmene yardım etmek istiyor. Boğaz'ı geçme planını öğrendik."

"Yalan söylüyorsun! Bu mümkün değil. Sadece Musa ve ben bunu biliyoruz."

"Bir de, planı reddeden Halife."

"Biraz önce terasta ben sana söyledim bunu," dedi Tarık öfkeyle. "Her şeyi biliyormuş gibi davranıp kendini önemli göstermeye çalışıyorsun. Neyin peşindesin?"

Ona gülümseyerek sakin bir sesle cevap verdim.

"El-Velid'den on gemi ve on bin asker istediniz, öyle değil mi? Amacınız Kalpe Tepesi'nin eteklerine çıkarma yapmaktı. Sonra da gemileri yakacaktınız, doğru değil mi?"

Tüm sırlarını bildiğimi fark eden Tarık bir an için kararsız kaldı.

"Neden benimle İulianos'tan ayrı konuşmak istedin?"

"Bizim planımıza kesinlikle karşı çıkacaktır, bunu asla öğrenmemeli. Benden daha iyi bildiğin sebeplerden dolayı, şu Hispania Gotlarına karşı pek hoşgörülü davranıyor sanki."

Florinda'nın Prens Agila'yla evlenmesine rıza gösteren İulianos'a karşı Tarık'ın çok öfkeli olduğundan emindim.

"Haklısın. İulianos'u Kayrevan'a götürmeyelim. Musa'yla konuşacaklarımızı duymaması gerek."

Kartaca

Tarık ömründe bu kadar altını bir arada görmemişti. Gözlerinin önünde açık duran dört sandıkta yığınla Bizans parası vardı.

"Her sandıkta iki yüz elli tane var, aşağı yukarı bin altın sikke eder," diye açıkladım ve kuşağımda asılı duran deri keseye altınlardan bir tane koydum. "Bunu Musa'ya göstereceğim, sen de dokuz yüz doksan dokuz tane daha olduğuna şahitlik edeceksin. Saymak ister misin?"

"Sana güveniyorum."

Sandıkların kapaklarını kapattım, gece gündüz yanımda taşıdığım ve bir zincirle boynuma astığım anahtarla da kilitledim. Hazine sandıklarının üzerine kişisel eşyalarımın bulunduğu hasır sandıkları yığdım ve hepsini kamaranın duvarına asılmış deri kayışlarla bağladım.

Tanca'dan ayrılalı on gün olmuştu, kadırganın arka tarafındaki bu odayı paylaşıyorduk. Yolculuk boyunca, sıkıntıyı yenmek için, saatlerce ortak tasarımız hakkında konuşmuştuk. Farklı nedenlerle, ikimizde de Hispania'yı fethetme arzusu vardı. Emir Musa'yı buna ikna etmeliydik. Ahşap pencere kanadını kapattım ve hava almak için güverteye çıktık.

Rengârenk yansımalar yapan gün ışığında gemi ayna gibi dümdüz bir denizde ilerliyordu. Göğün gri mavi rengi suya yansıyor, onunla bütünleşiyordu. O sabah ufuk

gözükmüyordu. Teknenin ardında uzun bir hat çizen dümen suyu hafif dalgalar oluşturuyordu. Ansızın bir sabah esintisi çıktı; yavaş yavaş sis dağıldı ve Kartaca, daha doğrusu Kartaca'dan geriye ne kaldıysa görünür hale geldi. Denizin üzerinde, Byrsa Tepesi'nin sırtında ve yamaçlarında, tepelenmiş bir devin parçalanmış bedeni yatıyordu. Surlar, tiyatro, oyun meydanı, tapınaklar, anıtlar, hamamlar, saraylar her şey harabeye dönmüştü. Uçsuz bucaksız kentin boyutlarında, muazzam harabeler. Asırlar boyunca Kartaca Akdeniz'in hâkimiyeti konusunda Roma'yla kapışmıştı. Bir zamanlar refah içindeki güçlü kent, eski halinin bir gölgesiydi artık, savaşlarla harap olmuş, art arda gelen kuşatmalarla yerle bir edilmiş, yağmalanmış, yarı yarıya boşalmıştı. Kalıntıların büyüklüğüne bakarak geçmişteki ihtişamını hayal etmek mümkündü. Dağın tepesinde, yangınlar ve tahriplerle harabeye dönmüş kentin üzerinde yükselen dizi dizi sütunlar hiçbir şey taşımıyordu artık, ölü kentin üzerine dikilmiş devasa cenaze mumları gibiydiler. Teknenin küpeştesine dayanıp Konstantinopolis'i tehdit eden şeyi düşünüyordum. En zengin ve en kudretli kentlerin ebedi olmadığını gösteren en çarpıcı kanıt gözümün önündeydi. Kentimi böyle bir felaketten kurtarmak için buradaydım.

Kadırga, taş kütlelerinin yarı yarıya tıkamış olduğu limana girdi. Bir İspanyol gemisinin yanına, rıhtıma demirledi. Madenî levhalarla perçinlenmiş beş savaş zırhlısı liman havuzunun dibinde peş peşe demir atmıştı. Tarık içini çekti: "Tanca'daki gemiler; bunlarla Boğaz'ı geçmeliydik. Ne tatsız iş!"

"Yenilgiyi kabul etmemeliyiz! Mademki hâlâ buradalar, çok geç kalınmamış demektir. Hispania'ya saldırmak için onları gerisingeri döndürmeye Musa'yı ikna etmeliyiz. Her şey bize bağlı."

Güvertelerde ve savaş gemilerinin etrafında, tayfalar ve hamallar ağır sandıklar, çuvallar, kargılar, yaylar taşıyorlardı. "Anlaşılan silahları yüklüyorlar," dedi Tarık.

"Ne iyi! Silaha ihtiyacımız olacak."

"Daha oraya gelmedik," diyerek şevkimi kırdı Tarık. "Önce gidip Kayrevan'da Musa'yı görelim. Önümüzde en az on günlük kervan yolculuğu var."

"Dönüş yolu da bir o kadar. Çok geç olur. O zamana kadar gemiler gider."

"Başka bir çözüm yolu var mı?" diye karşılık verdi Tarık.

"Elimizi çabuk tutalım. Bugün Kayrevan'a yola çıkalım."

"Eğer izin almayı başarabilirsem. Kadıya izin istemeye gideceğim. O kadıyı iyi tanırım. Çok yavaştır."

"Hemen ona gitmemiz için bir sebep daha."

"Hayır, ben yalnız gideceğim. İznin olmadan sen karaya çıkamazsın. Konstantinopolis'ten geliyorsun, gelişin beyan edilmezse senin bir casus olduğunu düşünürler. İki üç saat sonra dönerim."

Tarık gemiden indi, at kiralayan birine seslendi, bir at seçti ve kadının evine doğru yola çıktı.

Güneşin yakıcılığını azaltan hafif bir rüzgâr sayesinde gökyüzü artık tamamen açılmıştı. Tarık'ın uyarısına rağmen, bir saat sonra, hareketlenmeye başlayan rıhtıma indim. Balıkçıların kimi balıklarını satıyor, kimi fileleri onarıyordu; sırtlarında yükleriyle hamallar kendilerine yol açmak için bağırıyorlardı; köylüler ellerindeki sopalarla itekleyerek koyun ve keçi sürülerini gemilere bindiriyorlardı; birbiri ardınca ağır ağır ilerleyen develerin böğürlerine üstünkörü bağlanmış çuvallar neredeyse düşecekmiş gibiydi; sığırların çektiği halatlar ve makaralarla kocaman kasalar kaldırılıyor, arabalara yükleniyordu. Bu hengâme arasında ben de satın aldığım portakalları yiyiyordum. Limandaki hareketliliği incelemekteydim. Tam tepemde yükselen harabelere hayran hayran bakıyordum. Üç meyveyi yalayıp yuttum. Denizde, on gün boyunca sadece ırmik ve balıkla beslenmiştim. Çenemden akan meyve sularını silerken tuhaf bir insan topluluğunun ilerlediğini gördüm. On kadar adam omuzlarında bir sedye taşıyorlardı; sedyenin her iki yanında beşer kişi vardı. Üzerinde

kefen bezine sarılmış, insan bedenini andıran bir kütle göze çarpıyordu. Gürültülü kalabalığın arasında bir cenaze töreni gibiydi; kimsenin izlemediği bir cenaze alayı. Ansızın esen bir rüzgâr bedeni tepeden tırnağa örten bezi havalandırdı. Çıplak, genç bir kadının yuvarlak memelerini fark ettim. Güneşte ışıl ışıl parlayan beyaz mermerden muhteşem bir heykeldi bu.

"Hey, sen! Ne bakıyorsun, öyle?" diye bağırdı boğuk bir ses. "Fazla meraklı gibisin."

Kadırganın önüne demirlemiş İspanyol gemisinin güvertesinden bir adam bana sesleniyordu. Kırk yaşlarındaydı, denizcilere has bakır rengi bir teni vardı, bakımsız sakalı ve yanağındaki uzun yara izi ona bir korsan havası veriyordu. Geniş bir deri kemerin üzerinden göbeği fırlamıştı. Suçlayıcı bir tavırla parmağını bana doğru uzatıyordu.

"Orada ne yapıyorsun? Neden işlerime burnunu sokuyorsun? O pis Yunan burnunu! Tamam, kim olduğunu anladım! Biliyor musun, kadırganı tanıyorum. Onu daha önceden Konstantinopolis limanında da görmüştüm. Altın burunlu İustinianos'a ait olduğunu söylemişlerdi. Onun gemisini mi çaldın?" dedi ve kahkahalarla gülmeye başladı, bir yandan da ellerini göbeğine vuruyordu.

İnsanlar toplanmaya başlamıştı. Tarık'ın o uğursuz tahmininin gerçekleşmesinden korkuyordum. Eğer bu öfkeli adam avazı çıktığı kadar bağırmaya devam eder de, benim imparatorluk kadırgasıyla Konstantinopolis'ten geldiğimi herkese yayarsa, başım derde girecekti. Gözü dönmüş adamın bana seslendiği gemiye yaklaştım.

"Eğer gemiye çıkmama izin verirseniz, size her şeyi açıklarım."

"Çık!"

Merdiveni tırmandım. Geminin güvertesinde adamlar, getirdikleri heykeli, diğer mermer kadınların yanına itinayla yerleştiriyorlardı, o kadınlar da çıplaktı. Çam yarması, ağzından köpükler saçarak üzerime yürüdü.

"Seni dinliyorum! Gammazlanmaktan hoşlanmam, söyle bakalım: Burada ne yapıyorsun?"

"Ruhları kurtarmaya geldim."

"Neler saçmalıyorsun? Benimle alay mı ediyorsun!"

"Sadece doğruyu söylüyorum! Ben keşişim. Adım Angelos. Berberi ülkelerde yaşayan Hıristiyanlar için Konstantinopolis'ten gönderildim. Tanrı aşkına," diye fısıldadım, "görevimi tehlikeye sokmayın."

Kafası karışan yaygaracının sesi kesilmişti. Hedefi tutturmuştum: Adam beş para etmezin biriydi, ama Tanrı korkusu vardı.

"Bana adınızı söyleyin," diye sözümü sürdürdüm, "sizi kutsaması için her şeye gücü yeten Tanrı'ya dua edeceğim."

"Cristobal," diye mırıldandı İspanyol.

"Tanrı seni korusun, Cristobal. Kaygılanma. Yapmakta olduğun heykel ticareti Tanrı'nın gücüne gitmez. Bunda hiçbir kötülük yok."

Tanrı'nın ne düşündüğünden korksa da, olası bir rakibin ortaya çıkması onu daha fazla ürkütüyordu.

"Senin satacak bir şeyin yok mu? Ya alacağın?"

"Sunabileceğim tek şey, Tanrı'nın kelamı."

"O zaman seninle bir sorunum yok demektir," dedi Cristobal. "Gel yemek yiyelim. Karnım aç."

Beni kolumdan tuttu ve teknenin arka kısmında, kuru hurma yapraklarından yapılmış bir tentenin altında, ayaklıklar üzerinde kurulmuş sofraya doğru sürükledi; etli sebzeler, şarküteri ürünleri, kalın dilimler halinde kesilmiş etler, keçi peyniri... Cristobal eline bir jambon alıp bana uzattı.

"Al! Domuz eti ye. Biliyor musun, burada her zaman bulunmuyor. Bir de şu Hispania şarabının tadına bak," dedi ve dişleriyle şişenin ağzındaki balmumunu koparttı.

Karşı karşıya tahta sıralara oturduk. Cristobal rahatça yemek için kemerini çözdü. Yine kuşkulu gözlerle bana bakıyordu.

"Peki ya Tarık bin Ziyad? Seninle ne işi var? Bu sabah onu senin kadırganda gördüm."

"Beni Musa'ya götürecek. Afrika'daki Hıristayanlara dinî hizmet götürmek için ondan izin isteyeceğim."

Cristobal göbeği sarsıla sarsıla güldü.

"Şansın açık olsun. Talebini ilettiğin zaman Musa'nın keyifli bir gününde olması için dua et, yoksa din şehidi olabilirsin."

"Cennet'e gideceğimden eminim."

"Bu senin meselen," dedi Cristobal. "Ya Tarık bin Ziyad? Bana ondan söz et."

"O, Tanca Valisi."

"Beni aptal mı sanıyorsun? Tarık bin Ziyad'ı tanımadığımı mı düşünüyorsun?"

"Öyleyse ne öğrenmek istiyorsun?"

"Onunla nasıl tanıştın?"

"Septeli İulianos vasıtasıyla."

"Septe'ye mi gittin?"

"Evet. İulianos'un beni Tarık'a götürmesi, onun da beni Musa'yla tanıştırması için."

"Septe'de o fahişeyi gördün mü?"

"Anlamadım?"

"Florinda'yı. Onu gördün mü? İulianos'la Kâhine'nin kızı. Ayrıca Tarık bin Ziyad'ın da sevgilisi, düşünebiliyor musun? Hispania'da herkes onu konuşuyor. Kralın oğlu Agila onun için deli oluyor, rakibi Rodrigo ise ona göz koymuş."

"Kral'ın hasta olduğunu duydum."

"Witiza mı? Diriden çok ölü sayılır. Hem taht hem de Florinda'nın kalçaları için savaşıyorlar. Agila kadının cazibesine kapılmış, onunla evlenmek ve onu Hispania'nın kraliçesi yapmak istiyor. Florinda, Toledo'ya kraliyet sarayına geldiğinde ona prensesmiş gibi davranıyor, onu krallığın ileri gelenlerine müstakbel kraliçe olarak tanıştırıyordu. Ama Rodrigo kıyameti kopartıyor. Hispania kralının o tür bir kadınla düşüp kalkmaması gerektiğini söylüyor. Bir Yahudi'yle bir Bizanslının çocuğu, Müslüman olmuş dönme bir Berberi'nin sevgilisi olması dolayısıyla Florinda, Hispania asilzadelerinin nefret ettiği bütün özellikleri kendisinde barındırıyor. Ama çok güzel bir kadın olduğu, Rodrigo da hoşuna giden hiçbir kadından kendini mah-

rum etmediği için, onu kölesi yapacağını ve canı istediğinde onunla yatacağını söylüyor her yerde."

"Taç kime gidecek, Rodrigo'ya mı, Agila'ya mı?"

"Bilinmez. Agila babasının dostlarına güveniyor, Rodrigo da memnuniyetsizlere. Ben Rodrigo'ya gideceğine iddiaya girerim."

"Neden?"

"Çünkü o benim müşterim," diye işi dalgaya vurdu Cristobal, "hem de, biliyor musun, iyi bir müşteri. Çok, çok, çok zengin. Bu heykeller onun için. Asilzadeleri misafir etmek ve onların desteğini almak amacıyla kendine Toledo'da bir saray yaptırdı, o sarayın bahçesini Roma heykelleriyle süslemek istiyor. Çok çok büyük bir bahçe bu. Heykeller için bana bir servet ödüyor, bense onları nerede ucuza bulacağımı biliyorum. Burada."

Cristobal yusyuvarlak bir dilim kızarmış eti mideye indirmek ve bir kupa dolusu şarabı bir dikişte içmek için konuşmaya ara verdi.

"Heykeller," diye sözüne devam etti, "Araplar heykellerden hoşlanmıyorlar. Özellikle de çıplak kadın heykellerinden. İyi bir rastlantı, Rodrigo da çıplak kadın istiyor. Ben de kaplıcalardaki tüm kadın heykellerini alıyorum. Oradaki kaplıcaları görüyor musun?"

Cristobal parmağıyla, limanın karşısında, denizin önündeki tepenin yamacında yükselen Antoninus kaplıcalarını gösteriyordu.

"İçi bir katedralden daha büyük. Ve her yer heykelle dolu! On beş tane götürüyorum. Hepsi de Carrara mermerinden."

"Büyük kâr elde edeceksiniz demek?"

"Düşünebiliyor musun, tamamı kâr! Bu heykellere para ödemeyeceğim. İstemedikleri heykelleri neden parayla satın alayım ki Araplardan. Adamları kırma zahmetinden kurtarıyorum. Dağınıklığı ortadan kaldırıyor, sonra da satıyorum."

Cristobal adi bir tavırla bana doğru eğildi ve göz kırptı.

"Üstelik sadece kadın heykelleri götürmüyorum. Can-

lı kadınlar da var, heykel kadar güzel, ama etten kemikten kadınlar. Gel de gör."

Beni tahta bir merdivenden indirerek ambara götürdü. Geminin hareketiyle sarsılıp birbirlerine çarpmasınlar diye halatlar ve kayışlarla bağlı on kadar heykel vardı. Cristobal elindeki feneri havaya kaldırıp ambarın dip kısmını aydınlattı. Demir parmaklıkların ardında, kafese tıkılmış vahşi hayvanlar gibi, üç güzel zenci kız yerde yatıyordu. Bitkin bir halde, elleriyle yüzlerini saklıyorlardı.

"Bana bu kızları Tunuslu bir tüccar satıyor. Ben de on katı fiyatına Rodrigo'ya satıyorum. O ise Toledo'daki sarayına misafir gelen soylulara sunuyor. Bu da, kral seçilmek için onların desteğini kazanmasına yardımcı oluyor."

"İyi de kadınlar neden kafeste?"

"Onları korumak için. Yoksa tayfalar üzerlerine atlar, bu da kızların yıpranmalarına yol açar. Rodrigo cömerttir, ama iyi mal ister."

Tekrar güverteye çıktık. Işık göz kamaştırıyordu. Ellerimi gözümün üzerine siper edip, ileride demirlemiş askeri gemilere baktım. Bazı adamlar güverteye mancınıklar yerleştiriyorlardı. "Savaş hazırlığı içindeler galiba," dedim Cristobal'a dönerek.

"Yükledikleri kasalar da silah dolu. Silahları ben getirdim. Gördüğün gibi boş gemiyle gelmedim. Musa zırhlar, kargılar, miğferler, kılıçlar ve yığınla silah istedi. Tüm istediklerini ona teslim ettim."

"Ama burada savaş bitti."

Cristobal bir kahkaha attı.

"Savaş hiç de bitmedi, keşiş efendi. Yer değiştiriyor. Biliyor musun, Musa bu silahları Suriye'ye gönderiyor."

"Ama Suriye'de de savaş yok."

"Saldıracakları yer..." (Cristobal cümlesini yarım bıraktı ve eliyle kaçamak bir hareket yaptı.) "Neyse ne, istediklerini yaparlar. Seni ilgilendirmez, benim de derdim değil. Silahlar için Musa'dan para alıyorum, heykeller ve kadınlar için de Rodrigo'dan para alacağım. İşte o kadar!"

dedi ellerini ovuşturarak. "Ama önce şu ihtiyar tilki Musa'yla pazarlık etmeliyim."

"Onu ne zaman göreceksiniz?"

"Yarın."

"Yarın mı? Yarın Kayrevan'da olmayı nasıl becereceksiniz?"

"Musa buraya gelecek. Camisine koyacağı sütunları seçmeye geliyor. Bu fırsattan yararlanıp onunla silahların fiyatını konuşacağım. En az bire on kazanmalıyım. Yüz ödediğim malı bine satıyorum."

"İtiraf etmeliyim ki iyi bir getiri."

"Biliyor musun, beni sadece bu tür ticaret ilgilendiriyor. Ötesini, hububat ve hayvan tüccarlarına bırakıyorum. Ben, sadece özel ve kârlı mallar üzerine çalışıyorum."

"Musa'yla bir görüşme ayarlamakta bana yardım edebilir misiniz?"

"Belki," dedi Cristobal kurnazlıkla, "ama biliyor musun, karşılıksız hiçbir şey yapmam. Ve Musa'ya görüşmek, çok pahalıya mal olur."

"Bana bir fiyat söyleyin."

"Ne demek bu? Biraz önce bir keşiş olduğunu söylüyordun. Benimle alay mı ediyorsun?"

"Yanımda Musa'ya getirdiğim altınlar var. Afrika'daki Hıristiyanlara dinî hizmet götürmeme izin vermesi için. Söyleyin. Kaç altın istersiniz?"

Cristobal kaşlarını çatarak başını kaşıdı.

"Düşünmeliyim," diye kararını açıkladı. "Musa beni yarın sabah yanına kabul edecek."

Cristobal'a veda ettim ve kadırgaya döndüm, Tarık beni bekliyordu.

"Nereye gittin? Endişelenmeye başlamıştım."

"Biraz çıkıp bacaklarımı çalıştırdım, ama rahat ol, limandan dışarı çıkmadım. Ne haber? Kayrevan'a gitme izni ne oldu?"

"Kayrevan'a gitmemize gerek kalmadı!" diye neşeyle açıkladı Tarık. "Sana iyi bir haberim var: Musa yarın burada olacak."

Musa

Ertesi sabah saat onda Tarık'la ben güneşin alnında, büyük Kartaca forumu meydanına vardık, etrafımız taş, granit ya da mermer sütunlardan oluşan bir ormanla çevriliydi, sütunların kimi dimdik ayakta duruyordu, kimi yere devrilmiş ya da kırıktı.

Bizi uzun bir homurtu karşıladı. Deri kayışlarla koşumlanmış bir fil devasa bir sütunu peşi sıra sürükleyerek, haşmetle ilerliyordu. Dört bir yanda yüzlerce işçi ve binlerce köle tüm tepeyi kaplayan anıtsal yapıların kalıntılarını yerlerinden söküyorlardı. Makara ve vinçlerle sütunları kaldırıyorlar, sütun başlıklarını ayırıyorlardı; kaldıraçlarla alınlıkları yerlerinden çıkartıyorlar, muslukları bağlantılarından kopartıyorlardı. Balyoz darbeleriyle tüm heykelleri kırıyorlardı.

Üzerinde zırhlı bir gömlek, kemerine takılmış kıvrık hançeriyle, muhafızlardan biri, işçilerin çalıştığı alandan, forumun bir köşesindeki yarı yıkılmış kalın bir duvarın gölgesine kurulmuş olan Musa'nın çadırına kadar bize eşlik etti. Cristobal bizden önce gelmişti. Kabul edilmeyi bekliyordu. Beni eliyle selamladı, Tarık'ı görmezlikten geldi. Kahverengi yünden büyük çadırın önünde muhafız, yere konmuş sütun başlıklarından birinin üzerine oturup beklememizi söyledi. Oymalı taş kütleleri forumun en ucuna kadar beş sıra halinde yan yana dizilmişti.

En azından beş yüz tane olması gerektiğini hesapladım. Bir grup beyaz türbanlı Müslüman din adamı sütun başlıkları arasındaki geçitlerde gidip geliyor, başlıkları teker teker inceliyorlardı.

"Bunlar, Kayrevan'daki cami için," diye açıkladı Tarık. "İnsan figürlerinin bulunduğu sütun başlıklarını ıskartaya ayırıyorlar. Bitki motifli olanları kabul ediyorlar, hayvan motifliler hakkında ise tartışıyorlar. İmamların hepsi Kuran'ı aynı şekilde yorumlamıyor."

İşçiler sütun başlıklarını bir çift öküzün çektiği arabalarla taşıyorlardı. Her heykel parçasını boyayla numaralamaktaydılar. Grup yavaş yavaş yaklaşıyordu. Artık iyice yakınımızdaydılar ve din adamlarının, üzerindeki küçük Bizans haçını fark etmeden bir sütun başlığını seçtiklerini gördüm. Ustabaşı onu arabaya taşıttı. Cristobal'a doğru eğilip kulağına fısıldadım.

"Kayrevan Camii'nin bir yerinde, sütunlardan birinin tepesinde bir haç olacak."

Suç ortağım havasında bana göz kırparken, bir yandan da dirseğiyle kaburgalarımı dürttü.

* * *

Bu arada çadırın içinde Musa çok önemsediği projenin, büyük Kayrevan Camii projesinin mimarıyla görüşüyordu. Boş bir bozkırın ortasında Arapların kurduğu o şehri, kendine başkent yapmıştı. Kayrevan'ın şöhretinin sonsuza dek Kartaca'yı gölgede bırakmasını istiyor ve antik kentin görkemli kalıntıları arasından yeni kentinin ihtişamını yaratacak olanı çekip alıyordu. Boyutları ve güzelliğiyle tüm Afrika'da parlayacak bir cami sayesinde bu ihtişamı sağlayacaktı.

"Şimdiye kadar inşa edilenlerin hepsinden büyük olacak," diye tasdik etti mimar, zayıf upuzun bir adamdı, burnu uzun, çenesi sivriydi, saçları omuzlarına kadar iniyordu.

Sanatını icra ettiği otuz beş yıldır hiç böyle bir projeyi hayata geçirmemişti. Bu eser mesleğinin zirvesi olacaktı. Bir yıldır üzerinde çalışıyordu ve bugün projeyi Emir'e ve oğlu Abdülaziz'e sunmaya gelmişti; Musa, oğlunu inşaatı denetlemekle görevlendirmişti. Mimar yapacağı caminin küçük bir modelini hazırlatmıştı. İşi verdiği ustalar büyük bir titizlikle çalışmışlardı. Çadırın ortasına, büyük bir dikdörtgen tepsinin üzerine yerleştirilen maket, altıya dört kulaç büyüklüğündeydi. Cami duvarları, minaresi, sütunlar ve kemerler kilden yapılmıştı, iskelet ve çatı tahtadandı. Eserin üstü pamuklu bir örtüyle kapatılmıştı. Mimar şaşkınlık hissi yaratmak istiyordu.

"Hepsinin en büyüğü olacak, diyorsun, bundan emin misin?" dedi Musa kaygıyla. "İki ay önce Şam'daydım. Halife El-Velid bana camiinin inşaatını gezdirdi. Gelmiş geçmiş en büyük cami olacağını söylüyor. Ona karşı çıkmadım, ama doğrusu nedir bilmek istiyorum."

"Bu iki cami karşılaştırılamaz!" diye itiraz etti mimar. "Şam'da El-Velid'in mimarları, katedral yapılarını kullanıyorlar. Söz konusu yapıların kendileri de kısmen eski Jüpiter Tapınağı'nın kalıntıları. Bu bir dönüşüm uygulaması. Kayrevan ise başlı başına İslam için yaratılmış, yepyeni bir yer. Sizin caminiz hiçbir zaman putlar barındırmamış olacak."

"Haklısın. Karşılaştırılamaz. Bana çalışmanı göster."

"İşte bu!" dedi mimar ve gösterişli bir hareketle maketin üzerindeki örtüyü kaldırdı.

Emir ve oğlu Abdülaziz maketi yakından incelemek için ayağa kalktılar. Yüksek ayaklar üzerine yerleştirilmişti, neredeyse göz hizasına geliyordu.

"Önce sade ve sağlam bir dış duvar inşa edilecek," diye açıkladı mimar. "Peygamber'in evi gibi ağırbaşlı bir görüntüsü olacak. Şam'daki cami gibi her tarafı yaldızlı mozaiklerle bezenmeyecek! Ağaçlar, dereler, dağlar üzerine kondurulmuş saraylar, yeşil manzaralar, bu tür şeyler yakışık almaz. Renkli tasvir bolluğu namaz ve tefekkürle bağdaşmaz. Halife'nin camii eski putperest tapınakları gibi şata-

fatlı olacak. Sizinki, aynı büyüklükte olacağı gibi, İslam'ın en büyük ilkesinden ilham alacak: Allah'ın karşısında insanın hiçliği. Duvarların sağlamlığına da dikkatinizi çekerim. Muhtemel Berberi saldırılarına direnmeyi sağlayacaktır. Rahatlıkla görebilirsiniz, açıklıklar çok az ve dar."

Kayrevan'ın içinde böylesine muazzam bir cami için yeterli alan olmadığı için, genç kenti koruyan surların dışında son derece sağlam ve korunaklı bir yapı inşa etmek gerekiyordu.

"Minare burada," diye açıklamasına devam etti mimar. "Büyük avlunun ortasında yer alacak. Tüm kente hâkim olacak ve ezan her yerden duyulacak. Ayrıca bir gözetleme kulesi vazifesini de görecek, böylece tüm civarı gözetim altında tutmak mümkün olacak."

"Minarenin içindeki merdiven ahşaptan mı olacak?" diye sordu Musa.

"Hayır! Taş olacak. Kartaca mezarlığından yüz kadar mezar taşı seçtim. Basamak yapmak için biçilmiş kaftan. Ayrıca çok güzel bir Roma alınlığı buldum, minarenin girişinde kapının üzerine koymak için. Şurası da avlu. Gördüğünüz gibi yüzden fazla sütunla çevrelenmiş bir alan."

Avlunun ortasında, zemine çakılmış küçük bir madeni parça emirin dikkatini çekti.

"Nedir bu?"

"Bu, harika bir güneş saati olacak. Buraya çok yakın bir yerde buldum, eski Jüpiter Tapınağı'nın önünde. Eğer isterseniz birazdan size gösterebilirim. Şadırvanın yanına koymayı düşünüyorum."

"Ya yerdeki şu yarıklar?" diye sordu Musa, avlunun ortasındaki küçük delikleri parmağıyla işaret ederek.

"Projedeki en büyük yeniliğe parmak bastınız! Kayrevan'da üstesinden gelmemiz gereken en büyük sorun nedir? Susuzluk. Nehir yok, kaynak yok, acımsı bir su veren birkaç küçük kuyudan başka bir şey yok. Su sadece gökyüzünden geliyor. Yağmur yağdığı zaman, suyun toprakta kaybolmasını ya da buharlaşmasını engellemeliyiz. Suyu toplamalı ve güneşten korumalıyız. Burada yaptığımız

işte bu. Namaz kılınan yer ve avlunun çatıları çok büyük bir alan oluşturuyor, çatılara düşen yağmur suyu zemindeki bu deliklere akacak. Deliklerden geçerek yerin altındaki büyük sarnıçta birikecek. Yani avlu aynı büyüklükteki bir deponun üzerine inşa edilecek."

"Bu harika bir fikir!"

"Kayrevan'ı büyük bir başkent yapmak istiyorsanız, yağmur suyunu biriktirmemiz ve muhafaza etmemiz gerekecek. Sahradaki suları da toplamak için büyük havuzlar yapılmasını düşündüm. İzin verirseniz bu projeyi de size anlatmak istiyorum."

"Allah izin verirse, o projeni başka bir gün inceleriz. Şimdi camiyi konuşalım."

Mimar ve Abdülaziz namaz kılınan bölümü ve koridorları örten tahta çatı kaplamasını dikkatle kaldırdılar.

"On yedi kubbealtı, sekiz kemer gözü, dört yüzden fazla sütun olacak," diye gururla bildirdi mimar. Namaz kılınan yerde insan kendini bir hurmalığın huzur verici gölgesinde hissedecek, avlu da ışık içinde olacak. Görüyorsunuz, değil mi?"

Aniden sustu, fazla uzun konuşarak Emir'i rahatsız etmiş olmaktan çekinmişti. Şimdi Musa'nın fikrini öğrenmek için yanıp tutuşuyordu. Emir ellerini arkasına koymuş, maketin etrafında başını sallayarak dolaşıyor, tek kelime etmiyordu. Sonra durdu, sakalını sıvazladı ve fikrini beyan etti:

"Harika olmuş. Söyleyecek başka bir şey yok. Allah seni korusun."

Mimar rahat bir nefes aldı. Şimdi artık, isteklerini sıralayabilirdi.

"Bana verdiğiniz emirleri, naçizane yerine getirmeye çalıştım. Ama önemli miktarda maddi kaynak gerekeceğini belirtmeliyim."

"Ne gerekiyorsa karşılanacak."

"Epeyice adam ve altın gerekecek."

Musa boğazını temizledi. Bu hareket onda, sinirlendiğini gösteren ilk belirtiydi. Gidip yerine oturdu.

"Neye ihtiyacın olursa, karşılanacağını söyledim. Daha ne istiyorsun?"

"Sizin güveninize layık olmak için elimden geleni yapacağım."

"Sana ne kadar zaman gerekiyor?"

Şam'da El-Velid inşaatın üç yılda bitmesini planlamıştı, Musa ondan önce bitirmek istiyordu.

"Birkaç yıl."

"İki mi, üç mü?"

"İmkânsız!" diye bağırdı mimar, ellerini havaya kaldırarak, "En azından beş senemi alır."

"O zaman, bugünden itibaren başla."

"Ben de öyle yapacağım. Sütunları seçeceğiz."

"Böyle bir yerde zorlanmayacaksın. Beğen beğen al."

"Sorun da bu. Beş yüz kadar sütun seçmek gerekiyor. Onları teker teker incelemek, her birinin camide nereye konacağını belirlemek lazım. Gördüğünüz gibi," dedi makete yaklaşarak, "sütunların hepsi aynı yükseklikte ve aynı kalınlıkta değil. Ayrıca onları taşın cinsini göz önünde bulundurarak tanzim etmek, mermerleri, granitler, kumtaşlarını gruplamak lazım. Renk uyumunu da dikkate almalıyım. Beyazından başlayıp kırmızısına kadar her renk var, her tondan gri, her tondan toprak rengi... Ayarlama işi uzun zaman alacak."

"Projen hoşuma gitti. Kolay gelsin. Birkaç gün daha buradayım. Her akşam gelip bana durumu bildir."

Mimar eğilip selam verdikten sonra çadırdan çıktı.

* * *

Emir bizi çağırttı, Tarık, Cristobal ve ben içeri girdik.

"Hoş geldiniz. Allah selamet versin."

Musa, Tarık'a sarıldı, ama bana sadece başıyla selam verdi. Çadırın içindeki yegâne eşya olan ve yastıklar serpiştirilmiş sedirlere oturmamızı işaret etti, cami maketi çadırın ortasında duruyordu. Musa maketi gururla bize

gösterdi, sonra sohbete girişti.

"Eee, nasılsın Tarık? Tanca nasıl?"

"Allah'a şükürler olsun, muhterem Emirim, iyiyim. Tanca'da öyle. Gelişimin..."

Tarık beni tanıştırmaya hazırlanıyordu ki Musa, Cristobal'a döndü ve onunla konuşmaya başladı.

"Oğlum Abdülaziz, senin getirdiğin silahları incelemiş. Malzemenin kaliteli olduğunu söyledi. Nereden geliyor?"

"Hemen hemen Hispania'nın her yerinden. En iyilerini seçtim. Tabii ki fiyatı..."

"Evet ya, fiyat!" diyerek onun sözünü kesti Musa ve bana döndü. "Yeri gelmişken, galiba bana altın getirmişsin."

"İmparator İustinianos'un mektubunu aldınız demek," diye cevap verdim.

"Evet. Ama ne kadar getirdiğin belirtilmemiş."

"Bin adet," dedim ve sandıktan alıp cebime koymuş olduğum altını gösterdim.

Musa'nın uzattığı avucuna koydum.

"Tarık hazinenin tamamını gördü," diye ekledim. "Tanıklık edebilir."

"Doğru," dedi Tarık.

Musa ifadesiz bir yüzle sakalını sıvazlıyordu.

"Ya sen," diye sordu Cristobal'a, "silahlar için ne kadar istiyorsun?"

"Beş yüz altın," dedi İspanyol.

Uygulamakta olduğu kâr hesabına göre, silahlara sadece elli altın bile ödememiş olmalıydı.

Musa boğazını temizledi, bir yudum suyu ağır ağır yuttu, sonra kanaatini açıkladı.

"Çok pahalı."

"Çok iyi malzemeden. Oğlunuz gözleriyle gördü."

Bir an düşündükten sonra Musa hafifçe gülümseyerek başını salladı.

"Pekâlâ! Beş yüz altın, kabul ediyorum. Bana getirdiğin altınlar nerede?" diye sordu, bana dönerek.

"Kadırgamda. Cristobal'in gemisinin tam yanında demirli."

"İyi. Umarım altınlar kilit altındadır?" dedi Musa, yine avucunu bana doğru uzatarak.

Boynumdaki zincirden hazinenin anahtarını çıkarıp Emir'in avucuna koydum.

"Sizin emirlerinizi bekliyordum, bu hususta kaptana talimat verdim. Adamlarınızı dört sandığın bulunduğu kamarama götürecek."

"Silahlar için beş yüz altın diyoruz," dedi Musa, istediğini bu kadar kolayca elde ettiğine inanamayan Cristobal'a. "Şimdi heykellere gelelim."

"Endişelenmeyin, muhterem emirim. Kaplıcayı tüm o heykellerden arındırdım," diye belirtti Cristobal.

"Edebe aykırı o heykellerden çok sayıda vardı, sanıyorum."

"Yaklaşık on beş tane, hepsi de çok ağırdı, taşıması çok zor oldu ama hepsini ortadan kaldırdım."

"Bir Müslüman'ın görünce rahatsız olacağı tek bir çıplak kadın bile kalmadı, değil mi?"

"Tek bir tane bile kalmadı, muhterem Emirim. Kaplıcaya rahatça gidebilirsiniz."

Musa düşünürken sakalını sıvazlıyordu.

"On beş kadar, diyorsun. Ne kadar fiyat biçeceğimi düşünüyorum."

"Ama..." diye Cristobal kekelemeye başladı, "onları kaldırmakla size hizmet ettim, zaten onları istemiyordunuz."

"Sen de bu heykelleri satıp çuvalla para kazanacaksın. Yoksa onları Hispania'ya kadar taşımazdın. Hepsi için beş yüz altın istiyorum, silahların fiyatı kadar. Bu şekilde ödeşmiş oluyoruz."

"Beş yüz altın ha!" diye inledi Cristobal, tüm hayalleri yıkılmıştı.

"Ben silahlar için pazarlık etmedim, sen de heykeller için pazarlık etmemelisin."

"Yine de..."

"Sana hemen buradan gitmeni tavsiye ediyorum. Gemine dön, yelkenleri fora et ve çek git. Eğer yarın hâlâ limanda olduğunu öğrenirsem, gemini arattıracağım. Ezkaza, ambara kapatılmış kadınlar olduğu tespit edilirse –ki olduğunu sanıyorum– gemine, kadınlara ve heykellere el koydururum. Sen de evine yürüyerek dönersin. Tarık seni Herakles Sütunları Boğazı'ndan Hispania'ya geçirebilir. Zaten bunun hayalini kuruyor. Öyle değil mi Tarık?"

Musa buyurgan bir el hareketiyle Cristobal'a çıkmasını işaret edince, İspanyol birkaç defa saygıyla eğildikten sonra asık bir yüzle çadırdan çıktı.

"Canı cehenneme!" diye bağırdı Emir, sonra bana döndü. "Senin altınlarınla ve o sinsi tavrınla gelişini görünce ne düşündüm, biliyor musun?"

Cristobal'in tüm hayallerini yıkıp onu kapıya koyduktan sonra, Musa şimdi benimle uğraşıyordu. Hassas bir durumdaydım ve Musa, hazinenin anahtarını aldıktan sonra pazarlık şansım da kalmamıştı. Artık Emir bana ne isterse yapabilirdi; beni öldürtebilir, kolumu bacağımı kestirebilir, hapse tıktırabilirdi. Ama şunu sormakla yetindi:

"Bu altınları ne amaçla getirdin?"

"İustinianos, Hispania'ya bir sefer düzenlenmesi için gönderdi bunları size."

"Hispania mı? Bu da nereden çıktı!"

"Onun fikri değil, sizin fikriniz bu muhterem Emir. İki ay önce Şam'da hurmalıktaki davette tasarınızdan Halife El-Velid'e söz ettiniz. Samimiyetle söylüyorum, planınız çok iyi hazırlanmıştı. Uygulanmaya son derece müsaitti. Hispania'da kargaşa hüküm sürüyor. Tam zamanıdır. Görüşünüz isabetliydi. Ne yazık ki, Halife sizi dinlemedi. Siz ona Hz. Süleyman'ın Masası'nı vaat ederken, o da kalktı, zimmete para geçirmekle suçlandığınız İskenderiye'deki o talihsiz davayı yüzünüze vurdu. Denginiz olan kişilerin önünde sizi böylesine küçük düşürmesi haksızlıktı."

Şaşırıp kalan Musa, oldukça donanımlı bir casusla karşı karşıya olduğunu fark etti. Gülümsemeye çalıştı, ama gülümsemesi ısırma isteği gibiydi.

"Çok şakacısın. Sanki masanın altına saklanıp davette konuşulanları dinlemiş gibisin."

İçin için, bu konuşmayı noktasına virgülüne kadar aktaran hainin kim olduğunu düşünüyordu.

"Orada olmama gerek yoktu, çünkü bir adamım oradaydı. Emirlerden biri," dedim, hem Abdullah'tan kuşkulanmalarını önlemek hem de Şam'daki bilgi kaynağımı açık etmemek için.

"O itin adını bana söyle!" diye kükredi Musa.

Davette bulunan emirlerin yüzlerini gözünün önüne getiriyor olmalıydı, kuşkusuz hepsinin de kendi aleyhine konuşmuş olabileceğini fark ediyordu.

"Konuşursan sana altın veririm. Cristobal'a vermediğim beş yüz altın senindir. Söyle, kim ihanet etti?"

"Bana hakaret ediyorsunuz," diyerek kırıldığımı belli ettim. "Ben Cristobal değilim."

"Sana işkence ettirebilirim," dedi Musa öfkeyle. "Sen bir casussun, seni aklına hayaline gelmeyecek işkencelerden geçirmekte bir an bile terddüt etmem."

Zor bir karar karşısında tereddüt ediyormuş gibi yaptım. Utanmış bir tavır takındım.

"İşkence altında konuşabilirim," diye kısık sesle itiraf ettim.

"Öyleyse acı çekmeden itiraf et."

"Emir Mesleme," dedim başımı öne eğerek.

"İt oğlu it! Bundan emindim."

Şam'daki davette hazır bulunan emirler arasından, Konstantinopolis üzerine yürümeye hazırlanan Küçük Asya'daki Arap ordusunun içine nifak sokma ümidiyle Mesleme'yi suçlamaya karar vermiştim.

"Yıllardır bizim hesabımıza çalışıyor," diye ekledim, Mesleme'yi iyice çıkmaza sokmak için.

Doğrusunu söylemek gerekirse Mesleme'ye açık açık rüşvet teklif etmiştim. Geçen yıl, gizli bir anlaşma karşılığında büyük bir servet kazanacağını bildiren sözlü bir mesajı iletmek için iki adamımı göndermiştim. Bu elçiler bir daha geri dönmediler. Adamlarımın intikamını almak

için fırsattan yararlanıyordum.

"İşte bu yüzden Küçük Asya'da bir türlü ilerleyemiyoruz!" diye öfkeyle bağırdı Musa. "Neden Konstantinopolis'i bir türlü alamadığımızı şimdi anlıyorum. Ama bu durum değişecek. Senin itirafların sayesinde, bu hainden kurtulacağız. Bize büyük bir hizmette bulunuyorsun. Konstantinopolis'i aldığımız zaman senin canının bağışlanmasını sağlayacağım. Çünkü Konstantinopolis'i mutlaka alacağız, bunu biliyorsun değil mi? O Mesleme çakalı sana her şeyi anlatmış çünkü."

"Önümüzdeki Ramazan ayında bunu deneyeceğinizi biliyorum. Ama başaramayacağınızdan eminim."

"Allah kısmet ederse, önümüzdeki Ramazan oradayız."

"Belki, ama o takdirde bu, Halife'nin başarısı olacak, sizin değil. Oysa Hispania'nın ve Hz. Süleyman'ın Masası'nın ele geçirilmesi sizin zaferiniz olacak."

Musa haklı olduğumu biliyordu, ben de onun Hispania'yı almak ve masayı Kudüs'e götürmek için yanıp tutuştuğunu biliyordum. Ama El-Velid'in emir ve tehditleri ona seçim hakkı bırakmıyordu.

"Eğer siz Halife'ye itaatsizlik etmek istemiyorsanız," diye söze karıştı Tarık, "bırakın Boğaz'ı ben geçeyim ve ülkeyi sizin adınıza fethedeyim. Toledo'ya sancağınızı diker ve Hz. Süleyman'ın Masası'nı Gotlardan alırım. Cristobal'in silahlarıyla birlikte gemilerin Boğaz'a girmesi için emir verin. Tanca'da fazlasıyla adamım var. Başaracağımdan eminim."

"Asla!" diye gürledi Musa. "Beni duyuyor musun? Asla! Allah'ın izniyle Müslümanlar bir gün Hispania'yı fethedecekler, ama onlara ben komuta edeceğim. Bir Berberi değil. Bana hizmet etmek için buradasın Tarık bin Ziyad, yerime geçmek için değil."

"Sizin yerinize pek çok savaş yaptım!"

"Cesaretine bir itirazım yok ama görevin bana itaat etmek. Ayrıca, Hispania'yı almaya neden bu kadar hevesli olduğunu biliyorum."

"Şan şeref..."

"Hayır! Florinda'nın, o fahişenin yüzünden! Herkesle yatıp kalkan o orospu, seni çılgına çeviriyor. Onu unut! Eşlerinden bıktıysan, yeni birini bul, sana çocuk doğursun ve o büyücüyü aklından çıkar!"

Bu fethi erteleme mecburiyeti onu kudurtuyordu, Tarık'ın bu zaferi onun elinden kapmasına ve Hz. Süleyman'ın Masası'nı Halife'ye götürme şerefine göz dikmesine tahammül edemiyordu. Öfkesini bastıramayıp ayağa fırlamış ve parmağını tehditkâr biçimde Tarık'a doğru uzatmıştı.

"Derhal Tanca'ya döneceksin ve elindeki adamları toplayacaksın. Ama Hispania'ya gitmek için değil! Bunu sana yasaklıyorum! İtaatsizliği kellenle ödersin. Beni duyuyor musun? En geç beş hafta sonra seni burada bekliyorum. Hemen Konstantinopolis'e doğru yola çıkacağız."

Böylece Musa, Tarık'ın kendi yokluğundan yararlanarak emirlerine karşı gelmesini, masayı ele geçirip Halife'ye armağan etmesini engellemiş oluyordu. Bu savaş ganimetini Şam'a götürerek Halife'nin iltifatlarına mazhar olma şerefini Emir kendine saklıyordu.

"Adamlarımı hangi gemilerle getireceğim peki?" diye itiraz etti Tarık. "Gemilerin hepsi burada."

Musa bir an düşündü.

"İulianos'un gemilerini al," diye emretti. "Kaç gemisi var?"

"Üç tane. Ama onlara el koyamam. Anlaşmamıza aykırı olur. Anlaşma koşullarına o her zaman sadık oldu."

"Pekâlâ," diye kabul etti Emir. "O zaman gemileri satın alırsın. Karşılığında, bu yılki vergi ödemesinden onu muaf tutuyorum. Zeytinyağı ve içyağı fıçıları onda kalsın, adamlarınla senin buraya gelmen için üç gemisini silahlandırsın."

* * *

Dönüş keyifsiz oldu. Kartaca'ya doğru giderken, Musa'yı ikna edeceğinden kuşku duymayan Tarık neşeli ve

konuşkandı. Tanca'ya dönerken tam aksine yüzü asıktı, karanlık düşüncelerin pençesinde, sessizliğe gömülmüştü. Onu rahatsız etmemek için uzak duruyor, uygun bir ânı bekliyordum. Bir akşam, Kaptan Petros'un ikram ettiği berbat çorbayı kamarada içtikten sonra, her birimiz kendi şiltemize uzandığımızda sessizliği bozdum.

"Musa sana karşı saygısızlık etti. Seni küçük düşürmek istedi. Senin adına üzüldüm."

"Bana bir köpekmişim gibi davrandı!"

"Berberileri hor gördüğü belli oluyor."

"Bu hakaretlerinden dolayı onu asla affetmeyeceğim."

"Haklısın. Sana bu davranışından sonra, kendini özgür hissedebilirsin. Onun kölesi olmadığını gösterecek bir fırsatın var: Emirlerine kulak asma ve İulianos'un gemileriyle adamlarını Hispania'ya geçir. Musa senin söylediklerine kulak asmıyorsa kendi bilir! Fetih şerefi sana ve Berberilere kısmet olacak. Güzel bir intikam!"

"Bu mümkün değil, sen de biliyorsun. Tehditlerini duydun."

"Tarık, daha cesur olduğunu düşünüyordum. Florinda seni duysaydı, onu kaybederdin."

"Hispania'yı fethetmek ve Hz. Süleyman'ın Masası'nı getirmek için yüz kez ölmeye hazırım!" diye itiraz etti Tarık. "Ama ellerim arkamda bağlı ve başım vurularak ölmek istemiyorum."

"Boyun eğeceğini mi söylemek istiyorsun?"

"Başka ne yapabilirim? Seçme şansım yok. Adamlarımı toplayacak, Musa'nın yanına gideceğim."

"Gerçekten de Konstantinopolis surlarının altında ölmek mi istiyorsun?"

Kâhine gibi başı kesilerek ölmek yerine Tarık, bu tehlikeyi göze almayı tercih ediyordu.

"Musa'nın sayesinde Agila, meydanı boş bulup Florinda'yla evlenecek," diye mırıldandım sinsice. "Bir gün Konstantinopolis'ten sağ salim dönsen bile, çok geç kalmış olacaksın. Florinda, Hispania kraliçesi olmuş olacak."

Tarık cevap vermedi. Kıskançlıktan kıvrandığını bili-

yordum. Lambayı söndürdü ve sert yün battaniyenin altına kıvrıldı.

Kartaca'dan ayrıldıktan sonra, deniz üzerindeki dokuzuncu günümüzdü. Elverişli rüzgâr sayesinde kadırga o sabah Boğaz'a girmişti. Herakles Sütunları'nın arasından, sonra da Septe limanının önünden geçmişti, İulianos'un rıhtıma bağlı üç büyük gemisini uzaktan görmüştüm. Malabata Burnu'nu aştıktan sonra büyük Tanca koyuna girdik. Beyaz kent, koyun sonundaki tepenin yamaçlarında yükseliyordu. Burnuma mide bulandırıcı bir koku gelince yüzümü buruşturup kaşlarımı çattım. Rüzgâr garumun pis kokusunu taşıyordu. Tarık'ın penceresinin altında, dışkılara bulanmış halde küfürler savuran zavallı Tarif aklıma geldi ve hafifçe güldüm. Ansızın Tarif'ten yararlanabileceğimi düşündüm! Normalde gerçekleşmesi olanaksız, ama biraz dürtüklemeyle mümkün olabilecek bir dizi olayı hayal etmeye başladım. Tam Tarık'a söz edecektim ki vazgeçtim. Birkaç saat konuyu kafamda evirip çevirmem, düşünceyi derinleştirmem, entrika ve onu yönetmenin en iyi şekli üzerine kafa yormam, aksilikleri hesaplamam gerekiyordu. Akşam banyodan sonra istirahat ederken Tarık'a anlatabilirdim. O zamana kadar, onu dalavere konusunda ikna edecek gerekçeleri mükemmelleştirecektim. Bu benim son şansımdı.

Dördüncü bölüm

Florinda

O sabah da her günkü gibi, Florinda güneş doğmadan çok önce kalktı. Gökyüzü ağarmaya başlarken o çoktan atına binmişti. Yavaş yavaş uyanmakta olan Septe'nin ana caddesinde, kepenkleri kapalı evlerin cephelerinde atının nal sesleri yankılanıyordu. İulianos'un ona armağan ettiği o siyah safkan ata, meydan okuma anlamına gelen Anazar adını vermişti, tıpkı Kâhine'ninki gibi. *Dik dur, kızım, daha dik*, dediğini duydu kendi kendine. Annesinin güç beğenir bakışları altında yaşayan Florinda sırtını dikleştirdi, karnını içeri çekti.

Kentin çıkışında, Anazar'ı mahmuzladı. Acho Dağı'na tırmanan patikaya girdi. Atın üzerinde giderken, Kâhine'nin Berberi atlıları eğitirken yaptığı gibi savaş naraları atıyordu. Tepenin zirvesine vardığında, Florinda geniş bir açıklıkta durdu. Attan indi ve bedenine yapışan tulumunun üzerine giydiği kaftanını çıkarttı. Rüzgârın sularını dalgalandırdığı Boğaz'a tepeden bakan çıkıntının kenarına kadar yürüdü. Aşağıda dalgalar dev gibi siyah kayalıklarda patlıyordu. Öbür tarafta, Hispania doğan güneşin ışıkları altında açık seçik görünmeye başlamıştı. Florinda her sabah gelip hayran hayran müstakbel krallığını seyrediyordu.

Annesi gibi o da kraliçe olacaktı. Son engel olan Kral Witiza'nın ölmesini bekliyordu. O inatçı ihtiyar, oğlunun Florinda'yla evlenmesini yasaklamıştı. Agila'nın, Berberi

bir kadınla evlenerek, Gotların kralı olma şansını kaybedeceğinden korkuyordu. Florinda, yaşlılık ve hastalık nedeniyle Witiza'nın hayatının son bulmasını sabırsızlıkla bekliyordu.

Agila tahta geçer geçmez onunla evlenecekti. Bundan en ufak bir kuşku duymuyordu. Toledo Sarayı'nın bahçelerindeki o ilk sevişmelerinde çekingen delikanlıyı kafeslediğini biliyordu. Geçen sonbaharın başıydı. İulianos kızıyla birlikte Hispania'ya eski dostu Witiza'yı ziyarete gitmişti. Her yıl aynı mevsimde yaptığı gibi Toledo'daki kraliyet sarayında iki ay kalmıştı. O eylül sonunda orada hava ılık ve güneşliydi, oysa Boğaz'da soğuklar etrafı kasıp kavurmaya başlamıştı. Got kralı ve Septe prensi uzun zamandır tanışıyorlar ve birbirlerine değer veriyorlardı. Musa'nın Septe'yi kuşattığı günlerde onun yardımına koşan Witiza'ya karşı İulianos sonsuz bir şükran hissiyle doluydu. Kral muntazaman erzak, silah ve takviye kuvvetler göndermiş, İulianos da bu sayede Musa'yı köşeye sıkıştırmıştı.

Akşamları kraliyet sarayının geniş terasında hava alırlardı. Teras Tajo Nehri'ne, nehrin tam da Toledo'yu çevreleyen bir menderes oluşturduğu yere bakıyordu. Sarp kıyılar arasından akan bu nehrin derin yatağı, efsaneye göre, tıpkı Boğaz'daki sütunlar gibi, yine Herakles'in eseriydi. Efsane, o derin vadiyi kılıcının tek bir dairevi hareketiyle oyduğunu söylüyordu.

Uzun sohbetleri sırasında, Witiza İulianos'a içini döküyordu. Yetmiş yaşına gelmiş, saçı sakalı ağarmıştı, elleri titriyordu, bakışları donuklaşmıştı ve türlü türlü hastalık bedenini kemiriyordu. Çektiği bunca ıstıraba rağmen oğlunu tahta oturtuncaya kadar hayatta kalmayı diliyordu Tanrı'dan.

"Eğer bugün ruhumu teslim edecek olursam oğlum seçilmez," diye itiraf etmişti İulianos'a. "Tacı Rodrigo alır. Nüfuzlu ailelerin desteğini elde etmeyi başardı. Agila'ya gerekli desteği sağlamak için zamana ihtiyacım var, çünkü bunu tek başına yapamaz."

"Daha çok genç," demişti İulianos.

"Doğru, ama tek sorun yaşı değil. Genç olmasının ötesinde, kişiliği gelişmemiş. Agila bir kuzu, Rodrigo ise aç bir kurt."

Her akşam geç vakitlere kadar süren bitmez tükenmez sohbetleri sırasında iki adam çocuklarına hiç dikkat etmiyordu. Witiza'nın oğlu da, İulianos'un kızı da tam yirmi yaşındaydı. Florinda'nın güzelliği ve kendine güveni genç Agila'yı büyülüyordu. Uzun boylu ve çelimsiz, hafifçe kambur duran, dar omuzlu, karşısında tir tir titrediği babasının sözünden çıkmayan bu genç kendine son derece güvensizdi. Bu özgüven eksikliği konuşmasında tutukluğa yol açar, patlak gözlerini ya gökyüzüne ya yere çevirerek karşısındakinden kaçırmasına sebep olurdu. Florinda ise tam aksine, ışıl ışıl ve şehvetliydi, geleceğe güveniyordu. Kâhine'yle yaptığı günlük sohbetlerde kendine ulaşılması zor bir hedef belirlemişti, amacının gerçekleşmesi için öncelikli koşul Agila'yı elde etmekti.

Genç prensin zaaflarının yol açtığı büyük eksiklikleri kullanmakla işe başlamıştı. Gelişmemiş kişiliği delikanlıyı kolay bir av haline getiriyordu. Florinda kimi zaman ilgili kimi zaman kayıtsız, kimi zaman işveli kimi zaman soğuk davranarak Agila'yı çabucak etkisi altına almıştı. Bazen ona, erkeğin hiçbir kadında, hatta hiç kimsede görmediği hayranlık dolu gözlerle bakıyor, ayaklarını yerden kesecek bir iltifat ediyor; bazen de mesafeli durarak onda merak uyandırıyor, kuşkuya düşmesini sağlıyordu. Bir kaçıp bir yaklaşan genç kız, Agila'yı havasız kalıp boğulmak üzereyken suyun yüzeyine çıkarak yeniden can bulan, hemen ardından yine soluğu tıkanan bir insanın durumuna sokmuştu. Delikanlı şaşkın vaziyetteydi, Florinda'nın elinde tam bir oyuncak olmuş, kapana kısılmıştı.

Bir akşam gece gezmelerinin birinde, şatonun bahçesinin en ücra köşesinde, birdenbire Agila'nın önünde soyunmuştu. Üzerindeki mor ipekliden pelerini tek bir hareketle çıkarmış; saçlarında ve kasıklarındaki tüylerde kuklamsı yansımalar yapan ay ışığında çırılçıplak kalmıştı. Buyurgan ama şehvetli bir sesle, hemen oracıkta bekâ-

retini almasını emretmişti. Florinda'nın güzelliğinden gözleri kamaşan ama gösterdiği cüret karşısında şaşkına dönen Agila, yakında sevgilisi olacak kadının alaycı bakışları altında beceriksizce giysilerini çıkarmaya başlamıştı. O zamana kadar Agila acınası denebilecek birkaç tensel deneyim yaşamıştı sadece, hiçbirisinde tatmin olmamış ve belli belirsiz bir utanç hissetmişti. Ne onun gözünü açan korkak ve uysal çamarşırcı kız, ne evlenme heveslisi entrikacı soylu kadın, ne ondan yüklü bir para kopartan, sonra da altın yüzüğünü çalan ahlaksız fahişe, hiçbir kadın kendi kendine gizlice yaşadığı heyecanlardan daha farklı bir şey yaşatmamıştı Agila'ya. Ama o gece, Florinda'nın keşfettirdiği hazzın şiddeti, onun iflahını kesmişti. Yukarıda, surların üzerinde nöbet tutan afallamış muhafızlar, çiftleşen iki âşığın karaltılarından onların kim olduğunu tahmin etmekteydiler. Özellikle Florinda'nın çığlıklarını açık seçik duyuyorlardı. Bakireydi ama deneyimli bir kadının utanmazlığıyla Agila'ya sahip olmuştu. Hemen ertesi gün nöbetçiler şahit oldukları sahneyi önlerine gelene anlatmışlardı. Bu renkli öykü önce Toledo'da ağızdan ağıza dolaşmış, sonra da tüm Hispania'ya yayılmıştı.

Kızım, o salağı fethetmen senin ilk zaferin, diye Florinda'nın kulağına fısıldamıştı Kâhine. *Ama amacımız uğruna kazanman gereken zaferlerin en kolayı.*

Sonraki haftalar Florinda, kâh haz vererek, kâh mahrum bırakarak hâkimiyetini pekiştirmişti. Akşam olduğunda sık sık ortadan kayboluyor, odasına girip kapıyı sıkı sıkıya kilitliyordu. Agila saatlerce kapısını tıkırdatıyor, sızlanarak aşk sözleri söylüyor, yalvarıp yakarıyordu. Florinda kapıyı açmıyor, cevap bile vermiyordu. Yatağına uzanıp, uzun süredir arzuladığı Tarık'ı hayal ederek, kendisini okşuyordu. Kâhine'yle yaptıkları plan doğrultusunda bekâretini Agila'ya vermişti, o küçük engelden kurtulduğuna göre Tarık'ın sevgilisi olabilirdi. Kendini okşarken onunla seviştiğini hayal ediyordu. İnlemelerini duyan Agila ise, kapalı kapının eşiğine çökerek hıçkıra hıçkıra ağlıyordu.

Üst üste birkaç akşam onu reddettikten sonra, Agila'nın tam umudunu kaybettiği bir anda, Florinda ona yeniden kucak açıyordu. Ona tattırdığı zevkler, önceki geceler çektirdiği azabı unutturuyor, bir yandan da genç adamın ertesi günlerde maruz kalacağı mahrumiyeti hazırlıyordu.

Florinda onun sadece bedenini değil, aklını da ele geçirmişti. Onu rakibi Rodrigo'ya karşı çıkması için zorluyordu: "Taşıdığın kanın gereğini yapmalısın. Tacı ailen taşıyor, sen de onu muhafaza etmelisin. Bunu baban ve ataların için yap." Agila başını iki yana sallayarak, sessizce güçsüzlüğünü itiraf ettiğinde Florinda karşı koyamayacağı bir gerekçe öne sürdü: "Bunu benim için yap. Lütfen Agila, duygularıma zarar verme, sana duyduğum hayranlığa yok etme. Beni hayal kırıklığına uğratma." Agila kendisiyle evlenmesi için ona yalvarmıştı. Babasına itaatsizlik etmeye ve evlenmeye hazırdı. Ama belki de yaşlı Witiza'nın hakkı vardı, diye düşünüyordu Florinda: Bu evlilik Agila'nın seçilmesini engelleyebilirdi. Soylulardan pek çoğu karşı çıkmıştı, Rodrigo da bu durum sayesinde yandaş kazanmıştı. Oysa Florinda'nın istediği, Agila değil, kraliçe olmaktı. "Ancak Rodrigo'yu yenip kral olduğun zaman seninle evlenirim. Eğer kaderinde yazılı olanı yerine getirirsen, senin karın olurum."

Florinda babasıyla Toledo'dan Septe'ye döndüğünde, Kâhine şöyle demişti: *Onu gayet iyi kullanıyorsun, kızım. Devam et. O zavallı delikanlı karşısına çıktığın için şanslı.*

Kız, Anazar'ın eyerine asılı olan okları, yayı ve kılıcı aldı. Bir çam ağacından otuz adım ileride uzun bacaklarının üzerinde dimdik durdu ve sadaktan çektiği oku fırlatmadan önce derin bir nefes aldı. Ağaca saplanarak uzun uzun titreşen okun çıkardığı ses hazla ürpermesine sebep oldu. Hemen bir ok daha çıkardı, üç adım geriye gitti ve bir kez daha hedefi vurdu. On atıştan sadece iki tanesini ıskalamıştı. *Gayet iyi kızım, ama bu hareketsiz bir hedef,* diyen sesi duydu. Tam o anda gri tüylü bir tilki yuvasından dışarı fırladı. Florinda koşan tavşanı gözleriyle takip

etti ama attığı ok tavşana isabet etmedi. *Gördün mü! Üstelik Arap süvariler o zavallı tilkiden çok daha hızlıdır.* Yayı yere attı, sadağı çözdü ve kılıcını eline alıp açıklığın etrafındaki fundalıklara doğru atıldı. Sık çalıların tepesini budayarak, dalları ve böğürtlenleri kesip atarak, fundalıkların kökünü kazıyarak tam bir kıyım gerçekleştirdi. Nefes nefese, kılıcını bıraktı ve kendini yere attı. Kan ter içinde, kalbi hızla çarparken sırtüstü yatmış, dinliyordu: *Kızım, seninle gurur duyuyorum.* Florinda'nın duymak istediği sözler bunlardı, ama annesini iyi tanıdığı için arkadan gelen eleştiriler onu şaşırtmadı: *Yeterli değil. Gerçek savaşçılar karşısında hazırlanmalısın. Yoksa ilk çarpışmada korkuya kapılırsın.* Her gün çalışmasına rağmen Florinda henüz hazır olmadığını biliyordu. Ama kuşku yaratmadan kiminle silahlı çalışma yapacaktı? İulianos'un eninde sonunda bunu öğrenmesi kaçınılmazdı, kızının niyetini hemen tahmin ederdi. Florinda'nın kafasındaki tasarı, sadece annesiyle paylaştığı bir sırdı.

Toledo'da Agila, Florinda'nın kendisine âşık olduğuna inanmak istiyordu. Kral Witiza ise, lüks ve şatafat içinde yaşamak amacıyla onun, oğlunu büyülediğini düşünüyordu. İkisi de yanılıyordu. Florinda daha yüksek emeller peşindeydi: Kâhine'nin ölümünün intikamını almak, Araplara hak ettikleri dersi vermek ve Berberileri topraklarına ve özgürlüklerine kavuşturmak. Hispania tahtına geçince, Agila'nın üzerindeki etkisi sayesinde, annesiyle birlikte oluşturdukları planı hayata geçirebilecekti: Büyük bir ordu toplayacak ve Hispania'nın güneyine yığacaktı, ayrıca bir donanmaya el koyacak, Boğaz'ı geçecek ve Tanca'ya çıkacaktı. Florinda'yı en öndeki geminin burnunda görenler, Berberileri kurtarmaya gelen Kâhine'nin kızını alkışlayacaklardı. Rıhtımda birikmiş kalabalığa bir nutuk çekecek, hiçbir yerde karargâh kurmadan hemen Arapların üzerine yürüyeceklerdi. Ona olan aşkı yüzünden Tarık da onlara katılacaktı. Tanca ve çevresinden yüzlerce süvari Berberi topraklarını yeniden ele geçirmek için Florinda'nın arkasında saldırıya geçecekti. Geçtikleri

her yerden katılacak yeni aşiretlerle sayıları artacak; sonunda, Kayrevan surlarının ardına çekilmiş olan Arapları kuşatacak yenilmez bir ordu meydana gelecekti. Kusursuz bir kuşatmayla Araplar ya susuzluktan ölecek ya da teslim olacaklardı. İntikamının zirve noktası Musa'nın ölümü olacaktı, annesinin intikamını almak için onu kendi elleriyle öldürecekti. Böylelikle Florinda, Berberilerin kraliçesi olunca Kâhine'nin, uğruna can verdiği hayali gerçekleştirecekti.

Florinda dağdan indiği zaman Septe cıvıl cıvıldı. Satıcı tezgâhları sokakları dolduruyor, müşteriler itişip kakışıyorlar, işportacılar dikkati çekmek için avaz avaz bağırıyorlardı. Limana dönmekte olan balıkçı teknelerinin üzerinde martılar tiz çığlıklar atarak dönüp duruyorlardı. Hamallar, Afrika ve Avrupa'nın ticaretini yaptığı ve Septe limanından geçen çeşit çeşit mal taşımaktaydılar.

Hay huyun ortasında İulianos, prensliğin ikinci adamıyla birlikte sabah teftişini yapıyordu. Moşe, toplanacak vergileri hesaplamak amacıyla, her malın miktarı ve fiyatıyla birlikte tüm ticari faaliyetleri kaydettiriyordu. Görevini büyük bir başarıyla yerine getiriyordu. Elbette ki, bu iş ona pek çok düşman kazandırmaktaydı ama kendini saydırmayı biliyordu. Birinin yüzünü buruşturduğunu ya da itiraz ettiğini görürse, hemen rakamları yükseltiyordu. Silahlı muhafızlar tarafından korunmaktaydı.

Rıhtımın ucuna geldiğinde İulianos içinde çuvalların ve fıçıların bulunduğu tahta çitle çevrilmiş bir bölmeye girdi. Bunlar Musa'ya göndereceği yıllık haraçtı: kişi başına dört teneke arpa, dört teneke buğday, ayrıca dört fıçı içyağı, dört fıçı sirke, iki varil bal ve iki amfora zeytinyağı. Kendi halkının ihtiyaçlarını bile karşılayamayan yarımada, bu miktarları üretmek için çok küçüktü. Prensliğin her türlü faaliyetinden vergi kesen İulianos, gereken ürünleri civardaki köylülerden satın alıyordu. Septe köylere para kazandırıyor ve İulianos her ay toplam haracın on ikide birini sevk ettiği Tanca'yı besliyordu.

Hamallar yükleri üç geminin güvertesine yüklüyorlardı, on kadar Berberi atlının toplu halinde geldiğini görünce, sevkiyatı denetleyen Moşe'nin yüzü asıldı. Bunlar Tarık ve adamlarıydı. Tarık dudaklarında hafif bir gülümsemeyle en önde ilerliyordu. Geçerlerken kalabalık onlara yol veriyordu. Küfürler savruluyor, düşmanca bakışlar atılıyor, edepsiz hareketler yapılıyordu; ama o kadar. Septe sakinleri vergilerden şikâyet etseler de, hiçbir şekilde barışın bozulmasını istemiyorlardı. Kuşatma yıllarının anısı hafızalarda hâlâ canlıydı.

"Akbaba, çuvallarını saymaya geliyor," diye mırıldandı Moşe.

Tarık atından indi ve İulianos'la kısaca kucaklaştı.

"Hoş geldin Tarık. Senin Angelos'la birlikte Kayrevan'da olduğunu sanıyordum."

"Oraya kadar gitmemize gerek kalmadı. Musa Kartaca'ya gelmişti. Sana selam söyledi."

"Sevkiyat hazır," dedi İulianos çuval ve fıçıları işaret ederek. "Bu akşam her şey yüklenmiş olacak. Sabah erkenden denize açılacağız, öğleyin Tanca'ya yanaşırız."

"Gerek yok. Malları tekrar boşaltabilirsin."

İulianos kaşlarını kaldırdı.

"Anlamadım."

"Musa'nın talimatı böyle. Ordumla birlikte Konstantinopolis'e gitmek için gemilerin gerekiyor."

"Ama bu, anlaşma koşullarına tamamen aykırı! Gemilerime el koymaya hakkınız yok! Reddediyorum."

"Bu bir el koyma değil, satın alma. Gemilere karşılık Musa bu yılki haraçtan vazgeçiyor. İtiraf et, bu işte kazançlısın."

İulianos'un dönüp baktığı Moşe başıyla onayladı: Haracın tutarı, gemilerin değerinin en az iki katıydı.

"Ama bunlar yük gemisi," diye itiraz etti İulianos. "İnsanların yolculuk etmesi için düzenleme yapılması gerekir."

"Elbette. Çalışmaları başlat, maliyetini ödeyeceğim. Ne kadar zamana ihtiyacın var?"

"En az iki ay."

"İmkânsız! Musa en geç bir ay içinde yola çıkmamı emretti. Fazladan tek bir gün bile tanımıyor bana. Halife Konstantinopolis'e saldırmak için sabırsızlanıyor."

"Ya sen? Sen de Halife için savaşmaya hevesli misin? Konstantinopolis seni çok mu ilgilendiriyor? Senin Hispania'yı fethetme hayalleri kurduğunu sanıyordum. Her zaman bunun bir çılgınlık olduğunu düşündüm, ama sanıyorum bu heves senin içine işlemiş bir kere."

"Musa bunu yasakladı, beni ölümle tehdit etti. Seçme şansım yok. Zaten sen bile bunun çılgınlık olduğunu söylüyorsun. Bu konuyu kapatalım. Gemilerdeki tadilat için sana marangoz göndermemi ister misin?"

Tarık yalan söylüyordu, İulianos bundan emindi. Coşkusu da sahteydi. En ufak bir üzüntü emaresi göstermeden Hispania'nın fethinden vazgeçiyordu. Kendini hiç ilgilendirmeyen uzaktaki bir savaşa gidiyor ve buna iç rahatlığıyla hazırlanıyordu. Tarık'ın neler çevirdiğini keşfetmeye çalışıp, böylelikle de onda şüphe uyandırmamak için İulianos inanmış gibi yaptı.

"Bir ay içinde gitmek istiyorsan, işçiye ihtiyacım olacak. En azından on beş kişiye."

"Göndereceğim."

"Gemileri boşalttıracağım. Marangozlar yarın çalışmaya başlayabilirler. Kaybedecek zaman yok. Ya Angelos? Konstantinopolis'e döndü mü?"

"Hayır, hâlâ Tanca'da."

"Neden seninle birlikte buraya gelmedi?"

"Yolculuk onu bir hayli yordu."

İulianos'un gözünde, Angelos'un varlığı da ilave bir işaretti: Bir harekât hazırlığı söz konusuydu. Bundan hiç kuşkusu yoktu.

* * *

Septe limanına bakan odasının penceresinden, Florinda hararetle konuşan Tarık ve İulianos'u izliyordu. Gö-

rünmemek için biraz geride duruyordu. O iki adam birlikteyken Florinda hep biraz uzakta kalmayı tercih ediyordu. Özellikle de, bir yıl önce, Toledo dönüşünde Tarık'ın sevgilisi olduktan sonra. Toledo'da genç Got prensiyle, kendine köle yapmak için seçtiği bir adamı elde etmenin verdiği tatmini yaşamış, kırılgan ve beceriksiz âşığının zayıf erkekliğini her an uyandırması gerekmişti. Tanca'ya dönüşünde, ateşi ancak sabahın erken saatlerinde sönmüş olan Tarık'ın erkekliğinin gücünün keyfini sürmüştü. Onun sayesinde Florinda, annesinin erkekleri neden bu kadar sevdiğini anlamıştı. Tarık kısa süreliğine uykuya daldıktan sonra, heyecanla uyanmıştı. O şehveti daha önce hiç hissetmemişti. Florinda'yla aynı yaşta olan iki eşi sadece hoş bir rahatlama hissettiriyorlardı. Onlarla Florinda arasında başka bir fark daha vardı: Bacakları açık bir halde uyurken ona baktığında, hiçbir kan izi görmemek onu şaşırtmıştı. Demek ki başka bir erkekle yatmıştı! Belki de birkaç kişiyle! Aldığı hazzın ardından, içini aniden bir kıskançlık kaplamıştı. Florinda'ya sormaya hazırlanıyordu, ama genç kadın gözlerini açtığında başka bir zaman sormaya karar vermişti. Sonuçta da buna hiç cesaret edemedi. Zaten öğreneceğini öğrenmişti.

Florinda'nın yokluğunda acıyla kıvranan Agila, her gün mesaj yollayarak aradaki mesafeyi ortadan kaldırmayı umuyordu. Posta güvercinleri ve süvariler her gün Toledo'dan Septe'ye doğru yola çıkıyorlardı. Yollarda, Boğaz'ın sularında, havada hicranlı aşk sözcükleri dolaşıyordu. Otuz kadar at ve on çift güvercin zar zor yetiyordu. Ulaklar, Herakles Sütunları'ndan geçip mektupları Septe kalesine teslim etmek için teknelerle yolculuk ediyorlardı. Bu gidiş gelişler insanların merakını uyandırmıştı. Bir testi şarap ve iyi bir yemek karşılığında ulaklar sırrı kulaklara fısıldıyorlardı. Boğaz'ın bir kıyısından ötekine dedikodular büyük bir hızla yayılmaktaydı.

Toledo'da başarılı olan yöntemi doğrultusunda Florinda âşığının yalvarıp yakarmalarına pek az cevap veriyordu. Cevap vermeye karar verdiğinde de, kimi zaman

kısa ve soğuk ifadeler kullanıyor, kimi zaman da Agila'nın arzusunu kamçılayacak ya da gururunu okşayacak sözcükler seçiyordu. İspanyol prensi kül eden ateşi itinayla canlı tutuyordu.

Savaş talimlerinin yeknesaklığından ve Agila'nın mektuplarının yavanlığından bıktığı zaman Florinda Tanca'ya bir posta güvercini gönderip Tarık'a geleceğini bildiriyordu.Tarık da hemen hazırlıklara başlıyor, eşlerini evin bitişiğindeki harem dairesine gönderiyordu. Zavallı kadınlar başları önde, endişeli bir halde hareme kapanıyorlardı, çünkü sadece kız çocuk doğurmuş oldukları için suçluluk duyuyorlardı: İki kadının toplam beş kız çocuğu vardı, dünyaya tek bir oğlan bile getirememişlerdi. En büyük kaygıları da Florinda'nın Tarık'a bir mirasçı verme ihtimaliydi. Bu kaygılarının yersiz olduğunu bilmiyorlardı. Evlenme tasarısının suya düşmemesi için Florinda gerekli tüm önlemleri alıyordu. Septe'deki Kader Sokağı'nda çalışan Rula adlı yaşlı bir büyücünün hazırladığı merhemi cinsel organına sürüyor, böylece Tarık'ın tohumlarının karnında filizlenmesini önlüyordu.

İulianos limanı dolaşıp kaleye döndüğünde öğlen olmuştu. Rüzgâr durmuştu ve Septe sıcaktan kavruluyordu. Issız sokaklar ve rıhtımlara sessizlik hâkimdi. O saatte herkes yemek yemek ve uyumak için evine çekilir, öğleden sonra dışarı çıkılırdı. Sabahki uğraşlardan yorgun düşen ve kafası Tarık'la yaptığı konuşmayla meşgul olan İulianos içini çekerek kendini bir koltuğa attı. Hemen bir hizmetkâr koşup ıslak süngerle yüzünü sildi, sandaletlerinin bağcıklarını çözdü ve ayaklarını yıkadı.

Gözleri kapalı duran İulianos birden yanağında bir öpücük hissetti. Odasından inen Florinda'ydı bu. Parmağının ucuyla babasının alnındaki üç kırışıklığı usulca okşuyordu.

"Sıkıntılısın, baba. Anlat bana."

İulianos konuşmak için hizmetkârın çıkmasını bekledi.

"Bu sabah Tarık geldi."

"Öyle mi?" dedi sanki yeni öğreniyormuş gibi, ilgisiz bir tavırla Florinda.

Tarık'la konuşurken İulianos kızının odasının penceresinden baktığını görmüştü. Ama hemen başını çevirmişti. Aralarında sessiz bir anlaşma vardı. Baba, kızının Tarık'la ilişkisinden hiç söz etmezdi. Sanki hiçbir şey yokmuş gibi, bu konuya değinmezlerdi bile. Tabii ki, İulianos kızının sıkça kaçışlarından haberdardı, Tanca'dan sabaha karşı gelişlerini fark etmemesi mümkün değildi. Florinda babasının bildiğinden şüphelenmediği için, bir şeyler gizlemeye ve yalan söylemeye gerek bile duymuyordu. Ketum olmakla yetiniyordu, o kadar. Güneş doğarken, gözlerinin altı morarmış, saçı başı darmadağınık vaziyette Septe'ye döndüğünde, doğrudan odasına açılan gizli bir kapıdan girerdi. Böylece İulianos'la karşılaşıp, sıkıntılı bir duruma düşme tehlikesini bertaraf etmiş olurdu. Günün ortasında odasından çıktığında, İulianos da Florinda'nın yokluğunu fark etmemiş gibi yapardı. Bu davranışı, sadece âcizlikten değildi, kızının aşk hayatı hakkındaki sessizliği Kâhine'ye verdiği sözün sonucuydu. Florinda'nın doğumundan birkaç gün sonra Berberi kraliçe Araplarla çarpışmaya gitmişti. Çocuğu İulianos'a emanet ederken söylediği sözlerle önsezilerini dile getirmişti: "Galiba onu bir daha göremeyeceğim. Ona çok iyi bak. Babası olmakla gururlanacağından eminim. Sana verebileceğim en güzel armağan, kızımız. Onun sayesinde her zaman senin yanında olacağım. Senden sadece bir şey istiyorum: Benim özgürlüğüme saygı gösterdiğin gibi onunkine de saygı göstereceğine söz ver. Kadın olduğu zaman bedenini istediği gibi kullanmasına izin vermelisin, tıpkı bana verdiğin gibi."

Tutku dolu ilişkilerinin sürdüğü yıllarda İulianos Kâhine'yi başka erkeklerle paylaştığını biliyordu, ama bunu kabullenmişti. Genç bir Arap tutsağı yatağına kabul ettiğini anlatıyorlardı, Berberilerdeki evlat edinme âdetleri uyarınca, herkesin gözü önünde ona meme vererek oğlu kabul etmişti. Savaştığı günler ve seviştiği geceler boyun-

ca İulianos onu beklerdi. Sonu gelmeyen aylar boyunca Kâhine'nin yokluğu hayallerini tutuşturdu. Onun etrafında erkeklerin olduğunu biliyordu. Onu süvarilerinin başında savaş naraları atarken görüyordu; sonra genç Arap sevgilisinin ya da o gün arzuladığı başka bir erkeğin üzerine çıkarak zevkten haykırdığını duyuyordu. Ama ansızın Septe'ye geldiği zaman ona hiçbir soru sormuyor, hiçbir sitemde bulunmuyordu. Hatta ima bile etmemeye özen gösteriyordu. Kuşkusuz, Florinda'ya karşı olduğu gibi, o sessiz boyun eğiş bir tür zayıflık işaretiydi. Ama özellikle aşktı. Onu hak etmek için, ürkütmemesi, engellememesi gerektiğini anlamıştı. Kâhine'de vahşi bir hayvan güzelliği vardı. Ona yaklaşılabilir, ama ehlileştirilemezdi. Genç kadın uzakta olduğu zaman İulianos acı çekiyor, ama çıkageldiğinde mutluluktan deliye dönüyordu. Yanında kalışları hep kısaydı, İulianos için çok kısaydı. Geldiği gibi ortadan kaybolacağını biliyordu. Sadece karnı şişmiş bir halde gelip, altı ay önce İulianos'tan peydahladığı çocuğunu doğuruncaya kadar Septe'de kalmaya karar verdiği dönem hariç. Çocuğunun, babasının yanında Septe'de dünyaya gelmesini istemişti. Beşiğin başında İulianos, çocukları erkekmiş gibi, Florinda'nın özgürlüğüne saygı göstermeye söz vermişti.

Bu yüzden İulianos, Florinda'yla Tarık hakkında kesinlikle konuşmuyordu. Ama bu kez, o zamana kadar kendi kendine uyguladığı kuralı bozmak zorundaydı. Tarık'ın neler çevirdiğini mutlaka öğrenmeliydi. Septe'ye felaket getirecek bir girişimden korkuyordu. Sadece Florinda Tarık'ı konuşturabilirdi.

"Kartaca'da Musa'yla görüşmüş ve döner dönmez limana gelip benimle haraç hakkında konuştu."

"O aç köpek, Musa yine haracı artırmak mı istiyor? Bunu bekliyordum!" diye bağırdı Florinda.

Öfke sesini tizleştirmişti. Florinda Musa'dan alabildiğine nefret ediyordu. Musa annesiyle savaşmıştı; babasını Septe'ye sıkıştırmış ve orayı kuşatmıştı. O küçücük yarımadanın özgürlüğünün bedeli olarak haksız bir haraç alı-

yordu. "Soyulan tarafın rıza gösterdiği bir soygun bu," diye babasına sitem ediyordu ara sıra, düşmanla anlaşmasını bir türlü affedemiyordu.

"Yanılıyorsun. Aslında tam aksi. Bu yıl haraç almayacak."

"Almayacak mı?" dedi, tam saldırmak üzereyken şaşırıp kalmıştı Florinda. "Ama karşılığında ne istediğini henüz söylemedin. Çünkü o akbaba, karşılığında bir şey almadan avını elinden bırakmaz."

"Haklısın. Gemilerimi alıyor."

"Emindim! Soygun devam ediyor! Umarım reddedersin."

"Yapamam. Vazgeçtiği haraç, gemilerin değerinden iki kat daha fazla. Bu teklifi reddetmem düşmanca bir davranış olur, sonuçları da Septe'nin güvenliğine zarar verir. Kabul etmemek için geçerli bir nedenim yok."

"Gemileri ne yapacakmış?"

"Onları doğuya gönderiyor. Halife Konstantinopolis'e karşı büyük bir sefer hazırlığı içinde. Toplayabildiğini topluyor: gemi, silah, adam." (İulianos, sözüne devam etmeden önce bir an sustu.) "Tarık da gidiyor."

Florinda bir ürperti hissetti. Sadece açılıp kapanan gözkapakları bu duygusunu dışa vurdu. Tarık gidiyordu! İçsel bir ses ona dik durmasını emredince kendini toparladı. *Mademki o Musa itinin emirlerine uymak istiyor, bırak gitsin! Sana layık değil demektir. Sana aynı hazzı verecek başka erkekler seversin. Önemli olan sadece Agila, çünkü halkımızın özgür olması için ona ihtiyacın var.*

"Uzun mu kalacak?" diye sormaktan kendini alamadı.

"Tanrı bilir. Araplar Konstantinopolis'i son kuşattıklarında, ancak birkaç yıl sonra geri döndüler."

Florinda kendi duygularını dinlemekle meşguldu. Acı çekiyor muydu? Kuşkusuz, ama dayanılmaz bir acı değildi. Tarık iyi bir sevgili olabilirdi, ama şu zorba Musa'nın önünde eğilmesi zayıflığını gösteriyordu. Florinda için tek önemli şey, Berberilerin özgürlüğü olmalıydı. Bu açıdan bakılırsa, İulianos'un biraz önce anlattıkları belki de iyi bir

haberdi. *Umulmadık bir gelişme*, diye kulağına fısıldadı annesi. *Ya Musa, o da gidecek mi? Eğer Araplar Konstantinopolis'le meşgul olurlarsa burada meydan sana kalır.*

"Ya Musa, bu arada o, sakin sakin Kayrevan'da mı kalacak yoksa?"

"Mümkün değil. O da gidecektir. Halife tüm kuvvetlerini seferber edecek."

Duymak istediği buydu. Hafifçe gülümsedi ve babasının saçlarını okşadı.

"Seni neden ilgilendiriyor anlamıyorum. Giderlerse gitsinler!"

"Tarık'ın bana yalan söylediğinden kuşkulanıyorum."

İulianos kuşkularını açıkladı; Tarık'ın neşeli tavırları, ses tonu, yüz ifadesi, benimsemediği bir dava uğruna, kendi iradesi dışında savaşa giden bir adama hiç uygun değildi; Halife'nin fetihleri ya da Konstantinopolis'in kaderi onu hiç ilgilendirmiyordu; buna karşılık aklı fikri Hispania'ya çıkartma yapmaktaydı.

"Özellikle de son birkaç aydır," diye ekledi İulianos, gözlerini Florinda'nın yüzüne dikerek. "Bunun sebeplerini söylemeye gerek yok, değil mi?"

Florinda babasının imasını anlamazlıktan geldi, İulianos da Hispania'ya yapılacak bir saldırının sonuçlarından söz etmeye başladı. Sonuç ne olursa olsun kendileri için kötü olacaktı. Eğer girişim başarısız olursa Gotlar misilleme yapacaklar, bundan Septe de payını alacaktı, çünkü Tarık, İulianos'un gemilerini kullanacaktı. Zayıf bir ihtimalle de olsa, girişim başarıya ulaşacak olursa, Musa zaferi ve ganimetleri kendine mal etmek için Tarık'ın peşine düşecekti. Araplar akın akın Boğaz'a hücum edecekler ve Septe bağımsızlığını uzun süre koruyamayacaktı.

İulianos'un varsayımlarını dinlerken Florinda'nın gözünün önüne o zamana kadar düşündüklerinden farklı görüntüler geliyordu. Hispania'dan gelecek bir orduyla Arapları püskürtmeyi hayal etmişti, ama görüyordu ki Arapların Hispania'yı kuşatmasına tanık olacaktı! Kendini, çocuksu düşlere kapılmış küçük bir kız gibi gördü ani-

den. *Şu biçare Agila'yı baştan çıkardığın ve her sabah çalılarla savaştığın için karşında kimsenin duramayacağını düşünüyordun demek? Boş hayalleri bırak ve gerçeği gör*! diye buyuruyordu annesi.

Konuşmanın sonunda istirahat etmek için odasına çıkmadan önce İulianos ondan ne beklediğini açık açık söyledi.

"Tarık'ın ne yapmayı planladığını mutlaka bilmeliyim. Bunu öğrenmek sana düşüyor. Başımıza geleceklerden kısmen sen sorumlusun, o halde onu konuşturmanın çaresini bul."

Tarif

Tanca tepesinin arkasındaki bir dağın doruğunda yer alan Tarif'in evi uzun taş bir binaydı, yassı, alçak ve karanlık bir yapıydı, garum dinlendirme fıçılarının etrafında inşa edilmişti. Nesillerdir burada yaşayan Tarif ailesinin bu yerleşmeye elverişsiz yeri seçmelerinin sebebi rüzgâra açık olmasıydı. İyi bir garum elde etmenin sırrı buydu. Durgun bir hava, orkinosun iç organlarının erken çürümesine yol açıyor, bu da ürünü bozuyordu. O çıplak tepede rüzgârsız tek bir gün bile yoktu: Kimi zaman okyanustan iyot yüklü esintiler geliyor, kimi zaman da Akdeniz'den daha tuzlu bir rüzgâr esiyordu. Bu münavebe garumun lezzetine lezzet katmaktaydı. Dünyadan uzak bir evdi bu; etrafta yaşayan tek canlı yoktu. Rüzgâra çok açıktı, ulaşım zordu ve özellikle de Tarif'in balık bağırsaklarını işlediği imalathanelerden yayılan pis kokularla kuşatılmıştı. Yakınlardaki tek yerleşim alanı, bir avuç Arap süvarisinin çadırlarından oluşan karargâhlarıydı. O tepeden hem Akdeniz'i hem de Atlas Okyanusu'nu denetim altında tutabiliyorlardı. En uygun gözlem noktası orasıydı. Kokudan rahatsız oldukları için, canları sıkıldığında eve doğru taşlar atıp küfürler savuruyorlardı.

Tarif orada ablası Leyla'yla birlikte yaşıyordu. Kendisi yirmi beş, ablası yirmi yedi yaşındaydı, ikisi de bekârdı. Öteden beri Tarif'in ataları, her şeyden uzak bir yerde,

balık bağırsakları kokusu içinde yaşamayı kabul edecek birilerini bulmakta çok zorlanmışlardı. Sonunda hepsi de, hiç kimsenin beğenmediği çirkin insanlarla evlenmişlerdi. Böylelikle nesilden nesile aileye itici bir çirkinlik yerleşmişti. Tarif'le Leyla da bu kötü mirastan nasiplerini almışlardı. Genç adam kocaman burun delikleriyle babasına, birbirine yakın küçücük gözleriyle de annesine çekmişti, iri ve sivri kulakları da teyzelerinden birininkine benziyordu. Bu bütün ona küçük bir domuz havası vermekteydi. Bir bacağı da çarpıktı, bu yüzden beceriksizce dans ediyormuş gibi yürüyordu. Leyla ise büyükannelerden birine çekmişti, upuzun kollarının ucunda kürek gibi iri elleri vardı. Önceki nesiller Tarif'le ablasının görünümlerini çirkinleştirmek için işbirliği yapmışlardı.

O sabah, kalbi güm güm atarak kapısının eşiğinde dikilen Tarif, evine uzanan taşlı yol boyunca iki atlının dağı tırmanmasını seyrediyordu.

Bu iki atlı, Tarık'la bendik. Bir saat önce Tanca'dan gelen bir haberci, valinin Konstantinopolis İmparatoru'nun danışmanlarından biriyle birlikte, kendisini ziyarete geleceğini Tarif'e bildirmişti. Saçlarını yıkayıp sakalını tıraş ettikten sonra temiz bir gömlek giymeye ancak zaman bulmuştu. Bu umulmadık ziyaretçilere layık bir şeyler hazırlaması için hemen Leyla'yı mutfağa göndermişti. Konstantinopolis'ten gelen bir devlet büyüğü! Böylesi bir onuru ummaya bile cüret edemezdi. Belki de onu Arapların sebep olduğu ruh çöküntüsünden kurtaracak bir şanstı bu. Onlar gelmeden önce garumunu Kartaca'dan Tanca'ya kadar Afrika'daki bütün kentlere satıyordu. Bizanslı tacirler, armatörler, üst rütbeli subaylar, yöneticiler onun ürününü altın pahasına satın alıyorlardı. İnce zevkli bu insanlar ağızlarının tadını biliyorlardı. Ne yazık ki, savaş onu iflasın eşiğine getirmişti. Arap ordularının ilerleyişi tüm müşterilerini kaçırmıştı. O zamandan beri garum meraklısı yoktu. Berberiler sevmiyorlar, Araplarsa nefret ediyorlardı. Sadece Septe'deki birkaç aile satın alıyordu hâlâ.

Evin önünde attan indik. Tarif Vali Tarık'ın önünde

eğildi, velinimetiymişim gibi benim de elimi öptü.

"Beni İmparator İustinianos yolladı," diye açıkladım. "Senin garumundan söz edildiğini çok duymuş, en iyilerinden biri, demişler. Bunu doğrulamam için beni gönderdi. Bu yüzden ürününün tadına bakmalı ve nasıl hazırladığın hakkında bilgi edinmeliyim. Eğer İustinianos'a söylenenler doğru ise satın alacağım."

Tarif heyecandan titiriyordu. Onun garumu İustinianos'un sofrasına gidecekti! Sanatını onurlandıracak bundan daha büyük bir ödül olamazdı. Daha sonra bu ayrıcalık ona Konstantinopolis'teki bütün sarayların kapılarını açacaktı, herkes imparatorun garumunun aynısını isteyecekti. Onca talihsizlikten sonra şans nihayet yüzüne gülecekti belki de. İmalathanesini göstermek için bizi coşkuyla evinin avlusuna götürdü. Kayaların içine on beş kadar fıçı gömülmüştü. Arapların gelmesinden önce fıçıların hepsini kullanıyordu. Şimdi sadece üçü devredeydi. Sürekli mayalanma halinde olan o canlı ürüne harcadığı emeği anlattı. Günde birkaç kez balık bağırsaklarını çalkalıyor, parmağını batırıp ısıyı ölçüyor, tadına bakıyor, sirke, kan ya da baharat ilave ediyordu. Kimi zaman rüzgâr dindiğinde, geceleri kalkıp, garumu kocaman kaşıklarla karıştırıyordu.

Tarık, burnunu bir bezle kapatmış, biraz uzakta duruyordu, bense coşkulu bir merak sergiliyordum, sorular soruyor, farklı fıçıları kokluyor, mayalanmanın süresi hakkında bilgi alıyordum.

"Siz gerçek bir uzmansınız," dedi, o âna kadar ürünün hazırlanışıyla ilgilenen kimseyle karşılaşmamış olan Tarif.

"Hakiki uzman İmparator İustinianos'tur," diye düzelttim. "Garumun denizin verdiği bir nimet olduğunu ama onu elde etmeyi bilmenin herkese nasip olmadığını söyler. Onun yorumlarını dinleyerek iyi garumu kötüsünden ayırt etmeyi öğrendim. Ve seninki çok lezzetli!"

Tarif şişindi.

"Bunu başarmak için, saygıdeğer beyefendi, üç koşul gerekiyor; iyi balık bağırsakları, elverişli rüzgârlar ve en önemlisi, doğru üretim sırları."

"Ayrıca büyük bir emek."

"Elbette. Yoksa oradaki gibi kötü bir ürün çıkar ortaya!" dedi Tarif kibirli bir ifadeyle, parmağıyla da İspanya kıyılarını işaret ediyordu. "Oysa, benimle aynı orkinosları avlıyorlar ve buradaki rüzgârın aynısı orada da var. Ama sonuçta, çürümüş balık ezmesi ortaya çıkıyor. Çünkü, atalarımın bana aktardığı tarifler onlarda yok. Kollarını kavuşturuyorlar ve işin kendi kendine yapılmasını bekliyorlar. Böylece tek elde ettikleri kokmuş bir karışım."

"Tabii ki."

İmalathane ziyareti tamamlanınca, bizi eve soktu. Leyla orkinos yahnisi pişirmişti. Biz bir peykenin üzerinde yan yana oturduk, karşımızdaki Tarif de ürününden bir kavanoz açtı ve bana uzattı.

"Bu garum, balık yahnisine çok yakışır."

Tabağıma birkaç damla döktüm ve tadına baktıktan sonra hoşnutlukla güldüm.

"Ne lezzet! Senin hakkında İmparator'a söylenenleri doğrulayabileceğim. Elinde ne kadar ürün var?"

"On iki amfora saygıdeğer beyefendi."

"Başka yok mu?"

"Ne yazık ki yok. Keşke olsaydı."

"Onları satın alıyorum."

"On ikisini de mi?"

"Elbette."

Kemerimden bir kese çıkarıp içindekileri masaya boşalttım. Gerekenden fazla para vardı. Şaşırıp kalan Tarif bir teklif yaptı:

"Yüklü bir miktar satın aldığınız için, fiyatta indirim yapabilirim."

"İmparator sana karşı cömert olmamı söyledi. Bize her ay ne kadar gönderebilirsin?"

"Beş amfora; bütün fıçıları devreye sokarsam, belki de altı."

"Düzenli olarak bir gemi gelip Tanca'dan sevkiyatı teslim alacak. Kaptan istediğin fiyatı ödeyecek. Kabul mü?"

Tarif ağzında bir şeyler geveleyerek başını salladı. Tek-

lifim onun idrak sınırlarını aşıyordu. Nihayet talih yüzüne gülmüştü. Kader ona karşı ne denli acımasız olmuşsa, şimdi bir o kadar sevindiriyordu.

"Saygıdeğer beyefendi, bana onurumu iade ediyorsunuz! Araplar başımdan aşağı kova kova dışkı döküyorlardı, şimdi ise ürünüm İmparator'un dikkatini çekti. Adımın şerefi yeniden kurtuldu. Artık kimse Tarif'le alay edemeyecek!"

O anda Tarık dikkat çekmek için sesli sesli boğazını temizledi ve yemeğin başından beri koruduğu sessizliğini bozdu.

"Bir müşkülat var."

Kötü haber verecek birinin sıkıntılı ifadesi vardı yüzünde.

"Neymiş o müşkülat?" diye sordum kaşlarımı çatarak.

"Dün Emir Musa'dan bir mesaj aldım. Senin imalathanenin kapatılmasını emrediyor," dedi Tarık, Tarif'e bakıp içini çekti. "Emir'in kararının uygulanmasını bizzat ben denetleyeceğim. Yoksa kellemle öderim. Fıçılarını boşaltman ve temizlemen için sana sekiz gün veriyorum. Ama evin kalabilir. Tabii ki bir daha garum üretmemek koşuluyla."

Ağzı açık kalan Tarif, sanki duyduklarına inanamıyormuş gibi gözlerini kırpıştırıyordu.

"Şu Arap komşuların yüzünden, hani bitişikteki karargâhtakiler. Musa'nın başının etini yediler, sonunda ayağını kaydırmayı başardılar. Çok üzücü, ama böyle."

Tarif başını eğmişti. Anlaşılan lanetlenmişti. İçinde hâlâ yahni duran tabağını sertçe itti. İştahı kaçmıştı. Şans tam gülmek üzereyken, yine ondan yüz çevirmişti. Benim sayemde yaşadığı bir anlık mutluluktan sonra, Tarık'ın verdiği felaket haberi canını daha çok yakmıştı. Odanın bir köşesinde dikilen ve her şeyi işitmiş olan Leyla, sessizce ağlıyordu. Kara bahtları karşısında ikisi de dillerini yutmuş gibiydi. Tarık'la hararetli bir tartışmaya giriştim.

"Ya ben, İmparator'a ne diyeceğim? Ona leziz bir garumdan birkaç amfora götürecek ve sonra da devamının

gelmeyeceğini söyleyeceğim ha! Mümkün değil!"

"Mümkün olmayan," diye cevap verdi Tarık, "benim Musa'ya itaatsizlik etmem. Bir emir aldım, onu uyguluyorum. İstemeye istemeye de olsa bu böyle. Üzgünüm, ama yapabileceğim bir şey yok."

"Senin bakış açını anlıyorum," diye kabul ettim. "Ama sen de kendini benim yerime koy. Herkesin bildiği gibi İustinianos hoşgörülü biri değildir. Çabucak öfkelenir. Ona Tarif'in garumundan götürmekle görevlendirdi beni, onun arzusunu yerine getirmeliyim. Benim de yapabileceğim bir şey yok."

Sözlerime ara verdim, çenemi sıvazladım, gözlerimi ovuşturdum, sonra yeniden konuşmaya başladım:

"Biraz düşünelim. Mutlaka bir çözüm vardır. İmparator'un istediği, Tarif tarafından hazırlanmış garum. Nerede olduğu önemli değil. Biraz ileride bir yere yerleşebilirsin," diye öneride bulundum Tarif'e.

Zavallıcık mırıldandı:

"İki yönden esen rüzgâr olmalı ve..."

"İmkânsız!" diye kestirip attı Tarık. "Musa'nın emri bütün eyaleti kapsıyor. Yönetimi altındaki toprakların hiçbir yerinde garum imalathanesi istemiyor."

Yeniden sessizlik çöktü. Sadece Leyla'nın boğuk hıçkırıkları duyuluyordu. Birden elimi masanın üzerine vurdum.

"Galiba bir fikrim var! Biraz önce seninle rekabet edenlerden söz ettin, hani şu Boğaz'ın öteki tarafındakiler."

"Onlar beceriksiz. Kokuşmuş garum yapıyorlar. Ama bunu tüm Hispania'ya satıyorlar, orada çok fazla garum tüketiliyor."

"Nerede imalat yapıyorlar?"

"Tam karşıda. Kırk kadar fıçısı olan beş ailelik küçük bir köy."

"Tam yerini biliyor musun?"

"Bir gün oraya gittim. Nasıl çalıştıklarını görmek için. Eğer çalışma sayılırsa. İç organların kendi kendine değişime uğramasını bekliyorlar. Size dediğim gibi, eğer..."

Bir el hareketiyle onu susturarak, yeni bir açıklamaya girişmesine engel oldum.

"Sana basit bir soru soracağım: Orada da buradaki kadar iyi ürün elde edebilir misin?"

"Elbette!"

"Öyleyse sorunumuzun çaresini buldum zannediyorum. Beni iyi dinleyin."

Kâh Tarık'a, kâh Tarif'e hitap ederek planımı açıkladım:

Önce Tarık, Musa'nın arzusunu yerine getirecek ve Tarif'in üretimini durduracak. Bir ay sonra Tarık askerlerini Konstantinopolis'e doğru yola çıkaracak. Böylece, yine Musa'nın istediği olacak. Sadece, o uzun yolculuğa çıkmadan önce, Tarık, Tarif ve otuz kadar silahlı adamla birlikte Boğaz'ın karşı tarafına geçecek. Garum üreticilerinin köyünü ele geçirecekler. Tarif de onların koruması altında işe başlayabilecek. Bu arada ben de Toledo'ya gideceğim, Kral'dan beni huzura kabul etmesini isteyecek ve ona İmparator'un bir ricasını ileteceğim: yıllık bir bedel karşılığında garum üretilen yerin Tarif'e bırakılmasını. Böylece Boğaz'ın kuzey tarafında bağımsız bir bölge olacak, tıpkı güneydeki Septe gibi.

"Fikrin çok cazip," diye kabul etti Tarık, "ama gerçekleşmesi mümkün değil."

"Neden?"

"Çünkü Musa bana hiçbir yere uğramadan gitmemi emretti. Ve emirleri kesindir. Eğer önce Hispania'ya gidersem, ağır bir cezaya çarptırılırım."

Tarık bir an sustuktan sonra ekledi:

"Tabii zorlayıcı bir neden olmadıkça."

Omuz silktim.

"İş buna kalsın!" dedim çok basit bir şeymiş gibi. "Zorlayıcı nedeni biz yaratırız."

Çenemi kaşıdım, gözkapaklarımı ovuşturdum, başımı ellerimin arasına aldım. Diğer ikisi, hiçbir şey söylemeden, benim düşünüyor gibi yapmamı seyrediyorlardı.

"Mesela İspanyol korsanlarını ele alalım. Var değil mi,

Tarık? Geçen gün onlardan söz etmiştin. Boğaz'da orkinos avlarken o korsanlar Tarif'i kaçırıyorlar. Garum üreticilerinin köyüne yakın bir yerde onu esir tutuyorlar. Ve bir fidye istiyorlar. Bu saldırıyı öğrendiğinde, sen adamlarınla birlikte doğuya yola çıkmak üzeresin Tarık. Elbette ki Tarif'i kaderine terk edecek değilsin! Elinde bir filo ve bir ordu varken onu korsanlara bırakamazsın! Alın size zorlayıcı bir neden. Bunun üzerine, Boğaz'ı geçiyorsun ve yurttaşının imdadına koşmak için karşı sahile çıkıyorsun. Nasıl? Ne diyorsunuz?"

Tarık başıyla onayladı. Tarif'e gelince, onun kadar ikna olmamıştı.

"Ama o korsanlar," dedi endişeyle, "çok tehlikeli."

"Sen yanlış anladın," diye onu sakinleştirdim. "Korsan filan olmayacak. Sen de esir düşmeyeceksin. Sadece karşı kıyıya gidip, Tarık sana yardıma gelene kadar saklanacaksın. Yanında su, erzak ve geceleri sarınmak için battaniye götüreceksin."

"Ya yakalanırsam?"

"Deniz kazası geçirdiğini söyleyeceksin."

Tarif cesaretten yoksun değildi. İşine bağlılığı ve zor koşullarda yaşaması bunun deliliydi. Ama gözüpek biri değildi ve bu macera onu korkutuyordu. O zamana kadar yaşamındaki tekdüzeliği bozacak olağanüstü hiçbir şey olmamıştı ve bu çılgınca teklif karşısında tereddüt ediyordu. Ufacık da olsalar gözleri anlamlıydı ve içinde kopan fırtınayı dışa vuruyordu. Kendi iradesiyle İspanya kıyılarına çıkmak, bir kayanın arkasında saklanmak, Tarık'ın yardıma gelmesini beklemek... Tüm bunlar onun için bir şey ifade etmiyordu. Ama o tehlikeler pahasına, servet sahibi olmayı, zengin ve saygın bir kişi olmayı, onuruna kavuşmayı, Araplar tarafından uğradığı hakaretlerin üzerine sünger çekmeyi umut edebilirdi. Tarif'in aşağılanmaktan duyduğu acıyı ve intikam alma arzusunu tahmin edebiliyordum. Bu zaafından istifade edip yeni bir gerekçe ileri sürdüm.

"Üstelik meşhur olacaksın," diye söz verdim. "Fethet-

memize yardım edeceğin köye senin adını vereceğiz. Köyün adı Tarifa olacak. Buna ne diyorsun?"

Tarifa! Bu fikir ona teklif ettiğim rolü kabul etmesini sağladı.

Dağdan indiğimizde, memnun olmamız için pek çok sebep vardı. Planımız dilediğimiz gibi ilerliyordu. İulianos gemileri hazırlıyordu, Tarif de karşı kıyıya çıkmamızı sağlayacak mazereti yaratmaya hazırdı.

Tarık'ın sevinmek için başka bir gerekçesi daha vardı. Septe'den gelen posta güvercininin ona bir mesaj getirdiğini söyledi. Florinda o gece Tanca'ya onu görmeye gelecekti.

Bu ziyaret keyfimi kaçırdı.

Sır

O gece Florinda belki de Tarık'la sevişmeyecekti. Uzun süre tereddüt ettikten sonra buna karar vermişti, aslında arzudan ölüyordu. Bu kez Tanca'ya sevgilisinin yanında zevkli anlar geçirmek için gelmiyordu. Bir görevi vardı. Tarık'ı konuşturmalı ve İulianos'un öğrenmek istediğini onun ağzından almalıydı. Babasıyla arasında geçen konuşma onu ikna etmişti: Boğaz'ı geçme girişimi olsa olsa felaket getirebilirdi. Çeşitli varsayımlar arasında en kötüsü, Musa'nın Boğaz'a geri dönmesiydi, eyaletin yönetimini Tarık'a emanet ettiğinden beri oraya gelmiyordu. İulianos'un aklına gelenlere ek olarak Florinda'nın da bir gerekçesi vardı: İulianos'un gemileriyle Tarık'ın Hispania'ya saldırması onun hayallerinin de suya düşmesi anlamına gelecekti. Gotlar baba kızı Hispania'nın düşmanları kabul edeceklerdi. Onun da kraliçe olmak için hiçbir şansı kalmayacak, Berberileri kurtarmak için bir ordu kuramayacaktı. Neyse ki, diye Florinda huzur buluyordu, İulianos bu çılgınlığa karşı koymaya kararlıydı. Ama planı bozmak için önce onu bilmek gerekiyordu. Tarık'ın sırrını ağzından almak, neye hazırlandığını ona itiraf ettirmek ve en küçük ayrıntıları bile öğrenmek sana düşer, diye ısrar etmişti İulianos. Florinda birkaç yöntem düşünmüştü. Daha iyi konuşturmak için onunla sevişmekle işe başlayabilirim, demişti kendi kendine. Üzülerek de olsa sonra bu

fikrinden vazgeçmişti, onu istim üzerinde tutmak, arzusunu uyandırmak ve kendisinden mahrum kılmak daha etkili olacaktı. En azından her şeyi söyleyinceye kadar.

Her zamankinden daha büyük bir özenle hazırlandı. Çektiği sürme bakışlarına bir derinlik veriyor, başının etrafında topuz halinde topladığı örgü saçlarına sürdüğü kına, kızıl ışıltılar yayıyordu; tırnaklarını boyadı, her şeyin yolunda gitmesi ve arzu ettiği şeye kavuşma ihtimaline karşı ağdayla koltuk altındaki ve cinsel organındaki tüyleri aldı; tüm bedenini, tenine yumuşaklık ve cazibe katan kokulu yağlarla ovdu; çıplak bedeninin üzerine neredeyse şeffaf, açık renkli ve hafif bir kıyafet giydi. Geniş ve oyuk yaka, ipek kumaşın altından uçları belli olan memelerinin üst tarafını açıkta bırakıyor, taktığı kolye de yuvarlaklıklarını belirginleştiriyordu; gümüş takılar el ve ayak bileklerinde şıngırdamaktaydı; alnına da bir dizi mercan takmıştı.

Kaleden çıkınca Tanca yoluna koyulmadan önce, bir zamanlar Kâhine'nin sık sık uğradığı büyücü Rula'ya danışmak için Kader Sokağı'na gitti. Yaşlı kadına, bir erkeğin aklının içindekileri okumak için ne yapmak gerektiğini sordu.

"Sana baktığımda, senin pek de akıl almaya ihtiyacın olmadığını düşünüyorum," dedi Rula tatlılıkla, Florinda'ya hayran hayran bakarak. Yine de sırları çözmene yardım edecek bir reçetem var. Kedi gözünden daha etkili bir şey yoktur. Ama dikkat!" diye ikaz etti, uzun ve kirli bir tırnakla son bulan işaretparmağını sallayarak, "Kedinin gözü mehtapsız bir gecede alınacak, insanlar körler gibi karanlıklara gömülmüş ve kedi de gün ortasındaymış gibi etrafı görürken. Hepsi bu kadar da değil. İksiri kedi henüz canlıyken kullanmak gerekli, böylece gözü senin aradığını bulabilir. Gerçekten talihlisin. Geçtiğimiz son mehtapsız gecede bir kedinin gözünü çıkarmıştım."

Kıvrılmış kalın kıllarla dolu çenesiyle, küçük bir hasır kafeste tortop olmuş yatan bir kediyi işaret etti, kedi patilerini gözlerinin üzerine koymuştu.

"Önümüzdeki mehtapsız gecede, öteki gözünü alacağım."

Rula pis bir perdeyi araladı ve arkasındaki raftan aldığı küçük bir şişenin kapağını açıp Florinda'ya uzattı.

"Tek seferde yutacaksın."

O iğrenç sıvıyı içmeyi düşünmek bile Florinda'nın midesini bulandırdı.

Onu iyi tanıyan Rula, müşterisinin asla karşı koyamadığı gerekçeyi öne sürdü:

"Rahat uyusun, annen de düşmanlarının sırlarını öğrenmek için, ara sıra bundan içerdi. Al kızım."

Florinda yüzünü ekşitti, şişeyi parmaklarının ucuyla aldı, ağzına götürdü, başını arkaya eğdi, acı ve yapışkan sıvıyı yuttu. Buna gerçekten inanmıyor ama en ufak şansı bile göz ardı etmek istemiyordu; ayrıca babasının verdiği bir görevi annesinin yöntemleriyle yerine getirme fikrinden hoşlanıyordu.

Uzun süre yol aldıktan sonra Tanca kapısından çıkınca Anazar yavaşladı. Florinda dizginleri bıraktı. At, Tarık'ın kentin yükseklerindeki evine doğru kendi başına ilerledi, sık sık gittiği için yolu ezberlemişti. Karanlık basmış ve yollar çoktan boşalmıştı. Sadece birkaç köpek dolanıyordu etrafta. Açık pencerelerden yemek kokuları, gürültülü konuşmalar, kimi zaman da müzik, şarkı ya da çocuk ağlamaları geliyordu.

Tarık bakışlarını çepeçevre terasta dolaştırdı. Hava güzel olduğuna göre Florinda'yı orada ağırlamalı ve onunla yıldızların altında, hafif meltemle hışırdayan asma çardağının kuytusunda sevişmeliydi. Kocaman yastıklar, tütsüler, kâseler dolusu en sevdiği meyveler olan incir ve üzüm getirtmişti.

Birdenbire çocuk sesleri duyuldu. Aşktan ve sonsuz sadakatten söz eden eski bir Berberi tekerlemesi söylüyorlardı. Tarık, kızlarının sesini tanıdı. Eşleri ve kızları hep birlikte bahçenin öteki tarafındaki harem dairesinde-

lerdi. Uzun ve gür bitkiler, kadınların bölümünü gizliyordu ama çocukların sesi duyuluyordu. Tarık bu ani konserin sebebini tahmin ediyordu. İki karısı, kızları avaz avaz şarkı söylemeye teşvik etmiş olmalıydı. Yabancı, entrikacı, zina yapan kadına, sevgilisinin kalabalık bir ailesi olduğunu göstermenin bir yoluydu bu.

"Susun!" diye hışımla bağırdı Tarık, harem dairesine doğru.

Sesler hemen kesildi, birkaç boğuk gülüş duyuldu, sonra örtülü bir tenkit gibi sessizlik çöktü. Akşam kötü başlıyordu. Florinda'yı kollarına almak için sabırsızlanmakla birlikte, onun mutlaka kendisine soracağı sorulardan çekiniyordu. Ne soracağını kestiremiyordu, çünkü her şey İulianos'un kızına söylediklerine bağlıydı. Sevgilisinin gideceğini ona söylemiş miydi? Muhtemelen. Onun nereye gideceğini söylemiş miydi? Belki. Florinda'nın taşkınlığını iyi bildiği için Tarık onun nasıl bir ruh hali içinde olduğunu kısa sürede öğreneceğinden emindi.

Tasarılarımız hakkında ağzından hiçbir şey kaçırmamasını ona tekrar tekrar tembih etmiştim. Tarif'i ziyaretimizden sonra tenimize ve saçlarımıza işlemiş olan garum kokusunu üzerimizden atmak için uzun süre kaplıcada kalmıştık. Bir yandan sabunlanırken Tarık'a dilini tutmasını tavsiye etmiştim.

Terasta bir aşağı bir yukarı gidip gelirken Florinda'dan her şeyi gizlemeyi nasıl başaracağını düşünüyordu, çünkü onun yanında kendisini her zaman hesapsızca salmıştı. Anazar'ın nal sesleri Florinda'nın gelişini haber verdi. Tarık yolu iyice görmek için parmaklıktan aşağı eğildi. Oydu. Telaşla iki katı indi ve Florinda yere ayak basmak üzereyken evden çıktı. Çarpık bacaklı yaşlı kapıcı, Anazar'ı yularından tutup ahıra götürdü. Genç kadını karşılarken her zaman yaptığı gibi gözlerini yere eğdi, bu hareketin bir saygı ifadesi mi, yoksa bir küçümseme belirtisi mi olduğunu Florinda anlayamamıştı. En azından artık kapının önünde muhafız yoktu. Buraya geldiği ilk akşam evin önünde caka satan on kadar asker vardı. Hiçbir şey

yapmadan, kendilerine önemli havaları veriyorlardı. Florinda bakışlarından hoşlanmamıştı; en gençleri çapkın bakışlarla onu tepeden tırnağa soymuşlar, en yaşlıları ise sert bakışlarla süzmüşlerdi. "Bir dahaki sefere onları görmek istemiyorum. Bana bir fahişeymişim gibi bakıyorlar," demişti Tarık'a. Tarık o günden beri Florinda, Tanca'ya geleceği zaman onları evlerine gönderiyordu.

Florinda'nın yüz ifadesini görünce, tahmininin doğru olduğunu anladı: Bir şeyler biliyordu. Genç kız terasa çıkınca, yolun tozundan korunmak için giydiği pelerini ve başlığı çıkardı, beyaz ipek giysisi üzerine iyice oturan bedeni ortaya çıktı. Tam o anda ay doğdu. Dolunay zamanıydı ve gökyüzünde tek bir bulut yoktu. Boğaz aniden iki yanı karanlıklar içinde gümüş bir ırmağa dönüştü.

"Sana hoş geldin diyor," dedi Tarık, telaşını dışa vuran abartılı bir hareketle mehtabı işaret ederek. "Bu akşam seni karşılamaktan o da benim kadar mutlu."

Onu kollarına almak için yaklaşınca Florinda bir adım geri çekildi.

"Galiba gidiyormuşsun."

"Ben de tam sana bundan söz edecektim."

"Demek ki doğru. Sen gidiyorsun ve ben bunu babamdan öğreniyorum!"

"Sana söyleyecektim."

"Sevgilimin beni terk ettiğini neden babamdan öğreniyorum, önce onu söyle."

"Seni terk etmiyorum ki!"

"Terk ediyorsun! Ama bunu bana söylemeye cesaret edemedin ve senin yerine babama söylettirdin. Korkaksın Tarık."

"Açıklamama izin ver."

"Nereye gidiyorsun?"

"Baban söylemedi mi?"

"Sadece gidişini değil, gittiğin yeri de mi söylemesini bekliyordun?"

"Konstantinopolis'e gidiyorum."

"Konstantinopolis'e mi? Konstantinopolis'e ne yapma-

ya gideceksin, söyler misin? Araba yarışı mı seyredeceksin, Aya Sofya'yı mı göreceksin, altın burunlu İmparator'un karşısında diz mi çökeceksin? Böyle bir yolculuk için sağlam sebepler lazım."

"Konstantinopolis'i kuşatmaya gidiyorum. Halife El-Velid'in ve Emir Musa'nın emriyle."

"Demek Musa! Arapların bir emriyle, aşağılık bir köle gibi itaat ediyorsun."

Tarık sinirlendi. Florinda fazla ileri gitmişti.

"Yeter!" dedi. "Eğer ben Tanca valisi olmasaydım, burada Musa olacaktı. Her ay Septe'ye gelip haracı onun almasını mı tercih ederdin? Halife savaş kararı verdi, ben de bir savaşçıyım, hepsi bu. İstemeden gidiyorum ama bundan kaçamam. Bu bir şeref meselesi."

Florinda yönteminin yanlış olduğunu hissetti. Fazla kaba, fazla aşağılayıcı davranmıştı. Konuşmaları aynı minvalde devam ederse kavga gürültüyle ayrılacaklar, kendisi de Septe'ye eli boş dönecekti. Annesinin tavsiyesini duydu: *Onun gururunu kırmayı bırak, yüreğini parçala*.

Gidip büyük minderlerden birine oturdu. Tarık da, yüzünde buruk bir gülümsemeyle ona bir tas meyve suyu uzattı. Florinda iki-üç yudum içtikten sonra, gözlerini uzaklara dikip, düşüncelere daldı. Sakin bir sesle ve sonsuz bir hüzün ifadesiyle yenilgiyi kabul etti.

"Kendime hâkim olamayıp, seninle bu şekilde konuştuğum için üzgünüm. Belki de haklısın Tarık. Herkes kendi kaderine boyun eğmeli. Senin kaderin Konstantinopolis'e, benimki de Hispania'ya gitmek."

Florinda'nın sakinleşmiş sesi Tarık'ı rahatlattı. Fırtına geçmişti. Ama söyledikleri onu endişelendirdi.

"Hispania'ya mı? Sorma sırası bende, Hispania'da ne yapacaksın?"

"Prens Agila'yla evleneceğim."

Sanki öfke birinden ötekine geçmiş gibi, bu kez de Tarık parladı. Aylardır içinde fokurdayan kıskançlık tıpkı bir volkanın lavları gibi birdenbire taşmıştı. Agila hakkında ne duyduysa dışarı kustu: Kişiliksiz, kararsız, âciz biri, kimse

elinde herhangi bir silah görmemiş, babasının önünde titriyormuş!

"Senin gözüne girmek için ona iftira etmişler, seni yanıltmışlar," diyen Florinda, onu öyle bir tarif etti ki Agila, bunları duysa sevinçten uçardı.

Hayır, âciz biri değildi, ama hassas ve zarifti; babasının önünde titremiyordu, ama saygılı ve dürüsttü; silahlardan hoşlanmıyordu çünkü savaşa karşıydı ve halkının mutluluğunu istiyordu; kararsız değildi ama sağduyulu ve aklı başındaydı.

"Ve yanında olmama ihtiyacı var," diye sözünü bağladı. "Onunla evlenmem için bana yalvardı. Ne gerekçeyle reddeceğim, mademki sen gidiyorsun?"

Tarık zaman kazanmayı denedi. Bir ay içinde Hispania'ya gidecekti. O gün, Florinda Musa'ya kafa tutmayı bildiğini ve kendisini terk etmeyeceğini anlayacaktı.

"Senden sadece bir ay beklemeni istiyorum."

"Neye yarar ki?"

"Sadece bir ay, rica ediyorum."

"Bir ay sonra Konstantinopolis'e doğru yola çıkacaksın. Bu acı ve bu aşağılanmaya katlanmak istemiyorum. Yarın Hispania'ya gideceğim."

"Yarın mı? Yalvarıyorum, bana..."

"Hayır! Kararımı verdim Tarık."

Parmaklarını yoğururken Tarık ne söyleyeceğini bilemiyor, onu ikna edecek gerekçeler arıyordu. Böyle bir saçmalığı düşünmeye bile tahammülü yoktu; kendisinin Boğaz'ı geçmesine olsa olsa birkaç gün kala Florinda, Agila'nın yanına gidecekti.

"Ne zaman..." diye başladı, kelimeler ağzından çıkarken bile acı çekiyordu, "ne zaman... evlenmeyi düşünüyorsun?"

"Gider gitmez elbette."

"Ama bu saçmalık!"

"Neden? Agila beni bir yıldır bekliyor, her gün mesaj gönderip, onunla evlenmem için yalvarıyor. Senin yüzünden kabul etmiyordum. Artık, reddetmem için hiçbir ne-

den kalmadı. Beklemenin faydası yok."

Yarın gitsin, tamam, mademki karar verdi, ama hiç olmazsa evlenmesin, diye Tarık öfkeden kuduruyordu. Biraz zaman kazanmalıydı. Florinda Tarık'ın Hispania'ya çıkartma yaptığını öğrendikten sonra hatasını anlayacak, onu çok çabuk ve yanlış yargıladığı için üzülecek, karşılamaya gelip onun kollarına atılacaktı.

"Sana yalvarıyorum! Gitme kararına saygı duyuyorum, ama bu kadar çabuk evlenmemeni rica ediyorum. Bir ay sonra anlayacaksın."

"Ben şimdi anlamak istiyorum. Bana bir neden söyle."

Tarık gözlerini eğmiş, konuşmamak için dudaklarını ısırıyordu. Florinda almaya geldiği şeyi o anda elde etmek üzere olduğunu konuşmalarının başından beri ilk kez hissetti. Tarık söylemek üzereydi sanki. Florinda balık tutarken ipin gerilip titremeye başladığı andaki heyecanı duyuyordu. Tarık yemi yutmuştu. Birazdan oltaya takılacaktı.

"Neden bekleyecek mişim?" diye devam etti Florinda. "Senin Konstantinopolis'e gidişinden başka ne olacak ki bir ay içinde? Evliliğimi ertelemeyi kabul edebilirim, ama nedenini açıklaman koşuluyla."

Tarık tereddüt içindeydi.

Ayağa kalktı ve gidip koya bakan taraftaki teras parmaklığına dirseklerini dayadı. Aşağıda liman havuzu ay ışığının altında, cıva birikintisi gibi parlıyordu.

"Angelos'un canı cehenneme!" diye mırıldanan Tarık limana sırtını çevirdi ve aniden Florinda'ya doğru döndü. "Bir ay sonra, Hispania'ya çıkartma yapacağım. Sana bir sır olarak söylüyorum."

Rahat bir nefes aldı. Hafif bir tedirginlik duysa da kendini daha iyi hissediyordu. Neredeyse onu kaybetmek üzereyken, biraz önceki itirafı sayesinde, Florinda'ya yeniden sahip olacaktı. Gülümsedi ve gidip tekrar yanına oturdu, ama Florinda geri çekildi.

Florinda, babasının zekâsına hayran oldu. Demek ki İulianos yanılmamıştı ve Florinda da bunu doğrulayabilmekten gurur duyuyordu. Ama görevi henüz bitmemişti.

Tarık'ın tasarısının ayrıntılarını da öğrenmeliydi.

"Bir sır mı? Sanıyorum, yalan demek istiyorsun, bir yalan daha!"

"Sana yemin ediyorum!" diye itiraz etti Tarık, onun elini tuttuysa da Florinda hızla geri çekti.

"Tarık, artık sana inanmıyorum. Önce gidişini benden saklıyorsun, sonra Konstantinopolis'ten söz ediyorsun, şimdi de Hispania'dan... hangisine inanayım?"

"Sana doğruyu söyledim."

"Öyleyse biraz önce yalan söylüyordun."

"Evet."

"Mademki yalan söyleyebiliyorsun, neden bu da yalan olmasın ki? Babama, Musa'nın Hispania'ya gitmeni yasakladığını ve seni Konstantinopolis'e gönderdiğini söylemişsin. Buna inanıyorum. Bu durumda ne yapacaksın?"

Tarık en önemlisini söylediğine göre, ayrıntıyı neden saklayacaktı ki? Florinda'yı ikna etmek için, bütün planı anlattı, Tarif'in sahte kaçırılışının bahane olacağını, rehin alınan adamı kurtarmak için gemilerin rotayı Hispania'ya çevireceğini...

"Sana nasıl inanayım?" diyordu Florinda, onu ikna etmek için sürekli yeni bir ayrıntıyı açıklayan Tarık'ın her itirafından sonra.

Garum sayesinde Tarif'i nasıl bu maceraya sürüklediğini, bu tehlikeye atılmaya onu nasıl ikna ettiğini, karaya çıkacağı köye Tarifa adını vermeyi vaat ettiğini anlattı Tarık; harekâtın gerçekleşeceği koyu Florinda'ya gösterdi. Florinda dikkatle baktı. Gecenin karanlığında birkaç ışık gözüküyordu. Her bilgiyi zihnine kaydetmeye çalışıyordu. Umabileceği her şeyi öğrendiğine kanaat getirince, giysisini çıkardı ve seviştiler.

Gece yarısı oradan ayrılırken evlenmek için onu beklemeye söz verdi. Bir ay sonra Tarık'ın doğru söyleyip söylemediğini anlayacaktı. Ama bu arada, Hispania'ya gidecekti. Hemen yarın.

* * *

Şafağın serinliğinden korunmak için kahverengi yün bir pelerin giyen İulianos, Septe'nin üzerine doğan güneşi seyretmek için kalenin terasına çıktı. Gece gözünü bile kırpmamış, hatta yatağa bile girmemişti. Kitap okumuş, düşünmüş, odada dört dönerken içi içini yemişti. Florinda işi başarabilecek miydi? Taş sıranın üzerinde oturmuş, ağır ağır yol alan küçük bir kayığa dalgın dalgın bakıyordu. Kırmızı beyaz renkliydi, burun tarafındaki siyah bir göz denizin dibini inceliyor gibiydi. Kayığın arka kısmında yaşlı bir adam bağdaş kurup oturmuştu, belinden aşağı bir peştamal bağlamıştı, üstü çıplaktı, başına sardığı türbanın bir kısmı açılmış sarkıyordu. Kayığın ortasında oturan siyah, kıvırcık ve uzun saçlı bir çocuk var gücüyle kürek çekiyordu. Kollarını açmış, bedenini bir öne eğip bir iyice geriye atıyor, böylece küreklerin daha geniş bir açıyla hareket etmesini sağlıyordu.

Biraz ileride bir geminin güvertesinde, balıkçılar balıkla dolu bir ağ çekiyorlardı, ağ sudan çıkarken kocaman canlı bir hayvan gibi çırpınıyor, martılar geminin üzerinde iştahla uçuşuyorlardı. İlmeklerin arasından kaçan bir balık suya düştüğünde bir kuş hemen üzerine atılıp balığı suyun yüzeyinde yakalıyordu. Gemiciler ağı boşalttılar, yakaladıkları balıklar gümüş renkli bir şelale gibi akarak güverteye yayıldı. Küçük balıklar kımıl kımıldı; büyükler zıplıyorlardı. Adamlar kimilerini avuçluyor, kimilerini yüzgeçlerinden tutuyorlardı. Bu arada iki tayfa bağıra çağıra ellerindeki sopaları savuruyor, paylarını almak için tekneye dalış yapan kuşları uzaklaştırmaya uğraşıyordu.

Septe'nin arkasında alçak tepeler, daha ileride de yüksek dağlar birer birer karanlıktan çıkıyorlardı. Çevredeki köylere ulaşım sağlayan dik yokuşta katıra binmiş bir adam ilerliyor, hububat çuvalları yüklü iki eşek de onu izliyordu. Adam dimdik duruyor, ayakları neredeyse yere değiyordu, şarkı söylemekteydi.

İulianos en çok günün bu saatini seviyordu. O sabahki

gibi denizin düz ve sakin olduğu günler, sessizliğe kulak vermekten hoşlanırdı. Sessizliği daha da değerli kılan çeşitli sesler sayesinde bu sükûnetin iyice tadına varıyordu: katırcının şarkısı, çakıllı yollarda uzaklaşan eşeklerin tok ayak sesleri; kuşların tayfalara küfür eder gibi attıkları tiz çığlıklar, tayfaların onlara savurduğu hakaretler; ve sonra, huzur içinde uyuyan bir adamın sakin, düzenli nefesi gibi denizin kıyıda hafif hafif soluması. Minicik dalgalar köpüklerini bırakıp, geri çekiliyorlardı. Suyun kumlar üzerindeki hışırtısı her seferinde hafifçe farklı ezgiler oluşturuyordu. Kimi kez, fısıltıyı, kimi kez mırıldanmayı andırsa da, aynı cümlenin iki sessizlik ânı arasında sürekli tekrarlanışı gibiydi.

Ama tanyerinin bu sakinliği İulianos'un endişesini yatıştırmamıştı. Florinda'nın gecikmesi onu kaygılandırıyordu.

Birdenbire Septe'deki ağaçlardan, aynı anda binlerce tiz cıvıltı yükseldi. Kalın yapraklara tünemiş kuşlar, güneşi davet ediyormuşçasına cıvıldayarak yeni günü selamlıyorlardı. Güneş, denizin maviliğinin üzerine erimiş bir maden gibi göz kamaştırıcı bir ışık seli akıtarak ufukta belirdi. Tam o anda, sinagoğa yakın olan bazilikanın bitişiğindeki minareden ezan sesi duyuldu. Sokaklarda, açılmaya başlayan kepenklerin gürültüsü duyuluyordu.

Gün artık doğmuştu ve Florinda hâlâ görünürde yoktu. İulianos gözlerini kısarak yolu gözlüyordu. Tek görebildiği, bir çift öküzün çektiği bir arabaydı. Florinda Tanca'dan hiç bu kadar geç dönmemişti. İulianos bunu iyi biliyordu, sevgilisinden dönen kızıyla karşılaşmamak için, Florinda'nın odasına girdiğini duyduktan sonra, kendi odasından çıkardı. İulianos kendine kızıyordu. Kızını tehlikeye atmadan haber almanın bir yolunu bulmuş olması gerekirdi.

Vesveseleri iyice artmıştı ki bir toz bulutunun öküz arabasına yetiştiğini gördü. Anazar'ı koşusundan tanıdı ve Florinda'nın rüzgârdan uçuşan saçlarını gördü.

Florinda kalenin avlusunda attan indiğinde İulianos

görevini başardığını onun yüzünden anladı. Muzaffer gülümseyişi ve gururlu bakışları zaferini işaret ediyordu.

"Haklıymışsın," dedi. "Hispania'ya saldırmayı düşünüyor. Tüm hazırlıklarını öğrendim."

"Bundan emindim!"

"Hangisinden emindin? Haklı olduğundan mı, yoksa kızının başarısından mı?" dedi Florinda şakacı bir ifadeyle, gözlerindeki alaycı pırıltı Kâhine'yi hatırlatıyordu.

"Senden emindim, kızım," dedi İulianos, ona sarılıp alnından öperek kızını rahatlattı. "Bir gün annen bana senin baban olmaktan gurur duyacağımı söylemişti. Haklıymış."

"Karnım aç!" dedi Florinda, babasının yanından kaçarcasına ayrılırken.

Heyecanını belli etmek istemiyordu, ayrıca gerçekten de acıkmıştı. Kızının atın üzerinde yaklaştığını görür görmez İulianos büyük salondaki sehpanın üzerine fırından yeni çıkmış ekmekler, süt, bal, hurmalar, peynir, kurutulmuş balık, zeytinyağı ve zeytinler koydurtmuştu. Kahverengi deri minderin üzerine diz çöken Florinda büyük yudumlarla süt içti ve keçi peynirini iri parçalar halinde bala bulayarak yalayıp yuttu. İki lokma arasında öğrendiklerini anlatmaya başladı.

"Acele etme, önce karnını doyur," dedi İulianos.

"Hayır," dedi Florinda, ağzı doluyken. "Hazırlanmışlar. Kaybedecek zamanımız yok."

Tarık'ın itiraflarını ayrıntısıyla anlattı: garumun sözüm ona yasaklanması, Tarif'in umutsuzluğundan faydalanılması, kaçırma numarası, yalandan fidye isteme, garum üretilen köye "Tarifa" adı verileceği vaat edilerek bu oyuna razı edilen sahte rehineyi kurtaracak kişilerin karaya çıkması... Sadece sonundaki sevişme haricinde, Tarık'ı ziyaretine ilişkin hiçbir ayrıntıyı atlamadı.

Florinda açlığını ve susuzluğunu giderdikten sonra terasa çıktıklarında, Tarif'in, ardından da Tarık'la adamlarının sırayla çıkacakları koyu İulianos'a gösterdi.

"Gidip dinlenmelisin," diye tavsiyede bulundu İulia-

nos. "Gidişin için hazırlıklar tamamlanınca seni uyandırırım. O arada, bana anlattıkların hakkında düşüneceğim. Bu oyunu bozmak için bir yol bulmalıyım."

Florinda üst katta odasında uyurken İulianos, Moşe'yi çağırttı. Hafif ve süratli bir geminin silahlandırılmasını ve Toledo'ya kadar Florinda'ya eşlik edecek, savaş eğitimi almış beş süvarinin seçilmesini söyledi. Bu arada Florinda'yı büyütmüş olan dadısı Sum da götürülecek eşyayı hazırlıyordu: büyük bir çanta ve deri bir kayışla atın eyerine bağlanabilecek küçük bir sandık. Sonra İulianos, surların bitişiğindeki bir ek binada bulunan güvercinliğe gitti. Burası kare kesitli küçük bir kuleydi; yaşlı Abu, otuz yıldır baktığı güvercinleriyle birlikte orada yaşıyordu. Zaman içinde tuhaf bir biçimde onlara benzemeye başlamıştı: yuvarlak gözler, dar omuzlarına gömülmüş küçücük bir baş, sarkmış bir gerdan, arkaya atarak başına yapıştırdığı kırlaşmış saçlar, küçük sivri bir burun. Posta güvercinlerine çocuklarıymış gibi davranırdı. Güvercinlik onun eviydi ve bütün yaşantısı, içindeki canlılardı. Onları besliyor, su içiriyor, onlarla konuşuyor, her birine verdiği adlarla hitap ediyordu. Güvercinlere gözü gibi bakıyor, seviyor, okşuyor, onlar da bu şefkate gün boyu cıvıldayarak, tüylerini kırışmış yanağına sürterek karşılık veriyorlardı.

"Sanıyorum bu işi Merkür halleder. Çok dirençli, çok süratlidir. Ayrıca çok da âşıktır. Onu bıraktıkları anda sevgilisine kavuşmak için büyük bir hızla geri dönecektir."

Abu demir parmaklıklı kapıyı açtı, avucuna bir güvercin alıp İulianos'a uzattı. Keskin gözleri, muhteşem bir gerdanı, sağlam bacakları, gümüşi mavi parlak tüyleri vardı. Abu onu bir kafese koydu ve arpayla buğdaydan oluşan lezzetli bir karışımı ezilmiş yumurta kabukları ve biraz da tuz katarak bir torbaya boşalttı. Yalnız kalan dişisi kuğurduyor, Merkür de ona karşılık veriyordu.

"Geri gelecek," diye fısıldadı Abu. "Öyle değil mi? Yollarda oyalanma," diye tembih etti posta güvercinine. "Yolculuk uzun mu?" diye sordu İulianos'a.

"Hayır, sadece Boğaz'ı geçecek."

"Onun için gezinti sayılır!"

Öğleye doğru İulianos, Sum'a Florinda'yı uyandırmasını söyledi. Sonbahar renklerinde, üzerine sıkı sıkı oturan bir yolculuk kıyafeti giymiş, saçlarını ince kumaştan geniş bir başlığın altında toplamış olan kızı odasından inince, onu oturttu ve planladıklarını ayrıntısıyla anlattı. Florinda onu dikkatle dinlerken kaşları çatılmıştı. Kimi zaman bir soru sormak ya da bir tavsiyede bulunmak için babasının konuşmasını bölüyordu.

"Ne diyorsun?" diye sordu İulianos, söyleyeceklerini bitirdikten sonra. "Bütün yük senin sırtında ama Agila'nın desteğine ihtiyacın olacak. Ona güvenebilir miyiz?"

"Ne istersem onu yapar."

Bir saat sonra Florinda, beş süvari, kafesteki güvercin ve eşyasıyla birlikte gemideydi. Limandan çıkar çıkmaz tekne elverişli bir rüzgâr yakaladı ve bütün yelkenleri fora edip Hispania'ya doğru yola koyuldu. Dalgakıranın ucunda İulianos, Florinda'nın uzaklaşmasını seyrediyordu.

"Tanrı seni korusun," diye mırıldandı.

Sabahleyin endişeyle onun dönüşünü beklerken yaptığı gibi, kızını tehlikeye attığı attığı için kendini suçlamaya başlamıştı: Tarık, Berberiler, Araplar, Musa, Agila ve Rodrigo; birbirine düşman bunca güç hareket halindeydi. Florinda da tam ortalarında.

Beşinci bölüm

Aziz

Büyük bir zorlukla karşı karşıyaydım ve bunu önceden akıl etmediğim için kendime kızıyordum. Daha iyi bir hayat ve Tarifa sayesinde büyük bir şöhret vaadiyle Tarif'in gözünü boyamayı başarmıştım ama ne kadar gerekli olursa olsun bu işbirliği yeterli değildi. Planın uygulanması için, Tarif'i gemiyle öteki tarafa, garum köyü yakınlarına bırakıp Boğaz'dan geri dönecek ve Septe'ye çıkıp olayı haber verecek ikinci bir adama ihtiyaç vardı. Bunu düşünürken ikinci adamın çok önemli, hatta Tarif'inkinden bile önemli bir rol üstleneceğini görebiliyordum. Sonuçta Tarif'in tek yapacağı ya bir kayanın ya bir ağacın arkasına saklanıp Tarık'ın gelişini beklemekti. Buna karşın bu oyunundaki işbirlikçi hayalî saldırıyı ve sahte kaçırılma vakasını uydurmak; korsanları, kıyafetlerini tarif etmek, dinleyicileri galeyana getirmek ve zavallı Tarif'i kurtarmaları için onları ikna etmek zorundaydı. Şimdi mesele, hem iyi bir denizci hem de usta bir yalancı olması gereken o adamı bulmaktı.

Tarif'e bir haberci göndererek bir an önce Tanca'ya gelmesini istedim ve onu kadırganın güvertesinde karşılayıp sorunu anlattım. Çevresine ter ve garum karışımı ağır bir koku saçan Tarif düşünceli düşünceli başını kaşıyordu. Bu arada ben de cereyan yapsın, diye kamaranın ahşap penceresini ve kapısını açtım.

"Ablam ve Aziz'in dışında kimseyle görüşmüyorum," diye utanarak itiraf etti Tarif.

"Aziz kim?"

"Tayfam. Ayrıca iyi bir dost! Usta bir gemicidir. Yirmi yaşında olmasına rağmen Boğaz'ı tecrübeli bir kaptan kadar iyi bilir."

"Önemli bir özellik."

"Burnu da iyi koku alır! Dosdoğru orkinos sürülerinin üzerine gider, tıpkı avın izini süren bir köpek gibi."

"Çok iyi, ama o gün balık avlamaya zamanın olmayacak."

"Emin olun, çok da dürüst bir gençtir."

Ahlaksız, üçkâğıtçı ama iyi numara yapan birini tercih ederdim.

"Düşlerinde ne var?"

"Düş görüp görmediğini bilmiyorum."

"Yanlış anladın. Hevesi, umudu, hayatının amacı nedir, demek istedim."

"Ha! Kendi gemisini almak için para biriktiriyor. Yetenekli olduğu için, birkaç yıl içinde amacını gerçekleştirecektir."

Fazla seçim şansım yoktu. Tarık'ın fikrini aldım, genç adamı tanımıyordu ama bir itirazı yoktu. Böylece Aziz'i çağırttım. Güçlü kuvvetli bir gençti, güleç yüzü ve mert bakışları hoşuma gitti. Bir gemi satın almasına yetecek kadar para vaadiyle eline verdiğim bir miktar peşinat sayesinde genç adam hizmetime girmeyi kabul etti. Gizli kalması gerektiğini hatırlatarak ondan ne beklediğimi anlattım. Aziz hiçbir soru sormadı; herhangi bir endişe belirtisi göstermedi; hatta hayret bile etmedi. Bu soğukkanlılığı işime geliyordu ama biraz da kaygılanmama yol açtı: büyük bir korku geçirmiş, altüst olmuş bir adam rolü oynayıp, Tarif'i ölümden kurtarmaya insanları ikna edebilecek miydi?

"Her sabah buraya geleceksin," dedim. "Her şeyin kusursuz olması için Tarif'le çalışacağız."

Kamara bir tiyatro sahnesine dönüştü, oyuncu takdire

değer bir gelişme gösteriyordu. Aziz her gün biraz daha iyiye gidiyordu; yüzüne bir mimik ekliyor, bir tavrını değiştiriyor, yeni bir el kol hareketi, bir nida deniyor, gözlerini yuvalarında döndürüyordu. Zalim korsanların eline düşen efendisinin başına gelen felaketi anlatırken hıçkıra hıçkıra ağlamayı bile başarıyordu. Gözyaşları öylesine ikna ediciydi ki Tarif ürperiyordu. Korkunç olayları bu kadar hakikate benzer anlatması, Tarif'te, gerçekleşeceklerine dair bir korku uyandırmaktaydı.

Bu arada Tarık da ordusunu toparlıyor, savaşa hazırlıyordu. İslamiyet'e dönmüş yüz kadar deneyimli Berberi asker komuta kademesini oluşturuyordu. Tarık'ın emri altında, Araplarla birlikte Kâhine'nin yönetimindeki başka Berberilerle savaşmışlardı. Zaferden ve fethin gerçekleşmesinden sonra Tanca surlarının karşısına inşa edilen bir karargâhta kalıyorlardı. Çarpışmaların baş döndürücü heyecanından sonra beş yıldan beri hareketsiz bir yaşam sürüyorlardı. Çevrede denetim yapıyorlar, nöbet tutuyorlar ya da soyguncuları yakalamak ya da bir kavgayı bastırmak için sokaklarda devriye geziyorlardı. Macerayı sevdikleri için yeni bir fetih savaşına hazırlanmalarını söylemeye gelen Tarık'ı alkışlarla karşıladılar. Tarık onlara hedefi söylemedi ama zafer sözü verdi.

Meslekten savaşçı olan bu adamların yanı sıra, Tanca'dan ya da çevredeki köylerden aşiret reisleriyle birlikte orduya katılmış acemi askerler de vardı. Bunlar gençti, deneyimsizdi ama ateşli ve sabırsızlardı, ellerine silah alıp düşmanı mağlup etme ve birer kahraman olarak eve dönme hevesi içindeydiler.

Tarık günleri sayıyordu. Florinda ona bir aylık süre tanımıştı ve sürenin bitimine sadece bir hafta kalmıştı. Tarif'le Aziz'in hazır olduklarını ona bildirdiğim anda Septe'ye doğru hareket emrini verdi ve birlik yürüyüşe geçti. Askerler surların altından geçip kaderlerine doğru ilerlerken, Tanca evlerinin kat kat dizili teraslarına yığılan kadınlar ve çocuklar onları seyrederek çığlıklar atıyor, şarkılar

söylüyor ve renkli başörtüleri sallıyorlardı, çok geçmeden askerler bir toz bulutunun gerisinde gözden kayboldular.

* * *

Ertesi gün kentin üzerine yürüyen Berberi ordusunu görünce Septe sakinleri dehşete kapıldı. Sokaklar boşaldı. İulianos muhafızları uyardı ve surların kapısını kapattırdı. Silahlı adamlar nöbet tutmaya başladı. Mazgallara okçular yerleştirildi ve zırhını kuşanıp miğferini takmış olan İulianos belinde kılıcıyla göründü. Yanında duran Moşe Septe surlarından bir ok atımı uzaklıkta kamp kurmaya başlayan Berberi askerlerin sayısını tahmin etmeye çalışıyordu.

"Sayıları şimdiden iki bini aşıyor gibi," diye tahminde bulundu.

"Gelmeye de devam ediyorlar."

Dört bir yandan akın akın süvariler geliyordu. Kuşatma hazırlığındaymış gibi, Septe'nin karşısına, tepelerin yamaçlarına yerleşiyorlardı.

* * *

Kamp yerinin ortasındaki en yüksek çadırda Tarık onun yüzüne kapıları kapatan İulianos'la karşılaşmaya hazırlanıyordu. Zırhlı gömleğini giydi, demir omuzluklarını taktı ve atalarından kalma kılıcı kuşandı. Bunu Florinda'nın babasına karşı kullanmak istemiyordu. Ama İulianos onu engellemeye kalkışırsa kılıcı kullanmakta tereddüt etmeyecekti. Tarık bir an önce denize açılmak istiyordu. Gemiler hazırdı. Bunu bir gün önce, İulianos'un gemilerini tamir etmekte olan iki marangozdan öğrenmiştik. İki adam ciddi biçimde yaralanmıştı. Biri düşmüş, ötekinin de çekiçle parmakları ezilmişti. Tedavi görmek için Tanca'ya dönmüşlerdi. Marangozlara sormuş, kesin

bir cevap almıştım: İş bitmiş, gemiler öngörüldüğü gibi tamir edilmişti ve denize açılmaya hazırdı. Oysa İulianos bunu Tarık'a bildirmemişti. Bize gereksiz yere zaman kaybettiriyordu. Bu da İulianos'un gemilerin gerçek hedefini bildiğini gösteriyordu. Yoksa Kartaca'ya doğru yola çıkmalarını geciktirmekle, Musa'nın oklarına hedef olmayı neden göze alacaktı ki? Buna karşılık Hispania'ya gitmelerinden endişe etmesi için pek çok neden vardı. Savaş yüzünden Septe'nin bağımsızlığına zarar gelebilirdi, Florinda'nın evliliği de suya düşerdi.

Tarık'ın miğferini takışını ve zırhını giyişini seyrederken, Konstantinopolis'in ikinci kez fethedildiği akşam surlarının önünde duran İustinianos gözümün önüne geldi.

"Mükemmel," dedim. "Onun karşısına çıkmalısın. "Zırhlarını kuşanmış, surların üstünde caka satıyor, yanında sancaktarları da var. Seni savaş kıyafetiyle görünce, ondan etkilenmeyeceğini anlayacaktır."

Tarık çadırından çıktı, atına bindi ve surlara doğru ilerledi. On kadar süvari ona eşlik ediyordu. Onların arasında ben de vardım, üzerime yün bir pelerin geçirmiştim, başımı sardığım uzun atkı yüzümü saklıyordu. Bu örtülü halimle İulianos beni tanıyamazdı.

Hendeğin yanına gelince Tarık durdu. İulianos'a doğru baktı, sesini iyice duyurabilmek için ellerini ağzına götürdü ve bağırdı:

"Ben geldiğimde kentin kapılarını yüzüme kapatıyorsun! Bana düşman gibi davranıyorsun!"

"Sen her zaman benim konuğumsun Tarık. Ordunun başında gelişin dışında."

"Halife'nin ve Emir'in buyruğuyla burada olduğumuzu biliyorsun. Bu ordu, Allah'ın izniyle Konstantinopolis'i fethedecek."

Tarık'ın ustaca yalan söylemesini, bu konuda uzman biri olarak çok takdir etmiştim.

"Tanrı izin verse bile," diye karşılık verdi İulianos, "gemiler için adamlarının sayısı çok fazla. Üç gemi onların yarısını bile almaz."

Boğaz'ın karşı tarafında sağlam bir mevki tutabilmek ve takviye güçlerini beklerken ilk karşılaşmalarda üstünlük sağlamak için Tarık'la ben en azından beş bin savaşçı gerektiğini hesaplamıştık. Oysa her gemi ancak beş yüz asker alıyordu. Birkaç sefer yapmayı kararlaştırmıştık. Bu noktada iki kıta birbirine öylesine yakındı ki, rüzgâr elverişli olur, şansımız da yaver giderse, orduyu Afrika'dan Avrupa'ya iki günde geçirebilirdik. Tarık itiraza kulak asmadı.

"Göreceğiz. Kapıları aç."

"Hayır, gemiler denize açılmak için henüz hazır değil. Daha birkaç günlük iş var," dedi İulianos.

"İşlerin tamamlandığını biliyorum," diye üsteledi Tarık. "İşçiler bana söylediler."

"Yalan söylemişler."

"Yarın yola çıkacağım. Kapıların açık olmasını sağla."

"Kapıları ancak gerekli gördüğüm zaman açarım."

Tarık dörtnala kampa geri döndü.

* * *

İulianos surlardan aşağı indi ve Moşe'yle birlikte büyük toplantı salonuna kapandı.

"Mancınıkları hazırlat, gülleleri yığdır. Surların üzerindeki nöbetçilerin sayısını da iki misline çıkarmak lazım. Sağlam erkeklerin askere çağırıldığını ve kadınların yaralılar için sargı bezi ve merhem hazırlamaları gerektiğini bildirmek için tellallar yolla."

Toplantı masasında oturan Moşe, salonda hızlı hızlı volta atan İulianos'un talimatları, dikkatle not alıyordu.

"Ayrıca mezar kazılması gerekir," diye ekledi Moşe, "fazla sayıda mezar."

"Kayıp vermeden kenti kurtaramayız. Son kuşatma çok cana mal oldu. Ama o yürekli kahramanların özverisi sayesinde bugün özgürüz."

"Bu özgürlüğü korumalıyız. Oysa yeni bir kuşatmaya maruz kalırsak her şeyi kaybedeceğimizden korkarım."

Moşe'nin söylediklerı karşısında afallayan İulianos durdu.

"Cesur olduğunu zannediyordum, Moşe. Seni tanıyamıyorum."

"Cesaretim var ve talihsizlik eseri çarpışmak gerekirse, bunu size ispat edebilirim. Septe'yi savunmak için canımı vermeye hazırım. Ama cesaret, makul düşünmeyi engellemez. Bu sefer kuşatmaya karşı koymak daha zor olacak."

"Tam aksine! Bu sefer Araplar yok. Sadece Berberiler var."

"Çok sürmez Araplar da gelir. Tarık gemilere ulaşmasını engellediğinizi Musa'ya bildirince, Emir büyük bir orduyla Tarık'ı desteklemeye gelecek ve şehir düşecektir."

"Geçen sefer başaramadılar."

"Evet, ama o zaman pek çok cephede savaşıyorlardı: Tanca'yı ele geçirmek için, dağlardaki isyanları bastırmak için, bir de yerel halklar arasında barış sağlamak için. Bugün, tüm eyalet onlara boyun eğdi, güçlerini bütünüyle bize karşı kullanabilirler."

İulianos, Moşe'nin haklı olduğunu biliyordu. Konstantinopolis yolunda Septe engel oluşturacak, İulianos Müslümanların düşmanı, Halife'ye takviye güçlerinin ulaşmasına mâni olan, cihat askerlerine gemilerini vermeyen kişi olacaktı.

Moşe uyarısının İulianos'u etkilediğini fark etti ve onu ikna etmeye çalıştı.

"Neden sakin sakin gemilerine binip Konstantinopolis'e gitmelerine karşı çıkıyorsunuz?"

"Çünkü, ne yazık ki, Tarık ne Kartaca'ya, ne Suriye'ye ne de Konstantinopolis'e gidiyor. Hispania'ya saldırmaya hazırlanıyor."

"Ama..." diyebildi Moşe şaşkınlık içinde, "bunu nereden çıkarıyorsunuz?"

"Bir yerden çıkarmıyorum dostum, bunu biliyorum," diye içini çekti İulianos.

Tarık'ın tasarısıyla ilgili tüm bildiklerini Moşe'ye an-

lattı. Danışman başını ellerinin arasına aldı. Aklına çok kötü şeyler geliyordu.

"Tarık bizim gemilerimizle geçeceğine göre, Gotlar bizi sorumlu tutacaklar. Önce Berberileri denize dökecekler, sonra da işbirliği yaptığımız için bize saldıracaklar."

"Aynı fikirdeyim," diye doğruladı İulianos. "Peki ya büyük bir şans eseri Tarık başarırsa? Gotların içinde bulunduğu kargaşayı düşününce, hiç de ihtimal dışı değil. Sence, o zaman ne olur?"

"O zaman da Musa, emirlerini çiğnemesi için Tarık'a yardım etmekle suçlar bizi ve bunu çok pahalıya ödetir. Karşı kıtaya geçmek için buraya gelir ve Septe'yi karargâha dönüştürür. Bizi ezip geçer."

İulianos başını sallıyordu ki, Moşe birden bağırdı:

"Ya kızınız? Toledo'da çok büyük bir tehlike altında. Gotlar ondan intikam alırlar. Neden gitmesine izin verdiniz?"

"Gitmesini ben istedim. Bu felaketi engellemeye çalışması için ona bir görev verdim. Planın uygulanmaya başladığını belirten bir haber gelmesini bekliyorum. Bu haberi almadan Tarık'ın denize açılmasına izin vermeyeceğim."

* * *

Berberilerin kampında, öğleden sonra ateşler yakılıyor, çorba kazanları kaynıyordu; adamlar kılıçlarını biliyorlar, atlarını hazırlıyorlar, deri kayışlarını yağlıyorlar, kimileri de davullar eşliğinde şarkı söyleyip dans ediyorlardı. Tarık bir gruptan ötekine gidip savaşçıların heyecanını körüklüyordu. Onu öylesine yakın, öylesine samimi görünce, kimileri bundan cesaret alıp herkesin dilindeki soruyu ona soruyorlardı: Nereye gidiliyor?

"Bunu yarın denize açılınca öğreneceksiniz. Ama şimdiden size söz veriyorum, halkımız sizin sayenizde yücelecek. İslam'ın fetihlerini genişleteceğiz. Ve bu kez, zafer bizim olacak, Arapların emri altında olmayacağız. Halkı-

mızın kahraman olduğunu, Peygamber'in sözünü taşımaya Araplar kadar layık olduğumuzu göstereceğiz."

Bu arada ben de Tarık ve Aziz'e hitaben Tanca'ya bir mesaj gönderdim. Harekât başlıyordu: Hemen yola çıkmaları gerekiyordu. Aziz, Tarif'i öteki kıyıda bırakıp yarın öğle vaktinde Septe'de olmalı ve haberi vermeliydi.

Güneş batarken adamlar Mekke'ye doğru dönüp saf tuttular. Hep birlikte coşkuyla namaz kıldılar.

* * *

Septe'de de çarpışmaya hazırlanıyorlardı. Tellallar sokak sokak dolaşıp Prens İulianos'un buyruklarını ilan ediyorlardı. Askerlik yapabilecek yaştaki her sağlam erkek silahlarını alıp gün doğarken kaleye gelmeliydi. Kadınların da yaralıları tedaviye hazır beklemeleri gerekiyordu. İşçiler şehir kapılarını güçlendirmek için büyük kütükler çakıyorlardı. Gözetleme kulelerindeki nöbetçiler günün son ışıkları altında Berberilerin namaz kılmalarını seyrediyorlardı.

Güvercinliğin damında dikilen Abu, günlerdir beklediği şeyi o anda gördü. Günbatımının kızıl ve mor lekeleri arasında, gümüş renkli bir şekil, ona doğru uçan bir melek gibi kanat çırpmaktaydı. Merkür ipeksi bir hışırtı içinde gelip yuvasındaki tüneğe kondu, derhal eşinin kuğurdamalarıyla karşılandı.

İulianos koştu, mesajı okudu, rahat bir nefes aldı ve kentin kapılarına çakılan kütükleri söktürdü.

"Yarın size emir verdiğim anda kapıları açmaya hazır olun!"

* * *

Gün doğarken saldırmaya hazırlanıyorduk. Ama tam atlara binmek üzereydik ki, bir anda Septe kapılarının ar-

dına kadar açıldığını gördük. Hiçbir kayıp vermeden, hatta çarpışmaya bile girişmeden kazanılan o ilk zafer alkışlar ve sevinç naralarıyla karşılandı. İnsanlar bunu, onlara cihat yollarını açan Allah'ın bir müdahalesi olarak yorumluyorlardı.

Tarık'ın etrafındaki birkaç dalkavuk, onun duyacağı kadar yüksek sesle, İulianos'a karşı kararlılığının Septe prensinin diz çökmesini sağladığını söylüyorlardı. Bana gelince, ne ilahî bir müdahaleye ne de İulianos'un zayıflık gösterdiğine inanıyordum. Dün geceden beri ne değişmişti? Hiçbir fikrim yoktu ama İulianos'a güvenmiyordum; ilk görüşte anlaşılamayacak kadar sinsiydi.

Ordu ilerleme düzenine geçti ve törene gider gibi yola koyuldu. Tarık en başta at sürüyordu, etrafında sancaktarları vardı, sonra aşiret reisleri, süvariler, kargılı süvariler, onların arkasından da bıçak ve hançer taşıyan silahlı adamları geliyordu. Açık kapılardan kente girdik, limana yürüdük, denize açılmaya hazır üç gemi orada demirli duruyordu. Gemileri çabucak gözden geçirdikten sonra Tarık yükleme emrini verdi.

Yükleme saatlerce sürdü, ellerinde kalkanları, kemerlerinden sarkan hançerleriyle zırhlı adamlar, koşum takımlarıyla atlar, kocaman çuvallar, sandıklar, katlanmış çadırlar taşıyan yük hayvanları tarifsiz bir hayhuy içinde güverteye çıktılar. Subaylar bu kargaşayı düzene sokmak için boş yere uğraşıyorlar, gürültü patırtının arasında avazları çıktığı kadar bağırıyor, birbirleriyle çelişen talimatlar yağdırıyorlardı. Birçok kişi gemilere binerken dengesini kaybedip suya düştü. Geminin gövdesi ile rıhtım arasında sıkışıp kaldılar, umutsuzca çırpınarak boğuldular. Ürken atların gözleri yuvalarından uğruyor, hayvanlar yularlarını çekiştiriyor, şaha kalkıyor, kişniyor ve kırbaçlar altında sağa sola saldırıyorlardı.

* * *

İulianos ve Moşe kalenin terasından Berberi ordusunun oluşturduğu, demir pullar içindeki uzun yılanı seyrediyorlardı. Metal dikenler gibi kargılarla donanmış olan sürüngen yamaçlardan Septe'nin surlarına kadar uzuyor ve kendisine dar gelen kent kapısından geçiyordu. Limandaki iskelelere ve gemi güvertelerine hâkim olan şu kaynaşma ise yılanın başını oluşturuyordu.

"Sana göre, gemilere kaç adam binecek?" diye İulianos sordu.

"Dörtte biri bile değil," diye tahmini söyledi Moşe. "Birkaç sefer gidip gelmeleri gerekecek. Üstelik atlar ve silahlarla birlikte ciddi miktarda malzeme de yükleniyor."

"Tarık'ın iddia ettiği gibi Halife'nin ordusuna destek için gidiyor olsalardı bunlara gerek olmayacaktı. Doğuya vardıklarında onlara her şey tedarik edilirdi. Bu da, Hispania seferinin önceden planlandığını ve Tarık'ın bunu, kuşkusuz yakında öğreneceğimiz Tarif'in sözde kaçırılmasından çok önce kararlaştırdığını bir kez daha kanıtlıyor. Tarık ikili oynuyor ve biz de Emir'e yazacağımız mektupta bunu belirtmeliyiz."

İulianos, Musa'ya bir mesaj göndermeye hazırlanıyordu. Abu'dan, Kartaca'ya uçacak bir güvercin seçmesini istemişti. Eğer gelişmeler öngördüğü gibi gitmez de İulianos kanalı geçmelerini engelleyemezse Emir'e bir mesaj gönderecek, bu saçma saldırının tek sorumlusunun Tarık olduğunu bildirecekti.

İulianos, hazırladığı oyun sayesinde, buna gerek kalmayacağını umuyordu. Bir gün önce aldığı mesaj, planın öngörüldüğü gibi yürüdüğü bildiriyordu. Florinda, Toledo'ya varmış, olup biteni Agila'ya anlatmıştı; adamlarını toplaması ve çıkartma yapılacak yere gitmesi için onu ikna etmişti; ne yapması gerektiğini ayrıntısıyla Agila'ya açıklamıştı. Bir gün önce gelen mesaj Agila'nın harekete geçtiğini ve Tarık'ın planını bozmaya hazır olduğunu bildiriyordu İulianos'a.

"Tarık nerede? Onu göremiyorum."

İulianos, gemilerin çevresinde dalgalanan kalabalığı bakışlarıyla tarıyordu.

"Galiba, şurada," dedi Moşe; rıhtımın patırtısından uzakta, limanın öteki ucundaki mendireğin üzerinde denize doğru dönmüş hareketsiz duran iki atlıyı parmağıyla işaret etti. Tarık'ın yanındaki atlının kim olduğunu anlamak için Moşe gözlerini kısarak baktı.

"Tanımadığım bir adamla beraber, bir Berberi'yle."

"Berberi değil o, Angelos, Berberi gibi giyinmiş," diye düzeltti İulianos.

* * *

Tarık'la ben Boğaz'ı inceliyorduk. Bulutsuz bir gökyüzü altında, rüzgâr ve deniz sefere elverişliydi. Öğlen olmuştu ve yaklaşık bir saatten beri beyaz yelkeni görmeyi bekliyorduk.

"Aziz ve Tarif başaramazlarsa ne yapacaksın?" diye sordum.

Tarık aniden bana döndü, kaşları çatılmıştı.

"Neden başaramasınlar? Allah bizimle birlikte."

"Hiç belli olmaz. Belki de ikisi gerçekten yakalanmıştır."

"Daha da iyi olur! Bir yerine iki adamı kurtarmaya gideriz. Ne olursa olsun, hiçbir şey beni durduramaz. O ülkeyi fethetmek istiyorum. Musa'nın, Halife'nin ve Konstantinopolis'in Cehennem'e kadar yolları var!"

"İşte orada!" diye bağırdım, Septe'ye doğru pupa yelken yol alan tekneyi daha iyi görebilmek için elimi alnıma siper ettim.

On beş dakika sonra balıkçı teknesi limana giriyordu. Elimi sallayarak ona işaret ettiğimde, Aziz hiç tereddüt etmeden mendireğe doğru dümen kırdı.

Zavallı Aziz acınacak bir haldeydi: Yüzü şişmiş, alnından kanlar akıyordu, iki dişi kırılmış, burnu ezilmişti, kafasında bir yumru vardı, üstü başı lime lime olmuştu. Hıçkırarak Tarık'ın ayaklarına sarıldı, efendisi Tarif'in

yardımına koşması için yalvardı. Onlara saldıran korsanlar şeytanlardan daha korkunç, vahşi hayvanlardan daha acımasızdı. Onu çok kötü dövmüşlerdi, aynı şekilde sille tokat giriştikleri Tarif'i ellerinde rehine olarak tutuyor, onun için fidye istiyorlardı. Aziz öylesine inandırıcıydı, aldığı darbelerden öylesine hırpalanmıştı ki, Tarık ne yapacağını şaşırdı. Onu sakinleştirdim. Öyküsünün inandırıcılığını sağlamak için Aziz bir şişe kırığıyla alnını yarması ve başını teknenin direğine vurması talimatını almıştı. Cesur delikanlı emirlerimi kahramanca uygulamıştı; tanınmayacak haldeydi.

Toplanan ordunun karşısında Aziz herkesin yüreğini sızlattı. Öğrencimle gurur duymuştum. Gemilerden birinin burnuna çıkmış, bir bastona yaslanmıştı, kolu bağlıydı ama sesi gürdü, korsanların saldırısını ve yaptıkları işkenceleri anlattı. Yürekleri paralayan haykırışlarla Tarık ve ordusundan hiç zaman kaybetmeden Tarif'i kurtarmaya gitmelerini istedi.

Askerler, "İntikam!" diye bağırıyorlardı, kılıçlarını kaldırmışlar, korsanları lanetliyorlardı. O zaman Tarık söz aldı. Askerlerin isteğini yerine getirmeken başka çaresi yoktu: Boğaz'ı geçecekler, Hispania sahiline çıkacaklar, Tarif'i kurtaracaklar, korsanları, Gotları ve öteki kıyıda yaşayan tüm alçakları gerektiği gibi cezalandıracaklardı.

"Mademki savaş istediler, savaşacağız ve kazanacağız!" diye alkışlar arasında sözlerini bitirdi Tarık. "Mademki Allah böyle istedi, İslam'ın bayrağını Hispania'da dalgalandıracağız!

O andan itibaren Tarık yükleme işine dört elle sarıldı. Güçlü ve buyurgan bir sesle, o muazzam kargaşayı biraz düzene sokmayı başardı.

* * *

"Daha bir-iki saatleri var," dedi Moşe, kalenin birinci katındaki pencereden hazırlıkları seyrederken.

"Peki görünürde hâlâ bir tekne yok mu?" diye sordu, çalışma masasında oturan İulianos; elinde kalemi, Emir Musa'ya gönderilmek üzere ince bir kâğıda yazmakta olduğu mektuba son satırları ilave ediyordu.

"Hayır, ama güneş denizde öyle bir yansıma yapıyor ki gözüm kamaşıyor. Hiçbir şey göremiyorum."

"Normal koşullarda, en geç bir saat içinde burada olması gerekiyordu. Her şey planlandığı gibi gittiyse tabii."

Bir gün önce aldığı mesaja göre İulianos, Tarif'in karaya çıkıp saklanacağı koyun çevresini Agila'nın kuşattığını biliyordu. Ya sonra? Agila kan dökmeye gerek kalmadan Tarif'i bir an önce geri göndermeyi başarmış mıydı? Tarif tam zamanında gelecek miydi? Berberilerin demir alıp denize açılmalarından önce? Yoksa çok geç olacaktı ve hiçbir şey savaşı ve Septe'nin mahvolmasını engelleyemezdi.

"Uzakta bir şey görür gibi oldum, ama ışık gözlerimi alıyor," diye tereddütle konuştu Moşe. "Belki de odur."

İulianos yazı masasından kalktı ve pencereye gitti.

"Kesinlikle o," diye belirtti, "eminim. Yarım saatte burada olur. Gidip Tarık'la konuşalım."

Limanı kentin diğer kesiminden ayıran ve kaleye bağlı küçük bir sur duvarının ucunda, mazgallarla çevrili kare şeklinde bir terastan rıhtımlar rahatça görülüyordu. İulianos bu açıklığa çıktı, eliyle kılıcının sapını tutuyordu, arkasında Moşe ve bir bölük zırhlı okçu vardı. Tarık aşağıda, adamlarının arasında emirler verirken İulianos'un kendisine seslendiğini duydu.

"Tarık, sana selam olsun! Biraz önce orduna nutuk çekerken söylediklerine inanamıyorum. Hispania'ya saldırmak mı istiyorsun? Oysa Musa'nın emirleri kesin. Kendi açımdan, ben anlaşmaya sadık kaldım. Haraç karşılığında gemileri sana verdim. Ama Konstantinopolis'e gitmek için. Hispania'ye çıkartma yapmak için değil."

Tarık sur duvarının eteğinde duruyordu, ellerini beline koymuş, başını İulianos'a doğru kaldırmıştı.

"Karşıdakilerin şu zavallı balıkçıya yaptıklarını görme-

din mi? Onun haline bir bak."

Aziz biraz ileride uzanmış yatıyordu, alnı sarılmıştı.

"Üzücü bir durum, ama Gotlarla savaşa girmek için yeterli bir sebep değil."

"Ya Tarif? Tancalı bir Müslüman korsanların elinde tutsak ona yardım etmeyecek miyiz? Ölüm tehdidi altındaki o kardeşimizi kurtarıp saldırganları cezalandırmama hiç kimse engel olamaz; ne Halife, ne Emir, ne de başka biri! Bu bir şeref meselesi."

"Kes artık palavrayı, Tarık. Kimse kaçırılmadı. Kendine bir bahane yaratmak için Tarif'i karşı kıyıya sen gönderdin. Hayalî korsanlar sayesinde, Musa'dan bağımsız hareket etmeye, emirlerini çiğnemeye, Konstantinopolis cihadından kendini muaf tutmaya ve Hispania'yı kendi hesabına ele geçirmeye kalkışıyorsun."

"Evet, Hispania'yı İslam adına fethedeceğim. Ve Florinda'nın sevmediği bir adamla evlenmesine engel olacağım!"

Tarık, İulianos'un karşısında ilk kez Florinda'dan ve onunla arasındaki aşk ilişkisinden söz ediyordu. Artık iki adamın arasında köprüler atılmıştı. Açıkça birbirlerine kafa tutuyorlardı. Çevrelerine sessizlik çökmüştü.

"Gotların seni denize dökeceği ve sonra da gemilerimi verdiğim için beni cezalandırmak amacıyla şehrime saldıracakları hiç aklına gelmedi mi?"

"Kaygılanma. Allah benimle. Galip geleceğim."

"Ya Florinda? Onun çoktan evlenmiş olabileceği hiç aklına gelmedi mi?"

"Onun henüz evlenmediğini biliyorum."

"Senin planını ve Tarif'e yapılacak sahte saldırıyı bana o haber verdi ama. Musa kendisini kandırmanı asla affetmeyecektir. Maceranda ısrarcı olursan, bunu kısa zamanda öğrenecek. Hispania'ya saldırmaya kalktığın anda bir güvercin Kartaca'ya bir mesaj uçuracak."

Tarık bir kahkaha attı ve savaşçılarının doldurduğu gemileri eliyle işaret etti.

"Bir bak! İman sahibi binlerce adam senin suçlamala-

rının yalan olduğuna tanıklık edecekler. Aziz'i gördüler ve anlattıklarını dinlediler. Vücudundaki yaralar, doğru söylediğini gösteriyor. Adamlarımın intikam çığlıklarını duymadın mı?"

"Doğru," diye kabul etti İulianos. "Sahte tanığın çok inandırıcı. Senin planını bilmeseydim, tereddütsüz ona inanırdım. Adamlarının öfkesini anlıyorum. Ama Tarif'in akıbeti hakkında müsterih olacaklar. Onu kurtarmak için Hispania'ya gitmeye gerek kalmayacak. Buraya geldi," dedi İulianos ve o anda Septe limanına girmekte olan kırmızı yelkenli büyük tekneyi eliyle işaret etti.

Limanın ortasında tekne dümen kırdı, yelkenini indirdi ve usulca gelip bir iskeleye yanaştı. Tayfalar alelacele bir merdiven getirdiler. Bir yolcu karaya çıktı: Asilzade gibi giyinmiş topal bir adam. Tarif'ti bu.

Tekne çoktan yelkenlerini açmış, iskeleden uzaklaşıyor, yeniden denize açılmak için limanın çıkışına doğru ilerliyordu.

Bu şaşırtıcı manzara karşısında Tarık'ın dili tutuldu, olduğu yerde kalakaldı. Ben ise onun yanı başında sendeledim, özenle hazırladığım planın yerle bir olması yüzünden balyoz yemiş gibiydim.

"Görüyorsun Tarık," dedi nöbet yerinden bakmakta olan İulianos, yüzünde geniş bir gülümseme vardı, bakışları alaycıydı; "Tarif sağ salim geldi. Onu kurtarmak için Hispania'ya gitmene gerek kalmadı. Şimdi dosdoğru Kartaca'ya gitmelisin, Musa seni bekliyor."

Tarık, İulianos'un alaylarına aldırmadı. Zaten onu duymuyordu bile; tek gördüğü, kollarını sallayıp sakat bacağının elverdiği hızla bize doğru koşturan Tarif'ti. Kendimi toparlayıp Tarif'in üzerine atıldım ve pelerininin yakasına yapıştım. Kendimi çok ender kaybederdim; ama olayların böylesine altüst olması beni öylesine öfkelendirmişti ki söyleyecek söz bulamıyordum. Yumruğumu yüzüne indirmek üzereyken Tarif haykırdı:

"Beyefendi! Vurmayın! Benden memnun kalacaksınız. İstediğiniz kadar garumunuz olacak. İmparator İusti-

nianos'un arzusu yerine gelecektir. Ama izin verin, başıma gelenleri anlatayım."

Bu sefer Tarık, Tarif'i omuzlarından yakaladı ve şiddetlice sarstı.

"Sözleştiğimiz yerde bizi beklemeliydin!" diye gürledi. "Tam denize açılmak üzereydik, gelip her şeyi berbat ettin. Ne kadar kafasızsın, hatta..."

"Rica ediyorum! Dinleyin beni... Göreceksiniz, Allah büyük. Biliyor musunuz ki... Ah! Zavallı dostum," dedi Tarif, yüzü şişmiş bir halde yaklaşan Aziz'i görünce. "Zavallı Azizim! Ne hale gelmişsin! Beni Hispania'da nelerin beklediğini tahmin edebilseydik, bu kadar yaralanmana gerek kalmayacağını düşünüyorum da!"

"Neyi tahmin edecektik?" diye bağırdım.

"Ben de onu söylemeye çalışıyorum, beyefendi, ama o olağanüstü hikâyeyi anlatmama izin vermiyorsunuz ki."

Tarık, Tarif'in yakasını bırakmam için bana işaret etti. Üstüne başına çekidüzen veren Tarif'in güveni tekrar yerine geldi ve gururla anlatmaya başladı:

"Tartaklamak yerine beni kutlamalısınız. Sizin pek çok kan akıtarak binlerce adamla elde etmeye hazırlandığınız şeyi ben tek başıma elde ettim. Bilin ki, bundan böyle, bu sabah karaya çıktığım köyün adı Tarifa."

"Anlattıklarından hiçbir şey anlamıyorum," diye homurdandı Tarık. "Ya bana doğru dürüst anlatırsın ya da boynuna bir taş bağlayıp seni denize attırırım."

"Ne kadar şaşırdığınızı anlayabiliyorum," dedi Tarif. "başıma gelen şey öylesine olağanüstü ki!"

Bana doğru döndü.

"Siz, beyefendi, İmparator için garum istiyordunuz. Ve siz," diye Tarık'a hatırlattı, "Emir Musa'nın garum üretmemi yasakladığını bildirmiştiniz. İmparator'a istediği garumu gönderebilmek için Boğaz'ın öteki yakasına yerleşmemi planlamıştık, öyle değil mi?"

Ne Tarık ne de ben, Tarif'in beklediği onayı vermedik. Tarık devam etmesini işaret etti.

"Böylece," diye Tarif söze devam etti, "bu sabah, ön-

gördüğümüz yerde, köyün yakınlarında tekneden iniyorum. Ve Aziz, öngörüldüğü gibi, size haber ulaştırmak için Septe'ye dönüyor."

"Her şey öngörüldüğü gibi olup bitti deme sakın, çünkü tam tersi olmuş!" diye çıkıştı Tarık.

"Doğru, hesapta olmayan mucizevi bir şey gerçekleşti. Ama bırakmıyorsunuz ki anlatayım! Böylece kendimi tepeden tırnağa sırılsıklam bir halde kumsalda buluyorum, gelişinize kadar saklanmak için uygun bir yer arıyorum. Birdenbire ne göreyim?"

Tarif bir an sustu, hikâyesine devam etmeden önce, bizi soluksuz bırakmanın keyfini çıkardı:

"Bir adam kollarını açmış bana doğru geliyor ve beni bir dost gibi kucaklıyor."

"Köyden bir adam mı?" diye sordum.

"Alakası yok, beyefendi. Muhteşem giysileri ve mücevherleri vardı. Ama en önemlisi, en önemlisi," diye tekrarladı Tarif, merakımızı uyandırmak için, "en önemlisi başında bir taç vardı."

"Bir taç mı?" dedi Tarık hayretler içinde. "Ne tür bir taç?"

"Altın bir taç, bir prens tacı. Çünkü o bir prensti. Prens Agila'nın ta kendisi!"

"Agila!" dedi Tarık boğulurcasına.

"Evet, Kral Witiza'nın oğlu, geleceğin Hispania kralı. Şaşkınlığımı tahmin edebilirsiniz. Hizmetkârlar ve uşaklar koşuşturuyorlar, üzerimdeki ıslak giysileri çıkartıyorlardı. Beni yıkıyorlar, yaktıkları bir ateşin yanında beni kurutuyorlardı. Bana kokular sürüyorlar, şu anda gördüğünüz güzel kıyafetleri giymeme yardım ediyorlardı. Bana, "Dostum Tarif" diye hitap eden Prens Agila tüm muammayı anlattı. Orada ne işi vardı? Bu olağanüstü karşılamanın nedeni neydi? Benim adımı nereden biliyordu?"

"Bu muammadaki açıklamanın adı Florinda, öyle değil mi?" diye sinsice mırıldanırken, aslında cevaptan kuşkum yoktu.

"Aynen öyle! Bu sefer doğru bildiniz."

Tarık içinden yükselen öfkeyi dizginlemek için yum-

ruklarını sıktı. Gizli bir sır olarak Florinda'ya söylediği şeyleri, kız sadece babasına anlatmakla kalmamış, Agila'ya da anlatmıştı! Tarık gözlerini karanlık ve sitem dolu bakışlarımdan kaçırdı.

"Prenses Florinda'dan Allah razı olsun! Ta Toledo'ya kadar gidip benim için Prens Agila'yla görüşmüş, Prens Agila da gereken her şeyi yaptı. Prenses sayesinde kan akmayacak. Köyü ele geçirmemize gerek kalmadı, çünkü Prens Agila onu bana verdi. İşte bakın."

Tarif, kemerinden sarkan deri bir mahfazanın içinden bir belgeyi çıkarıp açtı.

"İşte onun mührü," diyerek işaretparmağıyla gösterdi. "Bu sözleşme, bundan böyle Tarifa olarak adlandırılan köydeki garum imalathanesinin mülkiyetini bana devrediyor. Orada yaşamakta olan ailelerin zararlarını Prens Agila cömertçe tazmin etti. İmalathanedeki paylarından vazgeçmeleri karşılığında her biri pek çok altın aldı. Ve o iyi niyetli insanlar bana yanımda çalışmayı teklif ettiler. Sanırım onları işe alacağım. Evet, onların ürettikleri garum vasat ama onlara öğretebileceğime inanıyorum..."

"Sen de, o pis garumun da cehennemin dibine gidin!" diye öfkeyle bağırdı Tarık. "Sana emrettiklerimi yapıp orada rahat duramaz mıydın?"

"Hayır, efendim. Prens Agila bir an önce gemisine binip, Hispania'ya saldırmanıza artık bir neden olmadığını size bildirmem için çok ısrar etti. İstenen elde edildikten sonra çarpışmanın ne anlamı var ki? Üstelik her şeye rağmen saldırırsanız Prens, imalathanemin elimden alınacağını belirtti. Bu anlaşılabilir bir şey."

"Benim anladığım şey de, o alçağın korktuğu. Ödlek adam savaştan kaçmak için elinden geleni yapıyor. Korkmakta haklı, çünkü savaştan kaçamayacak. Onu öldürmek için sabırsızlanıyorum. Sonuçta, onun Toledo'da değil de Boğaz'da olduğunu öğrenmemiz iyi oldu. Bir an önce o itin işini bitebileceğim böylece."

"Adamlarınızı ölüme sürükleyeceksiniz!" diye haykırdı Tarif.

"Neden böyle dedin?" diye sordum.

"Çünkü onlar binlerce kişi! Her ağacın altı asker dolu, koyun çevresi, yamaçlar, her yer. Size kaç kişi olduklarını söyleyemeyeceğim, ama çok kalabalıklar ve gayet iyi silahlanmışlar."

* * *

Karanlık, aysız bir geceydi, yer yer yıldızlarla bezenmiş gökyüzü simsiyahtı.

Sağlamca demir atmış gemilerde, güverte tahtaları üzerinde ve ambarlarda yatan askerler ya uyuyor ya da horlamalar arasında uyumaya gayret ediyorlardı.

Karada, liman depolarının yanındaki tahta bir sundurmanın altında Tarif, Aziz'in yaralarını tedavi ediyor, sargıları değiştiriyor, bir yandan da kaderin cilvelerinden yakınıyordu. Umutlar ve düş kırıklıklarının birbiri ardınca gelmesi onu üzüyordu. Bir ay önce İmparator'un garumunu çok beğendiğini ve yüklü bir miktar sipariş ettiğini öğrendiğinde talihin artık yüzüne güldüğüne inanmak üzereydi ki, Tarık ona Emir Musa'nın garum üretmesini yasakladığını bildirmişti. Umudu doğar donmaz sönmüştü. Bugün de yine aynı uğursuzluk söz konusuydu. Talih yüzüne gülümsüyor, sonra da ona sırtını dönüyordu. O sabah garum imalathanesinin sahibi olmuştu. Ama aynı akşam, her şeyi kaybetmek üzere olduğunu öğreniyordu; Tarık'ın kararlı olduğu belliydi, Hispania'ya çıkacaktı.

"Güçlü insanlar çok tuhaf. İmparator için garum mu istiyorlar? Benim sayemde bu dilekleri olacak! Neden her şeyi berbat etmek istiyorlar?"

Aziz morarmış ve şişmiş gözkapağını araladı, patlamış dudakları arasından zorlukla mırıldandı:

"Galiba garum sadece bir bahaneydi."

Tarif başını kaşıdı ve onayladı.

"Belki de haklısın."

Rıhtımın üzerine, gemilerden birkaç adım uzakta kurulmuş çadırında Tarık, katlanır bir masanın önüne oturmuş; kandil ışığında Boğaz'ın haritasını inceliyordu. Elimdeki pergelle ben de, Septe ile çıkartma yapmaya elverişli farklı sahiller arasındaki mesafeyi ölçüyordum.

"Agila ve adamları oraya üşüştüğüne göre, o lanet olası garum köyünden olabildiğince uzaklaşmak gerekir."

Florinda'nın ihaneti Tarık'ın içini kemiriyordu. Babasıyla konuşmasını kabul edebilirdi; ama Agila'yla birlik olup ona karşı entrika çevirmesine tahammül edemiyordu. Şimdi, Got askerlerinin karşısında yapılacak çıkartma harekâtı çok daha tehlikeli olacağa benziyordu. Florinda'nın geldiği gece ağzını sıkı tutamadığı için kendine kızıyordu. Onun ağzından onca bilgiyi nasıl aldığını boş yere hatırlamaya çalışıyordu. Bu işe büyü karışmış gibiydi. Florinda tam anasının kızıydı! Tarık ondan nefret etmeye başlıyordu.

"Tek yapacağımız, dosdoğru karşıya geçmek ve Kalpe Tepesi'nin eteğinde karaya çıkmak," diye tavsiyede bulundum. "Oldukça geniş ve mahfuz bir koy. Ayrıca en kısa güzergâh bu. Tüm orduyu ve tüm teçhizatı karşıya geçirmek için en az üç-dört sefer gerekiyor. Mesafeyi uzatmak ve zaman kaybetmek gereksiz."

"Elbette," diye onayladı Tarık. "Zaten gemiler ilk seferde en fazla bin beş yüz kişi alabilir. Gotların saldırı ihtimaline karşı bu yetersiz bir sayı. Zamanında takviye gelmezse öncü gücümüz çökebilir."

"Gotlar, Tarif'in o lanet olası köyünden kalkıp Kalpe Tepesi'ne gelinceye kadar takviye birliklerini göndermiş oluruz. Yeter ki çıkartma harekâtı esnasında sorun çıkmasın. Bugün olduğu gibi bizi geciktirecek bir kargaşayla zaman kaybedemeyiz," diye uyardım.

"Ben öncü birliklerle geçerim, sen de takviye birliklerinin yola çıkışını düzenlemek için burada kalırsın."

"Ayrıca İulianos'u denetim altında tutmak için," diye ekledim. "Son dakikaya kadar, bize zarar vermek için yeni bir şeytanlık bulmaya çalışacaktır mutlaka."

Agila

Hava öyle bulutlu, sis öyle kesifti ki güneşin doğduğu fark edilmedi. Sadece ölgün bir ışık güneşin doğduğunu gösteriyordu.

Gece boyunca ancak bir ya da iki saat uyuyabilen İulianos ve Moşe, bir parça ekmek, bir avuç zeytin yiyip bir kâse süt içtikten sonra Abu'nun güvercinliğine çıktılar.

Onu Hermes'i besler, siyah tüylerini okşarken buldular. İulianos, Musa'ya gidecek olan mesajı ince bir kılıfa koydu; Abu da onu Hermes'in ayağına bağladığında kuş, Kartaca'ya uçmaya hazırdı.

"Durun," diye emretti İulianos. "Onu göndermek için gemilerin demir almasını bekleyelim. Belki de Tarık, planının yürümeyeceğini anlamıştır. Agila ve adamları karşı tarafta bekledikleri için bir baskının sağlayabileceği üstünlüğü kaybetti, onu denize dökecekler. Boğaz'ın bu yakasında ise onun itaatsizliğini asla affetmeyecek olan Musa'yla başı derde girecek."

"Tarık da sizin gibi düşünüyorsa, Musa'nın emirleri doğrultusunda Kartaca'ya gidecektir," diye tahminde bulundu Moşe.

"Olabilir. Bunu ancak gemiler limandan çıkıp, hangi istikamete yönelecekleri belli olunca anlayacağız."

"Anlayamayacağız! Böylesine yoğun bir siste hangi yöne gittiklerini göremeyeceğiz. Eğer Tarık girişiminin başa-

rısızlığa mahkûm olduğunu anlayıp Kartaca'ya gitmeye karar verirse onu, Hispania'ya bir saldırı düzenlemekle itham eden mektubunuz, sizin aleyhinize dönecektir. Musa sizi gerçekdışı ithamlarda bulunmakla suçlayacaktır."

Abu ona verilecek emri bekliyor, Hermes'i salacağı gökyüzüne bakıyordu. Ansızın sisin arasından sanki büyük bir hayaletin çıktığını ve bütün haşmetiyle limana doğru yaklaştığını gördü.

"Bakın!" diye bağırdı.

Büyük kırmızı bir yelkendi. İulianos, bir gün önce Tarif'i, Septe'ye getiren gemiyi tanıdı. Direğin üzerindeki sancak, Got kraliyet renklerini taşıyordu. Agila'nın gemisi Septe limanına girmeye hazırlanıyordu.

"Artık hiçbir şey anlamıyorum," diye şaşkınlığını ifade etti İulianos. Bir gün önce, gün boyu, gösterinin aşamalarının, tıpkı kendisinin öngörmüş ve düzenlemiş olduğu şekilde gerçekleşmesine sevinçle tanık olmuştu. Aziz'in gelip felaketi haber vermesi, sonra Tarif'in gelip Tarık'ın planlarını altüst etmesi, her gelişme İulianos'u memnun etmişti. Talimatlarını ileten Florinda ve onları harfiyen uygulayan Agila sayesinde kendisini olayların mutlak hâkimi olarak görüyordu. Ama şimdi ipler elinden kaçıyordu. Agila'nın Septe de ne işi vardı?

"Belki de size saldıracaklar," diye kaygısını dile getirdi Moşe, çünkü onun gözünde Gotlardan her şey beklenirdi. "Agila bir karşı saldırı düzenlemek için çıkartma tasarısını bahane edebilir. Septe'nin fethi, krallık yarışında ona Rodrigo'ya karşı üstünlük sağlayacaktır."

"Mantıksız değil, ama bunu yapacağına inanmıyorum. Agila, Tarık'ın ordusunun burada olduğunu biliyor. Düşmanlarının yığıldığı bir yere neden saldırsın ki?"

* * *

Sabahın erken saatinde Tarık'la ben, bütün geceyi haritaları incelemekle, denizin yükselip alçalma saatlerine

göre akıntıların hızını hesaplamakla geçirdikten sonra, çadırın birer köşesinde uyukluyorduk. Nöbetçilerden biri bağırarak ansızın çadıra daldı:

"Gotlar saldırıyor! Limanı istila ediyorlar!"

Zırhlarımızı üzerimize geçirip çadırdan çıktığımızda, Gotların sancağını taşıyan gemiyi gördük. Agila, Septe'ye saldırıyordu! Bu ihtimali hiç düşünmemiştim.

"Biz Hispania'yı fethetmeyi düşünürken, Gotlar Afrika'ya çıkartma yapıyor!"

Donup kalmıştım, buna karşın çarpışmanın çok yakın olması Tarık'ı şevke getirmişti. Gözleri parlıyordu.

"Demek ki, ilk muharebe burada olacak ve Hispania'nın fethi yolunda ilk zaferi, Septe'de kazanacağız. Bundan iyisi can sağlığı! Boğaz'ı geçmek için bir bahane aramıyor muyduk? Gotlar bu bahaneyi bize sunuyor. Onların saldırısından sonra, haklı olarak karşılık verecek ve krallıklarını istila edeceğim."

Bir dakika sonra atların üzerindeydik. Bağırış çağırışlar ve silahların çıkarttığı madeni çatırtılar arasında, adamlar çarpışmaya hazırlanıyorlardı. Süratle teçhizatlarını kuşanıp gemilerden iniyor ve rıhtım boyunca savaş düzeni alıyorlardı. Tarık, okçulara ana havuzun etrafında konuşlanmalarını emrederken ben de dörtnala mendireğin ucuna gittim. O anda giriş kanalına sokulmakta olan mürettebatı görebileceğim kadar yakındı. Büyük bir şaşkınlıkla, gemide bir ordu değil, acınası kalıntıları olduğunu fark ettim. Üstü başı lime lime bir avuç adam görünür bir çaresizlik içindeydiler. Pek çoğu yaralıydı, güverteye uzanmış, sargılar içindeydi. Limanın öteki ucuna askerleri yerleştirmekle meşgul olan Tarık'ın yanına koşup durumdan haberdar ettim.

"Kaygılanacak bir şey yok. Bize saldırmaya gelmiyorlar," diye açıkladım.

"Aklını mı kaçırdın?" diye dalga geçti Tarık, alnına vurarak. "Sence ne yapmaya geliyorlar?"

"Bunlar felaketzedeler, sağ kalanlar. Savaşacak halde değiller." Bu arada gemi limanın ortasına demir atmak-

taydı. Kaderi, Tarık'ın elindeydi. Gotların üzerine yüzlerce öldürücü ok yağması için, kılıcını çekip havaya kaldırması yeterli olurdu.

"Haklısın," diye kabul etti. "Tehlikeli görünmüyorlar. Onları öldürmeden önce ne olup bittiğini anlayalım."

Geminin burnunda genç bir adam duruyordu, kötü durumda olduğu her halinden belliydi, gözünün üzerinde kanlı bir sargı bezi vardı, üstü başı yırtılmıştı, kan lekeleriyle doluydu. Ellerini yukarıya başının üzerine kaldırmış, silahsız olduğunu göstermek için kollarını sallıyordu. Yanındaki iki adam denize bir kayık indirdiler ve binmesine yardım ettiler. Kürekleri çekmeye başladılar ve kayık yavaş yavaş rıhtıma, eli kılıcında, atının üzerinde kıpırtısızca duran Tarık'ın bulunduğu yere doğru ilerledi. Kayık yaklaşınca teslimiyet işareti olarak ellerini hâlâ havada tutan zavallı adımın başında bir taç olduğunu gördük. İçinde bulunduğu acınası durumda, başındaki taç onu maskaraya benzetmişti.

"Agila!" diye kükredi Tarık ve kılıcını kınından çekti.

Okçular yaralı adama nişan aldılar. Tarık kılıcını kaldırdığı anda Agila delik deşik olacaktı. Tarık buna yapmaya hazırlanıyordu ki arkamızdan buyurgan bir ses duyuldu.

"Hayır! Tarık, sen şerefli bir insansın. Agila'yla teke tek vuruşmalısın, okçularına katlettirmemelisin."

İulianos'tu bu.

Yüzünde uykusuz geçen son gecelerin izleri vardı, ama yorgunluğa rağmen tahakküm ediciydi. Şeref duygusuna hitap etmesi, son anda Tarık'ın kolunu durdurmuş, kılıcını yeniden kınına sokmasını sağlamıştı. Okçular yaylarını gevşettiler. İulianos'un müdahalesi sayesinde Agila rahat bir nefes aldı. Ellerini ağzının iki yanına götürüp bağırdı:

"Merhamet! Rodrigo haini, adamlarını gönderip beni öldürtmeye kalktı."

Kayıkta, dengesiz bir halde ayakta duruyordu. Rıhtıma çıkması için bir ip ve bir merdiven atılmasını söyle-

dim. İulianos endişeden çıldırmış halde Agila'ya doğru koştu.

"Florinda nerede?" diye sordu tıkanmış bir sesle.

"Rodrigo'ya lanet olsun!" diye bağırdı Agila, gözlerinden yaşlar akıyordu, üzüntüden dudakları çarpılmıştı. "Babamı öldürdüğü için lanet olsun ona! Tacımı elimden aldığı için lanet olsun! Yaptığı..."

Hıçkırıklara boğuldu, tek bir kelime bile söyleyemiyordu.

"Ya Florinda?" diye tekrar etti İulianos, gözleri dışarı uğramıştı. "O nerede?"

Gözyaşları ve hıçkırıklarla sarsılan Agila cevap verebilecek halde değildi.

Boğulmasın diye ona su içirttim, bir sedyeye yatırıp İulianos'un kalesine taşıdılar. Yastıkların üzerine yerleştirdiler. Yaralı gözü acı veriyordu. Bedenindeki kılıç yaralarından oluk gibi kan akmaktaydı. Sum kompresler hazırlıyor, bir zamanlar hekimlik yapmış olan Moşe David de yaralarını dikip kızgın demirle dağlıyordu.

Acıya dayanması ve konuşması için İulianos ağzından içeri alkollü üzüm şırası akıttı.

"Florinda'ya ne oldu?"

Rakibi Agila ile bu beklenmedik koşullarda karşılaşmanın şaşkınlığı içindeki Tarık'ın gözlerinde de aynı soruyu okudum. Onu savaşta öldürmeyi hayal ediyordu, şimdi ise yarı baygın bir yaralının başucundaydı.

"O nerede?" dedi İulianos yalvarırcasına.

"Bilmiyorum," diye zorlukla cevap verdi Agila. Moşe' nin yaralarına bastırdığı kızgın demirin acısından çenesi kasılıyordu. "Ama korkuyorum... o uğursuz herif!"

O sahtekârın Hispania'yı nasıl ele geçirdiğini bölük pörçük anlattı. Rodrigo, Tarif'i karşılamak için Boğaz'a giden Agila'nın yokluğundan faydalanarak Kral Witiza'yı öldürtmüştü. Aynı gün, o ahlaksız adam, Toledo'da sözünün geçtiği ve Kral'ın katledilmesini örtbas etmeye hazır asilzade ve din adamlarından oluşan bir kurul tarafından Got kralı seçilmişti. Tahta çıkar çıkmaz paralı askerlerden

oluşan bir birliği Agila'yı yakalayıp öldürmeleri için Herakles Sütunları Boğazı'na göndermişti. O adamlar asker gibi değil birer katil gibi davranmışlardı. Kimseyi esir almamışlardı. Çarpışmanın kargaşası içinde, kellesini Toledo'ya götürmek için Agila'yı ele geçirmeye çalışmışlardı. Biçare adamın haline bakılırsa, bunu başarmalarına ramak kalmıştı. Sonuçta Agila bir avuç adamıyla birlikte kaçıp denize açılarak ellerinden kurtulmuştu. Septe'ye doğru yelken açan prenslerinin kaçmasını sağlamak için öteki askerleri kumsalda canlarını vermişti.

"Yani Florinda hakkında hiçbir şey bilmiyorsun," dedi İulianos, ifadesiz bir ses ve bomboş gözlerle.

"Hayır," dedi Agila, başını iki yana sallayarak. "Ama.. biliyorum ki, o lanet olası adam, kral olunca Florinda'yı zincirle bağlatarak yanına getirteceğini ve ona tecavüz edeceğini söyleyip arkadaşlarını eğlendiriyormuş."

Bunu daha önce Kartaca'da da duymuştum, tacir Cristobal bana Rodrigo'nun Florinda'ya tecavüz etmek istediğini anlatmıştı.

Tarık yumruklarını sıktı. İntikam arzusunun hedefi artık Agila değil, Rodrigo'ydu.

İulianos birkaç adım geriledi ve kendi kendine konuşur gibi dudakları hareket ediyor ama ağzından tek bir ses çıkmıyordu. Rodrigo'yu öldürmeye yemin ederek istavroz çıkarttı.

"Belki de çok geç değildir!" dedi ansızın, yanımıza gelerek. "Seninle birlikte Hispania'ya geliyorum Tarık. Sen de Moşe, toplayabildiğin kadar adam topla. Yarın bize katılırsınız."

İulianos bir anda bizim safımıza geçmişti. Artık prensliğini umursamıyordu, önemli olan tek şey, kızının akıbetiydi. Bizim kuyumuzu kazıp, planlarımızı bozmak için tuzaklar kuran adam şimdi takviye kuvvetleriyle birlikte bizim yanımızda yer alıyordu. Daha da güzeli, karşı kıyıda Agila'nın pusu kurma ihtimali de yoktu. Koşullar hiç bu kadar elverişli olmamıştı.

Bir saat sonra, gemiler denize açılmaya hazırdı. Bensiz gideceklerdi, çünkü benim görevim burada bitiyordu. İmparator İustinianos'un emri çok açıktı: Hispania'ya saldırıyı kışkırttıktan sonra, Hıristiyan bir krallık Müslümanlar tarafından istila edilirken hiçbir şekilde işin içinde olmayacaktım.

Demir zırhlar kuşanmış, derilerle sarmalanmış bir halde savaşa gitmeye hazır olan Tarık'a gemiye binmek üzereyken iskelede veda ettim. Hazırlıklara yardımcı olduğum için o da bana teşekkür etti.

"Minnettarlığımı nasıl göstereceğimi bilmiyorum," dedi.

"Çok basit, Konstantinopolis'e İmparatorluk Sarayı'na bana haber yollarsın. Olabildiğince sık yazmalısın, çünkü ne olup biteceğini merak ediyorum. İmparator'a bilgi verirken olayları senin lehine olacak şekilde anlatacağım. Artık Konstantinopolis'te bir müttefikin var Tarık."

"Yazacağıma dair söz veriyorum. Allah yardımcın olsun Angelos."

Kadırgaya binip Konstantinopolis'e doğru yola çıkarken, üzgündüm. Tarık'a çok bağlanmıştım ve ondan ayrılmak bana zor gelmişti. O macerada onunla birlikte olmak isterdim. Hispania'yı fethetmeyi başaracak mıydı? Tarık'ın emirlerine karşı geldiğini ve Boğaz'ı geçtiğini öğrenince Musa ne yapacaktı? Florinda'ya ne olmuştu?

Yolculuğum iki ay sürdü. Su ve yiyecek tedariki için çok kısa beş mola verdim. Vaktimi hikâyemi tamamlayıp düzelterek geçiriyordum. Bu vakayiname bana verilen görevin hikâyesiydi: Piskopos Yusuf'un uyarısı, Şam yolculuğum, Septe'ye gelişim, İulianos'un küstahlığı, Tarık'ın tasarısı, Musa'nın karşı çıkması, son günlerdeki beklenmedik gelişmeler ve nihayet Boğaz'ın geçilmesi. Bu raporu İustinianos'a sunmak için sabırsızlanıyordum.

Tanrım! Nereden bilecektim ki...

Son söz

Hz. Süleyman'ın Masası

Angelos, Konstantinopolis'e vardığında muhafızlar kadırgaya çıkıp onu tutuklayarak zindana attılar.

Akdeniz'de seyir halindeyken, Konstantinopolis'in bir kez daha kargaşalığın pençesinde olduğunu bilemezdi. Generaller ayaklanıp İustinianos'u tahttan indirmişler, sonra da onu, karısı Theodora'yı, yeni doğan oğullarını ve tüm yakınlarını öldürmüşlerdi. Ayaklanmacılar, kendilerinden biri olan Philippikos'u tahta geçirmişlerdi. Olup bitenden haberi olmayan Angelos aslanın ağzına düşmüştü. Bereket versin, onu öldürtmeden önce yeni İmparator, muhafızların kadırgadaki kamarasında buldukları raporu okumak istemişti. Angelos'un raporunu okuduktan sonra Philippikos, yaptığı hizmetleri takdir ettiğinden değil, onu kullanmak için hayatını bağışlamıştı. Konstantinopolis'te Angelos'tan başka hiç kimse Tarık bin Ziyad'ı tanımıyordu. Hispania'ya yapılan çıkartmanın sonuçları kendini hissettirmeye başlamıştı. Küçük Asya'da Müslümanlar artık ilerleyemiyorlardı ve yer yer geri çekilmeye başlamışlardı. Akdeniz'de ise, Hispania fatihlerine destek amacıyla Suriye'den kalkan gemilerin batıya doğru gittiği gözlemleniyordu. Yıllardan beri acımasızca kıskaç altına alınan Konstantinopolis bu kıstırılmışlıktan kurtulmaya başlamıştı.

İmparator Philippikos, Angelos'un öngörülerinin isabetli, bulduğu çözümlerin etkili olduğu anlayıca onu ba-

ğışlayıp hizmetlerinden faydalanmaya karar verdi. Tarık'ın ona güveni ve göndermeyi vaat ettiği mesajlar faydalı bilgiler sağlayabilirdi. Ve Tarık sözünü tuttu. İlk mektubunda Boğaz'ı geçişlerini ve bir yakadan ötekine yol alırken gördüğü bir rüyayı anlatıyordu.

Rüyamda Peygamber'i gördüm. Bana elini uzatıp şöyle diyordu: "İlerle Tarık, kaderinde yazılanı yerine getir!" Hispania'yı fethetmemi, orada yaşayanlara İslamiyet'i kabul ettirmemi ve Toledo'ya giderek Hz. Süleyman'ın Masası'nı alıp Kudüs'e götürmemi söylüyordu. Şunları da söyledi: "Karaya çıkacağın yerde çok büyük bir kaya var. Putperestlerin ona verdikleri adı yok say. İslam'ın o zafer gününün anısına, bundan böyle tüm inananlar onu Tarık'ın Dağı (Cebel-i Tarık) olarak anacaklar." Angelos, bu rüya bana büyük bir manevi güç verdi, çünkü artık Allah'ın arzusunu yerine getirdiğimi biliyorum.

Karaya çıkıp kılıcımı Hispania toprağına sapladığım anda, sahilin bitimindeki bir ağaçlığın arasından yaşlı bir kadının çıktığını gördüm, yanıma gelip şöyle dedi: "Bir kâhin, uzun süredir yaşadığımız mutsuzluktan bizi kurtarmak için günün birinde çok iyi bir adamın çıkageleceğini söyledi. Bu adamı omzundaki siyah lekeden tanıyacaksın, dedi." Ben de omzumu açtım ve o yaşlı kadına siyah doğum lekesini gösterdim.

Ordum Afrika'dan Hispania'ya nakledildikten sonra, geri çekilme ihtimalini yok etmek için İulianos'un gemilerini yaktım ve adamlarıma şunu söyledim: "Arkamızda deniz. Önümüzde düşman! Ya zafere, ya Cennet'e, ileri!"

Herhangi bir engelle karşılaşmadan ilerliyoruz. Sahilden uzaklaşmadan batıya doğru gidiyorum. Kentler kapılarını açıyorlar. Yahudiler bize kurtarıcı gibi görüyor ve orduma katılıyorlar. Öteki insanlar da düşmanlık göstermiyor. Pek çoğu, iki asır önce Gotların Hispania'ya gelmelerinden sonra baskı ve zulüm gören Vandallar.

Bölgeleri, "Endülüs" olarak anılan bu toplumun desteğini kazanıyorum.

Rodrigo hâlâ ortada yok. Çekildiği kuzey eyaletleri ona karşı ayaklanmışlar. İulianos bundan yararlanıp Toledo'ya kadar

ilerlememizi istiyor; orada Florinda'yı bulmayı ümit ediyor. Bana ihanet eden kadına duyduğum hınçtan olduğunu zannetme Angelos ama İulianos'u dinlemeyeceğim; çünkü ordumu maceraya sürüklemek, bir kuşatma tehlikesini göze almak istemiyorum. Cadiz civarında karargâh kurmayı ve Rodrigo'yu beklemeyi tercih ediyorum. Eninde sonunda gelecek. Allah'ın izniyle onu yendikten sonra, Toledo yolu açılacaktır.

Zindandaki hücresinde görevini yapması için Angelos'a gereken her şey vardı: bir masa, yazı gereçleri, bir lamba ve olay yerlerini tespit etmesine yarayan haritalar. Hem tebrik etmek hem de düzenli olarak yazmaya teşvik etmek için Tarık'a bir cevap kaleme aldı. Angelos'un hayatı buna bağlıydı. İmparatorluk donanmasına ait hızlı bir gemi mesajını götürmek için hazır bekliyordu. Sonra da İmparator Philippikos'a hitaben bir rapor hazırladı. Tahlilinde Tarık'ın, Boğaz'ı geçerken Peygamber'i rüyasında gördüğü için, kendisini kutsal bir görevle yola çıkmış hissettiğini belirtti.

İki ay sonra Angelos'a, Tarık'tan yeni bir mektup geldi.

Allah'a şükürler olsun, Rodrigo'nun ordusunu yendim; onun öldüğünü sanıyorum. Savaş, benim seçtiğim yerde, Cadiz yakınlarında, Guadalete Nehri'nin kıyısında oldu. Gotlar bizim en az beş katımız kadar vardı ve çok daha iyi silahlanmışlardı. Çarpışma başlamak üzereyken olağanüstü bir şey oldu: Rodrigo'nun ordusunun iki kanadı, bir anda buhar olup uçtu. Böylece gücünün bir kısmından mahrum kaldı. İulianos'a kalırsa Agila'nın tahta geçmesi amacıyla Kral Witiza'ya sadık adamlar, savaşı kaybetmesi için Rodrigo'yu terk etti. Bana kalırsa sebep daha basitti: Bizim zaferimiz Allah'ın takdiriydi.

Nehrin çamurlu kıyılarında yatan cesetler ve yaralılar arasında Rodrigo'yu bulamadık. Ama cesetler arasında başıboş dolaşan atını ele geçirdik. Kıymetli taşlarla işlenmiş deri eyeri ve üzengiye takılı kalmış geyik derisinden kırmızı çizmesi kan içindeydi. Rodrigo'nun boğulduğunu ya da kumlara gömüldüğünü sanıyorum.

Ne olursa olsun, yolum açık. Hz. Süleyman'ın Masası'nı bulmak ve şehri zapt etmek için Toledo'ya yürüyeceğim.

Bu beklenmedik zaferin yankıları Akdeniz'in dört bir yanında duyuldu. Şam'da Halife El-Velid Konstantinopolis kuşatmasından hemen vazgeçti. Angelos'un tutuklu olduğunu bilmeyen Şam piskoposunun Saray'a gönderdiği mesaj, İmparator Philippikos'a hazırladığı raporda kullanması için hemen hücresine götürüldü.

Angelos, senin planın işe yaradı. Halife artık Konstantinopolis'ten söz etmiyor. Onu artık sadece Hispania ve Hz. Süleyman'ın Masası ilgilendiriyor. Ama Musa ve Tarık arasındaki rekabet onu kızdırıyor. Her ikisi de Hispania emiri olmak istiyor. Halife'nin çevresindekilerin bir kısmı Tarık'tan yana tavır alıyor, çünkü zaferi o kazandı, kimileri de Musa'dan yana, çünkü o Arap ve Emevilere yakın bir aileden geliyor. El-Velid, Allah'ın dediği olur, dedi. Ona Hz. Süleyman'ın Masası'nı kim getirirse onu emir tayin edecek.

Tarık'ın itaatsizliğini öğrendiğinden beri Musa'nın öfkesi dinmiyor, onunla ilgili duyduğu her şey öfkesini körüklüyordu: Peygamber'in rüyada görünmesi ve Herakles Sütunları'ndan birine Tarık'ın adının verilmesi; Rodrigo'nun mağlup edilmesi, Hispania'daki başarılar; Tarık canlı bir efsane olmuştu. Eski hizmetkâr artık hasma dönüşmüştü. Musa yirmi bin kişilik bir ordu topladı, Kayrevan'dan Boğaz'a kadar tüm Magrip'i geçti, Septe'yi aldı, Halife'nin gönderdiği gemilerle Hispania'ya çıktı ve Tarık'ın peşine düştü. Berberi'nin fethettiği tüm şehirleri bir bir ele geçirdi ve her birinin başına kendi aşiretinden Araplar yerleştirdi.

Bu arada Tarık, Toledo'ya varmıştı.

Angelos, dostum,

Allah'ın izniyle Hz. Süleyman'ın Masası'nı buldum. Toledo yakınlarında bir kaledeydi. Karargâhtakiler silahları bırakıp tes-

lim oldular. Komutanları beni Got kralları tarafından biriktirilen hazinelerin korunduğu kuleye götürdü, Halife'ye göndereceğim yirmi dört taç muhteşem bir hediye olacak. Ama en kıymetli hazine elbette ki Hz. Süleyman'ın Masası, bütünüyle altın kaplı ve tarifsiz güzellikteki mücevherlerle süslü. Şekli yuvarlak, kıymetli taşlarla kaplı ve inci kakmalı yedi ayağı var.

Hazinenin koruma görevlisi bana tuhaf bir hikâye anlattı: Gotların geleneklerine göre, her kral taç giyme töreninden sonra kulenin kapısına yeni bir kilit takarmış. Yirmi dört kilit vardı. Bu geleneğe aykırı olarak Rodrigo kilitleri kırdırmış. Kapıyı zorlamış, niyeti masayı ele geçirip parçalamak, altınları ve kıymetli taşları söküp almakmış. Ama masanın bulunduğu odaya girdiğinde duvarda bir fresk ve bir yazı görmüş. Şunları okumuş:

"Her kim, bu odaya zorla girer ve Kutsal Masa'ya saygısızlık ederse çevresinde bulunanların, krallığını istila ettiğini görecektir."

Sonra Rodrigo freske bakmış: dörtnala giden atlılar, hedefe yönelmiş kargılar, havaya kaldırılmış kılıçlar, rüzgârda dalgalanan sancaklar.

Karargâh komutanı, Rodrigo'nun oradan kaçmadan önce, korku dolu bakışlarla yazının ve freskin kazınmasını emrettiğini söyledi. Oldukça silikleşmişler ama yazıyı okuyabildiğim gibi hücum eden atlıları da kendi gözlerimle gördüm.

Hazine muhafızına göre, benim zaferim Rodrigo'nun yaptığı saygısızlığın cezasıymış. Mağlubiyetlerine sihirli açıklamalar arıyorlar, oysa bu Allah'ın takdiridir. Bana Hz. Süleyman'ın Masası'nı bulmamı emreden Peygamber'in buyruğunu yerine getirdim.

Musa Toledo'ya doğru ilerliyor. Bana temsilciler yolladı, ona masayı vermemi istiyor. Onun gözünde başka hiçbir şeyin bu kadar önemi yok, çünkü masayı Halife'ye kendi götürüp Hispania emiri tayin edilmeyi umuyor. Adamlarının sayısı benimkilerden daha fazla, ayrıca Müslüman kanı dökülmesin istiyorum. Ona ganimetleri ve masayı vereceğim, ama bu haksızlık onun aleyhine dönecek. Onu nasıl mahcup edeceğimi biliyorum.

Şam'da Halife El-Velid büyük Emevi Camii'ndeki cuma namazında Hz. Süleyman'ın Masası'nın bulunduğunu ilan etti. Hispania'ya gönderdiği elçileri hem masayı hem

de Musa'yla Tarık'ı getirmekle görevlendirdi, Halife iki adamı dinlemek ve onları yüzleştirmek istiyordu, çünkü her ikisi de hazineyi kendisinin bulduğunu öne sürüyordu. Tarık masayı kendisinin bulduğunu, sonra da Musa'ya vermek zorunda kaldığını söylüyordu, Musa ise masanın kendi elinde olduğunu, Tarık'ın yalan söylediğini iddia ediyordu. Hem masa hem de Peygamber'in rüyada görünmesi hususunda Berberi'yi sahtekârlıkla suçlamaktaydı. Onların arasındaki çekişme fethin devamını tehlikeye sokuyordu.

Her ikisi de çağrıya boyun eğmek ve alelacele Şam'a gitmek zorunda kaldı. O gün Tarık, Angelos'a bir mektup daha yazdı.

Zafer nankördür. Hispania'yı fethettim, orada yaşayanlar Müslüman oldular, Hz. Süleyman'ın Masası'nı buldum; ama her şeye rağmen Halife'nin önüne çıkıp zaferlerimi sahiplenen Musa'ya karşı kendimi savunmak zorunda kalıyorum. Ordumu aşiret reislerime emanet ettim ve deli gibi Florinda'yı arayan zavallı İulianos'u Toledo'da yalnız bıraktım.

Musa ve Tarık ayrı ayrı ama aynı yoldan gittiler, ikisine de bin kadar adam eşlik ediyordu, birbirlerinden uzak durmaya özen gösteriyor ama ikisi de arada çok mesafe bırakmamaya dikkat ediyorlardı.

Hispania'dan ayrıldılar; önce Boğaz'dan, sonra Magrip'ten, Trablus'tan, Libya'dan, Nil deltasından geçtiler. Suriye'ye kadar Akdeniz boyunca ilerlediler, Toledo'dan ayrıldıktan dört ay sonra Şam'a vardılar.

Kente aynı gün peş peşe girdiler. Çevresinde muhafızları ve sancaktarlarıyla Emir Musa önde girdi, develerin çektiği on yedi arabalık kafile Hispania hazinelerini taşıyordu. Özel olarak hazırlanmış bir taşıta yüklenen Hz. Süleyman'ın Masası görünmüyordu, işlemeli örtüler altına gizlenmişti. Musa onu Halife'nin gözü önünde açacaktı.

Arkasından Tarık kente girdi. Büyük bir kalabalık, hakkında onca konuşulan Berberi'yi görmek için yollara akın etmişti. Süvarilerinin önünde ihtişamlı bir görünüşü

vardı, ama arkasından gelen bir hazine yoktu.

Musa bütün hazineye el koymuştu. Esrarlı bir armağan dışında Tarık'ın elinde Halife'ye sunacak hiçbir şey yoktu. Toledo'dan beri onu ipek bir mahfaza içinde taşımaktaydı, adamlarından hiçbiri sakladığı şeyin ne olduğunu bilmiyordu.

Masanın takdimi ve Musa'yla Tarık'ın yüzleşmesi Halife'nin sarayında gerçekleşecek, kentin ileri gelenlerinden elli kadar da davetli olacaktı. Şam Piskoposu Yusuf da olaya şahit olacak şanslı davetlilerden biriydi. Aynı akşam, o unutulmaz gün boyunca gördüklerinin ve duyduklarının etkisiyle uykusu kaçan Yusuf, olup biteni Angelos'a anlatan bir mektup yazdı.

Şahit olduğum o inanılmaz olayları asla unutmayacağım. Halife El-Velid'in önünde iki hasım, Musa ve Tarık karşı karşıya duruyorlar ve bakışlarıyla birbirlerine meydan okuyorlardı. Toplantı odasında ikisinin arasında Hz. Süleyman'ın Masası duruyordu, üzerindeki örtüyü El-Velid açtı. Masanın ortaya çıkışı, Halife ve tüm davetlilerde önce bir şaşkınlık, ardından da büyük bir hayranlık yarattı. Onu görmeden, hiç kimse ihtişamını gözünün önüne getiremez. Yaklaşık iki bin yıllık olan bu sunak karşısında gözlerim kamaşmış, altüst olmuştum, Kudüs'ten Roma'ya, sonra Toledo'ya götürülmüş, nihayet Kutsal Toprak'a geri dönmüştü. Bu muhteşem şeye dokunmak için Halife yerinden kalktı. Etrafında dolaşıp parmak uçlarıyla masayı okşadı. Hayranlıkla inceledikten sonra birden afalladı: Masanın altı ayağı vardı, oysa Kudüs Tapınağı'ndaki büyük şamdanın kolları kadar, yani yedi ayağı olmalıydı. Zaten ayaklardan ikisi arasındaki boşluk, öteki boşlukların iki katı genişliğindeydi. Bir ayak eksikti.

"Bulduğumda böyleydi. Allah şahidimdir," diye yemin etti Musa. "Belki Gotlar, belki de Romalılar vermişlerdir bu zararı."

"Yalan!" diye bağırdı Tarık. "Allah'ı yalanlarına alet ettiğin için sana lanet olsun. İşte kanıtı."

Berberi Komutan ipek bir kılıfın içinden incilerle süslü, uzun ve değerli bir nesne çıkardı, yerine koydu: Masanın yedinci ayağıydı bu.

"Masayı Musa'ya teslim etmeden önce bunu çıkardım. Müslümanlar arasında bir savaşa yol açmamak için onun isteklerine boyun eğdim. Peygamber'in buyruğu üzerine, Hz. Süleyman'ın Masası'nı bulan benim."

Musa kendini çoktan Hispania emiri olarak görüyordu, ama bu akşam hayatı pamuk ipliğine bağlı. Zindanda uyuyor. Peygamber'in halefinin karşısında Allah'ın adını anarak yalan söylemekle suçlanıyor, bunu pahalıya ödeyecek. Yarın Şam meydanında onu büyük bir haça bağlayacaklar, bütün gün orada kalacak, insanlar ona hakaret edip yüzüne tükürecekler. Magrip emirliği ve bütün unvanları elinden alındı, tüm mallarına el kondu. Suriye'nin en zengin adamının artık hiçbir şeyi yok. Başını sokacak bir damı, ekmek alacak parası bile yok. Sokaklarda dolaşıp karnını doyurmak için dilenmeye mahkûm.

Tarık da ümit ettiği gibi Hispania emiri olamayacak. Hz. Süleyman'ın Masası'na bilinçli olarak zarar verdiği için Halife onu, ömrünü Şam'da gözaltında geçirmeye mahkûm etti.

Yusuf'un anlattıklarını okuyunca Angelos gözyaşlarını tutamadı. O fetih destanında yer alan herkes lanete uğramıştı.

İulianos? O hâlâ Hispania'da Florinda'yı bulmak için sersefil dolaşıyordu, kızının hayatta olduğuna bir tek o inanıyordu.

Musa? Hayatta kalabilmek için sokaklarda dileniyordu.

Tarık? Bundan böyle adını taşıyacak Boğaz'ı geçen o kahraman, Şam'da gözaltında tutuluyordu, ülkesini ve yakınlarını bir daha asla göremeyecekti.

Ya Angelos? Konstantinopolis'in belirli sürelerle geçirdiği sarsıntılar yüzünden zindandaydı.

Ama bir süre sonra, kaderin yeni bir cilvesiyle Angelos aynı sebepten serbest kalacaktı: Philippikos bir komployla tahttan indirildi ve gözleri oyuldu.

Yeni imparator Anastasios, Angelos'u imparatorluk divanının karşısına çıkararak herkesin önünde, görevinde büyük başarı gösterdiği ve Müslümanları Hispania'ya göndererek Konstantinopolis'i kurtardığı için onu onurlandırdı.

DOMINIQUE BAUDIS

CEBELİTARIK ÂŞIKLARI

"Arkamızda deniz, önümüzde düşman! Ya zafere ya cennete!"

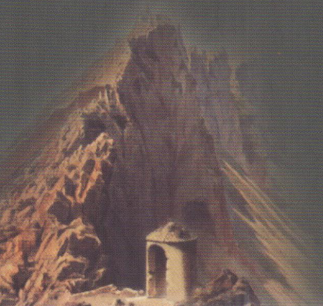
... diye haykırır ordusuna, efsanevi Arap komutan Tarık Bin Ziyad, Hispania'ya çıkıp gemilerini yaktıktan sonra. Ancak tarihin bu en büyük zaferlerinden birinin, bambaşka bir öyküsü daha vardır.

VIII. yüzyıl... Kadim Doğu Roma, Arap tehlikesiyle karşı karşıya. Emevi Halifesi El Velid, en büyük rüyası Konstantinopolis'i ele geçirmek için iki büyük komutanını, Emir Musa ve Tarık Bin Ziyad'ı görevlendirmiş. Ancak iki büyük askerin başka hayalleri de var. İktidar düşkünü Musa, İspanya'yı fethetme ve "Hz. Süleyman'ın Masası"nı ele geçirme rüyaları görüyor. Tarihin en ünlü komutanlarından Tarık Bin Ziyad da İspanya'yı fethetmek için yanıp tutuşuyor, ama askerî hırsları ve İslam'ı yayma arzusu kadar, Septe Prensesi Florinda'ya olan aşkının da etkisiyle.

O Florinda ki, Arapların baş belası Carvaların kraliçesi Kâhine'nin kızıdır. Kimilerine göre annesi gibi şehvetli bir cadı, kimilerine göre ülkesi için kendini feda eden bir azize, kimilerine göreyse iflah olmaz bir âşıktır...

Akdeniz'in kaderi, bu iki büyük komutan arasındaki çekişmenin sonucuna bağlı olacaktır.

Cebelitarık Âşıkları, çılgın imparatorları, gözünü kocaman kıtalara dikmiş komutanları, dünya haritasını yeniden çizen savaşları, entrikaları ve iki insan arasındaki, tarihe yön vermiş şehvet dolu aşkı anlatıyor.

18.50 TL

ISBN 978-[illegible]

9 789750 714436